47062

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKİYE'DE TURİZM PLANLAMASI OLGUSUNUN TARİHİ VE DOĞAL ÇEVREYE ETKİLERİ VE GÜNEY ANTALYA GELİŞİM PROJESİNİN İRDELENMESİ

T-47062

Mimar Nilay CANBAY

F.B.E. Mimarlık Anabilim Dalı Mimarı Tasarım Programında
Hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı : Doç. Dr. İlhan ALTAN

İSTANBUL, 1995

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam süresince yardımlarını esirgemeyen aileme, çalışmamın oluşmasındaki büyük katkıları ve desteği nedeniyle değerli tez danışmanım Doç.Dr.İlhan ALTAN'a, fikirleriyle çalışmamı yönlendiren Doç.Dr.Ayfer AYTUĞ'a, gösterdiği anlayıştan dolayı Müdürüm Sayın Fevzi Gür ASLAN'a, Ankara'daki çalışmalarıma katkıda bulunan Mimar Dilek ÇOBANLI'ya, tezimin düzenlenmesi ve basılmasındaki katkılarından dolayı Sn.Fuat DÜZ'e, tezimin yazılma işini gerçekleştiren Yurdagül TAŞPINAR'a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

		Sayfa No:
TEŞEKKÜR		i
ÖZET		vi
ABSTRACT		v
1.0.	GİRİŞ	1
1.	KAVRAMLAR	3
1.1.	Turizm Kavramı Ve Tanımı	3
1.2.	Turizm Tür Ve Şekilleri	4
1.2.1.	Dinlenme Turizmi	4
1.2.2.	Klütür Turizmi	5
1.2.3.	Sosyal Turizm	5
1.2.4.	Spor ve Av Turizmi	5
1.2.5.	İş, Kongre Turizmi	5
1.2.6.	Politik Turizm	6
1.2.7.	Sağlık Turizmi	6
1.3.	Turist Kavramı ve Tanımı	6
1.4.	Turistik Tesis Tanımı	8
1.4.1.	Otel	8
1.4.2.	Tatil Köyü	8
1.4.3.	Motel	9
1.4.4.	Pansiyon	9
1.4.5.	Apart Otel	9
1.4.6.	Obery ve Hoteller	9
1.4.7.	Devre Mülk Tesisler	10
1.4.8.	Kaplıca Ve Sağlık Tesisleri	10
1.4.9.	Kamping	10
1.4.10.	Günübirlik Tesisler ve Plaj Tesisleri	10
1.5.	Turistik Mahal ve Bölge	11
1.6.	Turistik Arz ve Ürün	13
1.7.	Turizm Yatırımı	13

Sayfa No:

2. TÜRKİYE'DEKİ TURİZM KAVRAMI 15

2.1. Türkiye'de Turizmin Gelişimi 15
2.2. Antalya ve Çevresinin Türk Turizmindeki Yeri.... 32
2.2.1. Antalya Bölgesinin Tarihi Gelişimi 32
2.2.2. Doğal Yapı Özellikleri 40
2.3. Antalya Bölgesinin Turistik Potansiyeli 43
2.4. Antalya Bölgesinin Turistik Kapasitesi ve Tesis Özellikleri 46

3. TURİZMDE PLANLAMA VE POLİTİKA ÇALIŞMALARI 57

3.1. Makro düzeyde turizm planlaması 57
3.1.1. Turizmde Fiziksel Planlama 60
3.2. Ülkemizde Turizm Politikaları 62
3.2.1. Kalkınma Planları Turizm İlişkisi 66
3.2.2. Yasa ve Yönetmeliklerin Turizm Gelişimine Etkisi 73

4. TURİZMDE FİZİKSEL PLANLAMA ÇALIŞMALARI VE TURİZM GELİŞİM PROJELERİ 89

4.1. Dünyada Turizm Gelişim Projeleri 89
4.1.1. Fransa 89
4.1.2. Yugoslavya 96
4.1.3. Romanya 98
4.1.4. İtalya 100
4.1.5. Yunanistan 118
4.2. Ülkemizde Turizm Gelişim Projeleri 120
4.2.1. Antalya Ve Çevresi Yatırım Alanları Ve Planlama Çalışmaları 128
4.2.2. Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi 130
4.2.3. Güney Antalya Turizm Gelişim Projesinin Eleştirisi, Yapılan Revizyonların Ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi..... 169

SONUÇ VE ÖNERİLER 224

BİBLİYOGRAFYA..... 228

ÖZGEÇMİŞ 231

ÖZET

İnsanların ikametgâhları dışında bulunan yerlere çeşitli merak ve arzularını tatmin etmek, eğlenmek ve dinlenmek amacıyla, her türlü düşünceden uzak kalmak için yaptıkları seyahatlerin bütünü olarak tanımlayabileceğimiz turizm kavramı çağımızda milyonlarca kişiyi ilgilendirmektedir.

Tarihin ilk çağlarından beri insanlar açlıktan, ticari ve siyasi nedenlerden ya da tehlikelerden kaçmak için seyahat etmişlerdir. Ancak 19.yy.'da ortaya çıkan sanayi devrimi sonrasındaki gelişmeler sonucunda turizm kavramı gelişmiş ve çeşitlenmiştir.

Ülkemiz ise tarihi ve kültürüyle her zaman seyyahların ilgisini çekmiştir. Bugün ise turizm ülke ekonomisi için bir çıkış noktası olarak görülmekte ve turizm gelirlerimizi arttırabilmek için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır.

İnsanların yaşadıkları sosyal olaylar arasında turizm en hızlı değişim gösterenidir. Bu nedenle ülkeler artan turizm talebini karşılamak ve turistik gelişime yön verebilmek amacıyla çeşitli plan, program ve politikalar oluşturmuşlardır.

Günümüzde turizm planlı bir şekilde geliştirilmediği takdirde tarihi ve doğal çevreyi tahrip eden bir olgu olmaktadır. Bu çalışmanın amacı turizm plan, program ve politikalarının incelenmesi ve bu kavramların ülkemize yansımaları yanında dünyadaki ve ülkemizdeki fiziksel planlama çalışmalarının çevresel etkilerini saptamak olmuştur.

Bu amaç doğrultusunda geliştirilen tez 4 bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın 1.bölümünde konuyla ilgili kavramlar incelenmiştir. Turizm, turist ve turistik tesis tanımları ile turistik bölge, turistik bölge, turistik arz ve ürün, turizm yatırımı gibikavramlar bu bölümde açıklanmıştır.

2. bölümde ise Türkiye'de turizm olayının gelişimi irdelendikten sonra, Antalya bölgesinin Türk Turizmindeki yeri, doğal ve tarihi özellikleri ile turistik kapasitesi araştırılmıştır.

3.bölümde turizm'de planlama ve politika çalışmalarından bahsedilmiş ve ülkemizdeki politikalarla yasal durumun turizm çevre bağlantısına etkileri incelenmiştir.

4. bölümde dünyadan ve ülkemizden fiziksel planlama örneklerine yer verilmiştir. Ülkemizde incelenen Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi kararlarının turizm gelişimine ve çevreye etkileri incelenmiş ve projenin revizyon kararları değerlendirilmiştir.

Çalışmanın sonucunda ise Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi kapsamında bulunan alanlarda çevrenin korunması için yapılması gerekenler belirtilmiş ve çeşitli öneriler getirilmiştir. Bu önerilerin benzer alanlarda yapılacak fiziksel turizm planlamaları için bir ışık tutacağı düşünülmektedir.

ABSTRACT

Tourism which we call for all kind of travels done for recreation purposes has taken the interest of millions of people in our century. Begining from early centuries, people have travelled because of hunger, of social and political reasons or to escape, from dangers. But the industrial revolution was the most inportant factor that helped phenemonen of tourism development.

Turkey has always attracted attention of travellers with its history and culture. Today, tourizm has been seen as the saver for the Turkish economy and everybody has been trying to increase the tourism income.

Tourism is one of the most fast changing social events in the human life. because of this, countries, to meet the increasing tourism demand, implemented various plans, programs and policies. Tourism could destroy the historical and natural environment if not developed without planning. The aim of this work (thesis) is to examine tourism plans, programs, policies and their affects to natural, historical enviroment.

This work (thesis) consists 4 chapterys.

In the first chapter, concepts related with this subject have been examined.

Concepts which have been explaned in this chapter like phenemonen of tourism place, touristic demand, tourism investment.

In the second capter, after explaining the development of tourism in Turkey, the importance of Antalya in Turkish tourism, its historical and national characteristics, touristic capacity have been investigated.

In capter 3, tourism plans and policies have been discussed and the effects of these policies with the legal atmosphere to the environment have been examined.

In the last chapter, examples of physical planning form Turkey and other countries have been given. The desicions of south Antalya tourizm Development Project, its effect to the development of tourism and environment and the revisions about this project have been discussed.

At the end of the thesis (work), ways for the protection of the historical and cultural environment in the south Antalya Tourism Development Project have been given.

We hope that proposals given int this work (thesis) could be quite useful in the physical tourism planning for similar places.

1.0. GİRİŞ

Turizm kavramı dinamik yapısı, getirdiği ekonomik yararlar, turist istek ve gereksinimlerine göre değişebilmesi, çevre ile olan ilişkileri nedeniyle pekçok disiplinle beraber çalışmayı gerektiren bir bütündür. Ekonomik açıdan bakıldığında pekçok ülke ekonomisi için bir çıkış noktası olan turizm son yıllarda Türkiye ekonomisi içindeki yerini genişletmiştir.

Çağımızda "turizm" milyonlarca insanı "tüketici" ve üretici olarak ilgilendiren bir olaydır. 1980'lerin sonlarında yaklaşık 1,5 milyar kişi merak, eğitim, öğrenim, dinlenme, iş, sağlık, dost, akraba ziyareti, kongre, seminer gibi toplantılara katılmak amacıyla sürekli konutlarının bulunduğu yer dışında seyahat etmekte, gittikleri yerlerin otel, motel, tatil köyü, öğrenci yurtları pansiyonlar ve diğer konaklama tesislerinde geçici olarak kalmaktadırlar.

Bu nedenle günümüzde turizmin gelişeceği fiziksel mekanlara ihtiyaç vardır. Çünkü turistlerin kalınlıkları tüm tesislerin inşası için kıyıda, kent içinde, orman kenarında ya da dağlarda çeşitli fiziksel mekanlar gereklidir. Bu mekanların yaratılmasında ve geliştirilmesinde ise makro düzeyden mikro düzeye inen ve kendi içinde tutarlılık gösteren bir politika ve planlamaya gerek duyulması ve bu kavramların birçok disiplini ilgilendirmesi turizm kavramının çok yönlülüğünün göstergesidir.

Dünya ülkeleri 20 yy.'da birçok planlama çalışmaları yapmışlar ve çeşitli turizm politikaları üretmişlerdir. Ancak bu çalışma ve politikaların bir kısmı başarısız olmuştur. Çünkü 1960 ve 70'li yıllarda turistik talebin İspanya, Fransa, Yugoslavya gibi ülkelerde yoğunlaşması, buraların plansız gelişmesine, niteliksiz turistik gelişmelerin ortaya çıkmasına ve çevrenin tahrip olmasına neden olmuştur. 1980'lere gelindiğinde ise çevre korumacılığı kavramının ortaya çıkması turistik yatırımları da etkilemiştir. Çevreyi kullanmaktan çok korumaya yönelik, doğayla içiçe, yöresel malzeme ve mimari ile bağlantılı, düşeyde değil yatayda gelişen bir mimari stil ortaya çıkmış, bu makro ölçekteki

kararlara da yansımıştır. Günümüzde turistik tesis gelişimine bakıldığında, şehirlerde 4-5 yıldızlı her tür konfora sahip lüks otellerin, kıyı kasabalarında ve turizm gelişim alanlarında tatil köyleri, motel ve pansiyonların ağırlıkta olduğu gözlemlenmektedir.

Ülkemiz son yıllarda dünya turizm gelirleri içindeki payını arttırmaktadır. Türkiye'nin, doğal ve tarihi güzellikleri turistik çekiciliğini arttırmakta ve her yıl ülkemize gelen turist sayısı artmaktadır. Turistik talep ile tesis sayesinin doğru orantılı olarak artmasının fiziksel mekana da yansımaları olmaktadır.

Türkiye'de 1950'li yıllardan beri turizm yatırımlarını arttırmak ve turistik gelirlerini fazlalaştırmak için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Planlı döneme geçilmesiyle turizm kalkınma planlarında yerini almış, Türk turizminin gelişmesi için çeşitli plan ve programlar yapılmış ve hedefler belirlenmiştir. 1960'lı yılların sonlarında ise gelişimin fiziksel mekana yansımalarının düzenli olabilmesi için çeşitli planlama çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalardan biri olan Side Turistik Gelişim Projesi ise ülkemizde bu anlamda yapılmış ilk örnektir. Uluslararası bir yarışma sonucunda projenin elde edilmiş olması ve belirli kriterleri gözönüne alması turizm planlamamızda çok önemli bir adımdır. Daha sonraki yıllarda yapılan çevre düzeni planları, turistik gelişim etüdleri önemli çalışmalarsa da uygulamadaki sonuçları pek başarılı değildir. 1970'li yıllara gelindiğinde ise Köyceğiz Muğla Turistik Gelişim Projesi'nin hazırlandığı görülmektedir. Daha sonraki yıllarda ise Side ve Köyceğiz turizm gelişim projelerine alternatif olarak üretilen ve bu projelerin uygulanmasını geciktiren Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi hazırlanmıştır. Ülkemiz turizminin hızla gelişmesi nedeniyle bu planlar çoğu zaman yetersiz kalmış ve son yıllarda projelerde çeşitli revizyonlar yapılmıştır. Bu revizyonlarla yatak sayıları arttırılmış, birçok koy, orman ve yeşil alan turizme tahsis edilmiş ve kamu yararı gözardı edilerek, tarihi ve doğal çevre zarara uğratılmıştır. Bu tez çalışmasının yapılmasındaki amaç ise ülkemizdeki bu tür uygulamaları inceleyerek, bundan sonra yapılacak uygulamalarda tarihi ve doğal çevrenin zarar görmemesi için bir baz oluşturacak kriterleri ortaya çıkarmak ve ülkemizin turistik çekiciliğini yitirmesine engel olmaktır.

1. KAVRAMLAR

1.1. Turizm Tanımı ve Kavramı

Bacasız sanayi olarak adlandırılan turizm kelimesi aslında Latince'de dönmek, çevirmek anlamına gelen "Tornus" kelimesinden üretilmiştir.

Modern Turizmin ilk tanımlaması 1950'de Evger Frevler tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre turizm ticaret endüstri, küçük sanatların gelişmesi ve ulaştırmanın mükemmelleşmesi üzerine özellikle halkların ve toplumsal sınıfların daha çok kaynaşması sonucu artan dinlenme, hava değişikliği ve çevre güzelliğine dayanan eğilim ve tabiattan zevk almaya dayanan bir olay olarak yorumlanmıştır (M.Çubuk, 1980).

Turizm için yapılan çeşitli tanımlar bulunmaktadır:

Ulaştırmayı esas alan tanıma göre kişilerin bulundukları yerden diğer bir yere gitmekle yaptıkları yer değiştirme turizm hareketini oluşturur.

İnsan doğası ve psikolojisini esas alan tanım ise şöyledir; Yorumcu şehir hayatının ve gürültünün yarattığı stresten doğan kaçma, uzaklaşma, yer değiştirme.

Turizmi ticaret olarak görenlerin öne sürdüğü tanıma göre turizm, yeme, içme, konaklama v.b. hizmetleri alırken harcanan paradan doğrudan ya da dolaylı yoldan yararlananların elde edecekleri para ile turizmi bir endüstri hareketine dönüştürmeleridir.

Kuramsal açıdan düşünenlerin tanımına göre ise turizm para kazanmayı amaç edinmeyen, sürekli kalma şekline dönmemek suretiyle, yabancıların bir veya birden fazla yerde konaklamalarından doğan olay şeklindedir (H.Küçük, 1990).

İnsanların iş yeri ve ikametgâhları dışında devamlı olarak yerleşmemek kaydı ile, her türlü düşünceden uzak kalmak, serbest bir ortam içerisinde merak ve arzularını (spor, eğlence, din, kültür gibi) tatmin amacıyla ferdi veya toplu şekilde yaptıkları seyahatlerden meydana gelen iş ve ilişkilerinin bütünüdür.

Bir seyahat deneyimi sağlayan endüstriler, hizmetler ve uğraşlar bütünüdür.

Turizmin Özellikleri:

1. Turizm bir seyahat olayıdır.
2. Turizmde hürriyet anlamı vardır.
3. Turizmde seyahat salt ticari ve siyasi bir hizmet gayesi ile yapılmaz.
4. Turizm, geziye çıkan insanların ilk hareket anından başlayarak dönüşlerine kadar uyacakları tüm gereksinimleri içine alan ekonomik bir olaydır.

1.2. Turizm Tür ve Şekilleri

Turizm türleri insanların turizm etkinliğine katılma amaçlarına göre, turizm şekilleri ise seyahat şekli, gelinen yer, turizme yönelik etkinliğe katılanların sayısına, organizasyon şekline, gelinen yer ve faaliyetin amacına, turizme katılanların yaşlarına ve seyahat özelliklerine göre oluşmakta olup, turizm şekilleri dış sebeplere ve etkilere göre farklı nitelendirilen turizmin seyridir (A.Aytuğ, 1990).

Tablo 1.1'de turizm tür ve şekilleri sınıflandırılmıştır.

Turizm türleri şu şekilde açıklanabilir.

1.2.1. Dinlenme Turizmi

İnsanın çalışma yükü, hayat şekli veya çevrenin olumsuz etkileri ile zarar gören bedeni ve ruhsal sağlığının tekrar elde edilmesi için geçici yer değiştirmeye bağlı olarak gerçekleşen turizm çeşididir. Dinlenme turizminin esası, çalışan kişilerin belli bir dönemde tatillerini kullanarak dinlenme amacıyla sürekli oturdukları yerin dışına seyahat etmeleri, sakin ve dinlendirici veya hareketli ve eğlendirici ortamlar aramalarıdır.

1.2.2. Kültür Turizmi

Valene L.Smith, kültür turizmini, insanların anılarında kalan ve

yok olmaya yüz tutmuş yaşama biçimlerini izlemek, kimi zaman da bunlara katılmak için yapılan seyahatler olarak tanımlanmaktadır.

Kültür turizmi, insanların birbirlerinin yaşam ve düşünce tarzlarını bütün yönleri ile öğrendikleri seyahatleri kapsamaktadır. Böylece turizm, kültürel ilişkileri, uluslararası iş birliğini teşvik eden önemli bir amaç olmaktadır.

1.2.3. Sosyal Turizm

Henüz sosyal turizme ilişkin genel kabul gören bir tanım olmamakla birlikte, Viyana ve Salzburg'da 1959 yılında yapılan İkinci Sosyal Turizm Kongresinde Dr.W.Hunziker'in önerdiği tanım şöyledir; "Sosyal Turizm, düşük gelir gruplarının yaptığı ve tamamiyle ayrı ve dolayısıyla hemen tanınabilen hizmetler tarafından mümkün ve kolay hale getirilen bir turizm türüdür. "André Poplimont ise, "Sosyal Turizm, sosyal bir müdahale olmaksızın masrafları karşılayamıyacak durumdakilerin yaptığı bir turizm faaliyeti türüdür." şeklinde tanımlamaktadır.

1.2.4. Spor ve Av Turizmi

Spor turizmi, spora ilgi duyan kişilerin, turizme katılmalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünüdür.

Av turizmi ise, iç ve dış turizmin önemli kaynaklarından birini oluşturan, genellikle yüksek gelir seviyesindeki turistlerin tercih ettiği bir turizm türüdür. Doğa ile iç içe yaşamanın, dinlenme ve insanın kendini yenilemesinin aracıdır.

1.2.5. İş Kongre Turizmi

Fuar ve sergilere, işleri nedeniyle katılanların ve buraları ziyaret edenlerin, kongrelere katılanların, bazı büyük ekonomi tesisleri ziyaret edenlerin seyahatleri ekonomik turizm olarak kabul edilir. Birleşmiş Milletler'in turist tanımına, iş seyahati yapanlar da dahildir. İş turizmi, kongre, seminer, toplantı üçgeninden oluşmakta, çoğu kez diğer turizm türlerinden biri veya bir kaçı ile birlikte gerçekleşmektedir.

1.2.6. Politik Turizm

Diplomat ve politikacıların seyahatleri, politik turizm olarak nitelenebilir. Politik turizm de, diğer urizm türleri ile gerçekleşebilir.

1.2.7. Sağlık Turizmi

Sağlık nedenleri ile belli özellikleri olan (iklim, şifalı su, kaynaklar gibi) yerlerdeki konaklamalardan oluşan turizmdir. Turizm türleri içinde, turizm gelirleri yönünden en verimlisi sağlık turizmidir. Termalizm ve klimatizm, kür amacıyla gelen ziyaretçinin belirli bir süre (genellikle 21 gün) kür merkezinde konaklamasına neden olduğundan konaklama tesislerinin doluluk oranını ve turizm gelirini olumlu etkilemektedir (A.Aytuğ, 1990).

1.3. Turizm Kavramı ve Tanımı

Turist, turizmin tanımındaki şartlara uygun olarak belirtilen faktörlerin etkisiyle kendi oturduğu ülke veya şehirden başka ülke veya şehire 24 saatten az olmamak üzere seyahat eden, belli bir potansiyele sahip, ve belli ihtiyaçları olan kimsedir.

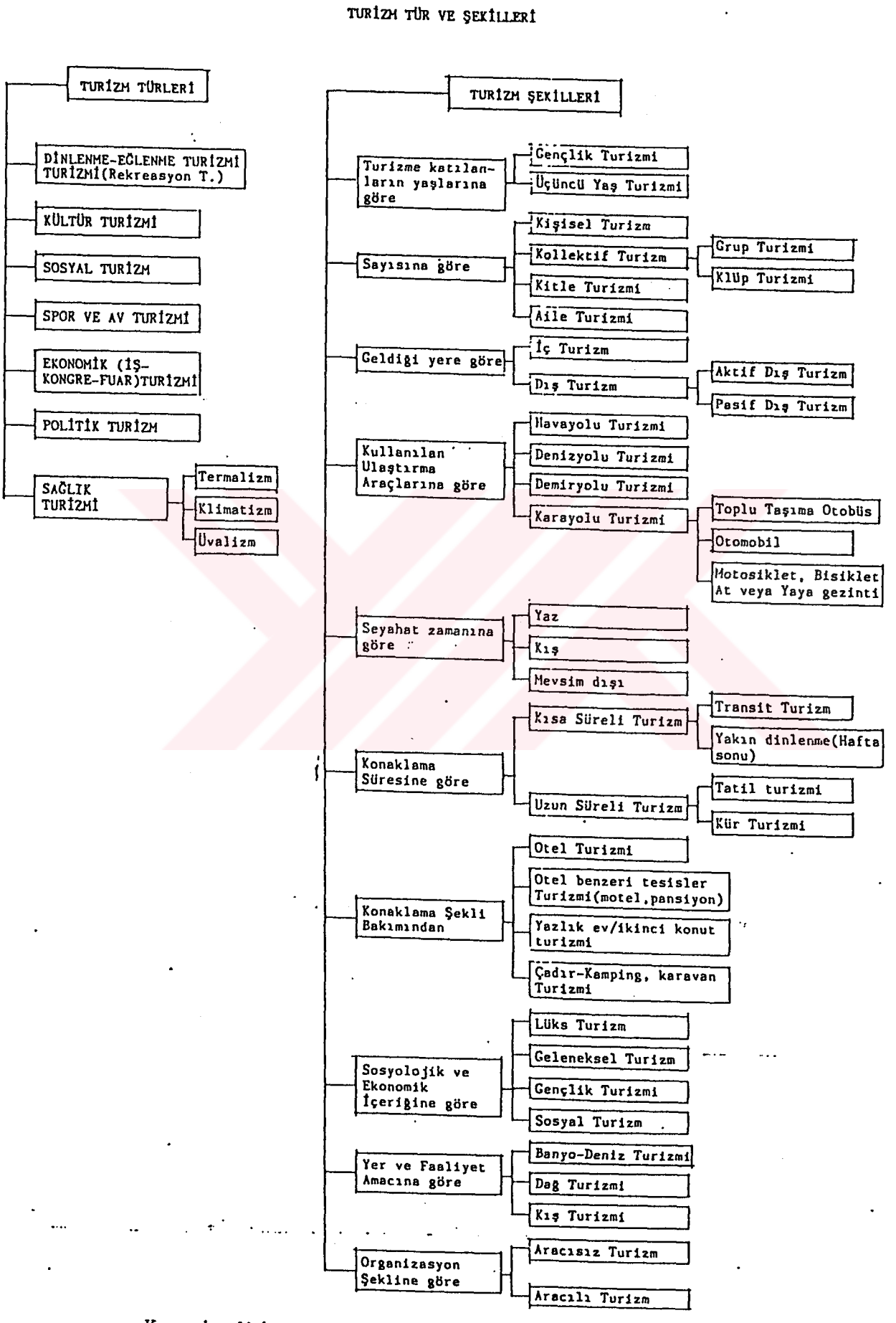
a) Eğlence ve sağlıkla ilgili nedenlerle seyahat edenler,
b) Bilimsel araştırma, spor karşılaşmaları gibi görevlerle yurt dışına çıkanlar,
c) İş gezisi yapanlar,
d) Denizde eğlence gezisi yapanlar

turist sayılırlar.

Turizm konusunda istatistiklere veri olabilmesi ve kavram kargaşasına düşülmemesi için, 1963 yılında Birleşmiş Milletler İstatistik Komisyonu ve Kamu Turizm Teşekkülleri Uluslararası Birliği'nin Roma'da düzenlediği "Uluslararası Turizm ve Seyahatler Konferansı"da bazı kavram ve tanımlara açıklık getirilmiştir. Buna göre;

1. Yabancı Ziyaretçi: Bir ülkeye gelen ve konaklama süresi 24 saati aşan veya 24 saatten az olan kişilerdir.

Tablo 1.1. Turizm Tür ve Şekilleri

Kaynak: Makro ve Mikro Ölçekte Turizm Planlaması

2. Yabancı Turist: Sürekli konaklama yerinin bulunduğu ülkeden başka bir ülkeye, iş, aile ziyareti, merak, din, kültür, eğitim ve öğrenim, spor, dinlenme, eğlence, dost ve akraba ziyareti sebepleriyle seyahat eden, çeşitli toplantılara (bilimsel, dini, diplomatik, sportif) katılmak üzere giden ve gittiği ülkede 24 saatten fazla süre ile kalan veya ülkenin konaklama tesislerinde en az bir geceleme yapan kişidir.

3. Yabancı Ekskürsiyonist "Günübirlikçi": Gittiği ülkede 24 saatten daha az kalan veya ülkenin bir konaklama tesisinde geceleme yapmayan kişidir.

1.4. Turistik Tesis Tanımı

Konaklama gereksinimlerini karşılayan tesislerdir. Turizm işletmeleri ve yatırımları yönetmeliğine göre şu şekilde sınıflandırılır:

1.4.1. Otel

Oteller, asıl fonksiyonları olan müşterilerinin geceleme ihtiyaçlarını sağlamak olan bu hizmetin yanında yeme içme ve eğlence ihtiyaçları için yardımcı ve tamamlayıcı birimleri de bünyelerinde bulundurabilen en az 10 odalı tesislerdir. Otellerin ihtiyaç programlarının ana bölümleri yatma birimleri bölümü, ortak mekanlar, yönetim ve servis mekanlarından oluşmaktadır.

1.4.2. Tatil Köyü

Doğal güzellikler içerisinde ya da arkeolojik değerler civarında kurulmuş rahat bir konaklama yanında çeşitli spor ve eğlence hizmetlerinin de sağlandığı odaları otel odası, süit veya bunların kombinasyonu şeklinde olan ve diğer dağınık yerleşme düzenindeki yapılardan en az 60 odalı konaklama tesisleri anlaşılır.

Tatil köylerini diğer konaklama tesislerinden ayıran en önemli özellikler, doğa ile yakın ilişki kurabilme olanaklarının, organize kitle turizmine uygunluğu, genellikle şehir dışında kurulduklarından kendi kendine yeterliklerinin ve çeşitli etkinliklere (aktif ve pasif rekreasyon) uygun olanakların sağlanmış olmasıdır.

1.4.3. Motel

Moteller yerleşim merkezleri dışında, karayolu güzergâhı veya yakın çevrelerinde inşa edilen ve motorlu araçları ile seyahat yapanların konaklama, yeme içme ve araçlarının park ihtiyaçlarını karşılayan en az 10 odalı tesislerdir.

1.4.4. Pansiyon

Konaklama tesisi olarak planlanıp inşa edilmiş olan, yönetimi basit, yatmanın dışında müşteriye yeme içme hizmeti veren veya müşterilerin kendi yemeklerini bizzat hazırlayabilme imkânları bulunan en az 5 odalı tesislerdir.

Pansiyonlar ziyaretçilere ucuz yatak sağlama amacıyla oluşturulmaktadır. Ortak mekanları ve personel tesislerinin az olması ilk yatırım maliyeti ile işletme maliyetini düşürmekte ve böylece finansal riski azaltmaktadır.

Turizm yatırım ve nitelikleri yönetmeliği pansiyonu bu şekilde tanımlamaktaysa da günümüzde ev pansiyonculuğu denilen olay ortaya çıkmıştır. Turistik yörelerdeki ev sahipleri evlerinin odalarını turistlere kiralayarak gelir elde etmektedirler.

1.4.5. Apart Otel

Belgeli bir otel veya tatil köyü yatırım ve/veya işletmesi bütünü içinde yeralan, müşterilerinin kendi yeme ve içme ihtiyacını karşılayabilmesi için gerekli teçhizat ile donatılmış, bağımsız apartman veya villa tipinde inşa ve tefriş edilmiş, otel gibi işletilen tesislerdir.

1.4.6. Oberj ve Hosteller

Oberjler doğa güzelliklerinden yararlanmak için, spor amacıyla kırlarda yapılan gezintilerde konaklama gereksinimlerini karşılamak üzere yapılan tesislerdir.

Hosteller, gençlik turizmine cevap verebilecek en az 20 odalı konaklama ve yeme içme hizmeti veren tesislerdir.

1.4.7. Devre Mülk Tesisler

Bu tesislerde yılın belirli zamanlarında tüm ünitenin fiyatının bir bölümü karşılığında kullanım hakkı veya mülkiyeti satılır. "Zaman bölüşümü, resort ve rekreasyonel mülklerin birkaç kişi tarafından kullanılması ve/veya sahip olunması tekniğidir".

1.4.8. Kaplıca ve Sağlık Tesisleri

Termal kaynak üzerine veya yakınına kurulan, içinde mineralize termal suyun yalnız veya çamur ve gazı ile birlikte kullanılması sonucunda insan sağlığına olumlu uygulamaların yapıldığı tesislerdir.

Sağlık Tesisleri ise; doğal kaynaklar ve çevreden elde edilen mineralize termal su, deniz suyu, göl suyu kürleri ile mağara kürlerini bu veya birkaçının doktor gözetiminde yapıldığı tesislerdir.

1.4.9. Kamping

Karayolları ile rahatça ulaşılabilecek deniz, göl, dağ, nehir gibi doğal güzellikler ile tarihi ve turistik özelliği olan yerlerin civarında kurulan, kampçıların çadır ve karavanları ile geceleme, yeme içme, dinlenme ve spor gibi günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri en az 20 üniteli tesislerdir. Kamping yatırımlarının maliyetinin düşük olması ve doğayı bozmadan kullanmaları bu tesislerin önemli özellikleridir.

1.4.10. Günübirlik Tesisler ve Plaj Tesisleri

Tarihi ve doğal güzellikleri olan yerler ile yayla ve kırsal kesimde turizm potansiyeli yüksek olan yörelerde yeme içme, dinlenme, eğlence, spor imkânlarının birkaçını günübirlik olarak sağlayan ve konaklama yapılmayan tesislerdir.

Plaj Tesisleri ise; deniz ve göl kenarlarında kurulmuş, yüzme ihtiyacına cevap veren tesislerdir (M.Z.Bayer, 1992).

1.5. Turistik Mahal ve Bölge

Turistik mahal ziyaretcilerin konakladığı, ekonomik, sosyolojik ve yerleşim coğrafyası ve kültürel açıdan turizmin kuvvetli veya zayıf olarak damgasını taşıyan mahaldir. Yabancıların konakladığı tüm mahalledir (Z.H.Doğan).

Turistik mahaller çeşitli nitelik ve kalitededirler. Spatt'a göre turistik mahaller iki ana grupta toplanabilir. Bunlardan birincisi; Basit Turistik Mahaller, ikincisi ise Merkezi Turistik Mahallerdir.

Basit turistik mahalleri oluşturan öğeler ise genellikle daha önce ve olan bir kent veya köy biçimindeki yerleşmenin gelişerek turistik mahal haline gelmesidir. Bazı kabullerle de turistik mahal çeşitleri şöyle sıralanmaktadır:

a) Dinlenme turizmine hizmet eden turistik mahaller,

b) Kültürel turizme ve kongre turizmine hizmet eden turistik mahaller,

c) Ekonomik turizmin rol oynadığı turistik mahaller,

d) Politik turizmin rol oynadığı turistik mahaller.

Bir başka tarife göre ise turistik mahaller şöyle sıralanabilir;

1. Dinlenme turizmine hizmet eden turistik mahaller,
2. Kültürel turizme hizmet eden turistik mahaller,
3. İktisari-politik turizme hizmet eden turistik tesislerdir (M.Çubuk, 1980).

Bir yerde turizm gelişmeye başladığında arazi kullanımı ile yerleşme yapısında değişiklikler olmaktadır. Tarımsal amaçlar için kullanılan arazilerin "Turizm amacına yönelik kullanımı" ve "inşaat alanı olarak kullanımı" arazi ile tarım arazisi arasındaki fiyat farkının büyümesine, tarımsal alan daralmasına, öz değiştirerek gelenekselden modern (şehir benzeri) konutlara dönülmesine neden olmakta ve bu arada, yerleşme içinde, benzin istasyonu, garaj, park yeri, büro, spor alanı, haberleşme kurumları, cafe, restaurant, hediyelik eşya dükkanları v.s. yoğunlaşmakta ve ulaşım imkanları artmaktadır.

Yoğun nüfuslu merkezlere yakın ve uygun şartları bulunan yerlerde

Turistik mahaller ortaya çıkmaktadır. Ziyaretçiler geniş bir alan içinde daha fazla şansına sahip olduklarından turistik mahaller bir kuşak meydana getirmekten çok, noktalar halinde yeralırlar. Böyle bir dağılımda turistlerin seyahat uzaklıkları büyüdükçe, mekanın özellikleri ve turistik arz ile ilgili istekleri daha iddialı hale gelmektedir.

Turistik mahaller coğrafi yakınlık ya da organizasyon açısından birleşerek turistik bölgeyi oluşturmaktadırlar.

Turistik mahalli oluşturan turizmden bağımsız unsurlar:

1. Doğal şartlar. (Arazinin şekli, bitki örtüsü, su kaynağı v.s.)
2. Tarihi değerler ve tarihi çevre özellikleri.
3. Konum, yoğun nüfuslu merkezlere uzaklık-yakınlık.

Turistik mahalli oluşturan turizme bağlı unsurlar:

Turizm arzına cevap veren mal ve hizmetler.

Otel, restaurant, tatil köyü v.s. gibi unsurların ortaya çıkması turizm olayına bağlıdır.

Bugüne kadar aşırı ve yanlış kullanım, turizme elverişli alanların tahribine neden olmuştur. Dünyada da durum böyledir. Bu uygulamanın sonuçları şöyle özetlenebilir:

Doğa dengesi bozulmakta flora ve fauna zarar görmektedir. Ormanların tahribi su dengesini bozmaktadır. Yapılan bilinçsiz avcılık hayvan neslini tüketmekte, mevcut olan suların kirlenmesi sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu arada arazinin tarımsal kullanım için çoraklaşmaya başladığı görülmektedir. Çevre kirlenmesi oluşmaktadır.

Türkiye'de turizme açılmış alanlarda bilgisiz, irrasyonel ve tahripkâr kullanım vardır. Mimarlar olaya iktisadi şartların etkisi ile yaklaşmakta, turizm olayının ve arizininşartları dikkate alınmamaktadır. Bu konuda yapılan denemelerin başarısız olduğu görülmektedir. Birçok turistik mahal özelliğini kaybetmiştir. Günümüzde çok katlı, arazinin özellikleri ve ziyaretçilerin ihtiyaç ve psikolojisine uymayan yapılarla donanmış mahaller ortaya çıkmıştır. Tamamen ekonomik şartlar düşünülerek yapılanbu yapılar doğal ve tarihi güzellikleri de bozmaktadır.

Aşırı teknoloji kullanımı (yüzme havuzları, yat limanları, teleferik v.s.) da tabii görünüşü bozuk ortamların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Hergün yaşadığı çevreyi terkedip, tabiata yakın yaşamak isteyen turisti bu gelişmeler olumsuz yönde etkilemektedir.

Turistik bölge ise; turizm açısından belli öz kazandırılmış ve sınırlarının arazi özellikleri ile çizilmiş olması gerekmeyen mekanları ifade eder.

Hasan Olalı'ya göre ise, turistik bölge turizm bakımından etkilenmiş bir görünüme sahip bulunan ekonomik yapısı ve yaşamı turizmin etkilerini yansıtan bir mekan ünitesidir.

Turistik yer veya turistik bölgenin en önemli özelliği turizm bakımından sahip bulunduğu turistik ürünüdür.

1.6. Turistik Arz ve Ürün

Turistleri bir ülkeye, bir bölgeye, yöreye çeken çeşitli varlıklar ve çekicilikler vardır. Bir kısmı doğal, bir kısmı insan tarafından yaratılmış olan bu varlıklar ve çekicilikler "Turistik Ürün'ü" bu ürünün turistlerin yararlanmasına sunulması da turizm arzını meydana getirir (H.Olalı, 1988).

Turistik ürün, turizm faaliyetlerinin gerçekleşmesi için gerekli mal ve hizmetlerin tümü, turistik arz ise üretim ve dağıtım için kaçınılmaz faaliyetlerin tümüdür (M.Sağcan, 1987).

Turistik ürün, turistlerin gereksinimlerini karşılayabilecek mal ve hizmetleri, seyahat, konaklama, yeme içme, eğlenme, rehberlik hizmet ve mekanlarını içeren pakettir. Turizmin arz unsurudur.

1.7. Turizm Yatırımı

Mevcut ve gelecekteki turizm talebinin bir bölümünü karşılamak üzere, girişimci ve toplum yararına, ekonomik prensibe uygun olarak hazırlanmış ve formüle edilmiş, ekonomiye turizimle ilgili mal ve hizmet arzetmek amacı taşıyan projelere "Turizm Yatırım Projesi"denir.

Turizm yatırım projesi, mevcut turizm potansiyelini değerlendirmek, yerli ve yabancı turist talebini karşılamak, yeni istihdam olanakları yaratmak, yurda döviz girdisi sağlayarak ulusal kalkınmaya yardımcı olmak, ticari kârlılık elde etmek gibi amaçlardan birçoğunu gerçekleştirmek üzere, mal ve hizmet üretip satmak için turizm konaklama veya diğer turizm ünitelerinin kurulması ve işletilmesine yönelik proje çalışmalarının tümüdür.

Turizm yatırım projelerinin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi sayesinde, turizm yatırımlarının uygun alanlarda gerçekleştirilmesi, günün ve geleceğin pazar olanaklarına uyarlı nitelikte ve büyüklükte turizm konaklama ünitelerinin seyahat acentalarının, yatların, yat limanlarının, restaurantların ve diğer turizm yan ünitelerinin kurulması sağlanabilmiştir.

Turizm yatırımları ekonominin diğer sektörlerinde yapılan yatırımlardan farklı nitelikler taşırlar. Bu farklılık, yatırımın özelliği kadar, verimlilik açısından da mevcuttur. Ayrıca, turizm projelerinin hemen hemen hepsi,yalın bir şekilde ve sadece turizm sektörü içinde ele alınıp, hazırlanabilecek, yürütülebilecek ve değerlendirilip, kontrol edilebilecek projeler değildir. Çünkü, sektörün ana özelliği gereği, bütün turizm projeleri, çok çeşitli alt yapı unsurları ile ve diğer ekonomik, sosyal sektörlerle sıkı bir ilişki durumundadır. Bütün bu nedenlerle, turizm yatırım projelerinin geliştirilmesi ve değerlendirilmesinde, genel ekonomik değerlendirme metotlarını kullanırken, turizm yatırımlarının ve turizm sektörünün özelliklerini mutlaka gözönünde tutmak zorunlu olmaktadır (N.Kahraman, 1993).

2. TÜRKİYE'DEKİ TURİZM KAVRAMI

2.1. Türkiye'de Turizm Olgusu Gelişimi

Türkiye, kuzey yarımkürede 36 ve 42 enlemler arasında yer alan 780.000 M^2 yüzölçümüne sahip bir ülkedir. Üç yanı denizlerle çevrili olan ve 8350 km. uzunluğunda bir kıyı şeridine sahip bulunan Türkiye, Asya, Afrika ve Avrupa'nın adeta kavşak noktasında yer almakta ve iki kıtada toprakları bulunmaktadır. Türkiye'nin Asya'da bulunan kısmı, Anadolu veya Küçük Asya olarak da bilinen bir yarımadadır. Birçok tarihçi tarafından "Uygarlıkların Beşiği" olarak nitelendirilmektedir.

Anadolu'da tarih, paleolitik ve mesolitik çağlara kadar geriye götürülebilir. Neolitik ve kalkeolitik çağlara ait en önemli kalıntılara Anadolu'da rastlanmıştır. Ayrıca, Anadolu'da bronz çağının çarpıcı örnekleri olarak kabul edilen en az üç yerleşim bölgesi bulunmaktadır.

Truvalılar, Asur ticaret kolonileri, Lidyalılar ve doğudaki Urartu Krallığı, Hititler, Frigyalılar, Efes Milet ve Pyrenede ki Yunan Kolonileri tarih sahnesine Anadolu'da çıkmışlardır. Sümerler ve Medleri izleyen dönemde Persler, Anadolu'da ikiyüzyıl süren bir egemenlik kurmuşlardır. Büyük İskender'in istilası ise Anadolu'da Hellenistik çağın başlangıcıdır. M.Ö. 133'te Roma İmparatorluğunun egemenliğine giren Anadolu, M.S.395'te bu imparatorluğun parçalanmasıyla başlayan ve 600 yıl süren Bizans Dönemini yaşamıştır. Batıdan Haçlı Seferleri ve doğudan Türk ve Moğol akınları Anadolu tarihinin önemli sayfalarıdır. Anadolu'da kurulan Selçuklu Türk Devletleri 200 yıl kadar egemen olmuşlardır. 14 yy. başlarında devlet kuran Osmanlı Türkleri ise 20 yy. kadar 600 yıl süren ve üç kıdaya yayılan bir büyük imparatorluğu Anadolu'dan ve İstanbul'dan yönetmişlerdir. Bu imparatorluğun parçalanmasından sonra, 1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti ise Anadolu tarihinde yeni ve parlak bir dönemi başlatmıştır (İ.Barutçugil, 1984).

Anadolu tarih boyunca birçok uygarlığın doğuşuna, gelişmesine ve çöküşüne sahne olmuş bir bölgedir. Bu nedenle, ülkemiz son derece

zengin arkeolojik değerlere ve tarihi çevreye sahiptir. Bu yüzden ülkemiz toprakları tarih boyunca seyyahların ilgisini çekmiştir.

Ancak, Osmanlı İmparatorluğu döneminde bugünkü anlayışa yakın bir görünüş ve düşünceye, diğer ülkelerde başlatılan çalışmalara benzer girişimlere ve turizm amaçlı özel ya da resmi bir kuruluşa rastlanmamaktadır. Bununla beraber, 1846 yılında İstanbul'daki Aya İrini Kilisesi'nin Askeri Müze'ye dönüştürülmesi, 1863 yılı ilkbaharında İstanbul'da Serg-i Umum-i Osmâni adı ile ulusal bir fuarın açılması, bu fuara ülke içinden ve dışından ziyaretçilerin gelmiş olması, aynı yıl yine İstanbul'da bir sayahat acentasının kurulması, 1870'lerde ünlü Pera Palas otelinin işletmeye açılması ve 1890 yılında Seyyâhîne tercümanlık edenler hakkında tatbik edilecek 190 sayılı nizamnamenin çıkartılması Türkiye'de turizmin ilk önemli olayları olarak kabul edilir.

20. yüzyıl başlarında İstanbul, yabancılar açısından son derece çekici bir görünüm kazanmıştır. Paris'in İstanbul'a Orient Express ile seyahat "La Belle Epoque"ün başlıca sembollerinden biri olmuştur. Bu dönemde pek çok ünlü devlet adamı, sanatçı, tarihçi ve tüccar İstanbulu ziyaret etmişlerdir.

Daha sonraki yıllarda Osmanlı İmparatorluğunun parçalanmasının ve I.Dünya Savaşının etkileri ile turizme ilişkin çabalar büyük ölçüde duraklamıştır. Başlıca turist gönderen ülkelerle savaşa girilmiş olması ve turistler için seyahat güvenliğinin azalmış olmasının yanısıra yabancılara karşı güvensizlik(Xenophobia) duygusunun yaygınlaşması da turizmin gelişmesini engelleyen bir neden olmuştur (M.Denizci, 1988).

II.Dünya savaşına kadar turizm ancak yüksek gelir seviyesindeki insanların yaptıkları gezilerdi. Fakat, 1950'lerde hızlanan turizm hareketleri 1960'lı yıllarda turizm patlamasına dönüşerek, turizmin içeriğinde değişiklikler ortaya çıkardı. Güneşli eğlenceli bir tatil geçirmek modern turizm hareketinin çıkış noktası olmuştur. Avrupa'nın kuzeyinde ve batısında çalışan insanlar için önce, Avrupa'nın güneyindeki ülkeler, sonra Kuzey Afrika ve Doğu Akdeniz ülkeleri gözde olmuş ve turizm o yörelerde gelişmeye başlamıştır.

Zengin Arkeolojik kaynaklara ve uygarlık tarihine sahip olan Anadolu'nun da turistlerin ilgisini çekmesi ve ülkemizde turizm hareketlerinin artması bu yıllara rastlar.

Aynı yıllarda iç turizmde de çeşitli gelişmeler olmuştur. Bu yıllarda Marmara Denizi'ndeki Erdek, Yalova, Silivri gibi merkezler İstanbul'a yakınlıkları nedeniyle turizme açılmışlardır.

Bu merkezleri, Batı Karadeniz'deki Akçakoca gibi merkezler izlemiştir. Bu gelişme, 1960'larda, önce Kuzey Ege'ye, sonra Güney Ege'ye ve Akdeniz'e yayılmıştır. İç turizmin yaygınlaşmasına yol açan bir başka etken de göçlerin artması ve kentleşmesidir.

1960'ların başında,kentleşmenin hızlanması yanında, kentli kitlenin tatil yapmayı bir gereksinim saymaya başlaması, kamu ve özel kuruluşlarla sendikaların çalışanlarına bu olanağı sağlamak için kamplar kurmaları, iç turizmin daha da canlanmasına yol açmıştır.

İç turizmin, Marmara'dan Ege'ye oradan da Akdeniz'e kaymasına Marmara'daki çevre kirliliği de rol oynamıştır. 1970'lerde İstanbul'un Marmara Denizi kıyıları ile yakın çevresi denize girilemez duruma gelince, Ege'nin çekiciliği artmıştır. İzmir körfezinin kirlenmesi de, Kuşadası, Foça, Gümüldür gibi merkezlerin önemini arttırmıştır. Mersin'deki kirlilik ise, bu kıyıda turizmin Silifke-Anamur'a doğru kaymasına neden olmuştur. 1970'lerde karayolu ulaşım ağının gelişmesi Türkiye'nin güneybatı yöresinde (Bodrum-Marmaris-Fethiye) iç ve dış turizme açılmasını hızlandırmıştır.

Bu yörelerin ün kazanmasında Yazar Cevat Şakir Kabaağaçlı (Halikarnas Balıkçısı)'nın yazıları ve bir grup arkadaşı ile başlattığı tekne gezileri (Mavi Yolculuk) de çok etkili olmuştur.

Uzun ve çok güzel bir deniz kıyısı bulunmasına karşın Karadeniz turizme açılamamıştır. Bunda, yöre halkının turizme fazla ilgi göstermemesi yanında, tatil mevsiminin kısalığı büyük rol oynamaktadır. Özellikle Doğu Karadeniz'de yazın yağmurlu günlerin çokluğu, yörenin büyük merkezlere uzak olması, turizmin yaygınlaşmasını engellemektedir (M.Denizci, 1988).

Günümüz iç turizm hareketlerine bakıldığında ikinci konut olgusunun turizmde önemli rol oynadığı görülür. Bunun yanısıra çeşitli işletmelere ait kampların ve devremülklerin iç turizmde büyük etkisi vardır. Belirli bir gelir seviyesi olan kişiler ise Antalya, Bodrum, Marmaris, Kuşadası, Alanya v.s. gibi yerlerde bulunan turistik tesislerde tatillerini geçirmektedir. Bunda da son yıllarda artan turizm

acentalarının düzenlediği çeşitli gelir seviyelerinden insanların gereksinimlerine cevap veren paket turların önemli rol oynadığı gerçektir. Özellikle, 1994 yılının haziran ve temmuz aylarında dış turizmde yaşanan durgunluk tesislerin fiyatlarını düşürerek, iç turizme hizmet vermesi ile sonuçlanmış ve iç turizm hareketlenmiştir.

1960'larda kalkınma planlarının ön gördüğü şekilde turizmin özendirilmesi turist sayısında önemli artışlar meydana getirmiş ve dış turizm gelirlerimiz artmaya başlamıştır.

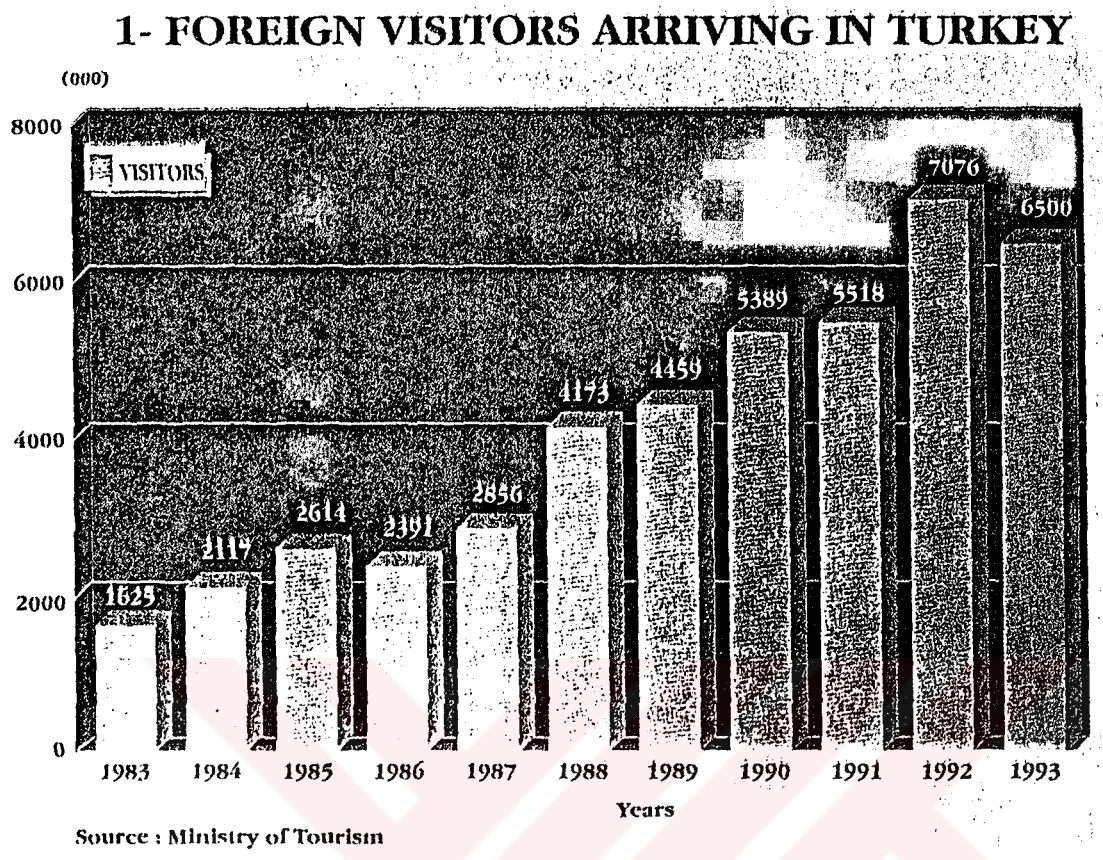
1970'lerde yabancı turist sayesinde dikkat çekici artışlar sağlanmış, yabancı turist sayısı, 1975'te 1 milyon 500 bini aşmıştır. Ancak, 1970'lerin ikinci yarısında bu sayıda yeniden düşüşler olmuştur. Bunda, iç siyasal karışıklıkların etkisi bulunmakla beraber, asıl etken, batılı ülkelerin petrol krizinden sonra içine düştükleri ekonomik bunalım olmuştur. Ekonomik bunalım turist sayısını azaltmış, öbür yandan, Avrupalı turist, bir ölçüde daha uzak ve pahalı olan Türkiye yerine, daha yakın olan İspanya, Kanarya Adaları, Fas, Tunus gibi ülkeleri yeğlemiştir. 1980'lerin başında batıdaki ekonomik durgunluk bir ölçüde giderilince turist sayısı yeniden artmaya başlamıştır.

Tablo 2.1'de 1983-1993 yılları arasında ülkemize gelen yabancı ziyaretçi sayısı verilmektedir. Buna göre, 1983'te 1 milyon 625 bin turist ülkemizi ziyaret etmiştir. Bu sayı 1993 yılında 6 milyon 500 bin dir (Tablo 2.2). 1992 yılı ise 7 milyon 76 bin turistle en çok ziyaret yapılan yıldır. Turizm gelirlerimiz ise 1983 yılında 411.100 $ iken, 1993 yılında bu rakamın yaklaşık on katı olan 4.000.000 $'a ulaşmıştır (Tablo 2.3).

1981-1993 yılları arasında tesis ve yatak sayıları ile konaklayan kişi geceleme, ortalama kalış süresi ve doluluk oranlarını gösteren istatistiğe göre ülke genelinde tesis sayısı 1993 yılında 1581, yatak sayısı 235.238, yabancı ziyaretçi sayısı 4.097.358, yerli ziyaretçi sayısı 4.831.051'dir. Yabancı geceleme 17.064.115, yerli geceleme 9.696.873, ortalama kalış süresi yabancılarda 4.2 gün, yerlilerde 2 gün, doluluk oranı yabancılarda %29.3, yerlilerde %16.6 olarak saptanmıştır (Tablo 2.4).

Türkiye'de konaklayan kişilerin aylara ve milliyetlerine göre dağılımına bakacak olursak en çok yabancı ziyaretçinin geldiği aylar

Tablo 2.1. Türkiye'ye Gelen Yabancı Ziyaretçi Sayısının Dağılımı

Tablo 2.2. Türkiye 'ye Gelen Yabancı Ziyaretçi Sayısının Dağılımı

TÜRKİYE'YE GELEN YABANCILARIN YILLARA VE AYLARA GÖRE DAĞILIMI

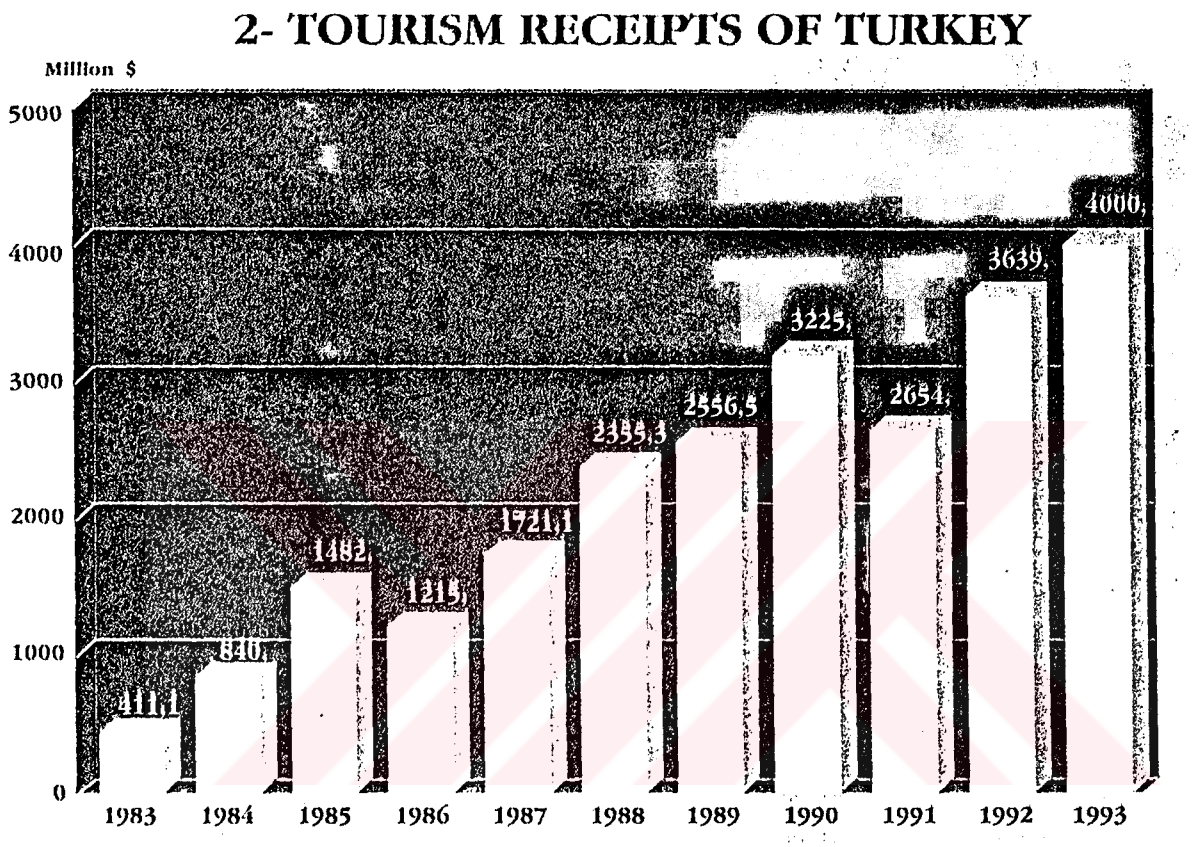
Distribution of Foreigners Arriving in Turkey by Years and Months

AYLAR - Months	YILLAR - Years 1991	1992	1993	% DEĞİŞİM ORANI Rate of Change (%) 1992/91	1993/92
OCAK-January	157 674	208 740	211 573	32.39	1.36
ŞUBAT-February	157 123	255 040	273 666	62.32	7.30
MART-March	284 039	337 582	343 780	18.85	1.84
NİSAN-April	376 502	579 022	578 292	53.79	-0.13
MAYIS-May	502 029	739 918	797 637	47.39	7.80
HAZİRAN-June	517 785	727 002	682 401	40.41	-6.13
TEMMUZ-July	635 835	970 394	743 819	52.62	-23.35
AĞUSTOS-August	761 744	992 640	784 532	30.31	-20.97
EYLÜL-September	773 458	861 166	692 967	11.34	-19.53
EKİM-October	581 371	697 642	699 415	20.00	0.25
KASIM-November	404 267	370 878	382 736	-8.26	3.20
ARALIK-December	366 070	336 072	309 820	-8.19	-7.81
TOPLAM - Total	5 517 897	7 076 096	6 500 638	28.24	-8.13

KAYNAK : EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Source : General Directorate of Security

Kaynak: Tourism İn Turkey 1994

Tablo 2.3. Türkiye'nin Turizm Gelirleri

Source : Central Bank of the Republic of Turkey

Kaynak: Tourism İn Turkey 1994

Tablo 2.4. Türkiye'deki Tesis ve Yatak sayıları ile Konaklayan Kişi Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranının Yıllara Göre Dağılımı.

YILLAR / Years	ANKETE KATILIM ORANI / Rate of Participation	TESİS SAYISI / Number of Establishment	YATAK SAYISI / Number of Bed	KONAKLAYAN KİŞİ Number of Arrivals			GECELEME Nights Spent			ORTALAMA KALIŞ SÜRESİ Average Length of Stay			DOLULUK ORANI (%) Occupancy Rate (%)		
				YABANCI Foreigner	YERLİ Citizen	TOPLAM Total	YABANCI Foreigner	YERLİ Citizen	TOPLAM Total	YABANCI Foreigner	YERLİ Citizen	TOPLAM Total	YABANCI Foreigner	YERLİ Citizen	TOPLAM Total
1981	52.6	529	58 242	653 088	1 993 487	2 646 575	2 646 302	1 630 473	4 276 775	2.5	1.8	1.9	11.2	30.7	42.9
1982	55.1	569	62 372	786 114	1 883 880	2 669 994	1 967 608	3 405 177	5 372 785	2.5	1.8	2.0	15.7	27.3	43.0
1983	70.0	611	65 934	1 128 038	2 243 483	3 371 521	2 911 013	4 156 391	7 067 404	2.5	1.8	2.0	17.8	25.5	43.0
1984	74.0	642	68 266	1 425 813	2 272 102	3 697 915	3 852 735	4 557 735	8 410 470	2.7	2.0	2.2	22.2	26.2	48.4
1985	76.5	689	85 995	1 793 955	2 306 053	4 100 008	5 014 933	4 648 191	9 663 124	2.7	2.0	2.3	25.4	23.6	49.0
1986	77.2	731	92 129	2 142 843	2 721 091	4 863 934	6 312 677	5 210 143	11 522 820	2.9	1.9	2.3	25.3	20.9	46.2
1987	74.0	834	106 214	2 661 890	2 899 495	5 561 385	8 325 001	5 388 695	13 713 696	3.1	1.8	2.4	29.8	19.3	49.1
1988	75.0	957	122 306	3 411 983	3 032 343	6 444 326	11 655 182	5 577 660	17 232 842	3.4	1.8	2.7	34.1	16.3	50.4
1989	94.8	1 102	146 086	3 783 941	3 087 269	6 871 210	11 864 746	5 565 564	17 430 310	3.1	1.8	2.5	32.2	15.1	47.3
1990	95.1	1 260	173 227	3 869 166	3 584 287	7 453 453	13 270 641	6 878 368	20 149 009	3.4	1.9	2.7	31.7	16.4	48.1
1991	94.6	1 404	200 678	2 398 666	3 829 585	6 228 251	9 699 097	8 011 350	17 710 447	4.0	2.1	2.8	20.6	17.0	37.6
1992	91.4	1 498	219 940	3 720 627	4 100 495	7 821 122	16 785 455	9 170 541	25 955 996	4.5	2.2	3.3	32.2	17.6	49.8
1993	91.4	1 581	235 238	4 097 358	4 831 051	8 928 409	17 064 115	9 696 873	26 760 988	4.2	2.0	3.0	29.3	16.6	45.9

NOT: KONAKLAYAN KİŞİ VE GECELEME SAYILARININ YILLAR İTİBARİYLE KARŞILAŞTIRILMASINDA; TESİS VE YATAK SAYILARININ SÜREKLİ DEĞİŞİM GÖSTERMESİ FAKTÖRÜNÜN DİKKATE ALINMASI GEREKMEKTEDİR.

Note: One must consider which that total number of accommodation establishments and beds currently differs from one statistical year to another which will be reflected in the final number of overnights and tourist arrivals

Kaynak: Turizm İstatistikleri Bülteni 1993

sırasıyla mayıs, ağustos ve hazirandır. En az ziyaretçi gelen ay ise ocaktır. Almanya, benelüx ülkeleri, Fransa ve İngiltere ülkemize en çok ziyaretçi gönderen ülkelerdir. Ülkemizi 1993 yılında 1.025.263 Alman, 262.721 Benelüx ülkeleri vatandaşı, 668.665 Fransız, 251.748 İngiliz vatandaşı ziyaret etmiştir. Almanlar mayıs, Benelüx ülkeleri vatandaşları temmuz, İngilizler ağustos, Fransızlar mayıs aylarında en yoğun olarak ülkemizi ziyaret etmişlerdir (Tablo.2.5).

Gecelemelerin aylara ve milliyetlerine göre dağılımı incelendiğinde en çok geceleme yapılan aylar sırasıyla ağustos, haziran ve mayıstır. Alman gecelemeleri toplama 6.663.582'dir. Bunu sırasıyla 1.902.332 gecelemeyle Fransa, 1.483.606 gecelemeyle İngiltere, 1.218.490 gecelemeyle Benelüx ülkeleri izlemektedir. Almanlar mayıs, Benelüx ülkeleri vatandaşları temmuz, İngilizler eylül, Fransızlar mayıs aylarında en çok geceleme yapmışlardır (Tablo.2.6).

Turistik tesis gelişimimiz 1960 sonrasındaki planlı dönemle birlikte artış göstermiştir. 1960'lı yıllarda tüm dünyada etkin olan modern mimari hareket Türkiye'de de hem prestij binalarını hem de turistik amaçlı yapılanmaları etkilemektedir. Modern mimarlığın önemli kriterleri olan rasyonalizm ve fonksiyonalizm anlayışı ile yapılmış bu binalar turiste aradığı konforu ve çevreyi vermekte, turistte evindeymiş izlenimi uyandırmaktadır. İstanbul'da Hilton, Sheration, The Marmara Otelleri, İzmir'de Efes Oteli bu tanımlamaya uygun yapılardır. Bu yaklaşıma ilk tepkiler kullanıcılardan gelmiştir. Çünkü kullanıcılar geldikleri yörenin otantik özelliklerini yaşamak, mimarlar ise çevreyi ve yöreseli dışlamadan modern teknolojiyi kullanarak yeni bir ortam yaratmak istemektedirler.

Daha sonra bölgeselcilik ya da çevre koruma özüne dayanan, belirli yer ve zamana özgü malzeme, teknik özellik, organizasyon, estetik ve bina kurgusuna dayanan normları araştıran ve yapay çevreyi buna göre oluşturan bölgeselcilik yaklaşımı turistik bölge ve yatırımları etkilemiştir. Ancak bu yaklaşım tasarıma geçmeden önce ayrıntılı bir araştırma ve veri toplama süresini içermektedir. Fakat bu ön tasarım süreci çoğu zaman atlanmış olduğundan bu tür tasarım örnekleri pek başarılı olamamışlardır. Sonuç olarak turistik yatırımlarda bölgesel ve geleneksel düzeyde mimari formasyonu belirleyecek ilkeler konulamamıştır. Özellikle otel planlamasında görülen bu durum tatil köylerinde biraz

Tablo 2.5. Türkiye'de Konaklayan Kişilerin Aylara ve Milliyetlere Göre Dağılımı

MİLLİYET	AYLAR - Months												TOPLAM Total	NATIONALITY
	OCAK January	ŞUBAT February	MART March	NİSAN April	MAYIS May	HAZİRAN June	TEMMUZ July	AĞUSTOS August	EYLÜL September	EKİM October	KASIM November	ARALIK December		
AVUSTURYA	3 530	3 622	5 229	12 984	18 341	18 172	14 764	12 837	9 354	7 329	3 803	2 779	112 744	Austria
F.ALMANYA	17 539	18 763	43 911	134 606	201 323	151 385	108 267	98 097	112 468	95 026	25 059	20 819	1 025 263	Germany,Fed.Rep.
BENELÜX.(1)	3 004	3 958	6 154	25 100	47 029	37 824	47 073	33 908	33 579	17 748	4 402	2 942	262 721	Benelüx C.(1)
İSKANDİNAV ÜLK.(2)	2 544	1 994	3 051	12 367	17 337	17 679	16 962	14 927	12 555	9 308	2 958	2 017	113 699	Scandinavia C.(2)
FRANSA	8 095	11 706	18 285	91 029	142 360	101 332	83 892	85 159	63 897	41 961	11 530	9 419	668 665	France
İNGİLTERE	5 360	5 787	7 399	17 856	33 867	34 467	36 566	38 375	36 065	22 679	7 950	5 377	251 748	U.Kingdom
İSPANYA	2 689	2 736	8 389	14 879	11 019	11 540	28 601	38 067	22 666	12 857	5 566	3 418	162 427	Spain
İSVİÇRE	1 427	1 722	2 701	7 182	7 238	8 458	5 685	4 232	4 131	5 455	2 221	1 402	51 854	Switzerland
İTALYA	7 216	4 749	8 104	16 442	18 557	21 631	27 565	43 249	15 306	8 919	5 864	6 962	184 564	Italy
YUNANİSTAN	1 219	1 536	1 530	2 315	1 938	1 914	2 339	1 794	1 629	1 925	1 646	1 869	21 654	Greece
A.B.D.	7 102	7 898	11 364	17 161	28 921	22 072	19 096	18 208	29 076	31 435	14 301	6 740	213 374	U.S.A.
AVUSTURALYA	541	500	875	2 512	1 902	1 984	1 993	1 462	2 042	1 733	802	1 077	17 423	Australia
JAPONYA	10 384	9 531	11 012	11 057	13 623	11 461	10 072	11 862	12 990	11 799	12 533	12 822	139 146	Japan
KANADA	410	773	1 117	1 543	2 036	1 824	1 802	1 349	2 342	2 410	1 381	585	17 572	Canada
BULGARİSTAN	4 918	5 856	5 104	6 384	5 020	4 708	4 110	3 597	4 388	4 264	4 237	3 686	56 272	Bulgaria
MACARİSTAN	1 823	2 588	3 195	3 305	4 134	3 048	3 582	3 636	3 213	3 323	2 906	1 702	36 455	Hungary
POLONYA	1 361	1 259	1 787	1 318	1 885	1 612	1 617	1 635	1 443	1 461	934	812	17 124	Poland
ROMANYA	1 788	1 605	2 204	2 836	2 916	3 414	3 621	3 702	3 547	2 984	2 596	2 327	33 540	Romania
B.D.T.	8 528	11 036	10 681	11 943	12 521	10 776	15 572	20 555	21 951	21 097	22 208	19 337	186 205	U.I.S.
YUGOSLAVYA	2 025	2 104	2 618	2 595	2 804	3 208	3 161	3 290	2 743	3 570	3 596	2 256	33 970	Yugoslavia
İRAK	817	426	587	706	710	581	976	916	682	975	636	438	8 450	Iraq
KUVEYT	576	305	244	405	585	754	2 834	3 022	865	467	430	353	10 840	Kuwait
LİBYA	482	684	395	633	648	477	550	752	589	569	464	380	6 603	Libyan Arap Jam.
LÜBNAN	314	389	287	597	499	366	796	1 173	1 136	582	494	694	7 327	Lebanon
MISIR	645	326	391	786	756	768	1 390	1 521	1 124	914	1 117	1 034	10 772	Egypt
SURİYE A.CUM.	812	771	730	996	1 269	1 267	1 783	4 334	2 011	1 604	1 804	1 413	18 794	Syria A.Rep.
SUUDİ ARABİSTAN	985	736	927	1 112	1 769	1 542	5 925	9 179	3 265	1 665	1 482	1 155	29 742	S. Arabia
ÜRDÜN	529	480	524	476	627	858	1 881	3 034	1 198	789	748	530	11 674	Jordan
İRAN	1 593	1 346	2 117	1 557	1 739	1 986	2 988	3 600	2 833	2 094	1 806	1 557	25 216	Iran
PAKİSTAN	456	261	462	2 070	662	427	852	906	639	1 809	1 167	414	10 125	Pakistan
DİĞER	11 564	10 454	12 386	29 930	34 590	35 459	50 658	51 237	40 542	36 780	19 485	18 310	351 395	Other
YABANCI TOPLAM	110 276	115 901	173 760	434 682	618 625	512 994	506 973	517 615	450 289	355 531	166 126	134 606	4 097 358	Total Foreigner
TÜRKİYE	364 728	323 178	344 201	406 729	416 477	387 222	460 796	500 677	438 841	436 341	370 110	381 751	4 831 051	Turkey
GENEL TOPLAM	475 004	439 079	517 961	841 411	1 035 102	900 216	967 769	1 018 292	889 130	791 872	536 236	516 357	8 928 409	Grand Total

Kaynak: Turizm İstatistikleri Bülteni 1993

MİLLİYET	OCAK January	ŞUBAT February	MART March	NİSAN April	MAYIS May	HAZİRAN June	TEMMUZ July	AĞUSTOS August	EYLÜL September	EKİM October	KASIM November	ARALIK December	TOPLAM Total	NATIONALITY
	AYLAR - Months													
AVUSTURYA	12 670	14 831	20 916	54 483	95 490	155 089	146 307	130 117	92 706	51 077	14 271	8 967	796 924	Austria
F.ALMANYA	80 208	89 871	200 791	889 034	1 095 275	1 081 487	797 569	805 545	841 427	726 420	166 399	89 556	6 663 582	Germany,Fed.Rep.
BENELÜX.(1)	9 000	12 099	17 177	89 282	178 200	181 303	253 199	211 852	155 956	86 049	15 707	8 866	1 218 490	Benelüx C.(1)
İSKANDİNAV ÜLK.(2)	7 889	8 668	20 966	64 607	114 287	109 522	115 452	91 948	85 022	60 300	9 755	5 162	693 578	Scandinavia C.(2)
FRANSA	23 663	39 464	62 960	203 328	328 697	260 092	298 883	324 919	195 644	107 219	30 315	27 148	1 902 332	France
İNGİLTERE	14 657	16 593	22 703	69 839	181 011	227 816	242 538	253 670	262 533	153 235	23 471	15 540	1 483 606	U.Kingdom
İSPANYA	8 147	8 219	24 793	43 497	28 337	27 332	59 291	76 724	47 241	33 413	14 259	13 544	384 797	Spain
İSVİÇRE	3 422	5 124	9 115	29 788	37 339	43 697	31 448	25 527	21 364	35 685	8 606	4 475	255 590	Switzerland
İTALYA	20 011	15 506	21 926	39 539	42 011	63 479	79 309	121 920	41 883	22 396	15 987	18 699	502 666	Italy
YUNANİSTAN	2 688	3 327	3 000	5 762	4 723	5 539	5 304	4 478	3 642	5 035	3 391	3 947	50 836	Greece
A.B.D.	17 376	21 658	29 539	40 581	66 916	47 988	44 522	42 211	70 400	72 772	33 834	18 016	505 813	U.S.A.
AVUSTURALYA	1 340	1 037	1 845	4 555	4 513	4 728	5 031	3 681	4 744	3 584	1 694	2 221	38 973	Australia
JAPONYA	15 827	14 172	16 999	18 269	21 164	18 523	16 238	19 692	21 008	18 977	19 038	19 148	219 055	Japan
KANADA	850	2 033	2 639	3 772	4 707	4 480	6 468	3 001	5 706	5 207	2 936	1 571	43 370	Canada
BULGARİSTAN	6 570	7 435	6 934	9 165	7 838	7 334	6 763	6 498	8 366	6 435	6 082	6 305	85 725	Bulgaria
MACARİSTAN	4 241	5 539	8 447	8 324	10 455	8 995	10 735	9 969	8 274	8 133	6 606	3 792	93 510	Hungary
POLONYA	3 651	4 245	5 733	5 172	6 963	4 804	4 974	5 186	4 574	4 042	2 330	1 919	53 593	Poland
ROMANYA	4 869	3 797	4 865	6 001	6 831	7 950	8 035	7 923	8 037	5 713	5 281	5 340	74 642	Romania
B.D.T.	25 437	30 419	34 105	34 547	41 394	30 358	49 971	69 187	67 989	65 101	64 194	56 940	569 642	U.I.S.
YUGOSLAVYA	3 849	4 157	4 980	5 492	6 291	6 599	7 635	7 574	5 026	7 074	5 875	4 169	68 721	Yugoslavia
IRAK	1 753	922	1 331	2 018	2 570	1 251	1 993	2 495	1 907	3 097	1 740	1 213	22 290	Iraq
KUVEYT	1 194	828	922	1 843	2 175	2 010	6 939	7 346	4 263	2 006	983	710	31 219	Kuwait
LİBYA	1 360	3 136	1 373	2 148	2 364	1 468	2 181	2 711	1 832	1 973	1 613	1 002	23 161	Libyan Arap Jam.
LÜBNAN	826	780	1 142	1 756	1 675	1 387	2 721	3 009	2 759	1 422	1 420	1 544	20 441	Lebanon
MISIR	2 004	1 066	1 703	2 504	2 492	3 227	4 893	5 186	3 368	2 847	2 772	2 407	34 469	Egypt
SURİYE A.CUM.	1 709	1 724	2 182	2 739	2 856	2 870	5 041	11 109	5 777	3 344	3 177	3 218	45 746	Syria A.Rep.
SUUDİ ARABİSTAN	2 445	2 073	2 064	3 150	4 347	4 282	17 517	25 248	11 265	4 016	3 610	2 592	82 609	S. Arabia
ÜRDÜN	1 416	1 130	1 271	1 601	2 084	2 946	5 861	9 130	3 334	1 932	1 826	1 450	33 981	Jordan
İRAN	4 679	4 610	5 524	4 627	5 203	6 115	10 223	11 775	8 489	6 364	5 467	4 583	77 659	Iran
PAKİSTAN	946	954	1 063	2 956	1 963	1 485	2 020	1 908	1 197	2 553	7 546	748	25 339	Pakistan
DİĞER	27 245	23 059	34 116	88 474	87 948	94 198	134 833	142 757	110 975	118 651	52 201	47 299	961 756	Other
YABANCI TOPLAM	311 942	348 476	573 124	1 538 853	2 398 118	2 418 354	2 383 894	2 444 096	2 106 708	1 626 072	532 386	382 091	17 064 115	Total Foreigner
TÜRKİYE	646 424	589 785	683 186	745 094	800 277	844 133	1 089 293	1 201 095	966 849	840 539	644 211	645 987	9 696 873	Turkey
GENEL TOPLAM	958 366	938 261	1 256 310	2 283 947	3 198 396	3 262 487	3 473 187	3 645 191	3 073 557	2 466 611	1 176 597	1 028 078	26 760 988	Grand Total

Kaynak: Turizm İstatistikleri Bülteni 1993

değişmiş, bölgenin tipolojik özelliklerini yansıtan otantik tasarımlar yapılmıştır. Ancak tasarımların çoğu biçimsel kaygılarla yöreye uymaya çalışan tasarımlar olmuşlardır. Burhaniye Artur, Bodrum ve Datça Aktur tatil köyleri bu yaklaşımın özgün yapılarıdır .

1980'li yıllarda ise turizm planlamamızda ortaya çıkan yaklaşım temelde bir kültür grubunun geleneksel, gelişmekte olan ve yeni elemanlarının sentezini içermektedir. Hiçbir sosyal, psikolojik ve ekolojik çalışma yapılmadan, mimarın nitelikli bir çalışma yapmasını beklemek mümkün değildir. Bu yüzden bu dönemde bazı önsöz ve bağımsız yapılan meydana gelmiştir. Ve bu yıllarda yapılan ürünler arabesk bir dönemin ürünleri olmaktan öteye gidememiştir. İmar ve çevre düzeni planlarının yönlendirici etkisi görülse de kuramsal bir tabana oturmayan planlar ve uygulama sorunlarıyla dolu bir dönem yaşanmaktadır. Bodrum Myndos Oteli, Kemer Art Otel, Bodrum Hotel Atrıum dönemin nitelikli örneklerinden bazılarıdır (M.Ünügür, A.Ünlü, 1990).

Ülkemizdeki toplam yatak sayısı 1993 yılı verilerine göre 511.029, tesis sayısı 3366, oda sayısı 276.267'dir (Tablo. 2.7).

Tablo 2.7 incelendiğinde turistik tesisler Ege ve Akdenizde yoğunlaşmış olarak görülür. Turizm yatırımı belgeli konaklama tesislerinin %39-37'si Egede, %27.63'ü Akdeniz Bölgesinde, %13.93'ü Marmara Bölgesinde, %6.54'ü İç Anadolu Bölgesinde, %4.64'ü Karadeniz Bölgesinde, %4.9'u Doğu Anadolu Bölgesinde, %3.63'ü Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunmaktadır. Turizm işletmesi belgeli konaklama tesislerinin %30.42'si Ege Bölgesinde, %26.66'sı Akdeniz Bölgesi'nde, %27.54'ü Marmara Bölgesi'nde, %9.30'u İç Anadolu Bölgesi'nde, %4.09'u Karadeniz Bölgesi'nde, %2.03'ü Doğu Anadolu Bölgesi'nde, %2.40'ı da Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunmaktadır (Tablo. 2.8.).

Ülkemizde turizmin ve turistin özelliklerini ana hatları ile şöyle özetlemek mümkündür.

. Ülkemize gelen turistler arasında günübirlikçiler önemli yer tutmaktadır.

. Orta yaş grubundaki erkekler gelen yabancı turistlerin çoğunluğunu oluşturmaktadır.

. Ülkemize gelen turistlerin çoğunluğunu Batı Avrupalılar oluşturmaktadır.

Tablo 2.7. Türlerine ve Sınıflarına Göre Belgeli Konaklama Tesisleri

- TÜRLERİNE VE SINIFLARINA GÖRE BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİNİN SAYISI 31.12.1993
Figures on Licensed Accomodation Establishments by Types and Classes 31.12.1993

RÜ pe	SINIFI Class	TURİZM YATIRIMI BELGELİ Turism Investment Licences			TURİZM İŞLETMESİ BELGELİ Turism Operation Licences		
		(A)	(B)	(C)	(A)	(B)	(C)
EL tel	5 YILDIZ/5 Star	52	14 210	29 474	69	18 876	39 316
	4 YILDIZ/4 Star	122	18 359	38 551	95	13 522	27 537
	3 YILDIZ/3 Star	580	46 541	96 014	310	25 599	52 010
	2 YILDIZ/2 Star	474	20 286	40 874	480	21 763	42 457
	TEK YILDIZ/1 Star	121	3 556	6 940	240	8 659	16 578
TEL tel	1.SINIF/1.Class	20	751	1 545	14	722	1 390
	2.SINIF/2.Class	45	1 058	2 073	29	741	1 477
TİL KÖYÜ liday Village	1.SINIF/1.Class	65	16 010	34 522	47	15 075	32 874
	2.SINIF/2.Class	25	4 616	9 792	11	1 351	2 932
NSİYON arding House		236	4 086	7 969	181	3 034	5 897
MPİNG mping		21	1 742	5 185	26	2 224	6 557
ERJ n		2	114	270	7	316	994
ART OTEL part Hotel		-	-	-	19	512	1 596
APLICA hermal Resort		-	-	-	1	20	40
ZEL BELGELİ pecial License		19	635	1 311	52	1 581	3 783
OLF TESİSLERİ olf Course Estab.		3	308	1 271	-	-	-
O P L A M otal		1 785	132 272	275 791	1 581	113 995	235 238

A) TESİS SAYISI/Number of Establishments (B) ODA SAYISI/Number of Rooms (C) YATAK SAYISI/Number of Beds

Kaynak: Turizm İstatistikleri Bülteni 1993

Tablo 2.8. Coğrafi Bölgelere Göre BelgeliKonaklama Tesislerinin Sayısı

COĞRAFİ BÖLGELERE GÖRE BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİNİN SAYISI (31.12.1993)
NUMBER OF LICENCED ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS BY GEOGRAPHIC REGIONS (31.12.1993)

COĞRAFİ BÖLGELER Geographic Regions	TURİZM YATIRIMI BELGELİ Tourism Investment Licenced				TURİZM İŞLETMESİ BELGELİ Tourism Operation Licenced			
	TESİS Establishment		YATAK Bed		TESİS Establishment		YATAK Bed	
	Adedi Number	% Oranı Percent	Adedi Number	% Oranı Percent	Adedi Number	% Oranı Percent	Adedi Number	% Oranı Percent
MARMARA Marmara	249	13.93	35.717	12.95	407	25.74	54.257	23.07
EGE Aegean	701	39.37	111.853	40.52	481	30.42	70.785	30.09
AKDENİZ Mediterranean	491	27.63	88.191	31.95	412	26.06	77.759	33.06
İÇ ANADOLU Central Anatolia	117	6.54	15.470	5.61	147	9.30	20.296	8.63
KARADENİZ Black Sea	83	1.61	7.890	2.86	61	4.05	5.844	2.48
DOĞU ANADOLU Eastern Anatolia	75	4.20	8.370	3.03	32	2.03	3.090	1.31
GÜNEYDOĞU ANADOLU South East of Anatolia	66	3.69	8.513	3.08	38	2.40	3.207	1.36
TOPLAM/Total	1.788	100.00	276.037	100.00	1.581	100.00	235.238	100.00

Kaynak: Turizm İstatistikleri Bülteni 1993

1994 verilerine göre, B.D.T.'den gelen turistler ve İsrailli turistlerde artış olmuştur.

. Gelen turistlerin tercih ettiği aylar, 1980'li yıllarda Temmuz, Ağustos ve Eylül ayları iken, 1993 yılı verilerine göre Mayıs, Ağustos ve Eylül en çok tercih edilen aylar konumundadırlar.

. Turist geceleme süreleri son yıllarda artmaktadır. 1981 yılında bu süre ortalama 2.5 gün iken, 1993 yılında ortalama 4.2 güne ulaşmıştır. Geceleme süresi açısından Antalya ve İstanbul önemli iki merkezdir.

. Ülkemizde turizm açısından önem taşıyan giriş kapıları İstanbul (Atatürk Hava Limanı) Edirne (Kapıkule), İzmir, Antalya, Dalaman, Aydın (Kuşadası) ve Muğla (Bodrum, Marmaris) özellikle günübirlik yabancıların yoğun olduğu giriş kapılarıdır.

Tablo 2.9'da yabancı turistlerin ülkemizi ziyaret etme amaçları açıklanmaktadır.

Ülkemiz turizminin çeşitli sorunları olduğu ve bunun da turizm gelişimini etkilediği görülmektedir. Bu sorunlar şöyle sıralanabilir:

. Dış etkiler: Dış politika, salgın hastalıklar, Türk-Yunan ilişkileri, terörizm ve Türkiye'nin yurt dışındaki imajı turizm hareketlerini etkilemektedir.

. Örgüt ve koordinasyon: Birçok sektörle ilgili olan turizm konusunda koordinasyon tam anlamı ile sağlanamamıştır. Bunun ana nedeni turizm sektörü sorumlusu bakanlığın, plan onaylayan bakanlıklardan daha yetkisiz olmasıdır. Ayrıca özel sektör-kamu sektörü işbirliği de tam anlamı ile sağlanamamıştır. Bu da turizm yatırım politikasını aksatmıştır. Turizm danışma kurulları, yapılan protokoller, hazırlanan planlar, uygulama işbirliği ve Turizm fonu mali imkânlardan yoksun olduğundan pratikte bir sonuca ulaşılamamıştır.

Özellikle, planlı kalkınma döneminde 1963'ten beri hız kazanan turizm tanıtması ve dış reklamcılık faaliyetleri pazarlama ile ilişkili kılınmamış, işbirliği içinde yürütülmemiş, politika ve kültürel tanıtma, sadece ticari anlamda olması gereken turizm tanıtması ile karıştırılmıştır. Bu tip bir tanıtma, dış pazarlarda etkili olamamış ve pazarlama ilişkilerinden yoksun olduğundan turist sayısında ancak normal bir gelişme içinde ne gelişme sağlanabilirse ancak o sağlanmıştır.

Tablo 2.9. Önceliklerine Göre Ziyaret Amacı

ZİYARET AMAÇLARI Purpose of visit	1.AMAÇ 1.Priority		2.AMAÇ 2.Priority		3. AMAÇ 3.Priority	
	SAYI Freq.	YÜZDE Percent	SAYI Freq.	YÜZDE Percent	SAYI Freq.	YÜZDE Percent
TATİL Holiday	3569708	60.24	626507	10.57	316960	5.35
KÜLTÜREL Cultural	555782	9.38	2451132	41.36	1049254	17.71
AKTİF SPOR Active Sports	91963	1.55	410525	6.93	714663	12.06
AKRABA ARKADAŞ ZİYARETİ Family or friend visit	232210	3.92	445587	7.52	302134	5.10
İŞ Business	380673	6.42	390490	6.59	204962	3.46
TOPLANTI KONFERANS Meeting or conference	72528	1.22	69523	1.17	132033	2.23
GÖREV Mission	116606	1.97	100778	1.70	136842	2.31
ALIŞVERİŞ Shopping	635723	10.73	1007781	17.01	1916988	32.35
DİNİ Religious	43076	0.73	76736	1.29	164491	2.78
TRANSİT Transit	87955	1.48	109994	1.86	223395	3.77
EĞİTİM ÖĞRETİM Education Study	26447	0.45	76936	1.30	191538	3.23
SAĞLIK VE KAPLICA TEDAVİSİ Health or Spa Treatment	13624	0.23	57902	0.98	218186	3.68
DİĞER Other	99377	1.68	101781	1.72	354226	5.97
TOPLAM Total	5925672	100.00	5925672	100.00	5925672	100.00

Kaynak: Yabancı Ziyaretçiler Talep Profili 1993

Tanıtmanın, pazarlama politikasının bir bölümü olduğu temel ilkesi benimsenmediğunden reklam çalışmaları, dıştanıtma bürolarının yerleri ve fonksiyonları, iyi tanımlanmamış, dış seyahat acenteleri ve örgütleri ile iç seyahat örgütleri, ulusal ulaştırma kuruluşları ile (Pazarlama kanalları ve dağıtım yolları ile) marketing ilişkileri kurulmadan tanıtma yapılmıştır. Arz ve talep dengesi pazarlama açısından sağlanamamıştır.

Yoğunlaştırma ilkesi: Turizm alt ve üst yapı yatırımları belirli yerlerde yoğunlaştırılıp bunların pazarlanması sonucu sağlanacak verim talep açısından yoğunlaşma ilkesinin tutarlı bir şekilde uygulanması anlamını taşır. Türkiye'yi simgeleyen yerlerde de yoğun bir düzenleme çalışması ile arz kapasitesinin niteliğini ve niceliğini ele almak gerekecek, bazı yörelerde ise rezerv alanlar korunmak üzere kamu eline bırakılacaktır. Özelte, arz yönünden yoğunlaştırma, sadece yatırımı değil düzenleyici, kamulaştırıcı ve kontrol mekanizmasını birlikte getiren bir turizm politikası aracıdır.

Şehirleşme ve Belediye Hizmetleri: Sanayileşme ile birlikte gelişen şehirleşme, bunun yanında geride kalan belediye hizmetleri turizm gelişmelerini de büyük ölçüde etkilemekte ve olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Gerçekte, turizm olayının gelişmesi, çoğunlukla belediye hizmetleri içinde yer alan, fakat turizm sektörü dışında bulunan pek çok hizmetin sağlanmasına bağlıdır.

Alt Yapı Eksiklikleri: Alt yapı, şehirleşme ve belediye hizmetlerinin içinde yer almaktadır. Fakat, genel ülke ve bölge düzeyinde de merkezi bir alt yapı donatımı politikası ile de yakından ilişkili alt yapı sorunları turizm açısından çok önemlidir. Ulaşım, trafik, çöp imhası, elektrik, su, kanalizasyon, hava ve su kirliliği ile mücadele, haberleşme ve benzeri konulardaki eksiklikler kurulan turizm tesislerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Yönetim ve Kalifiye Personel Sorunu: Kurulan tesislerin sevk ve idaresinde ve sunulan mal ile hizmet üretiminde çalışması gereken kalifiye personel sınırlıdır. Bu hizmetlerin geliştirilerek meslek lisesi ve yüksek okul mezunu elemanların çoğaltılması ve tüm personelin eğitilmesi gerekmektedir.

Özel Sektör Yatırımları: Planlı ödemede geniş teşvik gören özel sektör turizm yatırımları, buna rağmen diğer sektörler karşısında ve bugünkü ekonomik düzen içinde yüksek rant sağlamaktan uzaktır. Dolayısıyla müteşebbisin, turizm sektörüne özellikle tesis için yatırım yapma eğilimi azalmaktadır.

Turizm Mevsimi Süresi: Türkiye'nin coğrafi konumu nedeniyle belirli bölgelerde yılda 7 aya varan bir turizm mevsimi vardır. Fakat dış turizm hareketlerinin bu 7 aya dağılımı sağlanamamıştır. Pazarlama tanıtma yatırım ve yönetim politikası içinde bunun sağlanma olasılığığı bulunmaktadır.

Turist Başına Gelir ve Tüketim: Ülkemizde turistik alışveriş imkanlarının iyi organize edilememesi pazarlık konusunun geçerli olması yer kontrolsüzlüğü gibi sorunların çözülmelerindeki gecikmeler çeşitli sorunlara neden olmaktadır. Konaklama sektörü yanısıra eğlence-rekreasyon-plaj, spor, iç gezi gibi çeşitli tüketim dallarında artış sağlanamamaktadır. Folklor gösterilerinden organize şehir turlarına, müze girişlerinden, hatıra eşyası yapım ve satışlarına kadar bir çok konuda organizasyon ve arz etme sorunları vardır. Buna karşılık son yıllarda artan dış geziler dış turizm giderlerini yükselterek, giderlerin gelirden daha fazla artmasına neden olmaktadır (M.Ersoy, 1987).

Türkiye'de turizmin gelişmesi için çeşitli öneriler şöyle sıralanabilir;

a- Turistik arz kaynaklarının geliştirilerek turist çekecek merkezler oluşturulması. Turistik yörelere gelecek kişilere daha fazla para harcamalarına yol açacak hizmetlerin sunulması, tesislerin dışa dönük yapılarak gelen turistin sadece tesiste değil, çevrede geliştirilecek bir merkezde para harcıyarak ülke kültürü ile iletişiminin sağlanması turistik talebi arttıracaktır.

Turistik tesislerin farklı kültür ve yapıda, farklı gelir düzeylerinde ve farklı alışkanlıkları bulunan turistin özelliklerine hitap edecek şekilde olması gerekmektedir.

b- Turizmin eğitsel ve kültürel içeriğinin arttırılması, turistin öğrenme arzusunu, ilgisini, merak duygusunu arttıracak, gezdikleri müze ve sarayları gördükleri yerler ve diğer ilgi duydukları sosyal ve kültürel konularda doyurucu bilgi ve belge sağlayacak şekilde çalışmalar

yapılmalıdır. Bu tür çalışmalar, Türkiye'ye yönelim bilginin artmasına ve turizmin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

c- Sosyal Turizmin Geliştirilmesi: Orta ve düşük gelir gruplarının turizm olayına katılmalarını sağlamada çeşitli kurum ve kuruluşların etkisi vardır. Bu kuruluşlarla iş birliğinin sağlanması çeşitli yararlar doğurabilir.

d- Turistik bölgelerin çekicilik özelliklerini yitirmmesi, ekonomik çıkarlar uğruna tarihi ve doğal çevrelerin niteliksiz turistik tesislerle bozulmaması, turizmin yoğunlaştırılacağı bölgelerde çok yönlü çalışmaların yapılarak, taşıma kapasitesi ve yoğunluk hesaplarının doğru olması ve uygulamada bu hesaplara uyulması ülkemizin turistik çekiciliğini kaybetmeden hizmet verebilmesi açısından irdelenmesi gereken düşüncelerdir.

2.2. Antalya ve Çevresinin Türk Turizmindeki Yeri

Antalya çeşitli kültürel değerleri, doğal özellikleri, iklimi, çeşitli turizm etkinliklerine uygunluğu ile ülkemizin önde gelen turizm merkezlerinden biridir. Antalya ve çevresinde turizm, Kemer, Manavgat, Kaş, Finike, Alanya gibi bölgelerde yoğunlaşmıştır. Bölgede Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi ve Side Turistik Gelişim Projesi ile Belek Turistik Gelişim Projesi kapsamında turizm amaçlı yerleşme ve yapılaşmalar bulunmaktadır. Antalya şehir içinde ise özellikle son yıllarda Lara ve Konyaaltı bölgelerinde gelişen otel yapılaşmalarının yanısıra, Kaleiçi Turistik Gelişim Projesi kapsamında tarihi binaların turizm amaçlı kullanımı sağlanmıştır. Türkiye'nin kitle turizmine öncelik tanıyan politikası gereğince Akdeniz Bölgesindeki yatırımlar öncelik kazanmaktadır. Bu arada Antalya turizm politikamıza uygun merkezlerden biri olarak ülkemize gelen turistlerin önemli bir uğrak noktası olmuştur. 1993 yılı verilerine göre bölgede yaklaşım 150.000 yatak bulunmaktadır.

2.2.1. Bölgenin Tarihi Gelişimi

Antalya ve çevresinde ilkçağ bölgelerinden Pamfilya'nın tümü, Plaidya, Milkas ve Likya'nın bir bölümü yeralmaktadır. Bu bölgelerden

Pamfilya çok önemli tarihi olaylara sahne olmuştur. Türk Tarih Kurumu tarafından Antalya'nın kuzeybatısında Yağca Köyü civarlarında Karain Mağarası'nda yapılan araştırmalarda paleolitik (Yontulmuş Taş) devre ait hayvan ve insan kalıntılarına rastlanmıştır (Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Neşriyatı, 1960).

Anadolu'daki ilk insan kalıntısı (Homo Naenderthalis'in bir azı dişi) ve Homo Sapiens'in izleri burada bulunuyordu. Mağaradaki izler Roma ve Bizans dönemlerine dek gelmektedir. Antalya körfesinin batısındaki Beldibi kaya sığınağında da Orta Taş Çağı saptanmıştır (İ.Gökşen, 1993).

Hitit yazılı belgelerinde sözü edilen Ahhiyava ya da Arzava'nın Pamfilya bölgesinde olduğu sanılmaktadır. M.Ö. 12 ve 13. yüzyıllarda Pamfilya, Aka egenemliğine girmiş, M.Ö. 7. yüzyıldan itibaren Yunanlılar burada İonya ve Ailois adını verdikleri iki koloni kurmuşlar ve Perge, Silyon, Side ve Aspendos gibi koloni şehirleri meydana getirmişlerdir. Tarihçi Heredot Lidya Kralı Kroissos'un Pamfilya'yı egemenliği altına aldığını bildirmektedir. M.Ö. 547/46 yıllarında Pamfilya Perslerin eline geçmiştir.

M.Ö. 344'de Makedonya kralı Büyük İskender'in istilasına uğramış, daha sonra da Prolemairos ve Selevkosların egemenliğine girmiştir. M.Ö.189 yılında Roma komutanlarından Manlius Pamfilya'ya girmiştir. Daha sonra Pamfilya'nın batı kısmı Bergama Kralı Attalos tarafından ele geçirilmiş ve burada Atelia şehrini (Antalya) kurmuştur. M.Ö. 103'te Kilikya Eyaleti kurulduktan sonra, Pamfilya bu eyaletin bir parçasını oluşturmuştur. M.Ö. 36 yılında Antonius burayı eyalet haline getirerek Kilikya'ya bağlamıştır.

Buradaki önemli devletlerden biri olan Likya'nın tarihi ise İsa'dan otuz yıl öncesine varmaktadır. Likya'lıların Batı Anadolu'daki Helen istilasına karşı yalnız yurtlarını değil, kültürlerini, dillerini ve yüzyıllarca bilinçle korumaları ilginçtir. Bölgede bulunan ve bugün yalnızca örenleri kalmış, eski çağlarda yeryüzünün en ünlü kentlerinin kuruluş yılları bilinmiyor (İ.Gökşen, 1993).

Bu kentlerin çoğuna M.Ö. 8 ve 7. yüzyıllarda Helen çıkartması yapılmıştır. Likya bölgesi M.Ö. 5.yüzyılda Atina Deniz Birliğine haraç vermişler, M.Ö. 4 yüzyılın son çeğreğinde İskender bütün bölgeyi istila

etmiştir. M.Ö.168/165 yılları arasında Bölge Bergama Kralı Attalos tarafından istila edilmiştir (İ.Gökşen, 1993).

M.S. 43'te İmparator Klaudius zamanında Pamfilya ve Likya birleştirilmiştir.

Bölge, M.S. 2.yüzyılda ve 3. yüzyılın ilk yarısında oldukça gelişme göstermiştir. M.S. 5. yüzyıldan itibaren Hristiyanlık bölgeye yerleşmiş, Side ve Perge iki önemli merkez haline dönüşmüştür. Bizanslılar zamanında ise önemini koruyarak genişlemiştir. M.S. 8 ve 9. yüzyıldan itibaren Arap akınlarından etkilenmiş ve birçok şehir yıkıntı haline dönüşmüş, 11. yüzyıldan itibaren ise Selçuklular ile Bizanslılar arasında paylaşılamamıştır. Bölge, 1207'de Konya Sultanı Gıyasettin Keyhüsrev I tarafından fethedilmiştir.

Bu dönemde kent duvarları pekiştirilir. Gemiler için yanaşma yerleri, dalgıranlar, tersane yapılır. Antalya donanma için ana durak seçilir. Pekçok kültür yapısı kurulur. Antalya, bölgenin yönetim ve kültür merkezi durumuna getirilir. Kervansaraylarla İç Anadolu'ya ve Doğu Akdeniz kıyılarına bağlanır.

Konya Selçuklu Devleti'nin yıkılmasından sonra (1299) Antalya bölgesi Hamit Oğullarının ve bunların bir kolu sayılan Teke Oğullarının eline geçmiş ve Murat I zamanında Osmanlılar tarafından fethedilmiştir (1391) (Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü Neşriyatı, 1960).

15. yüzyıl başından itibaren Osmanlı topraklarından biridir.

Evliya Çelebi, 17. yüzyılın ikinci yarısında (1671-1672) Antalya'yı üç yanı bahçe, bir yanı denizle çevrili bir kale ve onun içinde bar, gölgeli sokaklar diye anlatır.

Dört mahallesini, yetmiş sokağını, üç bin evini sayar. Çarşı kalenin dışındadır. Limanı da 200 gemiyi alacak genişlikteymiş. 4400 adım uzunluğunda, seksen burçlu surları, 11 büyük camisi, 7 medresesi, hanları, hamamları varmış.

19. yüzyılda bırakılan Osmanlı yönetimindeki ülkelerden pek çok göçmen buraya yerleştirildi. 19. yüzyılın ikinci yarısında Konya'nın Teke sancağı buradan yönetilmiştir. O günlerde oturanlar 25.000- çevresindedir. 1884'te Avusturyalı Lanckoranzski ile arkeolog mimar Nieman ve arkeolog E.Petersen Antalya'da incelemeler yaptıkları sıralarda

kentin surları sağlammış. Bu surlardan bu güne kent içine bakan birkaç burçla, Hadrian Kapısı ve kuleleri, limana bakan Büyük Kule (Hıdırlık Kulesi) ile liman duvarlarının bazı parçaları kalabilmiştir. Oysa, iki ana unsurdan biri limanı, öteki kenti atnalıgibi kuşatırlarmış. Bu iki surun birleşme uçlarında, başlarında kuleleri olan dalgakıranlar uzanırmış. Kentin ikikapısından biri, Hadrian'ın Antalya'ya gelişinde (M.S.130) yapılmış. Onun adını taşıyan bu kapı, bugünde onarılmış olarak duruyor. Adı "Çiçekli Kapı" olan ötekisi, bu gün ortada yok.

Antalya I.Dünya Savaşından önce bağımsız, bir ara İtalyanların elindedir. 20.yüzyıl başlarında Anadolu Rumlarla, Yunanistanlı Türklerin değiş-tokuş olayında, buradaki sosyal yapıda da önemli değişiklikler olur. Oturanları da beşte bir oranında azalır. Antalya'nın Nüfusu 1950'de 10.000 iken, 1970'lerin sonunda 15.000 civarındadır (İ.Gökşen, 1993).

Günümüzde Antalya'nın doğal ve tarihi çevreli özgün yapısı, kentle yoğunlaşan imar hareketleri ile özelliğini kaybetmekte, geleneksel kent silüeti bozulmakta ve bir zamanların petoresk görünümleri de son imar uygulamalarıyla yok olma tehlikesi ile karşı karşıya bırakılmaktadır. Yönetim kadroları, "Daha çok yatak daha çok döviz" anlayışıyla yoğun konaklama tesislerine yönelik kararlarıyla, hem de kıyı bandında koruma/kullanma dengesini ihlal ederek doğal yapıyı bozmaktadır. Kentin batı bölgesine düşen ve Konyaaltı varyantından Arapsuyu mevkiine, planlamada lineer olarak getirilen -ki olumsuzdur- ve yapımı süren oteller zincirine izin vermek kentin doğal yapısını etkilemektedir. Kent günümüzde mevcut nüfusu ile "Metropoliten Kent" konumuna gelmektedir.(B.Özkaya, 1989).

Bugünkü Antalya sınırları içende Ksantos, Patara, Anthipellos, Phellos, Kyenai, Trysa, Simena, Arykonda, Akalissos, Limyra, Myra, Korydella, Rhodiopolis, İdebessos, Olympos, Phaselis, Obia, Termessos, Magydos, Perge, Sillyum, Aspendos, Selge, Side, Selevkia, Ptolemaiios, Sellions gibi eski çağ kentlerinden başka daha birçok yerleşme yeri vardır (İ.Gökşen, 1993) (Şekil 2.1).

Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi Alanında Kalan antik Kentler:

Yoğun bir nüfusa sahip olan Pamfilya ve Lekya'nın kuzeydoğu ve güneybatısında uzanan Antalya Körfezinin eşsiz kıyılarında sadece üç antik şehir bulunmaktadır.

Bugün bile 50 mil uzunluğundaki bu el değmemiş kıyı bandında önemli sayılabilecek bir tek yerleşme vardır. Karadan ulaşımın güçlüğü nedeni ile bu tarihi şehirler denize dönüktür. Bu durum onların politik ve kültürel yapılarını da etkilemiştir. Coğrafi bakımdan Likya'nın bir parçası veEgeliler tarafından kurulmuş olmasına rağmen bu şehirler ancak açık körfezin karşı tarafındaki Pamfilya şehirleri ile ilişki halinde idiler.

Kıyı bandındaki bu yerleşmeler sayıca az olmasına rağmen, çok eski tarihlere dayanır. Sahilin kuzey ucundan, doğuya kıvrılmadan önce, yaklaşık olarak 9000 yıl önce kullanılan Beldibi Mağarası mevcuttur. Burası Antalya yöresinin ilk sakinlerinin en güney yerleşmeleri olarak gözükmektedir (İ.Gökşen, 1993).

Phaselis (Tekirova): Geniş ölçüde bitki örtüsü ile kaplanan Phaselis kalıntıları, Türkiye'nin en güzel görünümlü antik örenlerinden biridir. Kent Rodoslu kolonistler tarafından M.Ö. 6. yüzyıl başlarında kurulmuştur. Üç limanı vardı. Biri kuzeyde, biri kuzeydoğuda ve üçüncüsü ise yarımadanın güneyatı kıyısında bulunuyordu. Bugün de görülebilen yapılan en çok yarımadanın berzahında, kuzeydoğu ve güneybatı limanları arasında yer alırlar. Güzel döşemeli bir yol, bu iki limanı birleştirmektedir. Yol, güneybatı liman yakınından başlar ve burada Hadrian'ın ziyareti onuruna yapılmış bir giriş kapısı vardır; tiyatrı döşemeli yolun batısında kalmaktadır, yolun kuzeydoğu ucunda doğru kentin agorası yapılmıştır. Hadrian Kapısının güneyinde bir sarnıç, tamamlanmamış bir tapınağın yıkıntıları ve kent duvarlarının bir bölümü görülür. Döşemeli yolun kuzeydoğusunda bir kilise vardır ve bunun kuzeyinden bir su kemeri başlamaktadır. Taştan yapılmış lahit benzeri mezarlar, kentin kuzeyinde ve su kemerinin doğusunda yer alırlar. 1981 yılından beri Prof.Dr.Cevat Bayburtluoğlu'nun başkanlığında yütürülen kazılarda iki hamam, latrina, Hadrian dönemi agorası, liman caddesi, Hadrian kapısı ve tiyatronun bir bölümü ortaya çıkartılmıştır (E.Akurgal, 1993).

Olimpos (Çıralı): Antik Olimpos kentinin büyük ölçüde bitki örtüsü ile örtülmüş kalıntıları, doğudan batıya doğru hızla denize akan bir ırmağın ağzında ve her iki kıyısında yer alır. Antik çağlarda kent içinden geçen nehir yatağı düzgün tuşlarla örülmüştü. Bunlar bir kanal oluşturuyordu. Bir köprü ile karşıdan karşıya geçilmekte idi. Bugün köprünün bir ayağı yerinde durmaktadır. Güney kıyısında Hellenistik dönemde yapılmış olup, polygonal tekniğin güzel bir örneğini ortaya koyan iskelenin, oldukça iyi korunmuş bir bölümü görülmektedir. Bununla birlikte iskele üzerinde Roma ve Bizans çağlarında yapılan onarımlar da gözlenir.

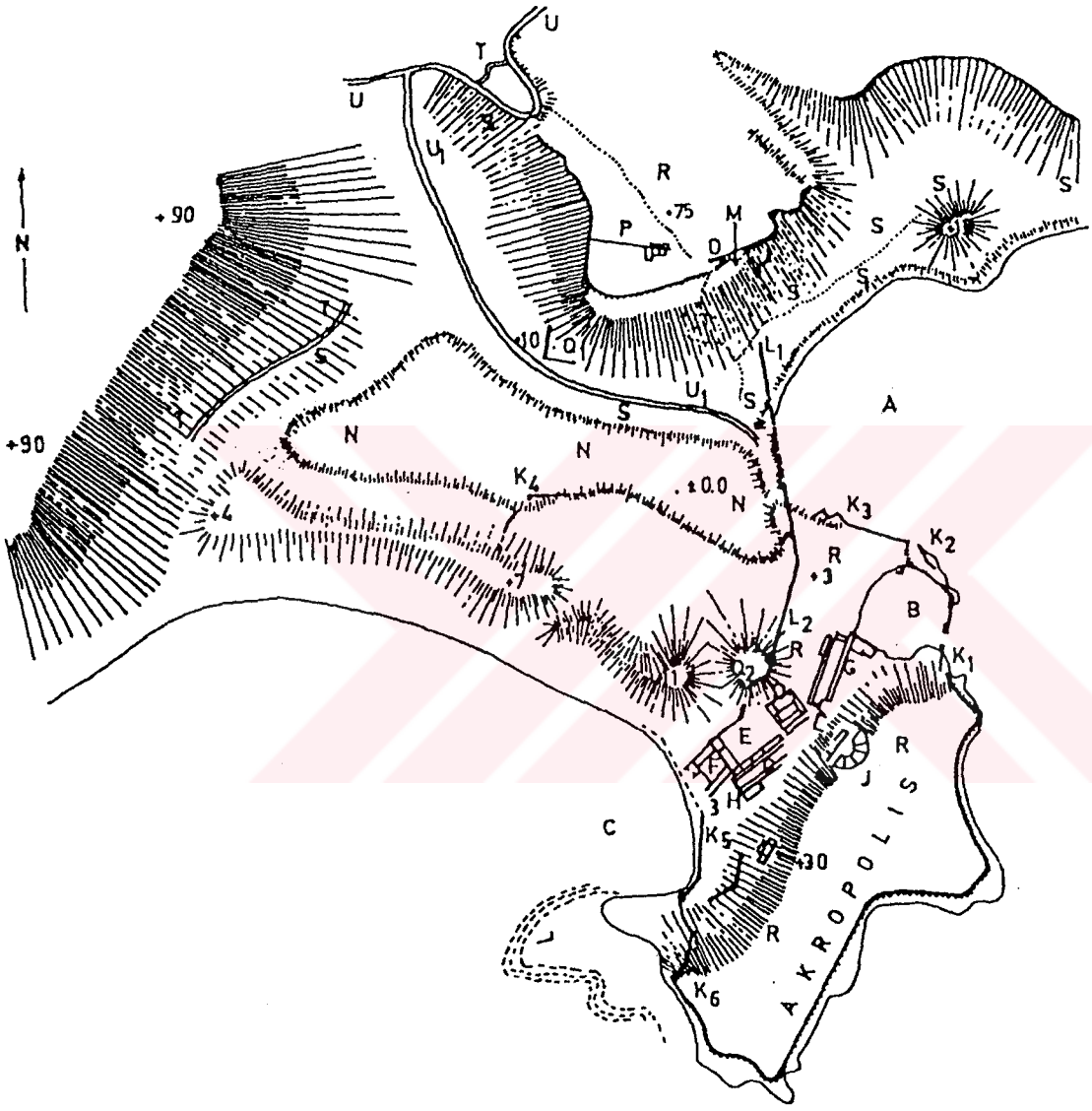
Nehir ağzına yakın bir yerde küçük ve dik akropolde geç dönemlerden kalan ve ne oldukları anlaşılamayan yapı kalıntıları vardır. Tepenin üzerinden gözler önüne serilen panaromik manzara ise güzeldir. Irmağın güney kıyısına yapılmış olan küçük Roma tiyatrosu büyük ölçüde bitki örtüsü ile kaplanmıştır. Oldukça tahrip edilmiş durumdadır. Ancak giriş yerinin bir yanı iyi korunmuştur.

Olimpos'un en ilginç yapısı, son yıllarda Ümit Serdaroğlu'nun araştırmalar yaptığı tapınağın, bugünde yerinde duran cella kapısıdır. Kapı ırmak ağzının 150 metre kadar batısında bulunmaktadır. Kapının iç taraftan alınan ölçüleri: 2.90 x 7.85 m.'dir. Serdaroğlu'nun belirttiğine göre tapınak İon düzenindeki templum in anisidir. Cellanın ölçüleri: 10.70 x 12.53 m.'dir. Kapının dibinde duran bir heykel kaidesi üzerindeki yazıttan, tapınak içinde bir yerde Marcus Aurelius heykelinin yer aldığını görüyoruz. Kutsal yapının böylelikle bu imparator döneminde yapılmış olması akla gelmektedir (E.Akurgal, 1993) (Şekil 2.2).

Chimaira: Olimpos'un (Çıralı) birkaç km. ilerisinde, dağlar arasında tarih öncesi çağlardan bu yana yanıcı bir gazın oluşturduğu doğal ateşin yandığı ve halkın "Yanartaş" adını verdiği Lykia bölgesinin en ilginç ve en eski efsanesini yaşayan bir tepe mevcuttur. Yüksekliği 300-400 m.'ye ulaşmaktadır.

Yunan mitolojisinde Yanartaş'ın ayrı bir yeri vardır. Buna göre tanrı Zeus'un oğulları arasında düzenlenen yarışmada Güç Tanrısı Herakles galip gelmiş, bu olimpiyatlar için bir başlangıç olmuş ve olimpiyat meşalesi yakma geleneği başlamıştır.

Şekil 2.2. Phaselis'in Planı

Şek. 383 - Phaselis'in planı (D.J. Blackmah'e göre). A, Kuzey Limanı; B, Ortadaki Liman; C, Güney Limanı; D, Kare şeklindeki agora; E, Domitian Dönemi agorası; F, Yeni agora; G, Ana cadde; H, Hadrian Kapısı; J, Tiyatro; K, 1-6, Kent suru. L, 1-2, su kemeri; M, Kaynak; N, Bataklık; O, Dış kaleye çıkış yeri; P, Dış kale duvarı; Q, 1, Tapınak; R, Ev kalıntıları; S, Nekropol; T, Eski yol, Olympos-Phaselis-Attaleia (Antalya); U, Modern yol, Tekirova-Kemer; U 1, Ören yerine giden modern yol.

Kaynak: Anadolu Uygarlıkları

Homeros'un İliada Destanındaki Bellaraphontes efsanesine göre Bellaraphontes adlı kahramanın Chimara adlı canavarı öldürdüğü yer burasıdır. Ancak canavarın alevden nefesi zararsız olarak yer yüzünde kalmıştır (Başbakanlık Basımevi, 1983).

İdiros: Sahilin üçüncü şehri, Roma devri sonları ile Bizans devri başlarında bugünkü Kemer yakınında kurulmuş İdirostur. tarihi hakkında az şey bilinmekle beraber uygun konumunun şehre belirli bir değer kazandırdığı sanılmaktadır. Clup Med tatil Köyü burada kurulmuştur (İ.Gökşen, 1983).

Phaselis ve Olimpos arasında yerini şimdilik kesinlikle bilemediğimiz Korikos yer alıyordu. Bu koloni Bergama Kralı attalos II.tarafından tahminen Attalia (Antalya) kurulduğu zamana rastlar.

Daha güneyde kara tarafı tahkimatla çevrili Adrasan Koyu vardır. Oldukça yeni olan bu tahkimatların geç Bizans ve Osmanlı devrinde yapıldığı sanılmaktadır.

2.2.2 Doğal Yapı Özellikleri

Antalya'nın topoğrafik yönden gösterdiği değişkenlik, yerleşmelerin biçimlenmesini de etkilemiştir. Aynı zamanda bu etkilenme ilkim, ekonomik yapı ile demografik yapıda farklılıklar oluşturmuştur. Topoğrafik açıdan Antalya'nın anahtarlarını inceleyecek olursak; Batı ve doğuda denize doğru inen iki plato görmekteyiz. Bu platolar arasında yer alan ve Toros kompleksinin bir bölümü kapsayan geniş dağlık arazi üzerindeki yüksek düzlükler bu ana hatları meydana getirir. Antalya'nın batısında bulunan dağların denize dik olarak inmeleri sonucunda, girintili ve çıkıntılı birkıyı çizgisi ile birbirinden kopuk kumsallar ve denizden itibaren hemen yükselen dağlar, Antalya için derece güzel bir doğal güzellik oluştururlar.

Antalya'nın doğusunda ise, denize paralel olarak uzanan dağ sıraları, kıyı şeridi ile dağlar arasında son derece verimli bir ova oluşumu sağlar. Bu arada Antalya ile Gazipaşa arasındaki kıyı kesiminde uzun ve düzgün kumsallar oluşmuş olduğu görülür.

Antalya'nın jeolojik yapısının gösterdiği özellikleri, Toros dağları, ormanları, zengin fauna ve florası tamamlamaktadır.

Antalya turizm potansiyeli açısından son derece uygun iklim koşullarına sahiptir. Bu yörede, yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise ilik ve yağışlı geçmektedir. Yağışlar, güneyden kuzeye doğru azalma göstermektedir. Turizm açısından büyük önemi olan deniz mevsimi, Mart ayının sonu ile Kasım ayının başı arasında yaklaşık 210 günlük bir süreyi kapsamaktadır. Bu basit veriler bile Antalya'nın turizm potansiyeli açısından ne kadar önemli olduğunu göstermesi bakımından ilginçtir (A.Yazgan, 1990).

Antalya ve çevresinde turizm potansiyeli yaratan ve günübirlik ulaşım mesafelerinde bir çok doğal değer yeralmaktadır.

Doğal kumsallar ve geniş kumlu plajlar bölgede önem kazanmıştır. bunun yanısıra bölgede üç adet içme ve kaplıca bulunmaktadır. Bunlar, Demre, Korkuteli ve Sarısu içmeleridir.

Bölgede, ikisi denize, dördü de içerideki göllere dökülen veya içerideki göllerden çıkarak ovalarda kaybolan 29 adet akarsu vardır. Bu akarsıların en önemlileri, Esen Çayı, aksu, manavgat Irmağı'dır. Bueradaki ırmakların bir çoğu büyük şelaleler oluşturarak, Antalya'nın karakteristik doğal güzelliklerinden birini meydana getirirler. Örneğin, şehrin içinden ve kenarından denize 13 şelale döküldüğü gibi, şehrin 16 km. doğusunda Düden Nehri'nin bütün heybeti ile 60 m. yüksekliken denize döküldüğü görülür.

Ancak, bu şelalelerin en ünlüsü hiç kuşkusuz "Manavgat Şelalesi"-dir. Eski Pamfilya'nın doğu sınırını oluşturan ve "Melas" adı ile anılan bu ırmak, biri yukarıda, biri de Manavgat kasabasının birkaç km. kuzeyindeki büyük şelaleleri ile Antalya'daki ırmakların en önemlilerinden biridir. Bütün güzergahı eşsiz menzaralarla dolu olan ırmağın uzunluğu 78 km.'dir.

Bunun dışında Hana, İskender, Uçarsu, Varsa, Yedioluklar ve Dumanlı şelaleleri bulunmaktadır. Antalya Mağaralar açısından de zengin bir yöremizdir. "Damlataş Mağarası", "Beldibi Mağarası", "Alacaışık Mağarası", "Demirciler Mağarası", "Dumanlı Mağara", "Fosforlu Mağara", "Kadim Mağarası", "Karagöl Mağarası", "Karain Mağarası", "Öküzini Mağarası", "Yoldağı Mağarası" gibi mağaralar bulunmaktadır. "Karain Mağarası" Türkiye'nin bilinen en eski yerleşmelerinden biridir. M.Ö.7-8 bin yılları arasında kullanılmıştır (Basın Yayın Turizm Genel Müdürlüğü Neşriyatı, 1960).

Beldibi Mağarası: Kemer'in kuzeyinde Antalya'ya çıkan yol üzerinde "Beldibi Mağarası" bulunur. Yörenin Karain'den sonra en eski yerleşmesidir. Mezolitik Çağ kültürüne ait bulgular ve kayalara yapılmış resimler mevcuttur.

Karain Mağarası: Antalya'ya 27 km. uzaklıkta, Döşemealtı Mevkii, Yağcı Köyü'nde Anadolu'nun en eski yerleşmesi olan "Karain Mağarası" bulunur. Mağara üç büyük bölünden ibarettir. 10.5 m. kalınlığındaki toprak dolgu içinde Paleolitik (Yontma Taş) çağa ait el baltaları, kazıyıcılar, uçlar ve bu devrin diğer bulguları ele geçmiştir. Orta taş devrinde yaşayan "Neanderthal" insanının diş, iskelet kalıntıları ile mağara aslanı, mağara ayısı gibi hayvanların dişlerine de rastlanmıştır.

Karain Mağarası Prof. İ.Kılıç Kökten tarafından keşfedilmiş ve 1946 yılından itibaren kazılmaya başlanmıştır. İçinden çıkan eserler, mağaranın aşağısındaki küçük lokal müzede sergilenmektedir (Başbakanlık Basımevi, 1983).

Bölgede üç adet milli park bulunmaktadır. Bunlar; "Köprülü Kanyon Milli Parkı" (Doğu Antalya), "Termessos Milli Parkı" ve "Olimpos Beydağları Milli Parkı" (Güneybatı Antalya)'dır.

Olimpos Milli Parkı: Tüm Güneybatı Antalya kıyılarının ve Beydağları'nın kıyıya bakan genç sıralarını içine alarak Güney'de Gelidonya burnuna kadar uzanan Olimpos Ulusal Parkı 6.600 hektarlık bir alanı kaplamaktadır.

Park'ta çam, sedir, çınar, meşe ağacı toplulukları ve makiliklerden oluşan zengin bir bitki örtüsü mevcuttur. Park içinde yabancı hayatı koruma içine alınmış olup, özellikle dağ kesiçi, yaban domuzu, ayı, tilki, sansar ve porsuk gibi hayvan türleri dikkat çekmektedir.

Ulusal Park'tan piknik, kamping, yürüyüş, her türlü dağ sporları yapılarak ve tarihsel ören yerleri gezilerek yararlanılabilmektedir. Hayvan sayısının artması ölçüsünde, park'ın yaban domuzu ve dağ keçisi avına açılması düşünülmektedir.

Termessos Milli Parkı: Korkuteli ilçesi sınırları içinde, Toros Dağları üzerinde ye alan ve 6.000 hektarlık bir alanı kaplayan bu

ulusal park, Antalya'dan 30 km. Kemerden ise 70 km. uzaklıktadır. Antalya Korkuteli karayolu üzerinden ulaşılmaktadır. Park girişinden itibaren 9 km.'lik yolla Termessos antik kentine ulaşılmaktadır. Ulusal Parkta geniş günübirlik piknik ve dinlenme alanları mevcuttur. Park girişinde 1976 yılında hizmete açılmış olan; dondurulmuş hayvanlar ve etnografik malzemenin sergilendiği ilginç bir müze bulunmaktadır (Başbakanlık Basımevi, 1983).

2.2.3. Bölgenin Turistik Potansiyeli

Ülkemizde her yıl artan turist sayısı ile birlikte, Antalya ve çevresine gelen turist sayısı da fazlalaşmaktadır. 1993 yılında ülkemizi yaklaşık 6.500.000 kişi ziyaret etmiştir. Antalya'ya gelen yabancı turist sayısı ise yaklaşık 1.200.000'dir (Tablo. 2.10).

Tablo 2.10. Antalya İline Deniz ve Hava Yoluyla Gelen Yabancı Turist Sayısı

1985	56.870
1986	90.019
1987	204.160
1988	368.291
1989	600.087
1990	808.379
1991	637.341
1992	1.120.594
1993	1.182.958

Kaynak: Antalya Turizm Envanteri 1994.

Ülkemize gelen yabancı turistlere bakıldığında Avrupalı turist sayısının fazlalığı dikkat çekmektedir. Avrupalılar içinde Alman turistler çoğunluktadır. Son yıllarda Birleşik Devletler Topluluğundan gelen turist sayısında artma olmuştur (Tablo 2.11). Antalya bölgesine bakıldığında da durum hemen hemen aynıdır. 1994 yılında Antalya'yı ziyaret edenler arasında, Alman, İsrail ve B.D.T. ülkelerinden gelen turistlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Geceleme sayılarına

Tablo 2.11. 1991-1993 Yıllarında Ülkemize Gelen Yabancıların Milliyetlerine Göre Karşılaştırılması

MİLLİYET	YILLAR - Years			% DEĞİŞİM ORANI Rate of Change (%)		Nationality
	1991	1992	1993	1992/91	1993/92	
ALMANYA	779 882	1 165 164	1 118 750	49.40	-3.98	Germany
AVUSTURYA	102 071	204 662	211 337	100.51	3.26	Austria
BELÇİKA	33 763	75 071	88 120	122.35	17.38	Belgium
DANİMARKA	32 320	64 016	79 369	98.07	23.98	Denmark
FİNLANDİYA	80 511	104 190	96 359	29.41	-7.52	Finland
FRANSA	117 070	247 603	301 009	111.50	21.57	France
HOLLANDA	107 018	204 802	216 182	91.37	5.56	Netherlands
İNGİLTERE	200 813	314 608	441 817	56.67	40.43	U.Kingdom
İRLANDA	11 736	22 997	26 608	95.95	15.70	Ireland
İSPANYA	24 944	47 318	63 120	89.70	33.40	Spain
İSVEÇ	69 344	120 248	87 021	73.41	-27.63	Sweden
İSVİÇRE	41 606	78 735	82 853	89.24	5.23	Switzerland
İTALYA	64 134	158 185	134 669	146.65	-14.87	Italy
İZLANDA	3 398	2 470	2 980	-27.31	20.65	Island
LÜKSEMBURG	1 608	1 743	2 076	8.40	19.10	Luxembourg
NORVEÇ	24 590	42 482	54 332	72.76	27.89	Norway
PORTEKİZ	3 197	5 811	10 125	81.78	74.24	Portugal
YUNANİSTAN	138 918	147 174	148 198	5.94	0.70	Greece
AVRUPA OECD	1 836 923	3 007 279	3 164 925	63.71	5.24	EUROPE OECD
A.B.D	79 256	182 429	254 945	130.18	39.75	U.S.A
AVUSTRALYA	20 707	30 907	30 585	49.26	-1.04	Avustralia
JAPONYA	18 479	36 398	47 317	96.97	30.00	Japan
KANADA	17 680	26 355	35 144	49.07	33.35	Canada
Y.ZELLANDA	6 950	7 337	7 629	5.57	3.98	N.Zealand
TOPLAM OECD	1 979 995	3 290 705	3 540 545	66.20	7.59	T. OECD
ARNAVUTLUK	-	2 752	4 665	-	69.51	Albania
BULGARİSTAN	943 250	818 895	368 813	-13.18	-54.96	Bulgaria
ÇEKOSLAVAKYA	217 232	126 773	75 176	-41.64	-40.70	Czechoslavakia
MACARİSTAN	164 903	148 131	98 921	-10.17	-33.22	Hungary
POLONYA	184 008	111 931	51 562	-39.17	-53.93	Poland
ROMANYA	503 785	566 665	311 235	12.48	-45.08	Romania
B.D.T	731 869	1 241 010	1 167 044	69.57	-5.96	U.I.S
YUGOSLAVYA	158 699	155 559	169 854	-1.98	9.19	Yugoslavia
DİĞ.AVRUPA	6 619	10 933	22 539	65.18	106.16	Other Eur.
TOP.DOĞ.AV.	2 910 365	3 182 649	2 269 809	9.36	-28.68	T.O.EUROPE
CEZAYİR	6 286	5 735	5 711	-8.77	-0.42	Algeria
FAS	2 621	5 165	6 743	97.06	30.55	Morocco
LİBYA	20 450	11 564	9 233	-43.45	-20.16	Libyan A.J.
SUDAN	2 383	1 943	2 024	-18.46	4.17	Sudan
MISIR	8 343	11 181	12 673	34.02	13.34	Egypt
TUNUS	8 935	18 612	22 812	108.30	22.57	Tunusia
DİĞ.AFRİKA	10 925	15 120	16 313	38.40	7.89	Other Afr.
TOP. AFRİKA	59 943	69 320	75 509	15.64	8.93	TOTAL AFRICA

'991-1993 YILLARINDA ÜLKEMİZE GELEN YABANCILARIN
MİLLİYETLERİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI
Comparison of Foreigners Arriving in Turkey by Country of Nationality
in 1991-1993

MİLLİYET	YILLAR - Years 1991	1992	1993	% DEĞİŞİM ORANI Rate of Change (%) 1992/91	1993/92	Nationality
B.A.EMİR.	1 931	3 126	3 839	61.89	22.81	U.A.E.
BAHREYN	1 899	1 886	3 222	-0.68	70.84	Bahrain
KATAR	953	664	631	-30.33	-4.97	Qatar
KUVEYT	4 942	7 200	6 189	45.69	-14.04	Kuwait
UMMAN	332	620	633	86.75	2.10	Oman
IRAK	3 859	12 664	12 085	228.17	-4.57	Iraq
LÜBNAN	14 140	14 766	19 373	4.43	31.20	Lebanon
ÜRDÜN	15 324	22 356	26 758	45.89	19.69	Jordan
S.ARABİSTAN	15 083	19 423	21 077	28.77	8.52	S.Arabia
SURİYE	119 872	123 108	120 920	2.70	-1.78	Syrian A.R.
K.K.T.C	45 733	55 961	66 536	22.36	18.90	T.R.N.Cyprus
İSRAİL	46 043	49 858	100 748	8.29	102.07	Israel
YEMEN	-	1 501	1 562	-	4.06	Yemen
DİĞ.B.ASYA	1 320	249	319	-81.14	28.11	Other W.Asia
TOP. B.ASYA	271 431	313 382	383 892	15.46	22.50	T.W.ASIA
BANGLADEŞ	-	589	813	-	38.03	Bangladesh
ÇİN H.CUM.	-	5 500	6 952	-	26.40	China
FİLİPİNLER	-	3 966	7 366	-	85.73	Philippines
HİNDİSTAN	-	4 431	8 734	-	97.11	India
İRAN	253 260	150 168	119 692	-40.71	-20.29	Iran
G.KORE	-	3 959	5 095	-	28.69	Korea Rep.of
MALEZYA	-	1 711	2 952	-	72.53	Malasia
PAKİSTAN	9 370	10 223	11 864	9.10	16.05	Pakistan
SİNGAPUR	-	2 279	2 959	-	29.84	Singapore
DİĞ.ASYA	18 849	7 339	13 640	-61.06	85.86	Other Asia
TOP.GÜN.ASYA	281 479	190 165	180 067	-32.44	-5.31	T.South Asia
TOPLAM ASYA(1)	552 910	503 547	563 959	-8.93	12.00	T.ASIA
D.K.AMERİKA	464	1 146	7 357	146.98	541.97	O.N.America
MEKSİKA	2 100	5 260	7 110	150.48	35.17	Mexico
D.O.AMERİKA	1 036	3 500	4 168	237.84	19.09	O.C.America
TOP.O.AMER.	3 136	8 760	11 278	179.34	28.74	T.C. AMERICA
ARJANTİN	2 218	5 053	8 514	127.82	68.49	Argentina
BREZİLYA	3 094	4 838	8 971	56.37	85.43	Brazil
KOLOMBİYA	-	1 852	2 431	-	31.26	Colombia
ŞİLİ	523	2 109	1 931	303.25	-8.44	Chile
YENEZUELLA	-	1 318	1 515	-	14.95	Yenezuela
D.G.AMERİKA	2 457	2 345	3 764	-4.56	60.51	O.S.America
TOP.G.AMER.	8 292	17 515	27 126	111.23	54.87	T.S. AMERICA
TOP. AMERİKA(2)	11 892	27 421	45 761	130.58	66.88	T.AMERICA
OKYANUSYA (3)	3	69	73	2200.00	5.80	Oceania
MİLLİYETSİZ	2 789	2 385	4 982	-14.49	108.89	Haymatlos
YABANCI TOP.	5 517 897	7 076 096	6 500 638	28.24	-8.13	T. FOREIGN

KAYNAK : EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Source : General Directorate of Security

(1) Japonya hariç - Japan is excluded.
(2) A.B.D ve Kanada hariç - U.S.A and Canada are excluded
(3) Avustralya ve Y.Zellanda hariç - Australia and N.Zealand are excluded

Kaynak: Turizm Istatistikleri Bülteni 1993

bakacak olursak, Akdeniz Bölgesi yaklaşık 6.700.000 yabancı turist gecelemesiyle en çok kalınan bölge durumundadır (Tablo. 2.12). Antalya'da turizm işletme belgesi verilen tesislerde kalan yabancı sayısı 1993 yılında 750.000 civarındadır (Tablo 2.13).
Yabancıların 5 ve 3 yıldızlı otellerle, tatil köylerini tercih ettiği görülmektedir. Ortalama kalış süresi yaklaşık 9 gün, doluluk oranı ise 47.3'tür. Gelen turistlerin, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında fazlalaşarak, yıl boyunca gelişleri yaklaşık %50'sini oluşturduğu gözlenmektedir.

Antalya'da turizm sezonunun 8 ayı kapsayacak düzeyde olmasına rağmen yoğunluğun yaz aylarında toplanması turistik tesislerin rantabl olarak kullanılmadığının göstergesidir.

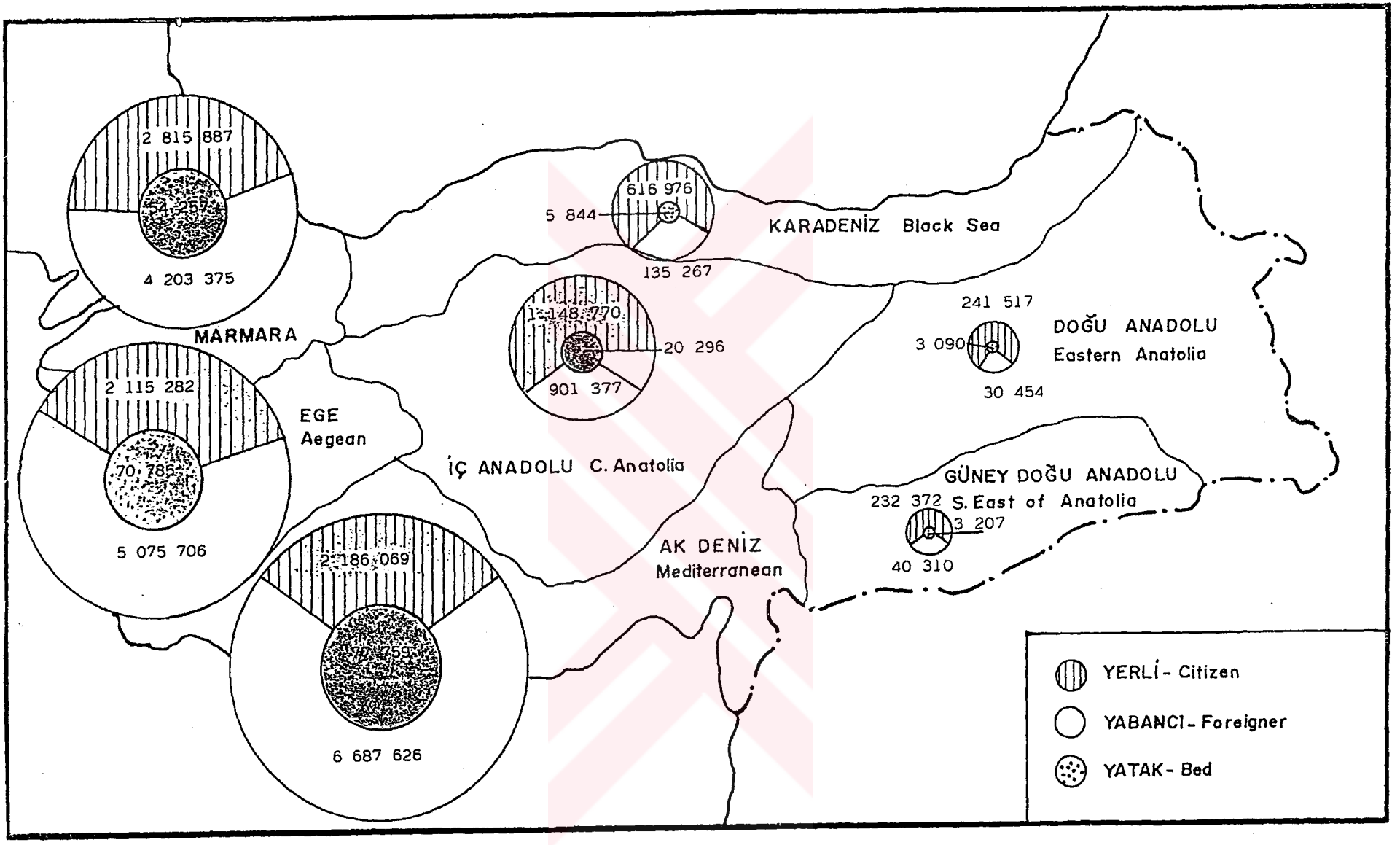
Antalya iç turizme de hizmet veren önemli bir merkezdir. Özellikle, yıllık tatil dönemleri ve baramlarda daha uzak bölgelerde oturan turistlerin ziyaret ettiği bölgeye, hafta sonrarında da yakın yerlerde oturan yerli turistler gelmektedir. Yerli turistler sırasıyla, turistik 3 yıldızlı ve 5 yıldızlı otelleri tercih etmektedirler. Ortalama kalış süreleri 4 gün, doluluk oranı ise 10.8'dir.

Yabancı turistlerin geliş amaçları sırasıyla şöyledir; Tatil, kültürel alışveriş, ziyaret, spor, iş, sağlık, gezi, toplantı. Tablo. 2.14 incelendiğinde tatil amacıyla gelen turistlerin fazlalığı dikkat çekicidir. Bölgeyi ziyaret eden yaklaşık 1.700.000 kişiden, 1.500.000'i tatil amacıyla Antalya'ya gelmektedir.

2.2.4. Bölgenin Turistik Kapasitesi ve Tesis Özellikleri

Antalya'da son yıllarda yapılan Turizm Gelişim Projeleri kapsamında yapılan alt ve üst yapı çalışmaları sonucunda konaklama tesislerinin sayı ve niteliklerinde artışlar olmuştur. 1993 yılı verilerine göre, Antalya'da 434 adet turizm yatırım belgeli, 324 adet turizm işletmesi belgeli tesis bulunmaktadır. Turizm yatırım belgeli tesislerin toplam yatak kapasitesi 81.152, turizm işletmesi belgeli tesislerin yatak kapasitesi 61.019'dur. Bölge genilinde yatak sayısı 1993 yılında 142.171'dir (Tablo. 2.15). Ülkemizdeki turizm yatırımı belgeli tesislerin %27.63'ü, turizm işletmesi, belgeli tesislerin de %26.66'sı

Tablo 2.12. Bölgelere Göre Yatak ve Gecelleme Sayıları

Kaynak: Turizm İstatistikleri Bülteni 1993

Tablo 2.13. Turistik İllerimizde Konaklayan Kişi, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının Tesis Cinslerine Göre Dağılımı

TESİS CİNS VE SINIFI Type and Class of Establishment	KONAKLAYAN KİŞİ Number of Arrivals			GECELEME Nights Spent			ORTALAMA KALIŞ SÜRESİ Average Length of Stay			DOLULUK ORANI Occupancy Rate		
	YABANCI Foreigner	YERLİ Citizen	TOPLAM Total	YABANCI Foreigner	YERLİ Citizen	TOPLAM Total	YABANCI Foreigner	YERLİ Citizen	TOPLAM Total	YABANCI Foreigner	YERLİ Citizen	TOPLAM Total
ANTALYA												
OTEL Hotel												
***** YILDIZ	173 069	86 857	259 926	1 503 999	427 400	1 931 399	8.69	4.92	7.43	42.46	12.07	54.52
**** YILDIZ	101 453	23 759	125 212	1 003 300	121 538	1 124 838	9.89	5.12	8.98	57.29	6.94	64.23
*** YILDIZ	170 741	94 186	264 927	1 174 143	239 546	1 413 689	6.88	2.54	5.34	45.31	9.24	54.55
** YILDIZ	83 511	34 729	118 240	723 219	110 167	833 386	8.66	3.17	7.05	58.46	8.91	67.37
* YILDIZ	15 213	10 142	25 355	113 582	31 388	144 970	7.47	3.09	5.72	40.98	11.32	52.30
ÖZEL BELGELİ	7 190	5 601	12 791	45 898	19 658	65 556	6.38	3.51	5.13	34.01	14.56	48.57
YÜZER OTEL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TERMAL OTEL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
APART OTEL	9 072	959	10 031	73 286	3 527	76 813	8.08	3.68	7.66	61.59	2.96	64.55
TOPLAM Total	560 249	256 233	816 482	4 637 427	953 224	5 590 651	8.28	3.72	6.85	48.04	9.87	57.91
MOTEL Motel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PANSİYON Boarding House	22 774	14 005	36 779	98 994	34 061	133 055	4.35	2.43	3.62	23.78	8.18	31.96
TATİL KÖYÜ Holiday Village	165 359	99 904	265 263	1 787 102	492 273	2 279 375	10.81	4.93	8.59	49.30	13.58	62.88
OBERJ Inn	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
KAMP Camping	1 225	492	1 717	5 529	7 308	12 837	4.51	14.85	7.48	6.37	8.43	14.80
KAPLICA Thermal Resort	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
EĞT.UYG.TES. Training Est.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GOLF TES. Golf Est.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
DİĞER Other	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
GENEL TOPLAM Grand Total	749 807	370 634	1 120 241	6 529 052	1 486 866	8 015 918	8.71	4.01	7.16	47.38	10.79	58.17

Tablo 2.14. İl-İlçe Ayrımında Seyahat Amaçlarına Göre Konaklayan Kişi Sayısı

İL-İLÇE City-Town	TATİL Holiday	KÜLTÜREL Cultural	AKTİF SPOR Active Sport	AKRABA ARKADAŞ ZİYARETİ Fam.Friend Visit	İŞ Business	TOPLANTI KONF. Meeting Conf	GÖREV Mission	ALIŞ VERİŞ Shopping	DİNİ Religious	TRANSİT Transit	EĞİTİM-ÖĞRETİM Education Study	SAĞLIK KAPLICA Health or spa treatment	DİĞER Other	TOPLAM Total
ADANA	26246	4083	583	7777	7193	0	389	2333	2139	2139	778	194	1360	53214
ADIYAMAN	2139	1166	0	389	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3694
AFYON	12248	194	0	194	778	0	389	0	0	0	0	0	0	13803
AĞRI - Total	18274	972	0	5443	389	0	3110	1944	194	1944	0	778	974	34022
Merkez (City)	9137	389	0	3888	389	0	1555	972	0	0	0	778	389	17497
Diğerleri	9137	583	0	1555	0	0	1555	972	194	1944	0	0	585	16525
AMASYA	11839	778	0	0	194	0	0	194	0	0	195	0	0	13220
ANKARA - Total	135701	42771	7777	25663	45882	5832	9332	10304	2722	6027	4277	6804	5832	308924
Merkez (City)	134923	42771	7777	25663	45882	5832	7388	10304	2722	6027	4277	5832	5832	305230
Elmadağ	389	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	389
Çamlıdere	389	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	972	0	1361
Diğer (Other)	0	0	0	0	0	0	1944	0	0	0	0	0	0	1944
ANTALYA - Total	1423635	98569	27023	24690	12054	2916	1913	7777	2138	1944	1360	3695	9917	1619661
Merkez (City)	338332	51325	14581	12442	7971	1555	1166	4666	1555	389	583	1750	5250	641565
Alanya	368997	13998	389	6416	1361	194	0	1750	194	0	0	972	1750	396021
Kaş	117231	8554	5832	2527	194	389	389	0	0	0	0	778	390	136284
Manavgat	26051	1361	0	389	0	0	0	0	0	0	0	0	0	27801
Side	128702	6027	2333	972	389	0	194	0	0	194	583	0	584	139978
Serik	8554	972	389	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9915
Kale	778	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	778
Demre	226193	15748	2916	1944	2139	778	194	1361	389	1361	0	0	1943	254876
Finike	8360	389	583	0	0	0	0	0	0	0	194	195	0	9721
Diğer (Other)	2527	195	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2722
ARTVİN - Total	9312	9915	583	3889	11082	194	2722	38883	388	0	194	0	1944	79126
Merkez (City)	5638	8749	583	2139	8360	194	1750	28190	194	0	194	0	1944	57935
Hopa	3694	1166	0	1750	2722	0	972	10693	194	0	0	0	0	21191
AYDIN - Total	371913	36356	6999	8360	5638	1555	972	583	389	972	1166	195	9915	445013
Merkez (City)	24496	389	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	583	25468
Kuşadası	327782	35578	6610	6999	5249	1555	972	583	389	972	1166	195	8943	396993
Tembelsar	17108	389	389	1361	0	0	0	0	0	0	0	0	389	19636
Nazilli	1555	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1555
Diğer (Other)	972	0	0	0	389	0	0	0	0	0	0	0	0	1361
BALIKESİR - Total	74072	10199	583	6805	778	0	194	389	389	0	0	0	11080	101789
Merkez (City)	18664	1361	194	3111	389	0	0	0	0	0	0	0	777	24496
Ayvalık	41799	6999	389	1750	389	0	0	389	389	0	0	0	8942	61046
Burhaniye	4277	0	0	389	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4666
Edremit	9332	2139	0	1555	0	0	194	0	0	0	0	0	1361	14581
BİLECİK	4472	0	0	1555	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6027
BİNGÖL	972	389	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1361
BİTLİS	1945	194	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2139
BOLU - Total	27218	6415	0	972	4472	194	972	3305	389	972	0	0	584	45493
Merkez (City)	27218	6221	0	389	3111	194	0	2527	389	194	0	0	584	40827
Düzce	0	194	0	583	1361	0	972	778	0	778	0	0	0	4666
BURDUR	3694	2722	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6416
BURSA - Total	165447	40438	2722	11665	6610	3111	5832	15161	3305	389	194	4277	5637	264791
Merkez (City)	158642	39855	2722	11665	6610	3111	5832	15161	3305	389	194	4277	4860	256626
Gemlik	972	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	972
İnegöl	4472	583	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	777	5832
Diğer (Other)	1361	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1361

Kaynak: Yabancı Ziyaretçiler Talep Profili 1993

Tablo 2.15. İllere Göre Belgeli Konaklama Tesislerinin Sayısı

TABLO 3 - İLLERE GÖRE BELGELİ KONAKLAMA TESİSLERİNİN SAYISI (31.12.1993)
TABLE 3 - NUMBER OF LICENCED ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS BY PROVINCES (31.12.1993)

İLLER Provinces	TURİZM YATIRIMI BELGELİ Tourism Investment Licenced			TURİZM İŞLETMESİ BELGELİ Tourism Operation Licenced		
	Tesis Sayısı Number of Establishments	Oda Sayısı Number of Rooms	Yatak Sayısı Number of Beds	Tesis Sayısı Number of Establishments	Oda Sayısı Number of Rooms	Yatak Sayısı Number of Beds
ADANA	9	475	1.061	1	1.061	2.063
ADIYAMAN	12	520	1.038	8	277	543
AFYON	10	547	1.198	7	388	805
AĞRI	13	631	1.218	3	204	403
AMASYA	3	85	154	3	93	182
ANKARA	33	2.395	4.907	69	5.276	10.690
ANTALYA	434	38.412	81.152	324	32.072	68.019
ARTVİN	3	83	157	2	83	155
AYDIN	121	8.029	16.877	103	8.214	16.618
BALIKESİR	53	3.517	7.459	54	2.942	6.134
BİLECİK	3	113	217	2	91	153
BİNGÖL	1	11	22	2	81	162
BİTLİS	9	469	959	1	40	82
BOLU	12	691	1.421	14	1.097	2.484
BURDUR	2	80	165	3	68	141
BURSA	14	542	1.100	34	2.769	6.002
ÇANAKKALE	10	513	1.081	17	823	1.631
ÇANKIRI	6	307	610	1	45	93
ÇORUM	2	73	148	4	172	328
DENİZLİ	28	1.933	3.896	21	1.430	2.824
DİYARBAKIR	10	877	1.792	10	409	754
EDİRNE	6	262	495	15	684	1.501
ELAZIĞ	2	68	138	1	65	124
ERZİNCAN	2	65	140	-	-	-
ERZURUM	4	263	550	7	356	737
ESKİŞEHİR	3	82	158	10	459	875
GAZİANTEP	10	633	1.283	7	405	847
GİRESUN	1	24	48	6	162	306
GÜMÜŞHANE	1	27	54	-	-	-
HAKKARİ	2	84	168	2	66	135
HATAY	5	197	400	20	827	1.683
ISPARTA	5	153	286	6	247	499
İÇEL	38	2.372	5.053	42	2.445	5.225
İSTANBUL	139	11.084	21.510	260	18.400	36.733
İZMİR	116	10.182	21.498	108	7.832	15.973
K.MARAŞ	1	35	77	2	66	129
KARS	5	369	714	2	73	126
KASTAMONU	7	373	839	3	84	171
KAYSERİ	6	272	554	9	409	833
KIRKLARELİ	6	529	1.335	4	219	421
KIRŞEHİR	-	-	-	1	132	264
KOCAELİ	7	709	1.483	13	466	826
KONYA	4	292	592	13	615	1.160
KÜTAHYA	6	335	689	6	311	634
MALATYA	5	266	546	3	159	286
MANİSA	1	39	79	5	229	457
MARDİN	8	301	622	3	132	265
MUĞLA	421	32.225	67.580	227	15.795	33.260
MUŞ	2	132	286	-	-	-
NEVŞEHİR	44	3.433	7.156	31	2.602	5.421
NİĞDE	1	20	40	2	77	139
ORDU	5	208	436	5	159	311
RİZE	5	174	334	3	84	168
SAKARYA	5	253	540	3	180	373
SAMSUN	5	366	733	4	260	504
SİİRT	-	-	-	2	50	84
SİNOP	10	447	930	2	79	143
SİVAS	7	282	567	2	80	150
ŞANLIURFA	6	284	586	5	219	447
TEKİRDAĞ	6	268	527	5	265	483
TOKAT	7	237	481	4	130	266
TRABZON	12	740	1.466	7	249	476
TUNCELİ	-	-	-	2	50	100
UŞAK	1	18	36	4	113	214
VAN	19	1.317	2.795	8	414	852
YOZGAT	3	110	224	2	68	121
ZONGULDAK	7	201	413	6	167	302
AKSARAY	6	220	432	4	187	390
BAYBURT	2	102	204	-	-	-
KARAMAN	3	88	186	1	24	48
KIRIKKALE	1	22	44	2	54	112
BATMAN	17	1.346	2.941	2	89	181
ŞIRNAK	3	124	251	1	48	86
BARTIN	1	36	72	1	28	48
ARDAHAN	3	83	198	-	-	-
IĞDIR	8	369	646	1	46	83
TOPLAM / TOTAL	1.788	132.395	276.037	1.581	113.995	235.238

Kaynak: Turizm İstatistikleri Bülteni 1993

Akdeniz bölgesinde bulunmaktadır. Ülkemizde 1985 yılına kadar tesis sayısındaki artışlar düşüktür. 1985 yılından sonra hızlanan artış Antalya'yı da etkilemiş 1985 yılında bölgede bulunan 62 Turizm Bakanlığı belgeli tesiste 7.993 yatak bulunurken 1993 yılında bakıldıktan belgeli tesis sayısı yıl sonu itibariyle 512'ye çıkmış yatak sayısı 99.086 olmuştur (Tablo. 2.16).

Antalya'daki konaklama tesisleri doğu Alanya ve çevresindeki turistik merkezlerde yoğunlaşırken, batı bölgesinde toplanma noktası Kemer ve çevresi olmaktadır.

Tablo 2.17'de Antalya'da bulunan turistik belgeli tesislerin kapasitesi ve sınıfları gösterilmiştir. Tesis tür ve sınıflarına bakıldığında, Antalya merkezde otel ve pansiyonların, Kemeraltı tatil köylerinin, Manavgat'ta 3 yıldızlı otel ve tatil köylerinin, Alanya'da 4 ve 3 yıldızlı otellerin, Serik'te tatil köylerinin, Kaş'ta turistik pansiyonların diğer tesislere göre daha fazla olduğu görülmektedir (Tablo. 2.18).

Antalya'daki tesislerin yaklaşık %56'sı bölgenin doğusunda %44'ü bölgenin batısında yer almaktadır.

Antalya'nın doğusunda bulunan işletme belgeli tesisler arasında 2, 3, 4, 5 yıldızlı oteller ve moteller yoğunluktayken, batı kesiminde, kitle turizmine yönelik 2-3 yıldızlı oteller, köyleri ve pansiyonlar yoğunluk kazanmıştır.

Antalya merkezinde 4 ve 3 yıldızlı otellerin ve daha çok Kaleiçi bölgesinde olmak üzere pansiyonların yoğunluğu dikkat çekmektedir. Şehir içinde uluslararası standartlara uygun, birçok turizm aktivitesi için elverişli 6 adet 5 yıldızlı otel bulunmaktadır. Bunlar, Lara mevkiinde bulunan Club Hotel Sera, Dedeman Hotel, Ofo Otel ile Konyaaltı mevkiinde bulunan Falez Otel ve Sheraton Voyager otelidir. Toplam tesis sayısı ise merkezde 106'dır Tablo. 2.19 incelendiğinde Antalya'da ve Alanya'da motel ve otellerde, Serik'te tatil köylerinde, Kemer, Kaş, Finike ve Side'de otel ve motellerde geceleyen kişilerin fazlalığı dikkat çekicidir.

Kemer'de yatak sayılarına bakıldığında merkezdeki yatak fazlalığı dikkat çekicidir. Bu yoğunluğun fiziksel mekana da olumsuz

Tablo 2.16. Antalya İlinde Bulunan Turizm Bakanlığı'ndan Belgeli Tesis ve Yatak Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

İLİMİZDE BULUNAN TURİZM BAKANLIĞINDAN BELGELİ
TESİS VE YATAK SAYILARININ YILLARA GÖRE DAĞILIMI
1993 YIL SONU

YILI	TESİSİN SAYISI	YATAK SAYISI
1985	62	7.993
1986	73	10.558
1987	103	17.435
1988	135	23.038
1989	176	27.821
1990	346	67.890
1991	379	77.654
1992	454	90.163
1993	512	99.086

ANTALYA İLİNDE BULUNAN TURİZM
YATIRIM BELGELİ
TESİS VE YATAK SAYISI

TESİS SAYISI	YATAK SAYISI
241	53.231

Kaynak: Antalya Turizm Envanteri (1994)

Tablo 2.17. Antalya İlinde Bulunan Turistik Belgeli Tesislerin Kapasitesi ve Sınıflarına Göre Dağılımı

TESİSİN YERİ	TESİSİN SAYISI	YATAK KAPASİTESİ
ANTALYA - MERKEZ	106	10.573
MANAVGAT	62	27 150
ALANYA	159	29 261
SERIK	9	6.193
KEMER	139	24 371
FINIKE	-	-
KALE	1	56
KAŞ	42	2.332
TOPLAM	518	99 936

TESİSİN SINIFI	Antalya Merkez	Manavgat	Alanya	Serik	Kemer	Finike	Kale	Kaş	TOPLAM
1. Sınıf Tatil Koyu	-	11	2	3	15	-	-	-	31
2. Sınıf tatil Koyu	-	2	1	2	-	-	-	-	5
5 Yıldızlı Otel	6	9	9	2	9	-	-	-	29
4 Yıldızlı Otel	4	11	13	1	4	-	-	-	33
3 Yıldızlı Otel	16	15	58	1	14	-	-	7	123
2 Yıldızlı Otel	16	8	41	-	12	-	1	9	89
Tek Yıldızlı Otel	9	-	17	-	6	-	-	4	36
Özel Belgeli Otel	5	-	1	-	2	-	-	-	8
Apart Otel	-	2	7	-	1	-	-	-	10
Turistik Pansiyon	33	3	5	-	76	-	-	20	137
Özel Pans. Bel.	10	-	-	-	-	-	-	2	12
Motel	3	1	1	-	-	-	-	-	5
TOPLAM	106	62	159	9	139	-	1	42	518

Tablo 2.18. İlçe Ayrımında Tesis Türleri ve Kapasitelerinin Dağılımı

Kaynak: Antalya Turizm Envanteri (1994)

Tablo 1.19. İl-İlçe Ayrımında Tesis Türlerine Göre Konaklayan Kişi Sayısı

İL-İLÇE City-town	OTEL-MOTEL Hotel or Motel	TATİL KÖYÜ Holiday Village	PANSİYON Boarding House	KAMP-KARAVAN Camping or Caravan	ARKADAŞ EVİ Friend's Home	KİRALIK EV Rented House	DİĞER Other	TOPLAM Total
ADANA	28190	194	5055	8165	5249	1555	6806	55214
ADIYAMAN	2527	0	389	0	583	0	195	3694
AFYON	9137	0	1361	2333	0	0	972	13803
AĞRI - Total	26829	0	0	3499	778	0	2916	34022
Merkez (City)	14192	0	0	2333	778	0	194	17497
Doğubeyazıt	12637	0	0	1166	0	0	2722	16525
AMASYA	9915	0	972	0	1750	0	583	13220
ANKARA - Total	217160	0	3111	24691	28190	12054	23718	308924
Merkez (City)	216966	0	2139	22941	27412	12054	23718	305230
Elmadağ	0	0	389	0	0	0	0	389
Çamlıdere	0	0	583	0	778	0	0	1361
Diğer (Other)	194	0	0	1750	0	0	0	1944
ANTALYA - Total	1196810	120342	130064	57936	25856	4471	84182	1619661
Merkez (City)	472620	35578	45298	34606	13803	972	38688	641565
Alanya	348389	9526	12442	4472	5832	3499	11861	396021
Kaş	60637	1944	42577	9721	2333	0	19052	136284
Manavgat	16136	8749	1944	583	0	0	389	27801
Side	103428	19247	8749	1944	1944	0	4666	139978
Serik	6221	0	2722	972	0	0	0	9915
Kale	583	0	195	0	0	0	0	778
Kemer	182749	45298	11665	5055	1944	0	8165	254876
Finike	3305	0	4472	583	0	0	1361	9721
Diğer (Other)	2722	0	0	0	0	0	0	2722
ARTVİN - Total	66878	0	1166	0	10110	194	778	79126
Merkez (City)	48020	0	1166	0	7971	194	584	57935
Hopa	18858	0	0	0	2139	0	194	21191
AYDIN - Total	287927	28190	34800	27802	11081	14387	40826	445013
Merkez (City)	17692	583	972	2139	1944	0	2138	25468
Kuşadası	256237	27607	31106	25274	6221	13415	37133	396993
Yenilas-ır	12054	0	2333	389	2333	972	1555	19636
Nazilli	972	0	0	0	583	0	0	1555
Diğer (Other)	972	0	389	0	0	0	0	1361
BALIKESİR - Total	50353	7388	9138	21191	10499	1166	5054	104789
Merkez (City)	8165	1555	972	4860	5444	194	3306	24496
Ayvalık	33634	4472	6116	11276	4277	0	971	61046
Burhaniye	1555	0	0	3111	0	0	0	4666
Erdek	6999	1361	1750	1944	778	972	777	14581
BİLECİK	5055	0	0	0	0	0	972	6027
BİNGÖL	778	0	0	583	0	0	0	1361
BİTLİS	972	0	583	584	0	0	0	2139
BOLU - Total	40049	0	1749	2333	783	0	584	45493
Merkez (City)	36550	0	1555	2333	0	0	389	40827
Gerede	3499	0	194	0	778	0	195	4666
BURDUR	4666	0	0	972	194	0	584	6416
BURSA - Total	205495	583	6116	21581	12247	13998	4471	264791
Merkez (City)	202385	583	4666	20997	10498	13998	3499	256626
Gemlik	194	0	0	584	194	0	0	972
İznik	2527	0	778	0	1555	0	972	5832
Diğer (Other)	389	0	972	0	0	0	0	1361

Kaynak: Turizm İstatistikleri Bülteni 1993

yansımaları olmaktadır (Tablo. 2.20). Kemer bölgesinde toplam yatak sayısı (turizm işletme belgeli).23.963'tür.

Tablo 2.20. Kemer Bölgesindeki Yatak Sayısı

Kemer Merkez	6910	Yatak
Beldibi	4146	Yatak
Göynük	4971	Yatak
Çamyuva	3611	Yatak
Kiriş	886	Yatak
Tekirova	3439	Yatak
TOPLAM	23963	Yatak

Kaynak: Antalya Turizm Envanteri, 1994.

Tablo 2.21 incelendiğinde 2-3 ve tek yıldızlı otellerin ve motellerin yoğunluğu dikkat çekmektedir. Turistik çeşitliliğin fazlalığı turiste seçme imkânı tanımaktadır. Ancak pansiyon yapılaşmasının bölge genelinde fiziki mekana yansıması incelendiğinde bu çeşitliliğin doğaya ve tarihsel çevreye de uyumu incelenmelidir.

Bölgenin gelecekteki gelişiminde, doğu kesiminde ikinci konut ve otel alanlarının önemli yer tutacağı, yapılaşmada çeşitli yasal zorluklar getirilmez ise Side ve çevresinde doğal dengenin bozulacağı, Alanya'nın ise çarpık kentleşme yüzünden mahvolacağı görülmektedir. Batı kesiminde düzenli yürütülmeye çalışılan Güney Antalya Turizm Projesi kapsamında ikinci konut alanları gelişmeye fırsat bulamamıştır. Ancak, planların delinmesi ve yapılan revizyonlar sonucunda bölgede turizm amaçlı yapılaşmaların yoğunlaşarak doğal ve tarihi değerlerimizi tahrip edebileceği düşünülmektedir.

TURİZM BAKANLIĞINDAN BELGELİ İŞLETME HALİNDEKİ TATİL KÖYLERİ

Tesisin Adı	Sınıfı	Oda	Yatak	Telefon	Adres
Alda Club	I.S.T.K.	405	900	8248151	Beldibi
Aldiana Milta	"	388	778	8151676	Göynük
Club Calimera Hydros	"	240	516	8141133	Kemer
Eldorador Phaselis	"	213	428	8151631	Göynük
Kemer Tatil Köyü	"	390	801	8141009	Kemer
Kimeros Tatil Köyü	"	252	515	8151663	Göynük
Marco Polo Tatil Köyü	"	482	1083	8246336	Çamyuva
Novotel Tatil Köyü	"	276	576	8248500	Beldibi
Palvariva tatil Köyü	"	432	1026	8214004	Tekirova
Palmiye tatil Köyü	"	498	1010	8143260	Kemer
Robinson Club Tatil Köyü	"	332	664	8246384	Çamyuva
Salima tatil Köyü	"	315	685	8248360	Beldibi
Simena Tatil Kötü	"	400	842	8246363	Çamyuva
Champion Tatil Köyü	"	209	432	8248383	Beldibi
Ulusoy Tatil Köyü	"	255	553	8151450	Göynük

Tablo 2.21. Kemer'deki Turizm Bakanlığı'ndan Belgeli İşletme Halindeki Tesisler

TURİZM BAKANLIĞINDAN BELGELİ İŞLETME HALİNDEKİ OTELLER

Tesisisin Adı	Sınıfı	Oda	Yatak	Telefon	Adres
Art İber Otel	5 Y.O.	334	729	8151750	Göynük
Favori Aqua Resort Otel	"	116	236	8246210	Çamyuva
Grand Otel Phaselis	"	341	685	8214070	Tekirova
Kemer Beach Otel	"	156	322	8246445	Çamyuva
Kiriş Otelcilik	"	434	886	8143300	Kemer
Magic Life Otel	"	230	569	8153271	Göynük
Ramada Otel	"	384	648	8248390	Beldibi
Sultan Saray Otel	"	514	1000	8151480	Göynük
Türkiz Otel	"	145	300	8144100	Kemer
Altındal (Golden Horn) Otel	4 Y.O.	69	124	8214950	Tekirova
Bilkent Paradise Otel	"	198	399	8151538	Göynük
Lotus Otel	"	52	108	8143530	Kemer
Ünüvar Saphire Otel	"	244	531	8214600	Tekirova
Otem Otel	"	60	122	8143581	Kemer
Palmiye Otel	"	264	544	8143260	Kemer
Akman Otel	3 Y.O.	118	236	8246296	Çamyuva
Centrum Apart Otel	"	50	100	8144780	Kemer
Fame Otel	"	72	144	8143022	Kemer
Dragos Otel	"	36	74	8142489	Kemer
Deryam Otel (Derin)	"	30	60	8246857	Çamyuva
Ebehanım Otel	"	30	58	8248533	Beldibi
İfa Beach Otel	"	366	937	8214032	Tekirova
Karadoğan Otel	"	38	76	8248015	Beldibi
Korient Otel	"	51	110	8142130	Kemer
Olympos Otel	"	56	112	8141281	Kemer
Pegasos Otel	"	55	116	8142285	Kemer
Sport Otel	"	36	74	8248001	Beldibi
Sirüs Otel	"	54	108	8214022	Tekirova
Gözde Otel	"	60	120	8246384	Çamyuva
Montana Otel	"	66	132	8248460	Beldibi
Adonis Otel	2 Y.O.	30	60	8142481	Kemer
Altınkaya Otel (Pelin)	"	28	56	8241381	Beldibi
Ambassador Plaza Otel	"	50	100	8145030	Kemer
Ambassador Otel	"	32	68	8142626	Kemer
Armeria Otel	"	41	82	8142446	Kemer
Elegence Otel	"	20	40	8143242	Kemer
Paloma Otel	"	84	176	8248189	Beldibi
Samit Otel (Kaftan)	"	28	52	8144435	Kemer
Şeker Otel	"	21	40	8141325	Kemer
Sarıgöl Otel (Holywood)	"	21	42	8248080	Beldibi
Moral Otel	"	20	40	8143315	Kemer
Belpınar Otel	1. Y.O.	61	124	8248048	Beldibi
Beltur Otel (Dağlarlıoğlu)	"	44	83	8248050	Beldibi
Doruk Otel	"	36	67	8141695	Kemer
Havana Otel	"	28	56	8144097	Kemer
Jest Otel	"	20	40	8141088	Kemer
Şato Otel	"	20	38	8248088	Beldibi
Tal Otel	"	28	56	8248034	Beldibi

Kaynak: Antalya Turizm Envanteri (1994)

3. TURİZM PLANLAMA VE POLİTİKA ÇALIŞMALARI

3.1. Makro Düzeyde Turizm Planlaması

Kavram olarak, geniş anlamı ile turizm planlaması, bir ülkede bulunan turizm ile ilgili bütün olanak ve kaynakların, belirli özelliklere göre en iyi şekilde kullanımını sağlayan çalışmaların tümüdür. Dar anlamda ise, turizm planlaması, işletme düzeyinde sevk ve idare etütleri, personel planlaması ve benzeri detay planlamaları kapsadığı gibi, turizm tesislerinin mimari, mühendislik projeleri de bu tip turizm planlaması kapsamına girer. Ayrıca turizm amacı ile yapılan, bölgesel, yöresel arazi kullanımı etüt ve planları; turizm sektörünün ekonomik ve sosyal planlama metotlarına göre plan ve programa bağlanması da bu tip bir detay turizm planlamasıdır (A.Akı, 1975).

Belirli bir dönemde turizm sektöründe ulaşılacak hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için kullanılacak araçları, yapılacak işleri, parasal ve fiziksel olanakları ve işlerin kimler tarafından ne zaman ne kadar sürede gerçekleştirileceğini "Turizm Planı" ortaya koyar (Z.Bayer, 1992). Turizme açılan bir istasyon için planlama temel faaliyet olarak kabul edilir. Bu faaliyet özellikle günümüzün hızla değişen sosyo-ekonomik ve endüstriyel gelişmeleri açısından zorunludur.

Planlama, alternatif hareket yönleri arasında bir seçimi gerektirir. Ayrıca planlama, bütünüyle geleceğin ayrıntılı bir analizi ve turistik istasyon için, temel hedeflerin saptanması ile ilgili bir çalışmadır. Bu nedenle, özellikle turistik gelişmenin başlangıç aşamasındaki turizm merkezlerinin ileri dönemlerde turizm faaliyetlerini on optimal şekilde yürütebilmesi ve turistik gelişmesini sağlayabilmesi bu bölgeler için ayrıntılı turizm planlarının yapılmasına bağlıdır. Turizmde planlama kavramı stratejik ve konvansiyonel plan olarak iki yönden ele alınmalıdır. Stratejik planlamanın temel amaçlı örgütler ve çevresel koşullar arasında bir uyum sağlamaktır. Stratejik planlama Sosya-ekonomik, toplumsal ve teknolojik gelişmeleri dikkate alan bir planlama anlayışıdır. Konvansiyanel (Taktik) planlama ise kısa vadeli ve değişken koşullara uyumludur. Ancak, bir takım değişkenleri göz önüne almaz.

Ülkelerin gelişmesi ve kalkınması için Milli Kalkınma Planı yapılır. Bu planlar genelde iki ana unsura göre düzenlenir:

1. Sosya-Ekonomik kalkınma planları,

2. Yöresel Kalkınma Planları (Yerel fiziki kullanma ve kalkınma planları).

Turizm potansiyelinin bulunduğu yörelerle ilgili turizm fiziksel gelişme planları burada işlenmiştir. Milli planlarda, yöresel kalkınma planları "Bölge Planı" adı ile düzenlenir. Bu arada turizm sektöründeki arazi kullanım şartları burada düzenlenir (Z.Bayer, 1992).

Turizm planlamasında üç tür ölçüt sözkonusudur:

1. Kişisel yararlanmayı en üst düzeyde tutan ölçütler,

Burada turistik fiziki planlama, arazi kullanım planına dönüşerek doğal kaynakların korunmasını ve dengeli kullanılmasını engeller.

2. Geri kalmış bir bölgenin kalkındırılması açısından yaklaşım getiren ölçütler.

Ekonomik önemini kaybeden bölgelerde nüfus stabilizasyonunu sağlamak için bölgenin dinlenme ve turizm faaliyetlerinde uzmanlaşması söz konusudur. Ancak, her bölgenin böyle bir çabaya girmesi, ülkenin turizm ve dinlenmeye ayrılan sınırlı kaynakların ülke çıkarları yönünden yanlış kullanılmasına neden olabilir.

3. Toplam yarar açısından yaklaşım getiren ölçütler.

Turizm kaynaklarını koruyacak turizm gelirlerinden dış ticaret dengesini sağlayacak ve tam gelir gruplarının gereksinmelerinin sağlanmasına yönelik bir planlamadır. Turizm kaliteli mekân tüketir. Bu tüketim çevreyi korumada ve insanın yeni gereksinimleri doğrultusunda arazinin düzenlenmesinde önemli bir sorun yaratır. Dolayısıyla, turizmin gerçek çıkarı, turistik alt yapı olarak donatımların rantabl kılınmasından çok, bir planlama politikası doğrultusunda, doğal kaynakların uyumlu ve akıllıca kullanılmasından geçer. Turizm planları, dinlenme eğlenme gereksinimlerine kural getiren mevcut kaynakların kullanımını düzenleyen bir araç olarak kabul edilir. Bu bakımdan yanlış kaynak kullanımını ortadan kaldırmak ve kaynak kullanımını planlamak için turizm planlaması yapılır. Planlamanın amacı, mevcut kaynakların en akılcı şekilde kullanılmasını sağlamaktır.

Turizm planının ülkeye sağlayacağı faydalar şunlardır:

a) Turizm faaliyetlerinde durum değerlendirilmesi yapılarak, alınacak önlemlere ışık tutar.
b) Plan ile geleceğe ait hedefler tesbit edilerek, turizmin kalkınması için önlemler ve araçlar saptanır.
c) Turizmin başarıya ulaşması için, disiplinli çalışmaların bir düzen içinde yapılmasını sağlar.
d) Turizmin ihtiyaç duyacağı alt ve üst yapıların finansmanını temin edecek olanakların sağlanmasını ortaya koyar.
e) Turizm faaliyetlerinde ve çalışmalarında yetkilerin dağıtılması ile sorumlulukların tesbitini sağlayarak, uygulamanın kontrollü yapılmasını sağlar (Z.Bayer, 1992).

Bir turistik bölge, uzun vadeli bir ekonomik faaliyet olarak turizmi sürdürmek istiyorsa, turistik çekiciliğini korumak ve arttırmak için planlama yapmalıdır. Makro düzeyde turizm planlamasının kapsamı beş temel ile açıklanabilir.

1. Pazarlama, gelişme, turizm bilinci, hizmet ve faaliyet konularına alternatif yaklaşımlar.
2. Beklenmeyen ekonomik ve sosyal, kültürel koşullara uyum.
3. Doğal çevre, bölgenin kültürel ve sosyal durumu, bölgesel mimari, tarihi anıtlar ve bölgesel faaliyetlerin korunması.
4. Turizme ilginin artması, olumlu bölge imajı, tanıtım.
5. Rekabet, bölge halkının turistlere düşmanca tavır takınması, kültürel kimlik kaybı, kalabalık, kirlenme ve yoğun sezondan kaçınma, doğal ve tarihi çevrenin korunması.

Turizm planlamasının amaçlarını özetlemek gerekirse;

- Turizmi geliştirmek için kısa ve uzun dönemli politikaları ve uygulama süreçlerini belirlemek.
- Spontane gelişmeyi koordine ve kontrol etmek.
- Kamu ve özel sektöre, gerekli yerlerde turizm hizmeti kolaylıklarını getirmesi için uygun öneri teşvik araçları sunmak.
- Turizmin gelişimi için gerekli olan alanların başka iktisadi faaliyetlerce kapatılmasını önlemek.
- Doğal ve kültürel kaynakların tahribini minimize etmek ve bu alanların korunmaya alınmasını sağlamak.

- Turizmin gelişimi ve çevre korunması için uluslararası kuruluşların finans kaynaklarından teknik yardım çerçevesinde yararlanmak.
- Turizmi diğer iktisadi sektörler ile koordine etmek. Ülkenin iktisadi ve fiziki gelişme planları ile entegrasyonunu sağlamak.

Son 25 yıl içerisinde dünyanın çeşitli bölgelerinde önemli turizm planları yapılmıştır. 1979 yılında Dünya Turizm Örgütü tarafından yapılan bir araştırma 1614 adet turizm planı yapıldığını saptamıştır. Turizm planları turistik bölgeler için oldukça verimli ve yararlı çalışmalardır. Çünkü, planlama turizmin gelişmesinden sağlanan yararların en yüksek düzeye çıkarılmasının bir aracı olarak kabul edilir. Turizm planlarının yaşam dönemi en fazla 5 yıllık süreyi kapsamaktadır. Çünkü, daha uzun bir vadede değişim kaçınılmaz olacaktır. Yapılan araştarmalar göstermiştir ki, konusal turizm planlama çalışmalarının hedefi bölge ekonomisini geliştirmek için pazarı etkilemekten çok, turistik gelişmenin yaratacağı olumsuz sosyal, kültürel ve çevresel etkiler üzerine yönelmelidir.

3.1.1. Turizmde Fiziksel Planlama

Turizm fiziki planı, turizm olayının gerçekleşeceği fiziksel çevrenin ekonomik ve toplumsal verilerinin yanında, fiziksel verileri de ele alarak çevre karakterinin bozulmadan altyapı ve konaklama tesisleri bakımından donatılmasıdır (M.Çubuk, 1980). Fiziksel Plan, turizm arz ve talebinin oluştuğu temel öğeleri değerlendirerek, bunların, çeşitli seçenekler altında hangi coğrafik mekânda karşılaşırsa, kaynak kullanımının en yüksek düzeyde verim sağlayacağını önceden düzenler ve yönlendirir (Z.Eralp, 1986).

Turizm yatırımlarının, belirli bölge ve yörelerde yoğunlaştırılması, alt yapı ile üst yapı ilişkilerinin tam olarak saptanması turizm gelişmelerinin ve uygulamalarının tesbiti, fiziksel planlama çalışmalarının ana amacıdır. Metodoloji açısından, turizm fiziksel planlama çalışmaları, bölge planlama çalışmalarından hareketle veya bağımsız bölge planlarını, turizme dayalı olarak yaparak, turizm sektörüne ağırlık verilmesi, saptanmış bölge, alt bölge ve yörelerde, turistik gelişmeleri, mekan içinde saptamak amacını taşır (A.Akı, 1975).

Turizm planlarının tümünün gerçekleşmesi için mekana ve fiziksel yapıda bir takım değişikliklere gereksinim vardır. Bu nedenle tüm planlama çalışmaları uygulamaya baz teşkil edecek olan fiziksel plan çalışmalarıyla beraber yürütülmelidir. Bunlar ilke düzenlemesinden başlayıp, çevre düzeni planı, nazım imar planı, uygulama imar planı ve mevzi imar planı olarak kademelenir. Aynı zamanda bu plan çeşitlerinden bir veya birkaçını bünyesinde toplar. Turizm rekreasyon fiziki planları, planlanan turistik mahal ve turizm türüne göre değişiklik göstermektedir. Örnek; deniz turizmi planları, kaplıca turizmi planları, kaynak merkezi planları v.s.

Turistik fiziksel planlama, ekonomik ve sosyal verilere dayalı olması gerektiği gibi, ekonomik ve sosyal amaçlara göre de düzenlenecektir. Bu yöndeki planlama çalışmalarının aşamaları şöyle sıralanabilir.

- Dış talebin ekonomik ve sosyal özelliğinin saptanması,
- İç talebin ekonomik ve sosyal niteliklerinin saptanması,
- İç arzın ekonomik, sosyal ve fiziksel özelliğinin saptanması,
-İç arzın, benzer yabancı ülkelerin arz değerleri ile yapılacak karşılaştırılmasından sonra, her bölge için geliştirilecek, sosyo-ekonokim hedef ve kararların saptanması,
- Bu sosyo-ekonomik amaç kararlara uygun turistik çevrelerin saptanması,
- Bu çevrelerin, sosyo-ekonomik amaçlara göre gerekli ölçülerdeki fiziksel planların yapılması.

Böyle bir etüt, daha çok iç arzın fiziksel nitelikleri ve bu niteliklere dayalı olarak, dış turizme dönük bazı öneri ve öncelikleri getirmektedir. Dış taleple ilgili bir etüdün eksikliği, karar ve yer seçimi konusunda kesin yargılara varmamızı güçleştirecektir (A.Akı, 1975).

Ayrıca, ülkemizde turistik ve fiziksel planlama çalışmalarından, turizm politikası açısından beklenmekte olan hedefler, şu şekilde belirlenebilir:

- Turistik tesislerin konumu, imar düzeni, mimari nitelikleri açısından gerek doğal ve tarihsel değerlerin korunması, gerekse tesislerin yüksek bir verimliliğe kavuşturulması için optimal koşulları saptamak.

- Turistik tesislerin kurulması için öngörülen, saha çevresine, bu kuruluşları olumsuz yönde etkileyecek, başka etkinliklerin gelmesini önleyebilmek (Engelleme).
- Genel altyapı ağını belirlemek.
- Turizm gelişmesinin detaylı olarak doğuracağı gereksinmeleri saptayarak önlemlerini almak.
- Geliştirilecek yöreler dışında, koruma altına alınması gereken yerleri ve alanları belirlemek (A.Akı, 1975).

Bir bölgenin turistik amaçla düzenlenmesinde var olan doğa güzelliklerinin korunması ön planda gelen hususlardan biridir. Yani, bir bölgenin turizm ve dinlenme bölgesi olarak değiştirilmesi, doğrudan korumayı da beraberinde getirmektedir. Çünkü, turistik düzenleme çoğu kez, doğayı yalnızca kullanılan bir dekor gibi ele almaktadır. Turistik bölgenin düzenlenmesi projesi, beşeri ilişkilerin, doğal, ekolojik ve biyolojik sitlerin sayımı bütün eylemlerin hareket noktasıdır (M.Çubuk, 198).

3.2. Ülkemizde Turizm Politikaları

Bir ülkede ekonomi ve dış etkenler ile sektörler arası ilişkiler göz önünde tutularak iç ve dış turizmin geliştirilmesi ve doğal, kültürel, ekonomik ve sosyal varlıkların en rasyonel şekilde kullanılmasını sağlamak gayesiyle, turizmde en yüksek geliri temin etmek üzere kamu ve özel sektör tarafından uygulanacak iş ve işlemlerin tümü, turizm politikasının esasını teşkil eder.

Turizm politikası, ülkelerin milli planları ve hükümet kararları ile uygulamaya konulur. Turizm politikası oluşumunda her ülke kendi ekonomik, sosyal ve kültürel imkânlarını göz önünde tutmalıdır. Turizm geliştirmede en önemli unsurlardan bir turizm politikasının belirlenmesidir (Z.Bayer, 1992).

Dünyada turizm politikaları, genel olarak üç şekilde yürütülmektedir.

1. Merkeziyetçi yaklaşım: Bazı Avrupa Ülkelerinde, Balkanlarda, İspanya ve Portekiz gibi Akdeniz ülkelerinde bulunan bu yaklaşım tarzı Türkiye'de de benimsenmiştir. Pazarlama, yatırım, iç ve dış turizm

dengesi ve her türlü koordinasyon tek elden yapılmaktadır. Bu ülkelerde turizm ekonomik, toplumsal ve kültürel bir olgu olarak geliştirilmekte ve çoğu zaman devletin bir örgütü gibi gelişimi düzenlemektedir. Burada politikanın başarılı olabilmesi için örgütün kuruluş biçiminden çok kendisine verilen yetki ve sorumluluklar önem taşımaktadır.

2. Serbest Yaklaşım: Bu tür bir yaklaşım turizm arz ve talebinin pazar düzeni içinde serbest bırakılması esasına dayanır. Bu tür yaklaşıma Orta ve Kuzey Avrupa ülkelerinde rastlanmaktadır. Turizm toplum hayatı ve ekonomi ile bütünleşmiş bir halde, kamunun küçük bir kuruluşuna turizm politikasını belirtme görevi verilir.

3. Bölgesel Örgütlenme Yaklaşımı: Bölgesel örgütlenme ve planlama yaklaşımında turizm politikaları bölgesel açıdan da ele alınmış, bölgesel planlamada turizme ayrı yer verilmiştir. Turizm politikasının çevresi merkezi hükümetçe belirlenir. Bu sistemde, detaylı turizm politika ve planları bölge planındaki ağırlığa göre düzenlenmektedir. Örneğin; Kanada ve Avusturalya'da her bölgeye göre politika ve plan hazırlanmıştır. A.B.D.'de Milli Parklar, İsveç ve İngiltere'de dinlenme alanı planları bu ilkeye göre hazırlanmıştır (N.Beyazıt, 1979).

Turizm politikasının özellikleri şunlardır:

1. Turizm politikası çok yönlüdür. Çünkü turizm teknoloji, haberleşme, ulaşım, pazarlama, sosyal yaşam gibi sektörlerle bağlantılı olduğundan, bu sektörlerdeki değişiklikler turizmi de etkiler.

2. Turizm politikası dinamiktir.

3. Turizm politikası akılcıdır.

4. Turizm politikası ekonomiktir.

Turizm politikasının amaçları şöyle sıralanabilir:

1. İç ve dış turizm için en iyi konaklama şartlarını yaratmak,

2. Doğal, tarihsel ve insan eli ile yapılmış değerlerin korunması ve özelliklerinin devamını sağlamak,

3. Rekabetci ve etkin bir turizm politikası yaratmak,

4. Ülkenin ekonomik kalkınmasına yardımcı olmak,

5. Ülkenin ekonomik büyümesine yardımcı olmak,

6. Ülkede iş bulma olanaklarını arttırmak,

7. Dış ödemeler dengesine yardımcı olmak,

8. Fiyat istikrarının gerçekleşmesine yardımcı olmak,

9. Uluslararası turizm hareketine etkide bulunmak,

10. Toplumdaki sosyal gelişmeye katkı sağlamak,

11. Sağlık ve çevre şartlarının yerleşmesine katkı sağlamak,

12. Ülkenin sosyal gelişmesine yardımcı olmak (Z.Bayer, 1992).

Türkiye'nin diğer ülkelerde uygulanan turizm politikası modellerini aynen alıp uygulaması olanağı yoktur. Ancak, yapılanlardan alınacak derslerle, ülkenin bünyesine, rejime ve çizilmiş olan ekonomik ve toplumsal politikaya uygun düşecek yeni bir turizm politikası çizilmesi gerekmektedir. Şimdiye kadarki devrelerde merkeziyetci olunmaya çalışılmış fakat bu çabalar yarım kalmış, kalkınma planlarında yer verilmiş hedefler gerçekleştirilememiştir. Bölge planları ile turizm bölge ve dinlence planları ayrı ayrı ele alınmış ve çözüm getirilememiştir. Turizm olgusu toplumsal ve ekonomik açıdan gerektiği kadar ele alınmamış, ülke tüm ekonomisinde bölge gelişim perspektifleri, nüfus hareketleri, endüstri ve iş alanı ilişkileri, mülkiyet sorunları dikkate alınmadan planlar yapılmaya kalkışılmıştır.

Yapılan yaklaşımlar bazı hallerde ters etki yaratmış, turizmin tüketici ve bozucu tarafı etkin olmuş, doğal ve spontane güzelliğe sahip kasabalar, tarihi ve kültürel varlıklar tahrip olmuş, çevre kirlenmesi meydana gelmiştir. Şimdiye kadar üzerinde durulan hususlar turizm politikasının hedeflerinin çok iyi seçilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu konuda ortaya çıkan sonuçlar şöyle sıralanabilir.

Turizm politikası belirlenirken, turizm olgusuna genel sistem teorisi kapsamında yaklaşılması gereklidir. Bütün sektör içi ve dışı bileşenler ve bu bileşenlerin birbirleri ile bağıntıları gözönüne alınmalıdır.

Merkeziyetçi bir yaklaşımla başlanan turizm örgütlenmesi, mevzuatta yapılacak düzenlemelerle, olguyu bir sistem anlayışı içinde ele alabilecek hale getirilmelidir. Turizm Bakanlığının görev, yetki ve uygulama olanakları bu kapsam içinde yeniden ele alınmalıdır.

Ekonomik ve toplumsal gelişme politikaları ile turizm ve ulaşım politikalarının ayrılmaz bir bütün olduğu kabul edilmeli ve bir arada ele alınmalıdır.

Bu politikaya bağlı olarak geliştirilecek olanların da aynı şekilde bir bütün oluşturması gereklidir. Ulaşımın, bu sistemin diğerleri kadar önemli bir bileşeni olduğu unutulmamalıdır.

Turizm açısından potansiyeli olan yörelerde, çekicilikleri öncelik sırasına konmuş çekim merkezleri belirlenerek planlama ve yatırım çalışmaları bu bölgelerde yoğunlaştırılmalıdır.

Bölge ve imar planı çalışmalarında bakanlıklar arası bir koordinasyon sağlanmalı ve yapılan işlerdeki çelişkileri ortadan kaldırmak için tek bir merkeze koordinasyon yetkisi verilmelidir.

Her kesimde turizm eğitimi yaygınlaştırılmalı ve ağırlık kazandırılmalıdır. Mevcut kaliteli yatak kapasitesini arttırmak için, yapılacak toplu bölgesel yatırımların yanısıra, mevcut düşük kapasiteli tesisleri geliştirici projelere ağırlık verilmesi gerekmektedir (N.Beyazıt, 1979).

Ülkemizdeki turizm politikası ile ilgili çeşitli öneriler şöyle sıralanabilir:

1. Turizm politikasında, çeşitli hizmet sektörü yatırımları altyapı ve üretici yatırımları bütün olarak planlanmalıdır.

2. Turizm politikasında doğal ve tarihi kaynakların korunması önemlidir. Ancak, ülkemizde turizm sektörü sadece döviz kazandıracak sektör olarak görülmekte, yatırımlar doğal ve tarihi çevre düşünülmeksizin yapılmaktadır.

3. Turizm politikasında iç turizm talebinin de karşılanmasına önem verilmelidir.

4. İç turizm sadece üst ve orta gelir düzeyindeki kişilerin bir hareketi olarak görülmesi, düşük gelir gruplarının da ihtiyacı karşılanmalıdır (A.Gürkan, İ.Tekeli, 1971).

3.2.1. Kalkınma Planları Turizm İlişkisi

Birinci 5 Yıllık Kalkınma Planı (1963-1968);

Bu dönemdeki kalkınma planında tarihi ve doğal güzelliklerimizden hashedilerek turizmin geliştirilme imkanları üzerinde durulmuş, aynı zamanda konaklama tesisi yapımına, propagandaya, hizmet tesislerine ve hatıra eşyası sanayiine önem verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Yurdun turist çekme kabiliyeti yüksek ve kısa zamanda sonuç alınacak bölgelerde yatırımların yoğunlaştırılması ve turizm yönünden gelişmekte olan bölgelere ağırlık verilmesi hedeflenmiştir.

Tedbirler ise şöyle sıralanmıştır:

a- Turist çekmek üzere Türkiye'nin çok iyi propagandası yapılmalıdır.

b- Türkiye'nin bütün turizm işlerini gerekli yetki ve imkânlarla düzenli olarak yürütmek üzere, bir teşkilat en kısa zamanda kurulacaktır.

c- Şehir ve kasabalarda turizm ile ilgili kurum ve kuruluşların katıldığı "Turizmi Geliştirme Kurulu" kurulması teşvik edilecektir.

d- Turistlerin yurdumuzda kalmalarını kolaylaştırıcı tedbirler alınacak, özellikle gümrük ve kambiyo işlemleri basitleştirilecek, danışma büroları açılacak, turistlerin gezi ve dinlenmelerini kolaylaştırıcı hizmetler düzenlenecektir.

e- Turizm Bankası'nın bünyesi islâh edilecek, dayanak ve imkânları süratle geliştirilerek, turistik tesislere yeterli ve turizm sanayiinin gereklerine uygun krediler vermesi sağlanacaktır.

f- Yasa ve tüzüklerin turizmin gelişmesini engelleyen hükümleri değiştirilecektir.

g- Yurdumuzda belli zamanlarda ve yerlerde festivaller ile ikinci beş yıllık plan döneminde bir olimpiyat tertiplenmesi için gerekli inceleme ve araştırmalar yapılacaktır.

h- Turizm personeli eğitimine öncelik verilecektir.

i- Yeni yapılacak turizme elverişli otel ve motellerde bir süre için gelir vergisinden muafiyet tanınması imkânları araştırılacaktır.

j- Kamu kesimindeki dinlenme kamplarından turistlerin faydalanma imkânları araştırılacaktır.

k- Eğitim ve halk programlarında bölgedeki turistik eserlerin tanıtılması ve benimsetilmesi hususları gözönünde tutulacaktır.

l- Turistik tesislerin kurulduğu yerlerde turistlerin ihtiyaçlarını karşılayacak yiyecek, içecek ve hatıra eşyasının mahalli gayretlerle üretimi ve satışı, arzı desteklenip düzenlenecektir.

m- Turizme ve turistik maksatlarla geliştirilmeye elverişli tabiat değerlerinin kullanışını tayin etmek ve bu gibi yerlerde spekülasyona mani olmak için ilgili makamlara gerekli yetkileri veren kanuni hükümler getirilecektir.

Bütün bu hedefler ve tedbirlere rağmen yatırım modelleri, tanıtım, pazarlama, fiziksel planlama v.s. gibi konular tam anlamı ile saptanamadığından uygun bir gelişim sağlanamamıştır.

Plan Dönemindeki Yatırımlar ve Planlama Çalışmaları:

1. beş yıllık kalkınma planı döneminde yatırımlar oldukça dağınık bir şekilde gerçekleşmiş, turistik potansiyeli yüksek yörelerde yoğunlaştırılamamıştır. Yapılan plan çalışmalarına bakacak olursak, 1965 yılında Efes ve Nevşehir, 1966 yılında ise Pamukkale'nin 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planları yapılmış, ancak uygulamaya yönelik bir planlama çalışması yapılamamıştır. Türkiye genelinde 3.cü ve 4.cü sınıf otel ve moteller konaklama tesislerinin çoğunluğunu oluştururken, pansiyon kamp gibi tesislerin oranı düşük kalmıştır. Yatırım belgeli işletmelerin sayısında artış gözlenmiştir. Ayrıca, Turizm Bankası desteği ile birkaç büyük otel ile tatil köyü yapılmıştır.

İkinci 5 Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972);

Hedefler:

İç ve dış turizm hareketlerinde %10 artış olacağı tahmin edilmektedir. Turizm gelirlerinin ise 1972 yılında net 70.000.000 $ olması hedeflenmiştir.

Tedbirler:

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde turizm sektöründe öngörülen yatırımların gerekli seviyeyi bulmaları ve beklenen gelişmeyi

sağlamak için aşağıda sıralanan genel politika tedbirlerinin alınması gereklidir.

a- Turizm ve Tanıtma Bakanlığının sadece turizm sektörü ile uğraşmasını sağlayacak şekilde teşkilatlanması gerçekleştirilecek, bugünkü kuruluş kanununda gerekli değişiklikler yapılacaktır.

b- İkinci Beş Yıllık Plan döneminde Türkiye'nin turizm tanıtması sadece Turizm ve Tanıtma Bakanlığı tarafından ve gerekli durumlarda diğer kamu kuruluşları ile işbirliği sağlanarak yapılacaktır.

c- Turizm faaliyetlerinin gelişebilmesi için çevre sağlığı ve doğa kontrolüne önem verilecek, bu amaçla soğuk hava zincirinin kurulması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

d- Kamu sektörü elindeki turistik işletmelerin aynı elden yönetilmesi, ve belirli bir işletme politikasının izlenmesi için "Turizm İşletmeleri Kurumu" kurulacak veya mevcut örgütlerden birine bu görev verilecektir.

e- Turizm kredileri arttırılacak, turizm sektöründeki kredi politikası bu örgütçe yürütülecektir. Turistik öncelik bölgeleri arasında farklı faiz oranları uygulanmasına da çalışılacaktır.

f- Çeşitli kamu kuruluşları tarafından yürütülen turizm eğitimi ve öğretimi çalışmalarının koordine halde ele alınabilmesi için bir "Turizm Eğitimi ve Öğretimi Milli Merkezi" kurulacaktır.

g- İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı süresinin başlarında Türkiye'nin turizm yönünden fiziki planı bütün turistik öncelik bölgelerini kapsayacak şekilde tamamlanacak, turizm yatırımları bu plana uygun olarak gerçekleştirilecektir.

h- İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde uluslararası alanda ve özellikle Akdeniz ülkeleri ile ortak turizm tanıtması konusunda çeşitli işbirliği imk;anları aranacaktır.

i- İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde tabi, tarihi ve arkeolojik değerlerin, anıt ve eserlerin korunması, değerlendirilmesi, onarımı çalışmalarında planda öngörülen bölgelere ve turistik konaklama tesislerinin yoğunlaştırılacağı yerlere öncelik tanınacaktır.

k- Yıllık programların hazırlanışında ulaştırma ve turizm faaliyetleri arasındaki bağıntı daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

Bu dönemde yapılan fiziksel planlama uygulamalarına bakıldığında şunlar görülmektedir. İlk fiziksel planlama deneyimimiz olarak Side ve çevresi uluslararası proje yarışması sonuçlanmıştır. Planin hazırlanmasına 1971'de başlanarak 1/5000 ölçekli olanlar 1972'de bitirilmiş. 1977-1980 yılları arasında da uygulama planları tamamlanmıştır. 1/25.000 ölçekli Mersin Bozyazı çevre düzenleme planı İmar ve İskân Bakanlığınca hazırlanmıştır. 1972 yılında Muğla Kıyı Bandı Fizikse Planlama çalışmalarına başlanmış, İmar ve İskân Bakanlığının projeyi onaylamaması nedeniyle bu proje 1976 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. Bakanlık 1969 Yılında Balıkesir ile Antalya arasındaki kıyı bandını turizm bölgesi ilan etmiş ve buralarda planlama çalışmaları yapılmıştır. Bunlardan Çukurova ve Ege nazım imar planları ön çalışma düzeyinde kalırken, Antalya için yapılan planlar daha sonra "Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi"ne önayak olmuştur.

Üçüncü 5 Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977);

Hedefler:

Bu dönemde turist sayısı ve gelir gider tahminlerinde uzun dönemdeki faktörler dikkate alınmıştır. Üçüncü plan döneminde Türkiye'ye gelecek turist sayısında ve yurt dışına gidecek vatandaş sayısında yılda ortalama %15, buna karşılık turizm gelirlerinde %20, giderlerinde ise %3 oranında artış olacağı tahmin edilmektedir.

İlkeler ve Tedbirler:

1. Yatırımların tanıtma faaliyetlerinin, sektörün tüm organizasyonunun ve kamu denetiminin kitle turizmi yasalarına uygunluğu sağlanacaktır.

2. Turizm ve yatırım işletmeciliğinde dış ve iç turizm talebine uygun biçimde özel sektör esas alınacaktır. Kamunun yatırım ve işletmeciliği öncü ve örnek tesislere veya yabancı yatırımlara özel milli sektörün kifayetsizliği ölçüsünde eşlik amacına yönelecektir.

3. Turizmin hızla geliştiği alanlarda, arazi kullanımını ve tesis altyapı ilişkilerini düzenlemek, otel ve rekreasyon tesislerinin düzensiz gelişmesini önlemek amacıyla fiziksel planlama çalışmalarına devam edilecektir. Turizm alt ve üst yapı yatırımlarının fiziksel şartlara uygun olarak yapılması sağlanacaktır. Fiziksel planların yapılması ve

uygulanmasında İmar ve İskân Bakanlığı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı arasında işbirliği sağlanacaktır.

4. Kıyıların, turistik ve milli park niteliğindeki alanların toplum yararına kullanılmasını ve korunmasını sağlayacak mevzuat hazırlanacaktır. Toplum yararına kullanmada öncelik fiziksel planları yapılmış veya turizmin hızla geliştiği yörelere verilecektir.

5. Turizm sektöründe kredi ihtiyacının Turizm Bankası yanında genel bankacılık sisteminden karşılanması olanakları da sağlanacaktır. Kredi uygulamasında yatırımların turistik önceliği olan bölge ve merkezlere yöneltilmesini sağlamak için özendirici tedbirler alınacaktır.

6. Turizm faaliyetlerinin bütünü içinde sosyal turizmin gelişmesine önem verilecektir. Bu gelişim tatillerin yayılması tedbirleriyle birlikte temin edilerek sosyal turizm faaliyetlerine iştirak eden kamu turistik konaklama tesislerinin dış turizme de hizmet etmek amacıyla kamu personelinin bu tesislerde geçirecekleri tatillerin maliyetinin düşürülmesi olanakları geliştirilecektir.

Ayrıca iç turizmin milli bütünlüğü katkısını sağlamak amacıyla ülke içi turizm teşvik edilecektir.

7. Turistik konaklama tesisleri personel eğitiminin başarıya ulaştırılması gayesiyle, eğitimin akademik eğitim yerine beceriye dönüşmesi sağlanacak, konaklama tesislerinde resmi eğitim görmüş personel istihdamı sağlamak yanında bu personelin yıl boyunca istihdamını sağlayıcı tedbirler de alınacaktır.

Dönemde Yapılan Planlama Çalışmaları Şöyledir:

Akdeniz bölgesindeki fiziksel planlama çalışmaları devam ederken, turizm açısından önceliği olan bazı yörelerin planlama çalışmalarına başlanmıştır. Güney Antalya kıyı bölgesi planlaması hazırlanmış ve bölgede 70.000 yataklık bir kapasite düşünülmüştür. Gelişim projelerinin hazırlanmasına başlanmıştır.

Dördüncü 5 Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983);

Hedefler:

Turizm gelirlerinde yılda ortalama %23.0, turizm giderlerinde de

ortalama %4.1 artış öngörülmüş, dördüncü plan dönemi sonunda 468 milyon Dolarlık net döviz geliri sağlanması planlanmıştır. Dördüncü plan dönemi sonunda ülkeye gelen yabancı sayısı 13.942.000 kişiye, turizm gelirleri ise 2.418 milyon Dolar'a ulaşacaktır. AYnı dönemde ülke dışına çıkan vatandaş sayısının 8.395.000 kişide, turizm giderleri taplamının da 1.027 milyon Dolar'da tutulması öngörülmüştür. Bu plan döneminde belgeli tesislerin kapasitesinde 40.000 yataklık bir artış sağlanarak 1983'te 95.000 yatağa ulaşılması planlanmıştır. Öngörülen bu kapasiteyi gerçekleştirmek için toplam olarak 18.3 milyar liralık yatırım yapılacaktır. Bunun 9.5 milyar liralık kısmının özel kesim, 8.8 milyar liralık kısmının da kamu tarafından gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Dördüncü plan döneminde konaklama tesisleri yatırımının turizmde öncelikli yörelerde yoğunlaştırılması ve kitle turizmi gereklerine uygun tesisler kurulması esas alınmıştır. Bu dönemde fiziksel planlama çalışmaları ile birlikte bu çalışmaların istenilen sürede ve yönde sonuçlanmasını da sağlamak üzere "Organize Turizm Bölgeleri" geliştirilmesine başlanacaktır.

Dönemde Yapılan Planlama Çalışmaları Şöyledir:

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı tarafından yapılacak planlama çalışmalarının tüm ülke kıyılarını kapsaması için çalışmalar başlatılmıştır. Turizm potansiyeli yüksek olan yerlerde organize turizm bölgeleri oluşturulacak ve Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi faaliyete geçecektir. 1981 yılında İmar ve İskân Bakanlığı Alanya, Antalya çevre düzeni planını hazırlayarak farklı turistik gelişmeleri proje üzerinde göstererek arazi kullanımının turistik tesis çeşitlerine göre düzenlenmiştir.

Beşinci 5 Yıllık Kalkınma Planı;

Hedefler:

Dış turizm gelirlerinde yılda ortalama %14.2, giderlerinde ise %18.9 artışla beşinci plan dönemi sonunda 540 milyon dolarlık net döviz geliri sağlanması hedef alınmıştır. Dönem sonunda Türkiye'ye gelecek turist ve ziyaretçi sayısı yılda %10.8 artışla 3.000.000 kişi, yurt dışına çıkacak vatandaş sayısının ise yılda ortalama %3.5 artışla 2.500.000 kişi dolayında olacağı tahmin edilmektedir.

İlkeler ve Politikaları:

1. Türkiye'nin tabii tarihi, arkeolojik ve kültürel varlığı kış, av ve su sporları, festival, sağlık ve gençlik turizmi ile mevcut diğer turizm personeli ekolojik dengeyi koruma, çevreyi temiz ve sağlıklı tutma ve güzelleştirme ilkeleri doğrultusunda değerlendirilecektir.

2. Türkiye OECD ve OPEC ülkelerinin yanısıra Balkan ve Üçüncü Dünya Ülkeleri ile turistik ilişkilerini geliştirecektir.

3. Kitle turizmine öncelik verilecek, ancak bireysel turizm de ihmal edilemeyecektir. Çalışanların en uygun şartlarda tatil yapmaları ve dinlenmeleri sağlanacaktır.

4. Turizm hareketleri ile ilgili istatistik verilerin yetersizliği dikkate alınarak, yurda gelen yabancılar ve işçi aileleri ile yurt dışına çıkacak vatandaşlar konusunda ayrıntılı ve güncel bilgilerin toplanmasında modern teknik imkânlardan yararlanılacak, iç turizm hareketleriyle ilgili bilgiler de sağlanmaya çalışılacaktır.

5. Doğal ve kültürel çevre değerlerinin turizm amaçlı kullanımından koruma stratejileri ile turizm geliştirme stratejilerinin entegrasyonu sağlanacaktır. Turizm kaynakları envanteri ile fiziksel planlama çalışmalarında ilgili kamu kuruluşları, bilim kurumları, gönüllü kuruluşlar ve özel sektör kurumları arasında işbirliği sağlanacaktır.

6. Turizm Bankası'nın doğrudan yatırım yapması yerine fonların kredi olarak kullandırılması tercih olunacaktır.

Dönemde Yapılan Planlama Çalışmaları Şöyledir:

Muğla Köyceğiz Turizm Gelişim Projesi Güney Antalya Turizm Projesi kapsamındaki alanlarda uygulamaya geçilmiş, Side Turizm Gelişim Projesinde belirlenen tesis kapasitesi aşılmış, tüm Türkiye genelinde yapılan turizm amaçlı planlamalarda çeşitli revizyonlar yapılarak belirlenen kapasiteler aşılmış ve yatak sayısı hiçbir dönemde olmadığı kadar fazlalaşmıştır (T.C.Turizm Kültür Bakanlığı, 1985).

Altıncı 5 Yıllık Kalkınma Planı;

Hedefler:

Bu plan döneminde 1989 yılında 2.910 milyon Dolar olacağı tahmin

edilen turizm gelirlerinin 1994 yılında 5.514 milyon Dolara, 1989 yılında 440 milyon Dolar olacağı tahmin edilen turizm giderlerinin ulaşması beklenmektedir. Böylece Altıncı Plan Dönemi sonunda net döviz geliri 4.488 milyon Dolara ulaşırken, turist ve ziyaretçi sayısının ise 7.400.000 kişiye ulaşacağı tahmin edilmektedir.

İlkeler ve Politikalar:

1. Sektörde av, kış ve su sporları ile festival, sağlık, gençlik, kongre termal, golf ve 3.cü yaş turizmini daha cazip hale getirecek teşvik politikaları geliştirilecektir.

2. Turizm sektöründe doğrudan ve dolaylı hizmet verenler, sayıca yeterli düzeye getirilerek, bilgi ve becerileri arttırılacaktır.

3. Turizm alt ve üst yapısının nitelik ve niceliğinin yükseltilmesine önem verilecektir.

4. İnsanlığın kültür ve tabiat mirası durumundaki değerler korunacak ve yatırımların plan ve uygulanmasında, çevre ve kültür peyzajı ilkeleri esas alınacaktır.

5. Charter taşımacılığı geliştirilecek ve yeterli seyahat acentalarının tur operatörlüğü teşvik edilecektir.

6. Mevcut tesislerde doluluk oranını arttırıp, mevsim süresini uzatacak, nitelik yükseltici önlemler alınacaktır.

7. Doğal ve kültürel değerlerin korunmasına öncelik verilecek, belirli sahaların korumaya alınarak turizme açılması teşvik edilecektir.

8. Turistik tesis işletmeciliği geliştirilerek, küçük kapasiteli tesis ve aile işletmeleri teşvik edilecektir.

9. Toplumun en uygun ve sağlıklı koşullarda tatil yapması sağlanacaktır.

3.2.2. Yasa ve Yönetmeliklerin Turizm Gelişimine Etkisi

1980 Yılından sonra turizm faaliyetlerinin düzenlenmesi için yapılan yasal düzenlemelerimiz hız kazanmıştır. Turizm İşleri Yüksek Koordinasyon Kurulu'nun faaliyete geçmesi ve Turizmi Teşvik Kanunu'nun çıkartılması bu genel düzenlemelerin başlangıcıdır.

1980 sonrası yürürlüğe giren ve turizm gelişimini düzenlemek amacını güden bu kanun, yönetmelik ve kararnamelerin başlıcaları şunlardır:

- 12 Mart 1982/2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu.
- Ağustos 1983/2782 sayılı Çevre Kanunu.
- 28 Nisan 1983/1983 sayılı Kamu Arazilerinin Turizm Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik.
- 1983/2873 sayılı Milli Parklar Kanunu.
- 24 Ekim 1986 tarihli tutanak (Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Bayındırlık Bakanlığı arasında).
- 26 Aralık 1985 Turizm Bakanlığı'nın 49500 sayılı genelgesi.
- Turizm İşletmeleri ve Yatırımların Nitelikleri Yönetmeliği.
- Ayrıca, Türkiye'nin de taraf olduğu bazı uluslararası anlaşmalarda da tarihi ve doğal değerlerin korunması için bazı yükümlülükler bulunmakta ve tarihi ve doğal çevrenin turizm gelişimi karşısında yitirilmemesi için hükümler bulunmaktadır. Bu anlaşmaların bazıları şunlardır:

- 16 Şubat 1976 Akdenizin kirlenmesine karşı sözleşme.
- 20 Temmuz 1986 Akdenizde özel koruma alanlarına ilişkin protokol.
- 3 Ekim 1985 Avrupa Mimari Mirası Koruma Sözleşmesi.

Turizmi Teşvik Kanunu (12 Mart 1982)

Kıyılarımızdaki çarpık yapılaşma ve doğal kültürel zenginlikleri hızla yoketmeye yönelen yatırımlar, yani "Kararnamenin çıkartılmasına gerekçe oluşturan gelişmeler, 1982 Martında yürürlüğe giren 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'na dayanarak, kamu malı olan koyların yerli ve yabancı şirketlere "Tahsisiyle" başlamış, 5-6 yıl gibi kısa bir süre içinde bugünkü duruma gelişmiştir. Kanunun 1. maddesinde "Amaç" şöyle özetlenmiştir; "Bu kanunun amacı, turizm sektörünü düzenleyecek, geliştirecek dinamik bir yapı ve işleyişe kavuşturulacak tertip ve tedbirlerin alınmasını sağlamaktır. "Bu amaca ulaşmak için, yatırımların teşvik edileceği yerlerin saptanmasıyla ilgili 4. madde de ise şu ilkelere yer verilmiştir. "Turizm Bölgeleri Turizm Alanları ve Turizm Merkezlerinin Tespitinde, ülkenin doğal, tarihi, arkeolojik ve sosyo-kültürel turizm değerleri dikkate alınır.

Görüldüğü gibi, konumuz açısından, kanunda özellikle "Doğal

Değerler" ilk sırada sayılarak turizm potansiyeli içinde önemli bir yere oturmaktadır. Bu değerlerin, bir yandan turizme açılmaları, diğer yandan da "Kamu Yararına" kullanılmaları ve bu alanda korunmaları yasanın bir diğer önemli ilkesini oluşturmaktadır. "Doğal Turizm Kaynaklarının Korunması ve Kullanılması" başlığını taşıyan 6. madde şu hükümleri taşımaktadır. "Turizm bölgelerinde ve turizm merkezlerinde, devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kamu yararına korunmasına veya kamu yararına kullanılmasına katkıda bulunacak yapı ve tesisler yapılabilir ve işlenebilir". Madde şöyle devam ediyor; Turizm bölgelerinde ve turizm merkezlerinde devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerde, bölgenin doğal ve kültürel özelliklerini bozmamak, kaydıyla kamuya yararlı diğer yapı ve tesisler yapılabilir ve işletilebilir.

Bu "İlkeler" ışığında turizm yatırımı yapmak isteyen girişimcelere hazine yada ormana ait kamu arazilerini verebilmek için de kanunun 8.maddesinde koşullar belirlenmektedir.

Doğal çevrenin "korunması" ve "kamu yararına" kullanılması ilkesi aynı yasaya bağlı olarak, Turizm Yatırım ve İşletmeleri Nitelikleri Yönetmeliği'nde de dikkate alınmıştır. Yönetmeliğin "Yerleşme Özellikleri"ni konu alan 27. maddesi aynen şöyledir:

"Turizm bölgelerinde ve merkezlerinde devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin yapılmış imar planları uyarınca, kamu yararına korunmasına veya kullanılmasına katkıda bulunacak yapı ve tesisler, Turizm Yatırımı ve İşletmesi belgesine sahip olmak kaydıyla, tapu kaydı aranmaksızın yapılabilir ve işletilebilir".

Bu noktada araştırılması gereken şu olmaktadır.

Nasıl oluyor da, Turizmi Teşvik Yasası "Çevre Korunmasına" ve "Kamu yararına ilkesine" böylesine önem verirken, "bu yasaya göre" başlayan uygulamalarda her iki yönde de olumsuz uygulamalar alabildiğine bir gelişme göstermekte, kamunun (halkın) malı olan koylar bir yandan kamuya (halka) kapatılırken, diğer yandan da "bölgenin doğal ve kültürel özelliklerini" bozan tesisler yapılabilmektedir.

Aşağıda da görüleceği üzere daha sonra yürürlüğe giren hemen tüm "Mevzuate İlişkin" metinlerde, yasadaki temel ilkelere yer verilmiştir (Mimarlık, 1988).

Tarihsel ve doğal çevremizdeki özel ya da kamu arazilerinde gözlenen yapılaşmanın yine yasadaki yasal terimiyle "bölgenin doğal ve kültürel özelliklerini bozmamak" ve "kamu yararına korunmasına veya kullanılmasına katkıda bulunmak" ilkelerine uyulmadan gerçekleşmiş olması, bizi, konuyla ilgili mevzuatın diğer kısımlarını incelemeye zorlamaktadır (O.Ekinci, 1989).

Yasanın 9. maddesine göre ise, Turizm Alan Merkezlerindeki altyapı ihtiyaçları ilgili kamu kuruluşlarınca öncelikle tamamlanması ilkesi getirilerek bu alanlarda teşvik unsuru yaratmaktadır.

2634 Sayılı Turizmi Teşvik kanunu'nun yukarıda açıklanan ana ilkeleri dışında en önemli özelliği ve bu yasayı önceki teşvik kanunlarından ayıran en önemli özellik, yürütme yetkisinin Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'na değil, Bakanlar Kurulu'na verilmiş olmalıdır. Ayrıca kanun seyahat acentaları ve tur düzenleyicilere özendirici bir yaklaşım getirmediği gibi Turing ve Otomobil Kurumu'nun kaynaklarında da büyük ölçüde daralmalar yaratmıştır.

Kanunun temel düşüncesi şudur;

- Kaynakların ülkenin tümüne dağıtılarak etkinliklerinin azaltılması yerine kaynakların da artan öncelikli bölge ve merkezlerde yoğunlaştırılması, gelişmeler sağlandıkça da artan kaynakların öncelikler dizisi içinde tüm ülkede turizmi yaygınlaştıracak şekilde kullanılmasını sağlama,

- Altyapıların yapılması, doğal ve kültürel kaynakların korunması için gerekli çalışmaların yapılmasından ilgili kamu kuruluşları sorumlu olacaklardır.

- Üstyapı yatırımları için gerekli araziler, yoğunlaşmalar ve öncelikler dikkate alınarak Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca temin ve tahsis edilecektir.

- Finansman açısından karşılaşılan sorunlara bir ölçüde yardımcı olunması amacı ile Turizm Bankasında oluşturulan Turizm Geliştirme Fonundan sektöre ucuz kredi verilmesi olanağı yaratılacaktır.

- Turizm yatırımlarını yavaşlatan etkenler giderilecek, turizm yatırım ve işletmeciliği özendirici araçlarla etkili biçimde desteklenecek, yeni ve günün koşullarına uygun hükümlerle ele alınan yat işletmeliciği geliştirilecektir.

- Sektörün denetimindeki etkinlik arttırılacak, fiyat ve standart beraberliği saptanacak ve bu amaçla Bakanlık gerekli yetkilerle donatılacaktır. Günün gereklerine uygun olarak geliştirilen sektörü koruyucu yeni bir cezalandırma sistemi uygulanacaktır (A.Yazgan, 1990).

Kamu Arazisinin Turizm ve Yatırımlarına Tahsisi Hakkında Yönetmelik (28 Nisan, 1983).

Yönetmeliğin amacı, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun 8. maddesi hükümlerinin uygulanmasına ilişkin usul ve şartları belirlemektir.

Yönetmeliğin kapsamı turizm bölge, alan ve merkezlerinde, imar planları ile turizme ayrılmış taşınmaz malların, kamulaştırma, Bakanlığa tahsis, tapuya tescil, yatırımcılara tahsis, kiralama, irtifak hakkı tesis işlemleri ve bu işlemlere ilişkin süre bedel, hakların sona ermesi ve diğer koşullara ait hükümlerdir.

Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki arazilerin turizm amaçlı yatırım yapmak isteyen yerli ve yabancı şirketlere tahsisini (49 yıl için kiraya verilmesini) düzenleyen bu yönetmelik; gerek "amaç" maddesindeki açık hükümle, gerekli uygulamanın kurallarını belirleyen diğer hükümleriyle, Turizmi Teşvik Yasası'ndaki "çevre koruma" ve "kamu yararı" ilkelerini göz ardı eden uygulamalarda "yasal dayanak" olan ilk ve en önemli belgedir.

Yürürlükte olan bu yönetmeliğin birinci maddesinde, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 8. maddesi hükümlerinin uygulamasına ilişkin usul ve şartları belirlemek amacını taşıdığı yazılmış, ancak asıl dikkate alınması (ve yönetmeliğin "uygulama şekil ve yöntemlerinin belirlenmesi") gereken, aynı yasanın 4. ve 6. maddelerindeki "temel koşullara" yer verilmemiştir.

Yani "Koruma ve Kamu Yararı" sözleri yasada kalmış, bunu yaşama geçirmek üzere düzenlenmesi gereken yönetmelikte ise, salt 8.ci maddenin (arazilerin tahsisinin) uygulama şekilleri ele alınmıştır. Böylece, kamu malı olan araziler, "doğal kültürel karakterlerine" bakılmaksızın "halkın yararlanması" kuralı göz ardı edilerek yatırımcılara dağıtılmaya başlanmıştır.

Ayrıca 14.cü madde de yatırımcıda aranan nitelikler incelendiğinde görülmektedir ki bu tür yatırımcıların yapacakları turizm amaçlı

yatırımlar ya tatil köyü yada dört veya beş yıldızlı otel olacaktır. Maddenin küçük yatırımcılara hiçbir öncelik tanımadığı düşünülmektedir.

24.cü madde de altyapısı tamamlanmayan arazilerde yatırım yapılması için, yatırımcının alt yapıyı tamamlaması şartı aranmaktadır. Ancak, uygulamada zaman zaman bu madde gözardı edilmiştir (O.Ekinci, 1989).

Çevre Kanunu (Ağustos, 1983).

Bu kanunun amacı, bütün vatandaşların ortak varlığı olan çevrenin korunması, iyileştirilmesi, kırsal ve kentsel alanda arazinin ve doğal kaynakların en uygun şekilde kullanılması ve korunması; su, toprak ve hava kirlenmesinin önlenmesi, ülkenin bitki ve hayvan varlığı ile doğal ve tarihsel zenginliklerinin korunarak, bugünkü ve gelecek kuşakların sağlık, uygarlık ve yaşam düzeyinin geliştirilmesi ve güvence altına alınması için yapılacak düzenlemeleri ve alınacak önlemleri, ekonomik ve sosyal kalkınma hedefleri ile uyumlu olarak belirli hukuki ve teknik esaslara göre düzenlemektir.

Yasanın amacında belirlenen ekonomik ve sosyal kalkınma hedefleri ile uyumlu çevre korunmasının nasıl ve ne yönde gözetildiğini son yıllardaki uygulamalar yeterince ortaya koymuşlardır. Turizmin sadece döviz getiren bir araç olarak kalkınma hedeflerinde yeralması kanunun ilgili maddelerinin gözardı edilmesine ve hatta doğal ve tarihi özelliği bakımından çok değerli olan alanlarda bile çevresel etki değerlendirmesi yapılmadan tesis kurulması sonuçlarını doğurmuştur.

Ayrıca, yasaya bu cümleyi eklemek gereksinimini duyanların çevre koruması olayını, ekonomik ve sosyal kalkınma önünde bir engel olarak görebilmelidir. Oysa ki, ülkemizde yeralması gereken bilinç kavramının aynı zamanda "ekonomik ve sosyal" kalkınmanın da göstergesi olduğunu, yani tarihsel ve doğal verilerin en önemli zenginlik sayılması gerektiğini, bunları yitirerek değil, kalkınmak, tam tersine uygarlık olarak da geriye gidileceğini kabul etmektir. Kanundaki bu cümle günümüzde turizm gelişiminde yaşanan olumsuzlukların temelini oluşturmaktadır (O.Ekinci, 1989). Koyları kiralayan şirketler, daha inşaata başlamadan arazileri ve kıyıyı halka kapatmışlar, tel örgülerle çevirip, bekçiler koymuşlardır. Milyarlarca liraya satın alamayacakları yüzlerce dönüm ve doğa harikası toprakları 49 yıllığına kiralayarak "ekonomik ve

sosyal kalkınma hedeflerine" uygun bir şekilde kullanmaya başlamışlardır (Mimarlık, 1988).

Milli Parklar Kanunu (1983)

Yurdumuzdaki milli ve milletlerarası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemek milli parklar kanununun amacıdır.

Madde 4'te şöyle denmektedir; ... Bu kanun kapsamına giren yerlerdeki turizm bölge, alan ve merkezlerinde, turizm yatırımlarına ilişkin plan kararları Tarım ve Orman Bakanlığı'nın görüşü alınarak sonuçlandırılır.

Madde 8 ise şöyledir. ...Turizm bölge, alan ve merkezleri dışında kalan milli parklar ve tabiat parklarında kamu yararı olmak şartıyla ve plan dahilinde, turistik amaçlı bina ve tesisler yapmak üzere gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri lehine Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Tarım ve Orman Bakanlığınca izin verilebilir. Bu izin üzerine gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri lehine tesis edilecek intifa hakkı süresi 49 yılı geçemez.

Madde 14'te yasaklanan faaliyetler şöyle açıklanmıştır:

- Tabii ve ekolojik denge ve tabii ekosistem değeri bozulmaz,
- Yaban hayatı tahrip edilemez.
- Onaylanmış planlarda belirtilen yapı ve tesisler ve Genel Kurmay Başkanlığınca ihtiyaç duyulacak savunma sistemi için gerekli tesisler dışında kamu yararı açısından vazgeçilmez ve kesin bir zorunluluk bulunmadıkça her ne surette olursa olsun hiçbir yapı ve tesis kurulamaz ve işletilemez veya bu alanlarda varolan yerleşim sahaları dışında iskân yapılamaz.

Kanunda milli park olgusu ile turizm faaliyetlerinin nasıl birarada yürüyeceği tam olarak açıklığa kavuşmuş değildir. 14.maddenin e fıkrasına göre milli park sınırları içinde hiçbir tesis kurulamayacağı hükmü yeralmaktadır. Örneğin Güney Antalya Turizm Gelişim Projesinin revizyonları sonucu Olimpos Beydağları Milli Parkı'nın doğal güzelliği turizm amaçlı yerleşmeler yüzünden tahrip edilmektedir. Davutlar Milli

Parkı'nda (Kuşadası) 2. konut alanları ve Uludağ Milli Parkı'nda ise çoğalan turizm amaçlı yerleşmeler parkın doğal güzelliklerine zarar vermektedir.

Ormanların Tahsisi Yönetmeliği (7 Şubat, 1988).

18 Mart 1988 tarihli ve 10479 sayılı Bakanlar kurulu Kararı ile ormana ait kıyıların da kiraya verilebileceği ve bunun koşullarını gösteren bir yönetmeliğin Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı'nca hazırlanması öngörülmüştür. Bu kararla kamu arazilerinin tahsisi hakkında yönetmelik çerçevesinde girişimcilere verilen yerlerle yetinilmediği, uygulamanın daha geniş bölgelere yaygınlaştırılmasına gereksinim duyulduğu ortaya çıkmıştır.

Bakanlar Kurulu'nun istediği bu yönetmelik, 7 Şubat 1988 tarih ve 19718 sayılı Resmi Gazetede 6831 sayılı Orman Kanununun 16, 17, 18 ve 115. maddeleri gereğince yapılacak arazi tahsisleri ve verilecek izinlere ait yönetmelik adıyla yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu yönetmeliklerde de "Kamu Arazilerinin Tahsisi Hakkında Yönetmelik'le benzer bir yaklaşım içinde", "Çevre Koruması ve Kamu Yararı" ilkelerine hiç değinilmeden, bu kez orman mülkiyetindeki kamu arazilerinin "nasıl ve kimlere" verileceği düzenlenmiştir.

"Müracaat" başlığı altında 33. maddeye göre "Turizm alan ve merkezleri dışında kalan devlet ormanlarında en az 100 yataklı turizm tesisi kurmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin izin ve irtifak hakkı almak için Orman Genel Müdürlüğü'ne müracaat etmeleri gerekmektedir.

Burada iki önemli karar vardır. Birincisi Turizm alan ve merkezleri dışında kalan devlet ormanlarının da turizm yatırımlarına verilmesidir. Turizmi Teşvik Kanunu'nun 4.maddesine göre ülkenin doğal, tarihi, arkeolojik ve sosyo-kültürel turizm değerleri dikkate alınarak turizm alan ve merkezleri saptamaktadır. Yani, başka bir deyişle, turizm açısından önemi daha ağır basan yerlerde yatırımların yoğunlaşması böylece gelişigüzel yaygınlaşmayla özellikle doğal zenginliklerin her yerde turizme teslim edilmemesi amaçlanmıştır. Yönetmelikte, çevre koruması ve rasyonel turizm planlaması açısından son derece önemli olan bu temel ilke açıkça ortadan kalkmaktadır. İkinci "karar" ise, bu tür "turizm" alan ve merkezleri dışında kalan devlet ormanının turizm yatırımcılarına verilebilmesi için "en az 100 yataklı tesis kurmak iste-

isteğinin" ön koşul olarak getirilmesidir. Böylece, diğer çevresel ve sosyo-kültürel özellikleri bakımından turizm için çekici olmayabilecek, en azından o ormanlık alanın yok edilmesine asla deymeyecek olan bir arazi, "100 yataklı tesis kurulursa turizmi önemli biryer durumuna gelecek" gibi kabul edilmektedir. Bu yaklaşımın ciddi ve bilimsel hiç bir dayanağı yoktur.

Bir ormanın turizm nedeniyle, gözden çıkartılmasına, "100 yatak" dayanak olamaz. "Neden 50 ya da 150 yatak değil?" sorusunun yanıtı yoktur. Kaldı ki, eğer bu ormanlar turizme açılacak ise "100 yataklı tesis" gibi gerek kütlesi, gerekse de yoğunluğu açısından çoksa da ağacın zorunlu olarak kesilmesini gerektirecek yatırım türleri yerine, ağaçların arasına gizlenmiş, pansiyon türü küçük evlere veya lokanta vb. gibi günübirlik kullanıma uygun, böylece halka doğrudan açık olan, "doğa ile daha çok bütünleşecek" türlere öncelik tanımak gerekir. Yönetmelikteki "100 yatak" anlayışı, bir yandan "doğa içine gizlenmiş seyrek yoğunluktaki yapılaşmayı red ettiği gibi diğer yandan da "ormanların tahsisi" olayında, belli bir düzeyin üzerinde sermaye gücü olan çevrelerin "yeğlenmesini" getirmektedir. Orta gelir gruplarının ve küçük işletmecilerin, turizm sektörüne katılmaları -üstelik öz kaynak yetersizliklerinden ötürü devlet arazilerini kiralamaları onlar için çok dhaa uygun iken- engellenmektedir.

33.Madde de daha sonra orman kiralamak üzere başvuracak olanlardan istenen belgeler sıralanmaktadır. Girişimciler, gözlerine kestirdikleri arazinin yerini bir haritaya işledikten sonra, "kuracakları tesisin türünü, sınıfını, kapasitesini ve yan ürünlerini" bildirmektedirler.

Burada da tartışılması gereken şudur. Bir girişimci, kendi olanakları ile kıyıları dolaşarak, bir orman arazisi bulup, buranın "turizme açılmasını " devlete nasıl önerebilir? Hangi fiziksel çevre planlamasının, ne tür bir genel fizibilite çalışmasının sonucu olarak bu tür bir karar alınmıştır? Ülke topraklarının, hele ki kıyılardaki kamu arazilerinin nasıl, ne yönde ve hangi yoğunluklarda kullanılacağı girişimcilerin özel kararlarına ve niyetlerine bırakılabilir mi?

Görüldüğü gibi, bu yönetmelik, daha "müracaat maddesinde iken, turizme açılan ormanlarımızın korunmasına yönelik hiç bir önlem

getirmediği gibi, tersine, doğal değerlerimizin "geleceğini" girişimcilerin kendi kararlarına bırakmaktadır (Mimarlık, 1988).

Planlara Aykırı Yapılaşmayı Öngören Genelge (26. Aralık, 1985).

Çevre düzeni planlarındaki, "doğal ve kültürel çevreyi gözeten bu nedenle de çoğu yerde yapılaşmayı az katlı ve düşük yoğunluğu öngören kararların" plan değişiklikleri ile delinmesi, sadece "girişimcilerin isteği" ve bu isteklerin yetkili kurullarda kabul görmesi ile değil, doğrudan "Devletin müdahalesi" ile hız kazanmıştır. Buna yönelik en önemli örnek, dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Mükerrem Taşçıoğlu imzası ile, kıyı illeri valilikleri ve turistik ilçe belediyelerine gönderilen 26.12.1985 tarih ve 49500 sayılı genelgedir. Bu genelgede, "turizmin milli ekonomimize katkısı" vurgulandıktan sonra, şöyle deniliyor:

"Mevcut veya yeni yapılacak turistik tesislerin kapasitesinin arttırılması veya vasfının yükseltilmesi amacıyla yapılacak proje ve imar planı değişiklik tekliflerinin mümkün olduğu kadar olumlu sonuçlandırılması, kat ilave etmek, ek bina yapmak isteyen müteşebbise elden gelen her gayret gösterilerek imar müsaadesi verilmesi özel tadilatlarla istisnai müsaade ve kolaylıkların temini".

Görüldüğü gibi, bu genelgede açıkça yerel yönetimlere ve valilere "imar planlarını dinlemeyin, yoğun yapılaşmaya izin verin" denmiştir ve gerek bu genelgeden sonra, gerekse hükümet yetkililerinin benzer görüş ve açıklamalarıyla bölgedeki imar planlarının çoğunluğunda, hızla yoğunluğu arttırıcı değişiklikler yapılmıştır.

Kamuya Ait Alanları İptal Eden Tutanak (24 Ekim, 1986)

İmar planlamasında, özel çıkarlarla toplum yasaları arasında dengenin toplumdan yana tek güvencesi, yol, yeşil alan, otopark gibi alanların "kamu kullanımında" kalması koşuludur. Nitekim, kıyılarda yapılan turizme yönelik planlama çalışmalarında bu gerek kuraldan hareketle, planlanan arazinin yaklaşık %35'i bu tür sosyal ve teknik altyapı alanlarına ayrılır ve bu alanlar, toplumun da kıyılardan yararlanabilmesine yönelik olarak düzenlenir. "Kamuya açık sahil kuşağı", "denize inen yaya yolları", "genel otoparklar" v.b. gibi kullanımlar tesislerin kıyı kuşağını topluma kapatmaması yönündeki "imar planı önlemleridir".

İmar Kanunu ve Yönetmeliğinde de kesin hükümlerle getirilmiş olan bu kural 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planlarında da gözetilmiş ve uygulama planlarında "kişi başına ayrılacak olan yol/yeşil alan ve otoparkların en az düzeyleri" belirlenerek bu gibi alanların "kamu mülkiyetinde" kalması koşulu öngörülmüştür.

24 Ekim 1986 tarihinde, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkilileri, 1 tutanakla bu ilkeyi de yürürlükten kaldırmışlardır. 1/25.000 ölçekli Fethiye-Dalaman Çevre Düzeni Nazım İmar Planı sınırları içindeki turizm alanlarında, "uygulamadaki bazı aksaklıkları giderme" gerekçesi ile, "kamuya ait alan ayrılmayacağını" kabul ederek plan notlarını buna yönelik değiştirmişlerdir. Ayrıca, bu kararı, diğer tüm 1/25.000 ölçekli planlara da uygulanmasının "uygun" olacağını belirtmişlerdir.

Bu yeni plan notu şöyledir. "Turizm yerleşme alanlarındaki turizm tesis alanı, (turizm işletme alanı v.b.) 1/10000 ölçekli planın hazırlanması sırasında turistik tesislerin yer alacağı parsellerin içinde ayrıca yeşil alan, otopark, yol v.b. sosyal ve teknik altyapı alanları aranmaz. Bu tür kullanışlar Turizm Yatırım ve İşletmeleri Nitelikleri Yönetmeliğine göre hazırlanacak vaziyet planında belirlenir ve bunların kamu mülkiyetine geçmesi şartı aranmaz. İnşaat emsali imar parselinin tümü üzerinden alınır".

Bu "not"dan sonra, öncelikle Fethiye-Göcek yöresinde olmak üzere, kıyı kuşağındaki planlamalarda halkın denize inebileceği ve sahilde kullanabileceği "kamu alanları" artık hiç "planlanmamaya" başlanmıştır. Geriden geçirilen bir trafik yolu ile deniz arası "tümüyle" çevrilerek "turizm tesis alanları" yapılmış, topluma ait bir otopark bile düzenlenmez olmuştur.

24 Ekim 1986 tarihli bu tutanağın son cümlesi de "yapılaşma yoğunluğunu arttırıcı yönde" bir önerme niteliğindedir. Yine, gerek İmar kanunu, gerekse 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planlarındaki genel kurullara göre bir arazi planlanırken bunu; 35'i kamu kullanım alanlarına "yol-yeşil alan-otopark" ayrıldıktan sonra, yapılaşma yoğunluğu geriye kalan "imar parseli" üzerinden alınır. Örneğin, Planlanan alan 100 dönüm, (100.000 m^2) ise, bunun "tesislerin kurulacağı kısmı", yani imar parseli 100.000 x 0.65.000 m^2. kalır ve yine örneğin, 0.30 oranında bir emsal "KAKS" öngörüldüğünde yapılacak inşaatlerin toplam miktarı;

65.000 x 0.30 = 19.500 m^2'yi geçemez.

Böylece, 100.000 m^2 arazide, en çok 19.500 m^2 inşaat uygulanabilir. Tutanak; bir yandan "kamu kullanım alanlarını" ortadan kaldırırken, diğer yandan da, "inşaat emsali imar parselinin tümü üzerinden alınır" kaydını getirmekte, böyle bir arazideki yapılaşma miktarını 100.000 m^2 x 0.30 = 30.000 m^2'ye çıkmaktadır. Bu kararla, "kıyıdaki yapılaşmanın daha da yoğunlaşmasını"nın önü iyice açılmış olmaktadır.

Turizm Alan ve Merkezlerinde İmar Planlarının Hazırlanması Yönetmeliği (5 Mart, 1990).

Bu yönetmeliğin amacı 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 3. maddesinde tanımlanan Turizm Alan ve Merkezlerinde İmar Planının Hazırlanması ve Onaylanmasına ilişkin koşulları düzenlemektedir. Turizm alan ve merkezlerinde turizm dışı kullanıma ilişkin uygulama alanları ve altyapı projelerinde, TTB olumlu görüşü alındıktan sonra yürürlüğe girmektedir. Ayrıca, yönetmelikte mevzii planlama koşulu içinde, kişi başına 17 m^2 yeşil alan ayrılması ve teşvik kanununa göre yönetmelikte belirtilen otopark yönetmeliğine uyulması koşulunu getirmektedir. Aslında bu yönetmelik turizm alan ve merkezlerinde yapılan planları TTB onayına sunuyorsa da, 5 Mart 1990'da çıkan bir kararla bu alanlarda plan yapma ve onama yetkisi bakanlığa bırakılmıştır.

Bir kentin ya da bölgenin planlanmasında, o yerin genel karakteri ve yerleşme gereksinimleri göz önüne alınarak çevresi ile bir bütün olarak yapılması gerekir. İmar planlarında bir bütünsellik içinde belirlenmesi gerektiğine göre, bir kentin fiziksel yapılanma koşulları o kentin tümünü kapsayan nazım planı olmadan saptanamayacaktır. Buna rağmen bazı semt ve caddelerin, hatta tek tek parsellerin, kentin veya bölgenin genel planlama kararlarını çiğniyerek turizm merkezi ilan edilmesi ve o yerlere kentin genel yapılanma ilkeleriyle, genel kimliği ile ve gereksinimleriyle çelişen yoğunluk ve yapılanma olanakları getirilmesi planlama ilkeleri ile oldukça çelişir kararlardır.

Özel Koruma Alanlarına İlişkin Yönetmelik (20 Temmuz, 1986).

Haritalarla belirlenen bu alanlar; çevre kirlenmesi ve bozulmasına karşı korumak, buraların doğal güzellikleri ve tarihi kalıntılarının

gelecek nesillere intikalini teminat altına almak amacıyla "Özel Çevre Koruma Bölgesi" olarak tesbit ve ilan olunmuştur (Gökova, Fethiye, Ölüdeniz).

Bu alanlarda uygulanacak koruma ve kullanma alanlarıyla plan ve projeleri hazırlamaya ve söz konusu alanlarla ilgili yeni bir düzenleme yapılıncaya kadar uygulamanın gerçekleştirilmesini temin maksadıyla on yıl süre ile geçici teşkilat kurmaya Başbakanlık yetkilidir.

3634 Sayılı Kanuna göre çeşitli kararnamelerle turizm alan ve merkezi olarak ilan edilen ve bu kararneme kapsamına giren bölgelerde diğer kararnamelerin hükümleri uygulanmaz. Bu alanlarda yapılan tahsisler, verilmiş ön izinler ile mevcut her ölçekteki plan kararları konusunda bu kararın amacına uygun ölçüde ve yukarıda yazılı madde uyarınca çıkarılacak esaslar çerçevesinde değerlendirilme yapılıncaya kadar herhangi bir uygulama yapılmaz.

Deniz kenarındaki özel koruma bölgelerinde, derinliği yerel özelliklere göre saptanacak kıyı bandında, sadece günlük gereksinmelere cevap veren tesisler kurulmalıdır. Kanunun kıyıdan ve tesislerden özgürce yararlanabilmesi için gerekli yasal ve planlama önlemleri alınmalıdır.

Örneğin, Dilek Yarımadası Milli Parkı'nda, Gökova (Akyaka) Orman Piknik Kamping Alanında benzeri kamu denetimindeki rekreasyon alanlarında, doğa ve denizden kendi vatandaşlarımız kadar turistlerde yararlanmakta, gecelemeye dönük tesisler ise park alanlarının gerisinde inşa edilmekte, böylece, doğal çevre koruması "toplumun ihtiyaçları ile birlikte" sürebilmektedir.

"Özel Çevre Koruma Bölgeleri" içinde alınan ve alınmayan tüm kıyılarımızda, özellikle de doğal karakteri son derece zengin olan ve kamu mülkiyetinde bulunan (Orman, Hazine v.b.) koylarımızda düzenlenebilecek bu günlük kullanıma dönük bandın arkasında (gerisinde), gecelememe tesisleri yapılabilir. Bu tesislerden sahil bandına yürüyüş, bisiklet gibi doğaya dönüklüğü ile turistlere ilginç gelen yöntemlerle veya at arabası, kiralık eşek servisi gibi folklorik çekici yöntemlerle kısa süreler içinde ulaşmak mümkündür.

Turizm Yatırım ve İşletmeleri Nitelikleri ve Yönetmeliği

I. Maddede yönetmeliğin amacı şöyle açıklanmıştır:

Bu yönetmeliğin amacı, turizm yatırım ve işletmelerinin geliştirilmesi, günün şartlarına uygun hale getirilmesi ve belgeli turizm yatırımı ve işletmelerinin asgari niteliklerini belirleyerek, bu işletmeler arasında standart eşitliğinin sağlanmasıdır. Ülkemizdeki, Turizm yatırımlarının büyük çoğunluğunda, mimari projeler Turizm yatırım ve işletmeleri nitelikleri yönetmeliğine uygun olarak düzenlenmekte ve Turizm Bakanlığınca projeler üzerinde yapılan denetim sonucunda tesise "yatırım belgesi" verilmektedir. Projesine uygun inşaa edilerek hizmete açılan tesisler de aynı şekilde "işletme belgesi" almaktadır. Yatırımcılar başlıca iki nedenlebu belgeyi almak zorunda kalmaktadırlar. Birincisi, turizm bankası, yatırım belgesi olmayan tesise kredi vermemektedir. İkincisi ise, tesislerin gerçekten turizm amacına dönük yapılması ve bu yönde asgari nitelikleri sağlamak için, son yıllardaki tüm imar planlarında, turizm alanları içinde yapılacak yapılar için inşaat ve kullanma izinleri verebilmesi "belge almak" koşuluna bağlanmıştır. Bu uygulamanın yaygınlaşması sonucunda ülkemizdeki tesislerin büyük çoğunluğu, yönetmelikte tanımlanan asgari nitelikleri taşıyarak gerçekleşmektedir.

Turizm yapılanmasında böylesine önemli bir görev üstlenmiş olan bu yönetmelikte de tarihsel ve doğal çevrelerimizin özelliklerini bozmayacak bir mimarinin sağlanmasına yönelik önlemler yer almamaktadır. Sadece, çeşitli tesis türlerinde yer alacak asgari mekanlar büyüklükleri, programları ve nitelikleri belirtilmektedir. Ülkemizdeki yatırımların önemli ölçüde bu çevreler içinde gerçekleştiğini ve doğal-tarihsel zenginliklerimizin Türk turizminin temel dayanacağı olduğunu gözardı eden bir "nitelikler" yönetmeliği, bu gün yaşanan olumsuzlukların diğer bir yasal kaynağı konumundadır. Yönetmelikteki değişikliğin öncelikle yukarıda vurgulanan eksikliği giderici yönde ele alınması gerekmektedir (O.Ekinci, 1989).

Konuyla ilgili mevzuat incelendiğinde, şu önerilerin uygulanmasında yarar görülmüştür.

1. 5 Temmuz 1988 tarihli kararnamede "Koruma Bölgesi" olarak belirlenen

2. Mevcut 1/25.000 Ölçekli Çevre Koruma Nazım İmar Planlarıyla, yapılaşma olmamış Uygulama İmar Planları revizyona tabii tutularak doğal ve kültürel çevrelerin korunması ve toplumun turizm sektörüyle denğeli bir şekilde bu çevrelerden yararlanmasına yönelik plan düzenlemeleri yapılmalıdır.

3. Turizmi Teşvik Yasası'nın 4. ve 6. maddelerinde belirtilen "Koruma ve Kamu Yararı" ilkelerini dikkate almayan tüm yönetmelikler, genelgeler ve plan değişikliği kararları iptal edilmelidir.

4. Kamu arazilerinin turizm amaçlı kullanımlarında, bu arazilerin kitle turizmine açık uygulamayla ve çevresel karakterlerinin korunarak değerlendirilmesine yönelik yasal önlemler alınmalıdır.

5. Turizm İşletmeleri ve Nitelikleri Yönetmeliği'nde, tesislerin kurulacağı yörenin doğal ve kültürel özelliklerini koruyan "Bu özelliklerle bütünleşen" bir karaktere sahip olmaları için gerekli koşullar getirilmeli, bu nitelikleri taşımayan tesis projelerine de "Yatırım Belgesi" verilmemelidir.

6. Bir orman alanının, turizme açılıp açılmayacağı ve de ne türde ve hangi yoğunluktaki yapılaşma ile kullanılabileceği konusu, "girişimcilerin önerisine" bağlı kalmamalı, bu alanlar üzerindeki tüm kullanım kararları ulusal çıkarlarımız ve kamu yararı gözetilerek devlet tarafından verilmelidir.

7. Halkın kıyılardan ve doğal çevrelerden yararlanabilmesi için tek ve en ucuz olanakları sağlayan "orman piknik alanları ve dinlenme-kamping yerleri"nin turizm şirketlerine verilerek, limanlarımızı kendi denizlerine uzaktan bakmaya mahkum eden uygulamaya hemen son verilmelidir. Bugüne dek verilmiş olan yerlerin ise geri alınarak, bu alanların tekrar halkın yararlanmasına açılması sağlanmalıdır.

8. Turizm yatırımları, korunması gereken doğal güzelliklerin içinde ve onları yok edecek biçim ve yoğunluklarda değil, bu alanların yakın çevresinde, korunacak değerlerin bulunmadığı kesimlerde ve belli bir planlama disiplini içinde yapılmalıdır. doğal ve kültürel zenginliği yoğun olan kesimler ise "Ulusal Park" anlayışı içinde korunarak günübirlik turizm ve dinlence eylemlerine açılmalıdır.

9. Kamu arazilerinde, "Toplumun yararlanmasına ayrılan yapılaşma" dışında hiç bir tesise kesinlikle izin verilmemelidir.

10. Turizymi Teşvik yasası'nın 9.maddesinde "Turizm alanları ve merkezlerinin alt yapı ihtiyaçlarının ilgili kamu kuruluşlarınca öncelikle tamamlanması zorunludur" hükmü bilinmektedir. Bu hüküm, son beş yıl içinde bu alanlarda tesis kurmak isteyen yatırımcılara "destek" olmak anlamında uygulanmıştır. Aynı "zorunluluk", yine aynı belğelerin halkın yararlanmasına açılması için ele alınmalıdır.

11. Yetkililer, "yurt dışında mimarlar getirerek planlama yaptırma" düşünceleri yerine, on yıldır bu ilkeleri ısrarla savunan Mimarlar Odası'nın görüş ve önerilerini dikkate almalı, kamu yararına çalışan bu ulusal meslek örgütünün teknik ve bilimsel katkılarına açık olmalıdır (Mimarlık, 1988).

4. TURİZMDE FİZİKSEL PLANLAMA ÇALIŞMALARI VE TURİZM GELİŞİM PROJELERİ

4.1. Dünyada Turizm Gelişim Projeleri

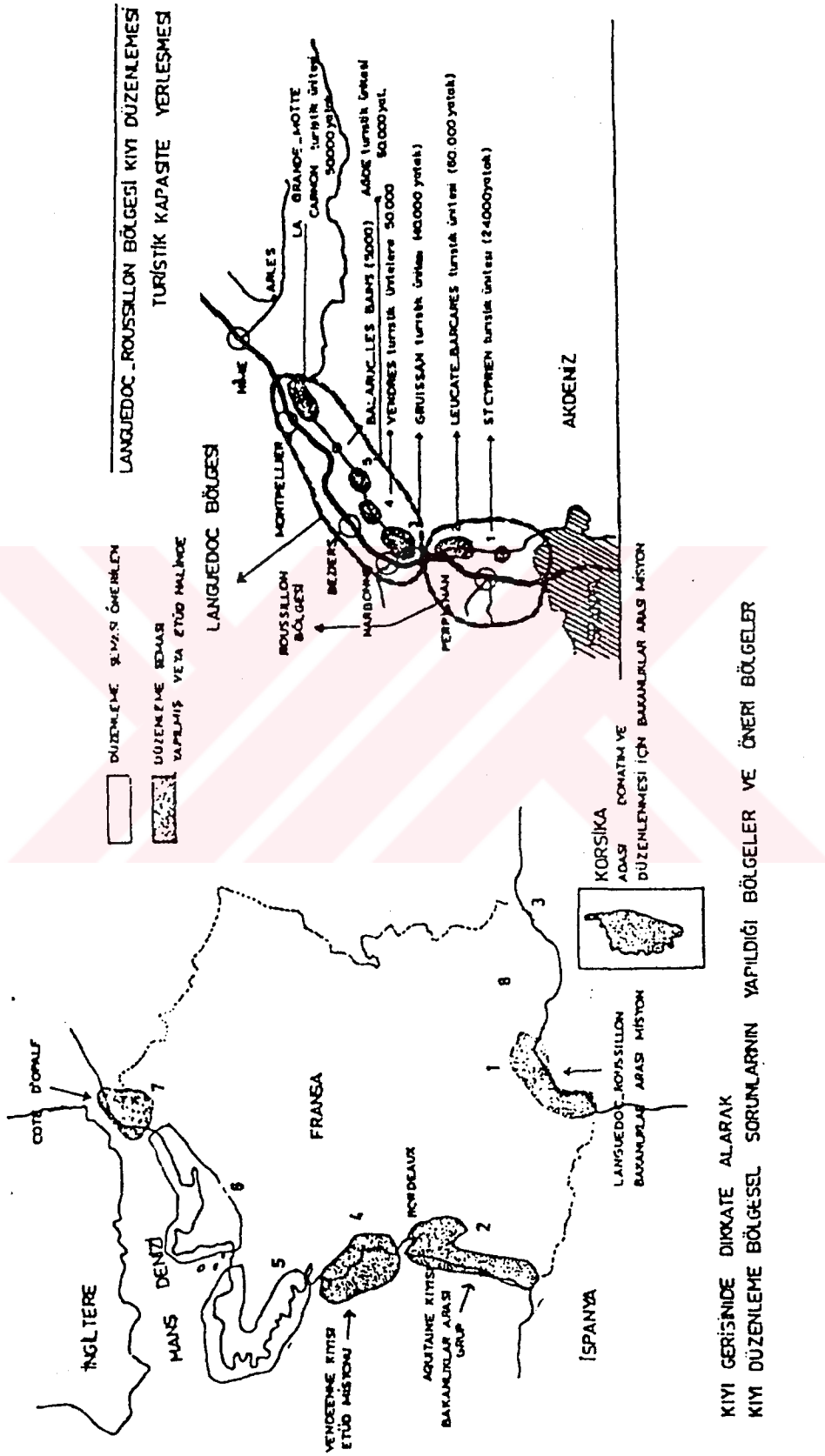
4.1.1. Fransa

Fransa'da turizm planlaması 1948 yılından beri belirli bir politika dahilinde gerçekleştirilmiştir. 1950'li yılların sonuna gelindiğinde koordinasyon eksikliği zaman ve mekan bakımından bazı sorunlara yol açmıştır. Örneğin, önemli yatırım ve gelişim her hükümetin hatta her bakanın ayrı politika izleyerek kendince önemli uygulamaları yapmış olması birçok soruna neden olmuştur. Koordinasyon gerekliliği daha çok kıyıları etkileyen turizme, sanayi ve kentsel gelişime ait sorunların 1958-65 yılları arasında çoğalmasıyla zorunluluk haline dönüşmüştür. 1966 yılında Turizm Bakanlığı, Ekonomi ve Maliye Bakanlığı, tarım Bakanlığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığı temsilcilerinden oluşan "kıyıların turistik düzenlemesi için bakanlıklararası komisyon" kurulmuştur. Bakanlıklararası komisyon bünyesinde kurulan "etüd servisi", kıyıların turistik düzenlemesi için genel koşulları saptamak ve kıyılarda yapılacak turistik yerleşmelerin araştırma raporlarını hazırlamakla görevlendirilmiştir. Fransız hükümeti tüm Fransa kıyılarında 1.000.000 yataklı bir kapasite yaratmak istemiştir (Şekil 4.1.).

Languedoc-Roussilon Kıyı Kesimi Düzenlemesi;

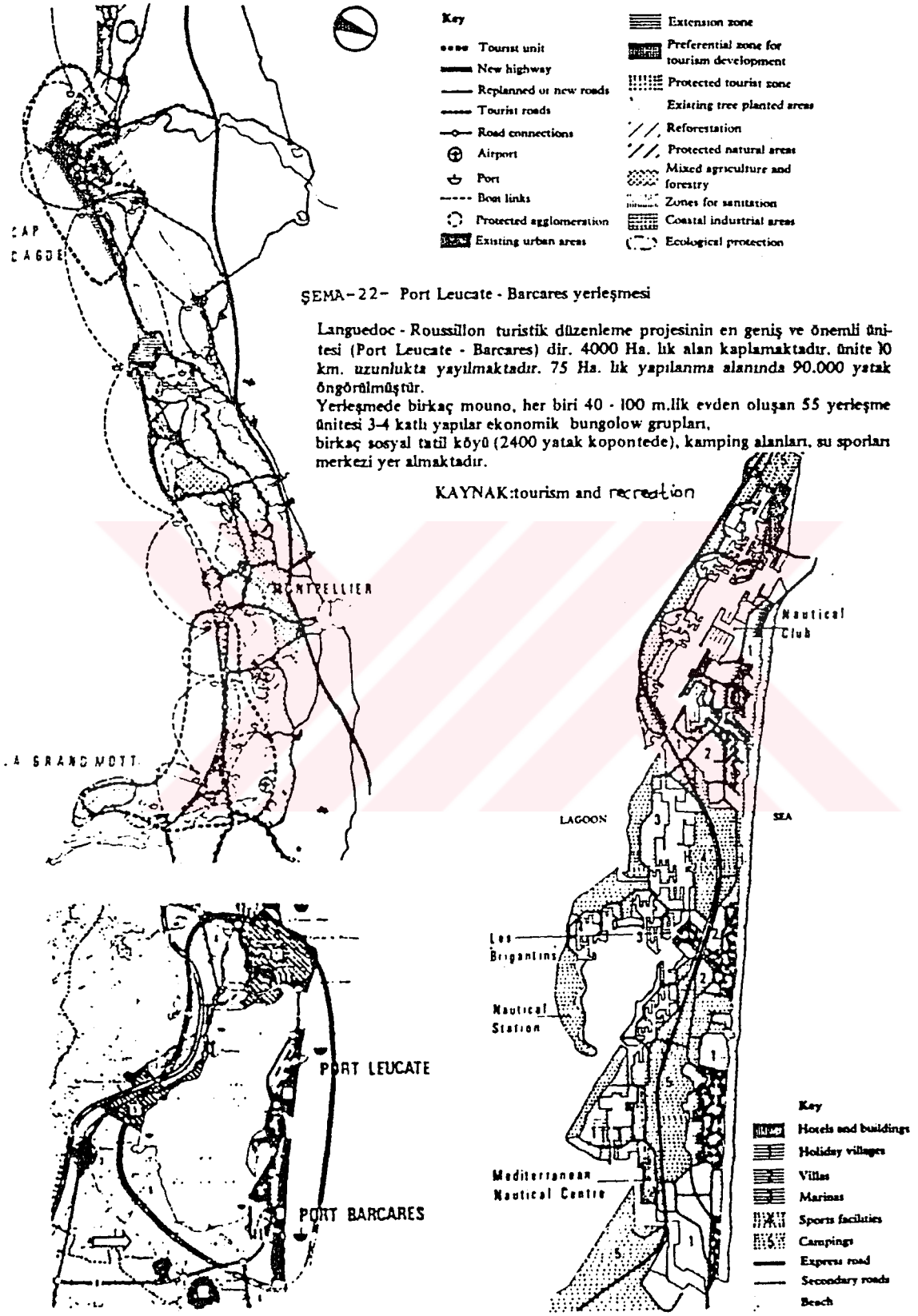
Fransa'nın güney kıyılarının önemli bir kesimini oluşturan ve yaklaşık 200 km. uzunluğundaki Languedoc-Roussilon kıyı kesimi, girişilen ilk büyük turistik urbanizasyon örneğidir. 1971-75 dönemi altıncı kalkınma planı ilkeler ve amaçları gözönünde bulundurarak hükümetin turizm politikasının ana hatları yeniden belirlenmiştir (Şekil, 4.2). Yurt dışına turist akınını önlemek ve Fransızların tatil ve dinlenme gereksinimine cevap verecek düzenlemeler yapmak, Akdeniz kıyılarındaki plajları değerlendirmek, donatmak ve onları tatile, turizme açarak bir davet strüktürü oluşturmak, aynı zamanda bölgenin sanayi ve tarımsal gelişimini özendirmek, yeni bir ekonomik faaliyet yaratmak, bu projenin ana hedefi ve ilkesi olmuştur.

Şekil 4.1. Fransa'daki Turizm Gelişim Projesi Alanları.

Kaynak: Turizmin dinlenme, eğlenme ve boş zamanları değerlendirme ile bütünleşmesi; yeniden tanım denemesi ve turizm planlamasına sistemli bir yaklaşım.

Şekil 4.2. Lanquedoc-Roussillon turistik düzenleme projesi.

ŞEMA-22- Port Leucate - Barcares yerleşmesi

Languedoc - Roussillon turistik düzenleme projesinin en geniş ve önemli ünitesi (Port Leucate - Barcares) dir. 4000 Ha. lık alan kaplamaktadır. ünite 10 km. uzunlukta yayılmaktadır. 75 Ha. lık yapılanma alanında 90.000 yatak öngörülmüştür.
Yerleşmede birkaç mouno, her biri 40 - 100 m.lik evden oluşan 55 yerleşme ünitesi 3-4 katlı yapılar ekonomik bungolow grupları,
birkaç sosyal tatil köyü (2400 yatak kopontede), kamping alanları, su sporları merkezi yer almaktadır.

KAYNAK:tourism and recreation

Kaynak: Turizmin dinlenme, eğlenme ve boş zamanları değerlendirme ile bütünleşmesi; yeniden tanım denemesi ve turizm planlamasına sistemli bir yaklaşım.

Languedoc-Roussillon kıyı düzenlemesi yoğun kullanımı dolayısıyla giderek bozulmaya yüz tutan Cote D'Azur'u kurtarmada bir denge unsuru olarak belirlenmiştir. Bu proje esas olarak Fransız turizm planlamasında, hükümetin üç hedefini gerçekleştirmek için tipik bir örnek olmuştur. Languedoc-Roussillon düzenleme operasyonu,

1. Bölge ekonomisini canlandırmak,
2. Tatiller için yeni davet bölgeleri yaratmak,
3. Çevreyi ve doğayı korumak üzere yapılmıştır.

Bu düzenlemede ülke çalışanlarının tatil olanaklarını geliştirmeye yönelik sosyal turizm eylemlerinin önemle ve bilinçle ele alındığı görülmektedir.

Languedoc-Roussillon düzenlemesinde yer alan turistik istasyonlarda konaklama kapasitesinin %25'i sosyal turizm oluşumuna ayrılmıştır. Sosyal turizm yaratmakla yükümlü örgütler tatil köyleri, aile otelleri, kampingler, karavanlar yaparak klasik konaklama tesisleri ile sosyal turizmin bütünleştirilmesini sağlamışlardır.

Bu bölgesel gelişme planında 6 ana turistik ünite planlanmış, her turistik ünite bir liman ve köy etrafında planlanmış, üniteler birbirlerinden tarım alanları ve orman bölgeleri ile ayrılmıştır. Nazım plan şeması, planları içinde alması gerekli geniş araziler dolayısıyla, kıyı bölgesinin gerisindeki alanlarla kıyının bütünleştirilmesi gerektiğini de ortaya çıkarmıştır. Bölgesel karakterde bir planın, tek yetkili organ tarafından merkezi ve yerel yönetimler tarafından tartışmadan onanması yoluna gidilmiştir. Languedoc-Roussillon bölgesi turistik düzenleme projesi, çevrenin korunarak turizmin gelişmesini, tarımsal bölgelerin korunmasını geliştirmiştir. Mimari planlamada ise her turistik istasyon, değişik bir mimarın sorumluluğuna bırakılmış ve kitle planları bu şekilde elde edilmiştir. Projenin tasarımını yapan mimarlar aynı zamanda uygulamadan da sorumlu olmuşlar, böylece planlama prensiplerine aykırı bir yapılaşma olmadan planlar hayata geçirilmiştir.

Aquitane Kıyı Kesimi Düzenlemesi:

Fransa'nın batısında, Landes ve Gironde illeri sınırlarına kadar uzanan kıyı kesiminin düzenlenmesinde de bölgenin toplumsal ve ekonomik

gelişmesini sağlamak amaç olmuştur. Çalışma, bölgenin yapısını bozmadan bölgeyi geliştirerek öngörülen ve saptanan ölçütlere göre, kıyı kesimini düzenlemeyi hedef almıştır. Bu hedef içinde kıyı kesiminde birkaç belediyeyi de içine alan ve yaklaşık 70.000 nüfusa gerekli donatımlı bir düzenleme yapılmıştır (Şekil 4.3). Aquitaine kıyıları için geliştirilen ana düzenleme şeması ile 9 adet turistik ünite oluşturulmuştur. Doğal denge öğeleri bu birimler arasında yer almış ve turist eylemlerine uygun olarak donatılmışlardır. Koruma önlemleri kıyı kesiminde 160 ha. alan üzerinde alınmıştır ve arazi spekülasyonu önlenmiştir. Bu büyüklükte bir alan devlet tarafından o güne kadar ilk kez gerçekleştirilen bir koruma operasyonuna konu olmuştur.

Düzenlemedeki 9 birimden her biri, değişik bir mimar ve şehirci grubu tarafından planlanmıştır. Proje düzenlemesinde getirilen ölçütler şunlardır;

1. Düzenlemede amaç doğal ve turistik değerleri korumak ve bunları herkesin kullanımına açmak.

2. Düzenlenen bölgede, bölgeyi oluşturan doğal öğelerle bağlantı kurarak bu kesime özgü bir imaj yaratmak.

3. Öğeleri kendi aralarında ve yerel ölçekte turistik canlandırma tesisleri ile bağlamak.

4. Konaklama tesislerini yeşil mekanları değerlendirecek biçimde gruplamak.

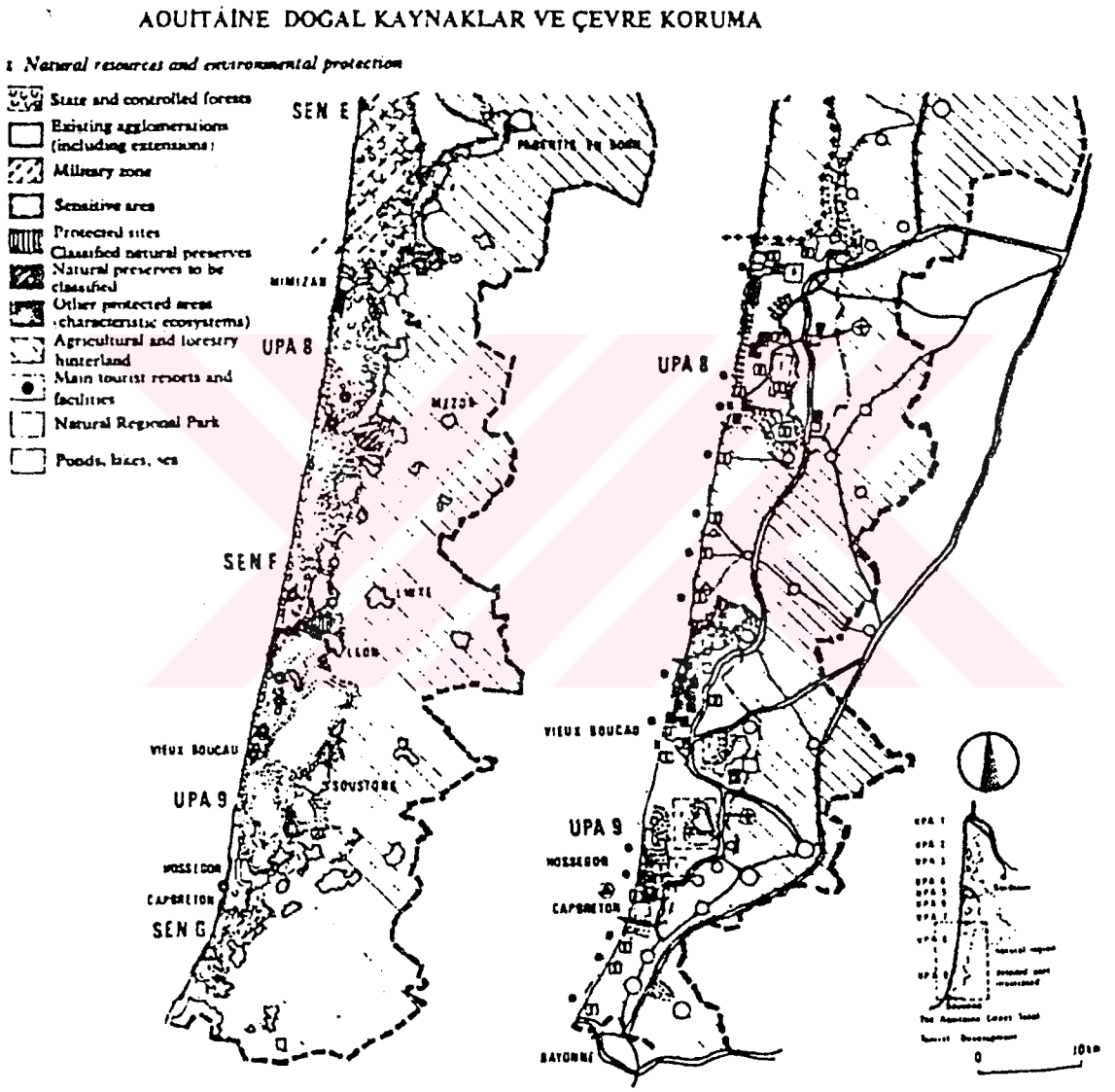
5. Turistik açıdan özgün bir sunu yaratmak.

6. Yeni düzenlemeleri eskiye eklemek ve bölgesel-geleneksel değerleri korumak.

7. Aquitaine'i bölge insanını gereksinimlerine göre düzenlemek.

Düzenleme eylemi, 10-15 km. derinlikte ve 200 km. uzunlukta kıyıya dayalı değişik topoğrafik yapıda ve sıhhileştirilmesi gerekli bataklık ve göllerle çevrili bir bölgede ele alınmıştır. Alt yapıdan, su ve enerjiden yoksun ve insanların ancak yılın bir ya da iki haftasında geldikleri bu bölgede Bakanlıklararası Kurul, serbest bir bölge anlayışından hareketle asıl hedefleri saptamış ve tüm planlama organizasyonu planını yapmış ve programı belirlemiştir. Komisyon düzenleme de

Şekil 4.3. Aquitaine turistik düzenleme projesi.

Kaynak: Turizmin dinlenme, eğlenme ve boş zamanları değerlendirme ile bütünleşmesi, yeniden tanım denemesi ve turizm planlamasına sistemli bir yaklaşım.

yatırımların kredi sistemini, arazi satın alınmasında yeni bir yöntemi ve nihayet çözümler getirecek bir mimari ve şehircilik yönetimini belirlemiştir. Devlet ve yerel idarelerin koordinasyonu çok iyi sağlanmıştır. Fransız hükümeti araziye önceden hakim olunamayan bir şehircilik ve düzenleme eyleminin zor olacağını düşünerek bu bölgede birkaç etapta arazi satınalma yoluna gitmiştir. Proje burada doğal rezervler oluşturabilmek veya sitleri sınıflamak, şehircilik planlarında inşaat yasağı uygulanan bölgeler yaratmak gibi koruma olanakları da yaratmıştır. Bölgede 20.000 ha.'lık alan sit sınıflamasına alınarak bu şekilde korunmuştur.

Düzenleme projesi çalışmaları üç ana grupta toplanmıştır:

1. Planlama Çalışmaları: Bu çalışmalar projelendirme için seçilen mimarlık, şehircilik bürolarının katılmasıyla merkezi bir büroda yürütülmüştür.

2. Şehircilik Çalışmaları: Bu çalışmalar 1/5000 ve 1/10.000 ölçekli düzenleme planlarıdır. Her turistik ünite için seçilen sorumlular tarafından yürütülmüştür. Ancak projelerin kesinlik kazanması, tüm üniteler sorumlularının biraraya gelerek tartışmalarından sonra olmuştur.

3. Mimari Çalışmaları: Bu çalışmalar görev verilen ekipler tarafından serbest çalışma şeklinde olmuştur. Genelde ekiplerin ve merkez büronun onayı alınarak detay çalışmalarına geçilmiştir.

Languedoc-Roussillon kıyı kesimi turizm planlamasında, devlet altyapı yatırımlarını yüklenmiş, ağaçlandırma, plajların düzenlenmesi, bataklıkların kurutulması, yat limanlarının yapılmasını gerçekleştirmiştir.

200 km. uzunlukta ve 15 km. derinlikteki bölgenin, ilk düzenleme çalışmaları bir büro tarafından yapılmıştır. Bunu takiben de koruma bölgeleri ile turistik üniteleri belirleyen "bölge genel organizasyonu" gerçekleştirilmiştir. Bu plan, bölgeyle ilgili dört ilin kurullarına sonra da bakanlar kuruluna sunulmuş ve kabul edilmiştir. Bu plan belde imar planlarının yapılmasına kadar yürlükte kalmıştır. Beş yıl içinde sayıları 67 olan bu planların hepsi onanarak bölgenin ilk düzenleme planı tamamlanmıştır. Plan 1972 yılında hükümet tarafından kabul edilmiştir.

Languedoc-Roussillon kıyı kesimi düzenlemesinde olduğu gibi, bu düzenlemede de kanallar, plaj düzenlemeleri, suların temizlenmesi gibi altyapı hizmetleri devlet tarafından yapılmıştır. Gerçekleştirilen yerleşmeler ülkenin bu kesiminde önemli kapasitede bir davet strüktürü yaratarak ve iç-dış turizmi açık şekilde gelişmiştir.

4.1.2. Yugoslavya

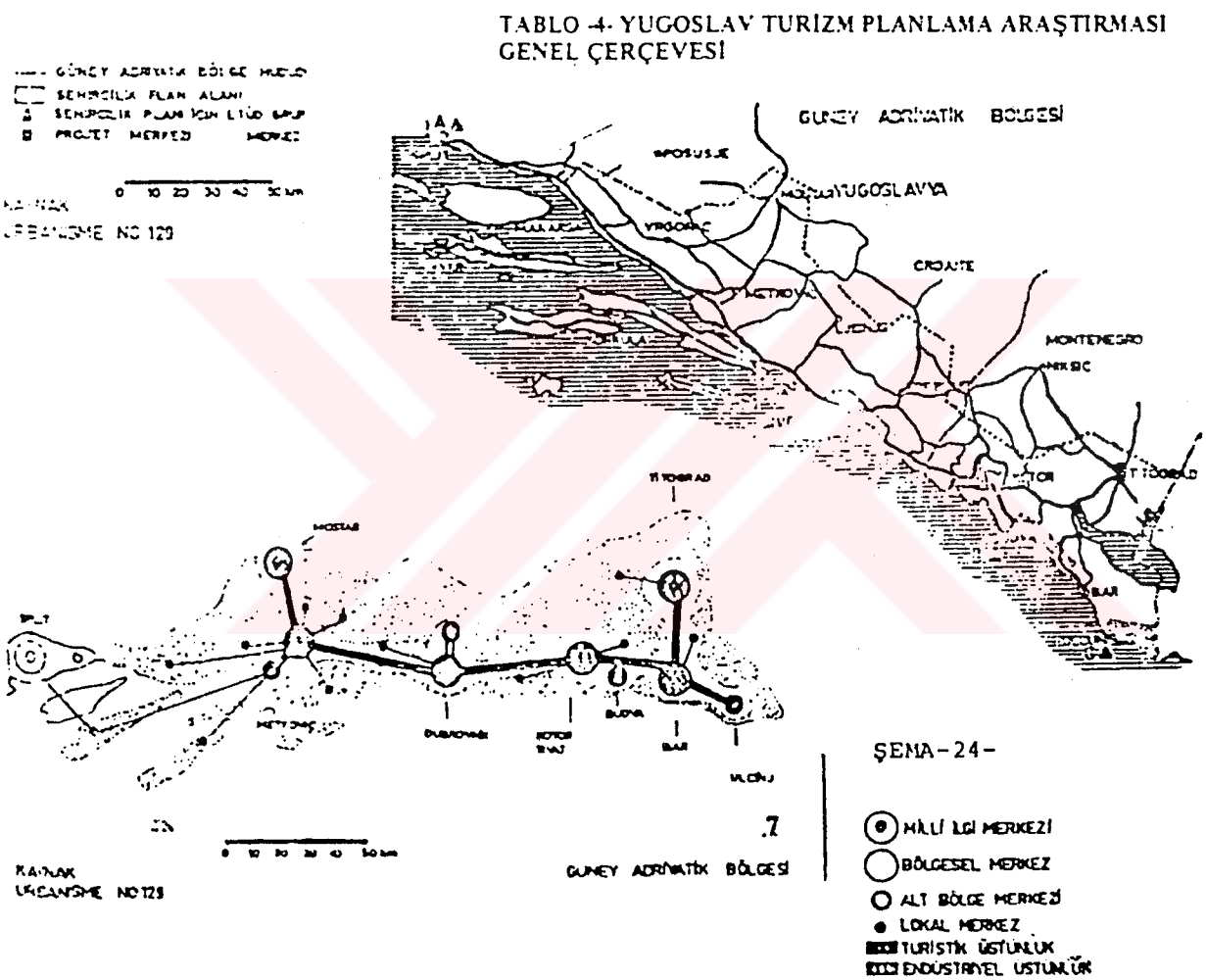
1970 yılından itibaren Yugoslavya ülkenin zengin turistik potansiyelinden yararlanmaya başlanmıştır. Ülkenin doğal güzelliklerinin en yoğun olduğu Dalmaçya kıyılarında önemli projeler gerçekleştirilmiştir. Bu yıllarda ülkede, ülke insanının yararlanması yanında, arttırılan kapasite ile çok sayıda yabancı turistin gelmesi de sağlanmıştır (Şekil 4.4). Yeni davet strüktürü yaratılmasında Dalmaçya kıyılarının önemli tarihsel geçmişi bulunan Montenegro bölgesi seçilmiştir. Burada Dünya Bankası'nın finansman olanaklarıyla Adriyatik kıyılarına paralel bir gelişme aksı açılmıştır. 1964 yılında tamamlanarak hizmete giren ve Majistral adı verilen bu yol bölgenin gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bu gelişme ilgilileri bölge için bir planlama yapmaya itmiştir. 1966-67 yılları arasında Birleşmiş Milletlerin katkısıyla Güney Adriyatik Projesi gerçekleştirilmiştir. Bir pilot proje olan Güney Adriyatik kıyı kesimi planlaması Split'ten Ulcinj'e kadar uzanan kıyı kesimini ve 100-150 km. derinlikteki bölgeyi içermektedir. Amaç bir kıyı aksı yaratarak bölgeyi zamansal ve mekansal açıdan planlamak ve sosyo-ekonomik kalkınmada turizm sektörünün kullanılması olarak belirlenmiştir. 1967 yılında açılan uluslararası bir yarışma ile de dört proje elde edilmiş ve müelliflerden oluşturulan bir ekip, eylem ve örgütlenme biçimini saptamışlardır. Proje üç aşamada yapılmıştır.

1.Aşama: Ön kavram, analiz, uzun ve kısa vadeli şehircilik yaklaşımları arasında karşılaştırma.

2.Aşama: Şehircilik planlarının kavramsal olarak belirlenmesi, gelişmesinin ilk aşaması, detay planları arasında karşılaştırma, tartışma ve seçim.

3.Aşama: Planların sonuçlandırılması ve onaylanması.

Şekil 4.4. Yugoslavya Turizm Gelişim Projesi.

Kaynak: Turizmin dinlenme, eğlenme ve boş zamanları değerlendirme ile bütünleşmesi; yeniden tanım denemesi ve turizm planlamasına sistemli bir yaklaşım.

Üç aşamada her sentez için, mekan programlama ve altyapı kararlarında merkezle aşağıdaki konular ve ilişkiler ve koşutluklar sağlanmıştır.

Mekansal Kararlar:

1. Şehircilik,
2. Mimarlık,
3. Yönetmelikler,
4. Tarihsel sit ve anıtların korunması,

Programlama Kararları:

1. Turizm,
2. Halk-iş,
3. Ekonomi.

Altyapı Kararları:

1. Ulaşım,
2. Çeşitli altyapı şebekeleri

Projelendirme ile ilgili araştırmada, şehircilik ve turizm iki ana uç olarak belirlenmiş ve araştırmalarda esneklik vazgeçilmez unsur olmuştur. Montenegro kıyı kesimi planlaması 100-300.000 yatak kapasitesinde bir turistik tesis düzenlemedir. Bölgede Majistral adlı yolun açılması bölgeyi kırsal nitelikleri ağır basan bir ekonomiden çıkartılmıştır. Projede getirilen olumlu kararların uygulamada bozulması yüzünden turistik gelişmeler çevreyi olumsuz etkilemiş, bölgede mevsimlik göçler artmış, bölge halkının isteklerinde çeşitlilikler belirmiştir. Yugoslav denemesinin uygulamalarında beşeri ölçütler bozulmuş, turistik hoşnutsuzluk belirtisi ortaya çıkmıştır ve kıyı kesimi düzenlemesi kıyılarda yeni kentlerin oluşmasına neden olmuştur.

4.1.3. Romanya

Ulusal turizm düzenlemesi Romanyayı tarıma dayalı az gelişmiş ekonomiden çıkartarak, sanayi esaslı kalkınmanın hızlı büyüme süreci içine sokmuştur. Romanya'nın Karadenizde bulunan 245 km. uzunluğundaki kıyı şeridi özellikle Doğu Avrupalı turistlerin geldiği bir mekan olmuştur. Tüm ülkede daha 1965 yılında yatak kapasitesi 200.000'in

üzerine çıkmıştır. Turizm planlama faaliyetleri 1947 yılından beri öze llikle 100 km.'lik kıyı kesiminde ele alınmış ve gelişme düzenli bir biçimde etüd edilmiştir. Düzenlenmiş 100 km.'lik kıyı bandı üzerinde 60 km.'lik kesimde 100.000 yatak kapasite sağlayan oteller, moteller gibi turistik işletmeler bulunmakta, geri kalan kısımda ise 22.000 yatak kapasitesine sahip bungalawlar ve kamping alanları yer almaktadır. Kıyı kesiminin planlanmasında arkeolojik kalıntılar, doğal veriler, tedavi özellikli kaynaklar ve mevcut yerleşim merkezleri en önemli planlama verilerini oluşturmuştur. Kıyı kesiminde mevcut kullanım bozukluğu ve anarşinin önlenmesi, toplumsal bir programın uygulanmasına bağlı olarak, insanlara en iyi yaşama koşulları ve konfor olanaklarının sağlanmasına çalışılmıştır. Bu programın ana özelliği ise spekülasyon fikrinden uzak bir mahi durum ve finans göstermesidir. Kompleksin oluşumunda yerleşim planları için mimar ve plancılar serbest uygulama yöntemlerini denemişlerdir. Kıyı düzenleme planı işlevsel ve organize bir hedefe yöneliktir. Her istasyonun yer seçimi, yerel ve doğal özellikler nedeniyle kendine özgü kullanım kararları getirmeye olanak sağlamıştır.

Kıyı planlamasında termal özellikli istasyonlar, diğer turistik ve dinlenme ünitelerinden izole edilerek, fakat tamamen koparılmadan, homojen bir kompozisyon içinde bütünleştirilmiştir.

Kıyıdan en geniş şekilde yararlanmak için yoğunluk optimum şekilde tutulmuştur. Alt yapı faaliyetleri ve özel önlemler gerektiren kıyının tahkimatı, ağaçlandırma plajların genişletilmesi gibi teknik çalışmalar öncelikle ele alınmış ve yapılmıştır. Kıyı kesimi düzenlemesinin iki önemli merkezi Mamaia ve Mangalya turistik kompleksleridir.

Mamaia Turistik Kompleks:

Bu kompleks, Köstence yakınlarında, Süt gölü ile deniz arasında kalan 8 km. uzunlukta ve 150-300 m. genişlikte bir kıyı bandıdır ve burada toplan 30.000 yataklık bir kapasite yaratılmıştır. Bu sistemin içinde 10.000 yatak kapasitesi pansiyon, geri kalanlar ise oteller şeklindedir. Komplekslerin içinde belirli yerlerde hizmet üniteleri yer almaktadır. Lokanta, yüzme havuzu, toplanma alanları v.b. hizmet üniteleri her 400-1000 yatak için planlanmıştır. Ayrıca yerleşmenin uygun ve ilginç yerlerinde özellike lokantalar, gece klüpleri,

diskolar, ticari merkezler ve parklar yer almaktadır. Bu komplekste genel yerleşme, mimari ve plastik ifade araştırması kısıtlı kalmış ve toplumsal bir fikrin uluslararası platforma konması şeklinde düşünülmüştür.

Düzenlemede, kıyı bandının çekici özellikleri, ince ve temiz kumlu plajları ana verileri oluşturmuştur. Konaklama tesisleri 1 kişiye 10 m^2 plaj alanı düşecek şekilde planlanmıştır.

Mangalia Turistik Kompleksi:

Bu kompleks 1972 yılında 22.000 yatak kapasitesinde bir yerleşme olarak planlanmıştır. Mamaia Kompleksindeki aksaklıkları gideren bir kavramla projelendirilmiştir. Mangalia kompleksinde ana ilke mevcut yerleşmeleri korumak hatta onları geliştirmek olmuştur. Birçok yeni turistik istasyon modern mimari anlayışa uygun ve konforlu tesisler yapılmıştır. Planlama ve düzenlemede rekreasyon ve eğlence ögelerine ağırlık verilmiştir.

Romanya'daki turistik düzenleme ve gelişim projelerinde, toplumcu ekonominin finansman ve spekülasyonundan uzak bir fiziksel planlama ve uygulama yapılmıştır. Ancak Yugoslavya'da olduğu gibi beşeri ölçütlerin bozulması bir anlamda turistik hoşnutsuzluğu getirecek bir nitelik taşımaktadır.

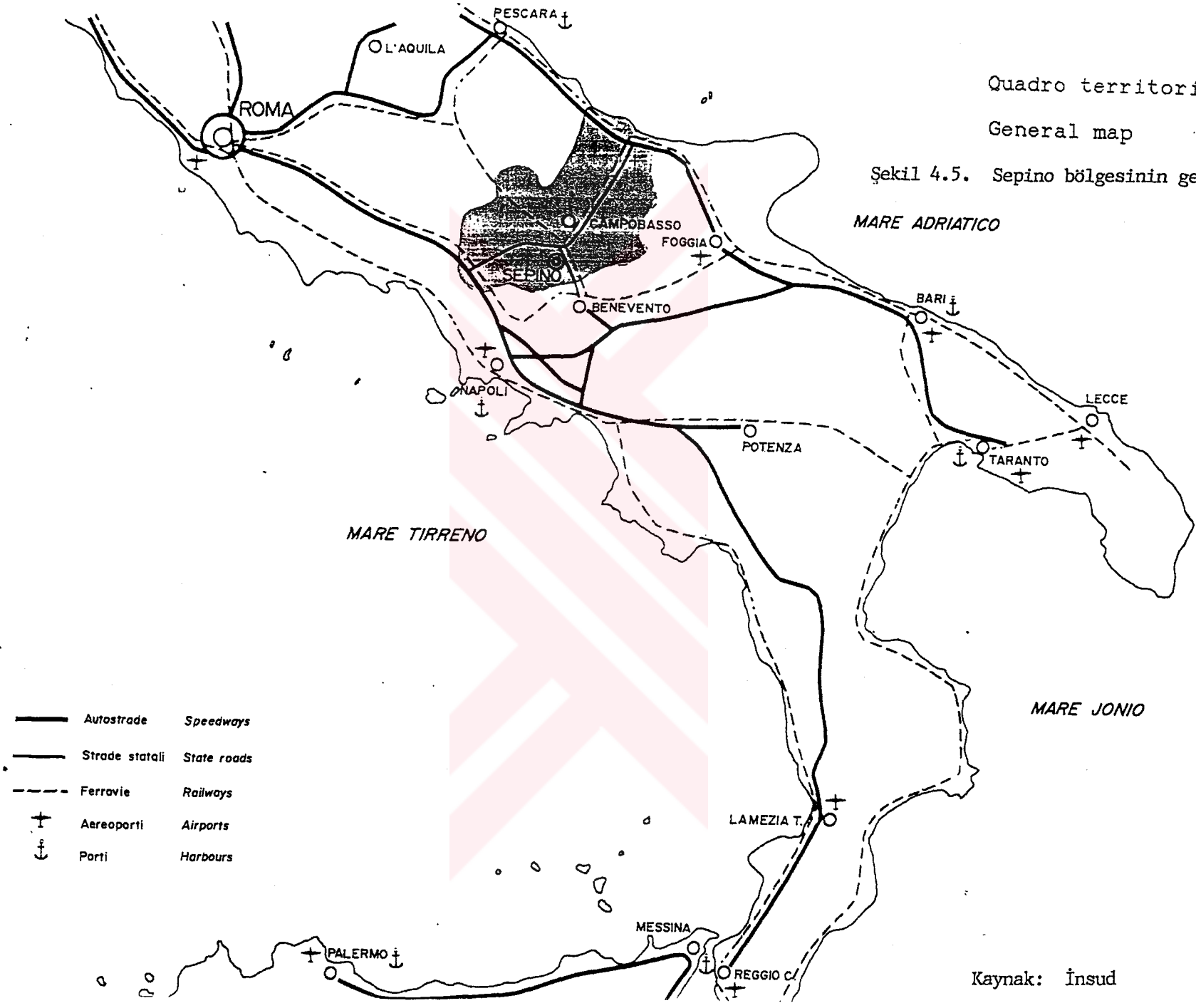
Romanya'da turizm fiziki düzenlemelerinin özelliği organizasyon ve hizmet üretmedeki bütünlüktür. Romanya kıyı kesimi planlamasında yatak kapasitesi yaklaşık 122.000'dir.

4.1.4. İtalya

Sepino Bölgesindeki Turistik ve Kültürel Gelişimi Tamamlama Projesi

Planlama Rotası:

400 Nüfuslu geçmişi ortaçağa kadar uzanan ve tarım ile uğraşan bir İtalyan kasabası olan Sepino, Molise Bölgesinde yer almaktadır. Şehir çevresinde bir "Samnite Şehri" olan Scapins ile Roma şehri "Saepinum" bulunmaktadır. Şifalı sular ile ünlü bir kent olan Sepino önemli bir merkezdir (Şekil 4.5). Geliştirme çalışmalarında ana problem jeolojik alanlarda gelişen ve ilerleyen turizmin, ileriye dönük

Quadro territoriale

General map

Şekil 4.5. Sepino bölgesinin genel haritası.

Kaynak: İnsud

yorumunu yapmak, yüzyıllardan beri süregelen insan hayali ile dolu tarihi anlatan bu şehirlerde canlılığı koruyarak, çevresel devamlılığı sağlamak olmuştur. Günümüzde iki problem görülmektedir.

1. Önemli medeniytlerin bulunduğu alanların tarihçesi hakkındaki bilimsel bilgilerin geliştirilmesi.

2. Bu bilgilerin halkın beğeni ve zevki ile birleştirilmesi. Dizayn yaklaşımında izlenen yol, çevreyi koruyarak "Arkeolojik kalıntıların değerlendirilmesi gelmesi mümkün turist sayısı, gerekli ekonomik araştırmalar ve desteklerle ürünün elde edilmesi olarak açıklanabilir.

Bu bölgedeki gelişmeleri inceleyerek işe başlanmıştır. Bu bölgede, büyük bir turistik potansiyelin olduğu saptanmıştır. Ancak, turistler çok az ziyaret etmektedir.

Bölgenin turistik gelişimi için izlenen beş aşama şunlardır:

1. Yöresel Araştırmalar: Sapino bölgesinin 3 şehri ile antik çağdan beri kullanılan ve önemli bir yol olan "Koyun Yolu"nun iyileştirilmesi.

- Tarihi ve antik şehirlerin araştırılması ve geçmiş ile günümüzdeki durumu, günümüzdeki kullanılabilirliği, karakteristik özellikleri v.s. gibi konuların incelenmesi ve geçmişte kullanılan ulaşım arterlerinin değerlendirilmesi çalışmaların temelini oluşturmaktadır.

2. Bölgesel Araştırmalar: Sepino için bir hinterlad (geri, arka bölge) oluşturulması.

- Yol sisteminin incelenmesi, tarihi ve doğal güzelliklerin turizme sunulması, Kış turizmi gibi 30 km. çapında ve merkeze maksimum 45 dakika uzaklıkta bir otel, motel ve sit bölgesi yaratılarak, tarihi şehirlerin korunması, ek aktiviteler getirilmesi.

- Altyapı, antik ya da tarihi kent ile yeni yerleşimlerin ayrılması, Zonning, Yöresel, Bölgesel ve küçük ölçekte turizm yatırımları, talebin devamlılığını sağlamak için sağlık veya kayak turizmi gibi ek aktiviteler doğrultusunda araştırma geliştirilmiştir.

Bu bölümde İngiltere, İtalya, İspanya ve Türkiye'den örnekler incelenmiş ve bu örnekler çevreyle ilişkileri ve plan kararlarının doğruluğu araştırılmıştır. Burada Türkiye'den de Pamukkale örneği incelenmiş ve bölgenin korunması için öneriler de geliştirilmiştir.

3. Tipolojik Elemanlarla Planlama: Problemlerin çözümlerinin araştırılması ve benzer alanların karşılaştırılması.

- Benzer alanlarda yapılan turistik gelişme projelerinin incelenmesi, eleştirisi ve bunun sonucunda plan kararlarının oluşturulması.

4. Planlamanın morfolojik elemanları "Genus Loci - Kent Ruhu" (Şekil 4.6).

- Genişletilmiş Alanlar: Yürüyüş turları için ayrılmış veya çeşitli aktivitelereterk edilmiş alanlarda düzenleme ve yenilemeler yapılması.

- Objeler: Tarihi şehirler, doğal güzellikler v.s. Bunları turizm amacı ile kullanarak halkın dikkatine sunmak.

- Yeni Elemanlar: Açık alanlar, ürünler, yol gösterici levhalar (signboard) gibi elemanlar.

- Antik Şehir İçinde Yapılacak Planlamanın Kriterleri:

5. Öneri ve sonuç planlama Yöntemi:

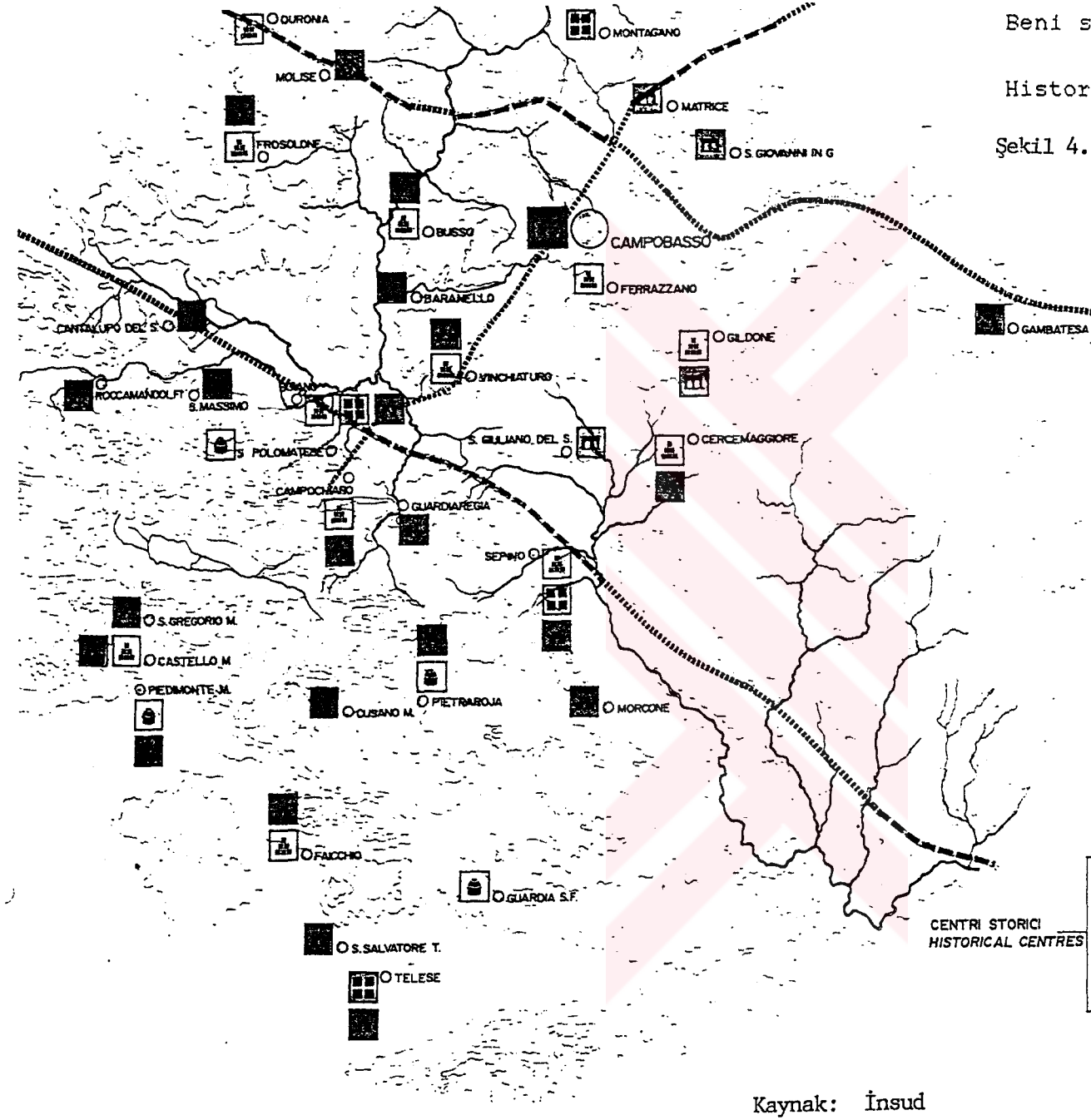
Geliştirme Projesinin Genel Yöntemi Şöyledir:

Sepino'nun Çevre Bölgesi İçin:

Ağaçlık ve tarıma ayrılmış çevrenin korunması: Bu alanların peyzajının ve çevresinin anlamının bozulmayacak şekilde korunması ile tamir edilmesi. Burada vadi tabanındaki yapılaşmalar bu çevreye zararlı olmaktadır. Bunlar hem buradaki mezarların ziyan olmasına, hem çevrenin yok olmasına, hem de turistik potansiyelin azalmasına yol açmaktadır.

Koyun Yolu:

Burada Signboardlarla önemli tarihi şehir gezi noktaları, sınırları v.s. açıklamalar yer alacaktır. Yol kenarlarında, çevrede bulunabilen malzemeden oluşan binalar turistin kullanımına sunulacaktır. Yol üzerinde bulunan antik şehirler korunacak ve çevrenin bütünlüğünü korumak amacıyla yol çevresindekitarımsal alan fonksiyonu devam ettirilecektir. Arkeolojik parkın iki ucu (Sapins ve Seapium) şehirleri kalıntıları çevresinde, araştırma, inceleme ve laboratuvar çalışmaları yapılacak merkezler kurulacak ve turizme bu yönde hizmet verecektir.

Beni storico-archeologici

Historical and archaeological monuments

Şekil 4.6. Sepino bölgesindeki kültürel gelişim

Kaynak: İnsud

Roman Şehri: Su şehir çevresinde, bir kazı okulunun binaları, kazı evi, araştırma için gerekli servisler, lojmanlar, konaklama binaları bulunacak ve ziyaretçilerin burada kazı metotlarını incelemesi sağlanacaktır. Bu arada, hem müze hem de arazide bu kazı metotları anlatılacaktır.

Samnit Şehri: İnsanlara davet edici bir ortam oluşturulacak. Doğal açıdan düzenli park ortamına dönüştürülecektir. Açıklayıcı panolar alanın doğal ve tarihi özelliklerini anlatan ek elemanlardır. Burada bulunan havuz bu kalıntıların bir birleşme noktası olarak kabul edilmektedir. Bu birleşme noktası ile hem yürüyüş yapanlar hem de araçla gelenlerin durduğu dağ manzarası ile desteklenmiş bir alandır.

Modern Sepino: Tüm servisleri ve konaklama hizmetlerini bölgesinde toplayacak bir destek kentidir. Buradaki sağlık turizmi (Şifalı Banyolar) turistik fayda sağlayan bir fonksiyondur. Buradaki kötü durumda olan binalar restore edilerek hem banyodan yararlanmaya gelen hem de parkı gezen ziyaretçilerin kullanımına sunulacaktır. Kullanılmayan binaların kademeli olarak geleneksel kullanımları dışında farklı kullanımlara dönüştürülmesi gereklidir (Şekil 4.7). Çalışmaların eksen noktasını oluşturan kompleks, Roman şehrinin yakınında modern Sapino'ya yol ile bağlanan ve Saipins kalıntılarına giden yolun kesişme noktasında bulunmaktadır (Şekil 4.8). Projenin temelini oluşturan duvar, üç şehri bağlayan noktayı göstermektedir. Geçmiş ile günümüzü bu duvar karakterize ederek birleştirmektedir. Günümüz planlama bölgesinde, amaçların gelişiminde birkaç kural önem kazanmıştır. Fonksiyonel ve morfolojik elemanlar yeniden yorumlanarak projelerde ve onların ekonomik değerlendirilmesinde kullanılmıştır. Projenin amacı binaların hem çevreye, hem de fonksiyona uygun olmasıdır. Arkeolojik mahalle uygun tasarım, kazıdan çıkan eserlerle uygunluk, çalışmaların içeriği ve yorumu, anlamlı, fonksiyonuna uygun formlar ve materyaller. Günümüze kadar olan farklı dönemleri projeye taşıyarak değerlendirmek, projenin karakteristik özelliğidir. Projenin ana özelliğini oluşturacak 800 m. uzunluğundaki bu duvar üç şehre göndermeler yapan üç bölümden oluşmaktadır.

1. Koyun Yolu Müzesi, Dökümantasyon Merkezi, kongre ve seminer salonları, arkeolojik araştırma ve sergileme yapılan üniversite merkezi,

La valorizzazione delle tre città: schema funzionale
The valorization of three towns: function's diagram

Rapp. 1:10.000

Legenda

A. Parco archeologico-naturalistico di Saepinum
B. Saepinum:
- restauro studio per gli scavi.
- edifici rurali recuperati e da recuperare per nuovi scopi scavi, foresteria studiosi, etc.
- visite didattiche e turistiche.

C. Sabbie Fulvae:
- ingresso a Saepinum.
- parcheggio.

D. Trattura:
- viale di accesso a Saepinum.
- pedonalizzato.

E. - area di protezione di Saepinum.

F. - accesso viario principale a Saepinum e a Sepino.

G. Il mare: città letteraria:
- museo del trattura.
- centro di documentazione sui Samniti Pentri.
- seminari e convegni.
- attività universitaria.
- sede amministrativa.

H. Il mare: città rurale:
- parco attrezzato.
- area sportiva.
- pernottamento, mensa e ristoro.

I. Il mare: città lunga:
- attrezzature per il ristoro e per il commercio, botteghe artigiane.
- informazioni turistiche.
- piazze per manifestazioni, fiere, mostre, etc.
- teatro all'aperto e parcheggi

L. - percorsi pedonali per escursioni a Saepina.

M. Saepinum:
- scavi e restauri.
- visite didattiche e turistiche.

N. - area di protezione di Saepinum

O. - accesso viario a Saepinum con ingresso attrezzato.

P. Saepinum:
- attrezzature e servizi di supporto per il parco archeologico.
- restauro edilizio nel centro storico per la ricettività turistica
- attrezzature ricettive e commerciali.

Q. Le Torre:
- valorizzazione e sviluppo.

A. Archaeological-naturalistic park of Saepinum.
B. Saepinum:
- used school of archaeological excavation.
- rural buildings for exhibition museum, laboratory, guest-rooms for archaeologists, etc.
- didactic and touristic visits

C. Fulvae sand:
- entrance to Saepinum.
- parkings.

D. Trattura (cattle-track):
- avenue to Saepinum.
- walks.

E. - protection area of Saepinum.
F. - main road to Saepinum and Sepino.

G. The wall: city literature:
- cattle-track's museum.
- institut for documentation on Samnits Pentri.
- seminars and meetings.
- university location for archaeological stuffs.
- administration's rooms.

H. The wall: city rurality:
- park with equipments.
- planted areas.
- walks, stop and rest.

I. The wall: city lenght:
- equipments for refreshment, shopping, artisan shops.
- tourist information.
- place for festivals, fairs, open air exhibitions, models, etc.
- open air theatre and parkings

L. - walking tours for Saepina.

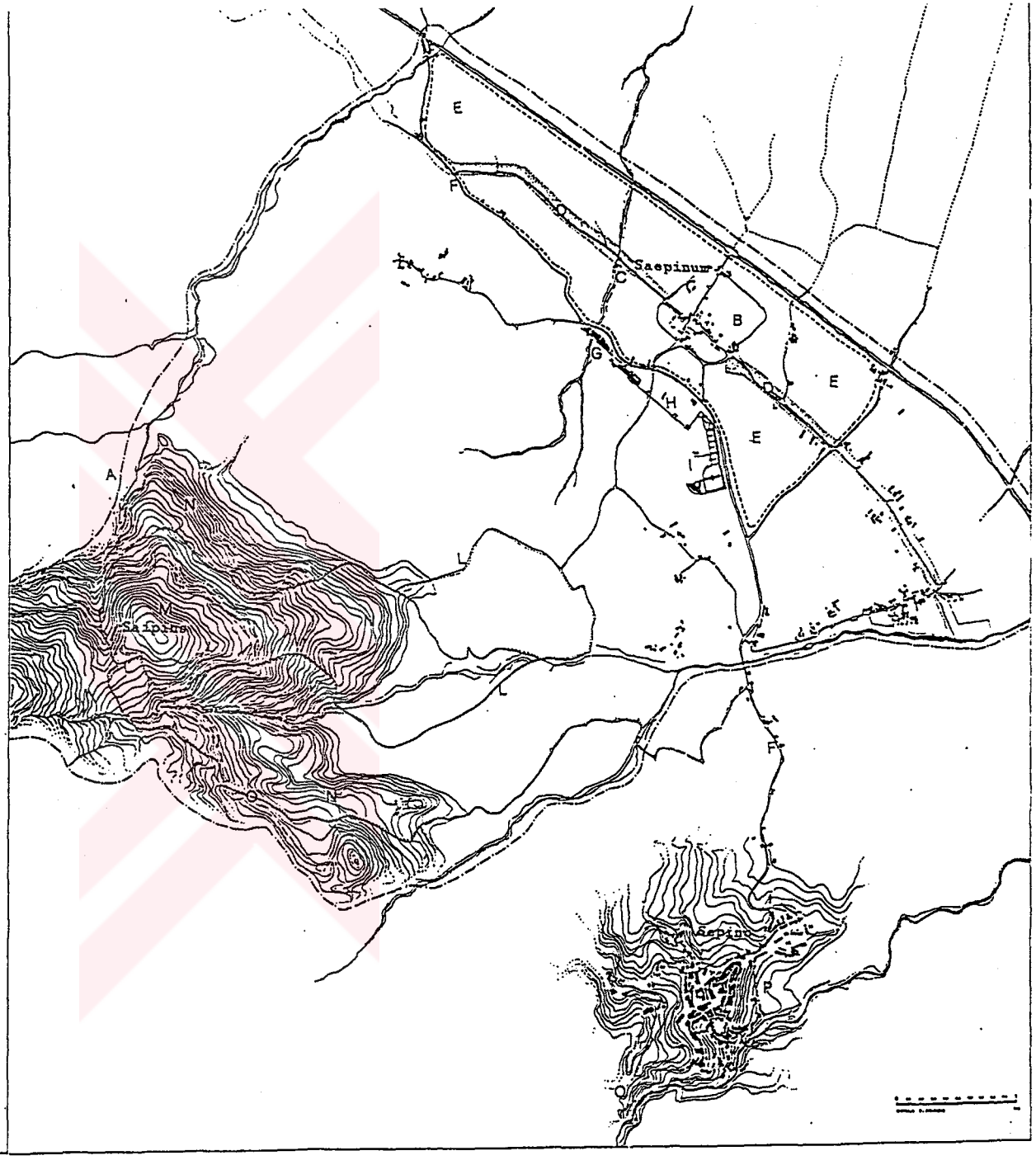
M. Saepinum:
- archaeological excavations and restorations.
- didactic and touristic visits

N. - protection area of Saepinum.

O. - road-to-Saepinum-and-entrance with equipments.

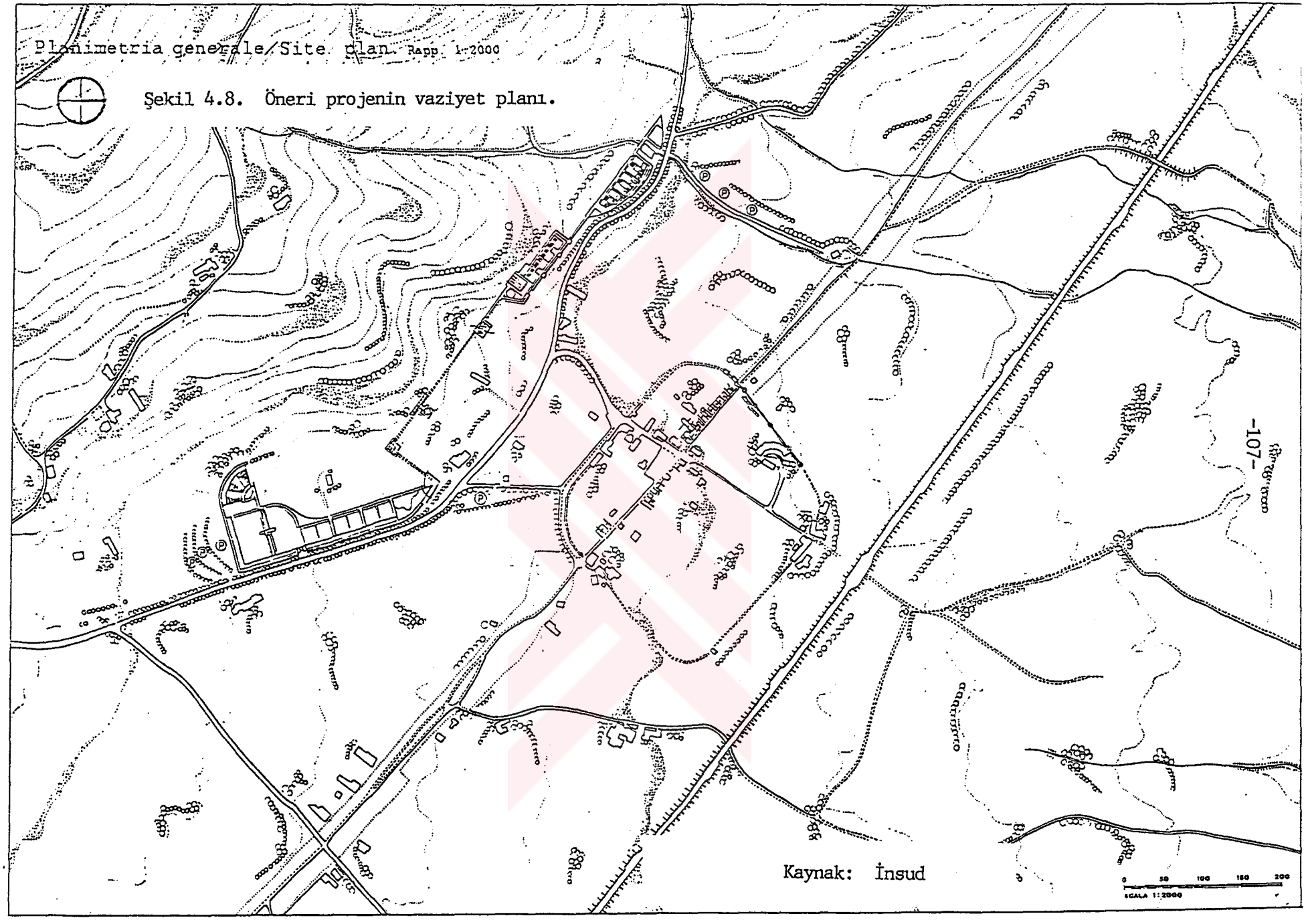
P. Sepinum:
- equipments and services to support the archaeological park.
- restorations of buildings in historical center for touristic reception and shopping.

Q. Le Torre:
- valorization and development.

Şekil 4.7. Projenin fonksiyonel analizi.

Kaynak: İnsud

Şekil 4.8. Öneri projenin vaziyet planı.

sergi ve show alanları, kısa süreli konaklama birimleri (otel pansiyon v.s.) bu yoğun yerleşme ile Sapino kentine benzeyiş göstermektedir.

2. Piknik alanları, seyir terasları, yeşil alanlar bulunan bölüm Scapiynum'a göndermler yapmaktadır (Samnit Şehrine).

3. Turizm danışma büroları, lokantalar, el sanatları satış dükkanları, toplantı salonları, fuar alanı, çay bahçeleri v.s. gibi fonksiyonların verildiği üçüncü bölüm ve Roman Şehri Saipins'e benzemektedir.

Bu komplekste çok katlı yaya yolları, teknolojik bağlantılar, büyük bir gezinti ve seyir terası da bulunmaktadır. Farklı kotlarda, insanı özel alanlara, süprizli mekanlara götüren geçişler bulunmaktadır. Projenin planlanan kısmı sadece belirli bir bölüm olup, diğer kısımları zaman içinde ve ihtiyaca göre gelişecek, böylece anlamlı, çevre ile bütünleşmiş bir gelişim projesi olacaktır (Şekil 4.9 - 4.10).

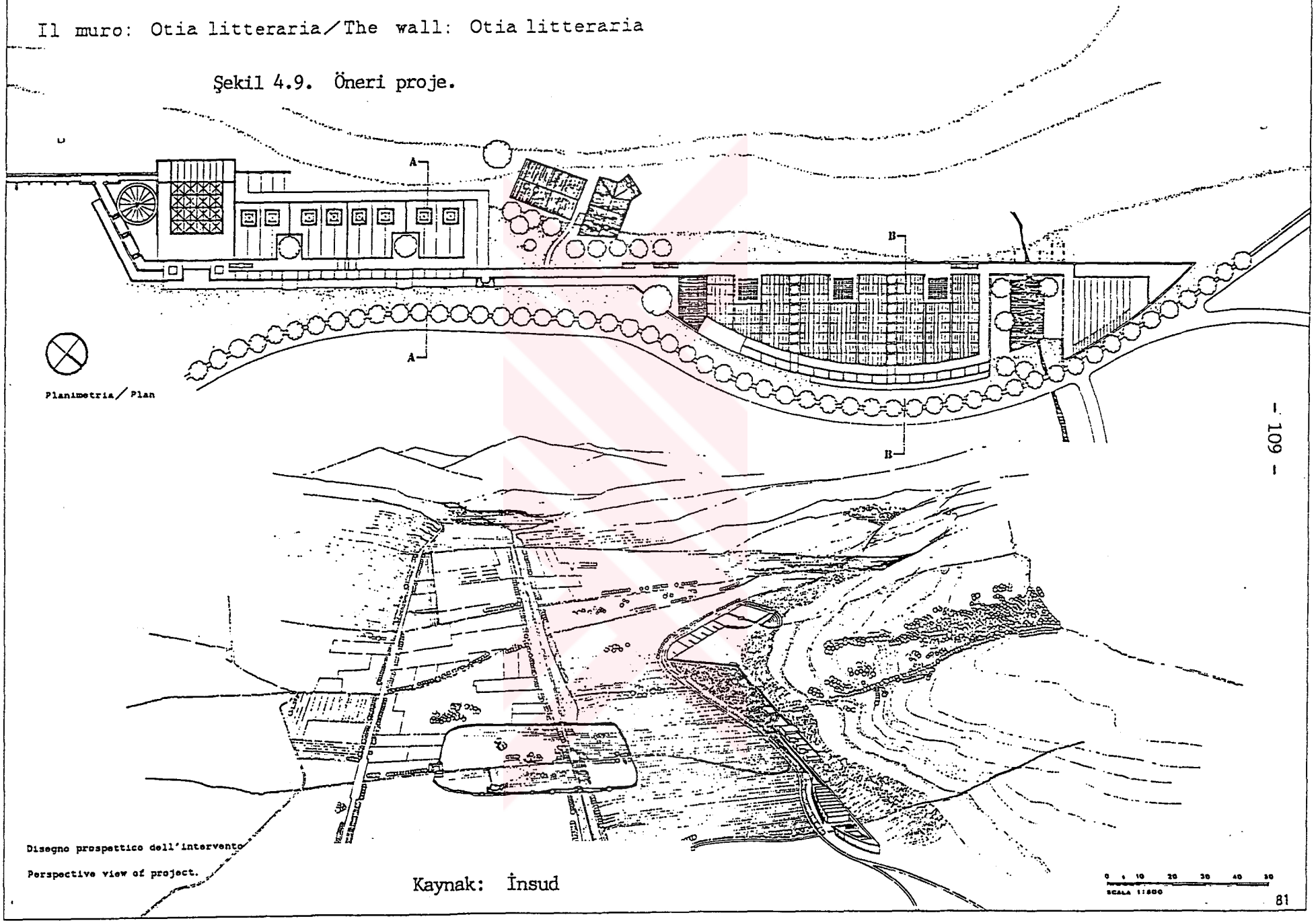
Sinis Bölgesinin Turistik Çevresel ve Kültürel Gelişim Projesi Sardinya-İtalya:

Sinis Bölgesi Sardinya Adası'nın batı kıyısında bulunan Akdeniz özelliklerini taşıyan, eşsiz bir doğaya, tarihi ve kültürel değerlere sahip olan bir bölgedir. Yapılacak proje, birçok disiplini biraraya getirerek, düzenli turistik gelişmeyi sağlamak amacını gütmektedir. Turizm bu bölgede ekonomik kalkınmayı tamamlayan bir araçtır. Gelişme projesi aynı zamanda gelişim için çeşitli rehberler ve sketchleri içeren çok yönlü bir projedir. Çalışma çevrede yapılan tekil rehabilitasyon çalışmalarını da teşvik ederek, bir baz oluşturacaktır. Projenin amacı şöyle açıklanabilir: Tarihi ve artistik değeri olan alanlara gereken önem verilerek korunması ve geliştirilmesi, mevcut arkeolojik şehirlerin rehabilitasyonu ve uygun faaliyetler getirilerek canlandırılması, turistik gelişmeler için ayrılmış alanlarda doğa ve yörenin tarihiyle tam bir uyum içinde turistik tesislerin tasarlanması (Şekil 4.11).

Bölgede zeytinlik ve bağlık alanlar oldukça fazladır. Burada geniş bataklıklar, sakızlıklar ile kum tepeleri bulunmakta ve bunlar kimi zaman geniş kumsala kadar uzanmaktadır. Tarihi çevreye bakıldığında ise M.S.3.yüzyılda yapıldığı sanılan Tharros Pompeililer zamanında inşa edilmiş önemli bir antik kenttir. Pompeililerden sonra kente Kartacalılar ve Romalılar hakim olmuşlardır. Burada yapılan kazılarda

Il muro: Otia litteraria/The wall: Otia litteraria

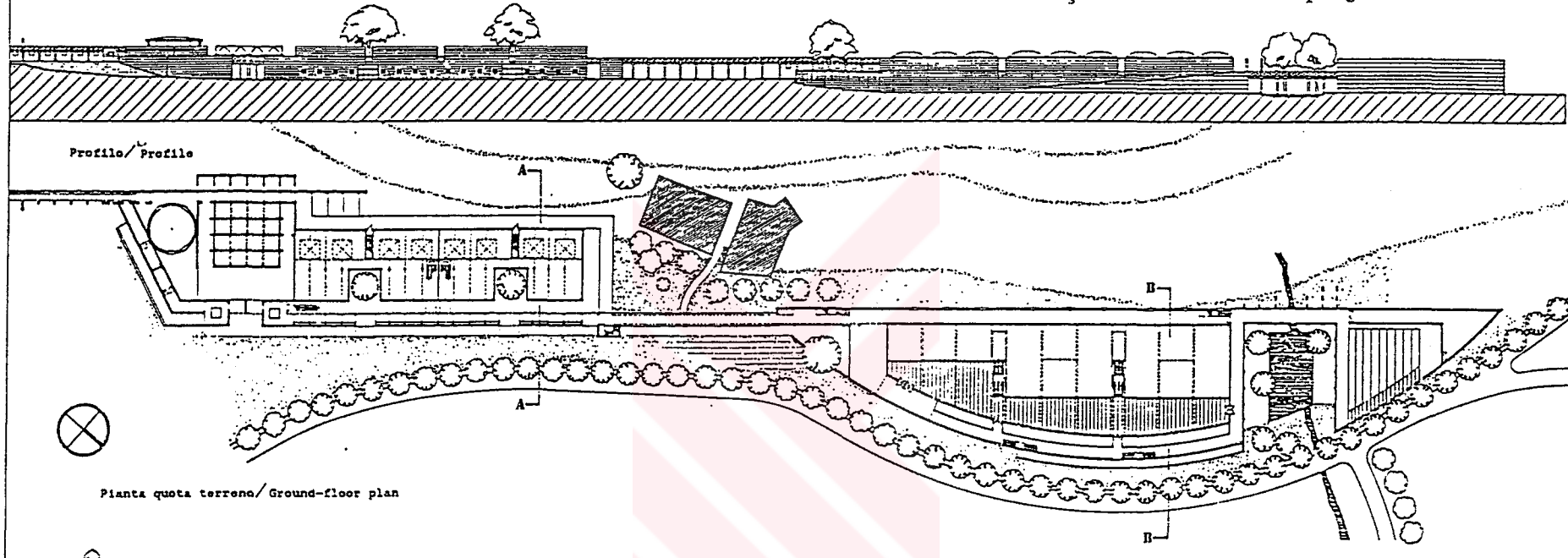
Şekil 4.9. Öneri proje.

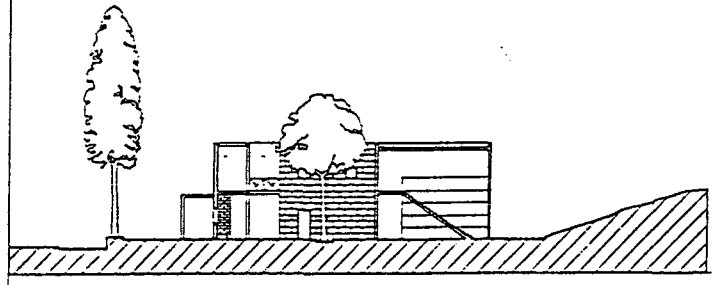
Kaynak: İnsud

Il muro: Otia litteraria/The wall: Otia litteraria

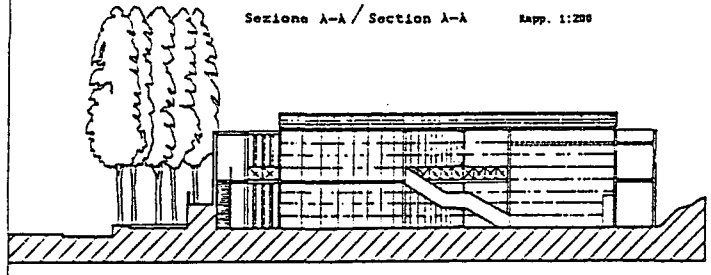
Şekil 4.10. Öneri proje.

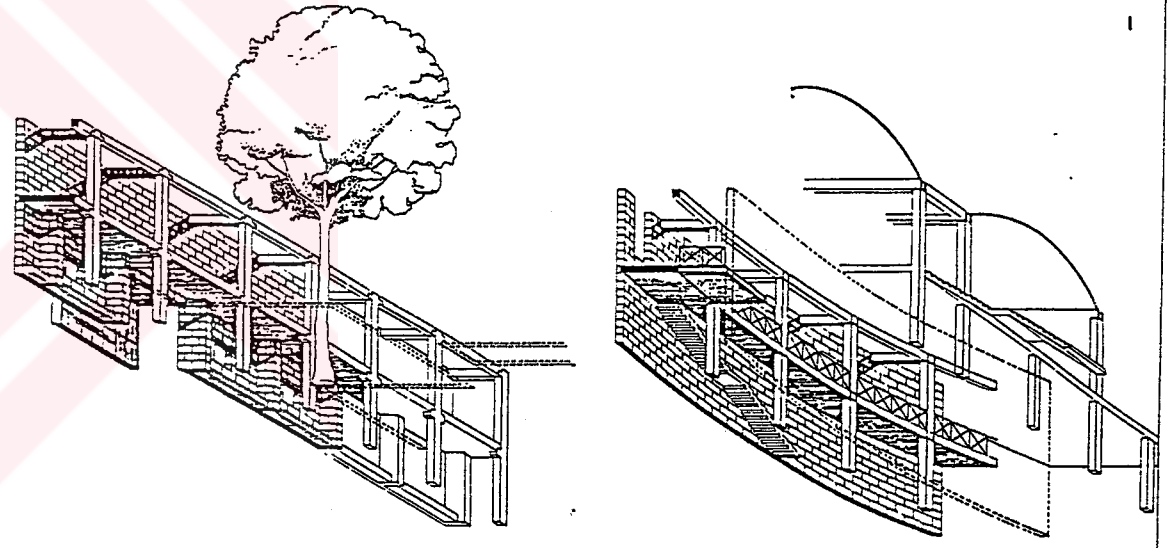
Pianta quota terreno/Ground-floor plan

Sezione A-A/Section A-A Rapp. 1:200

Sezione B-B/Section B-B Rapp. 1:200

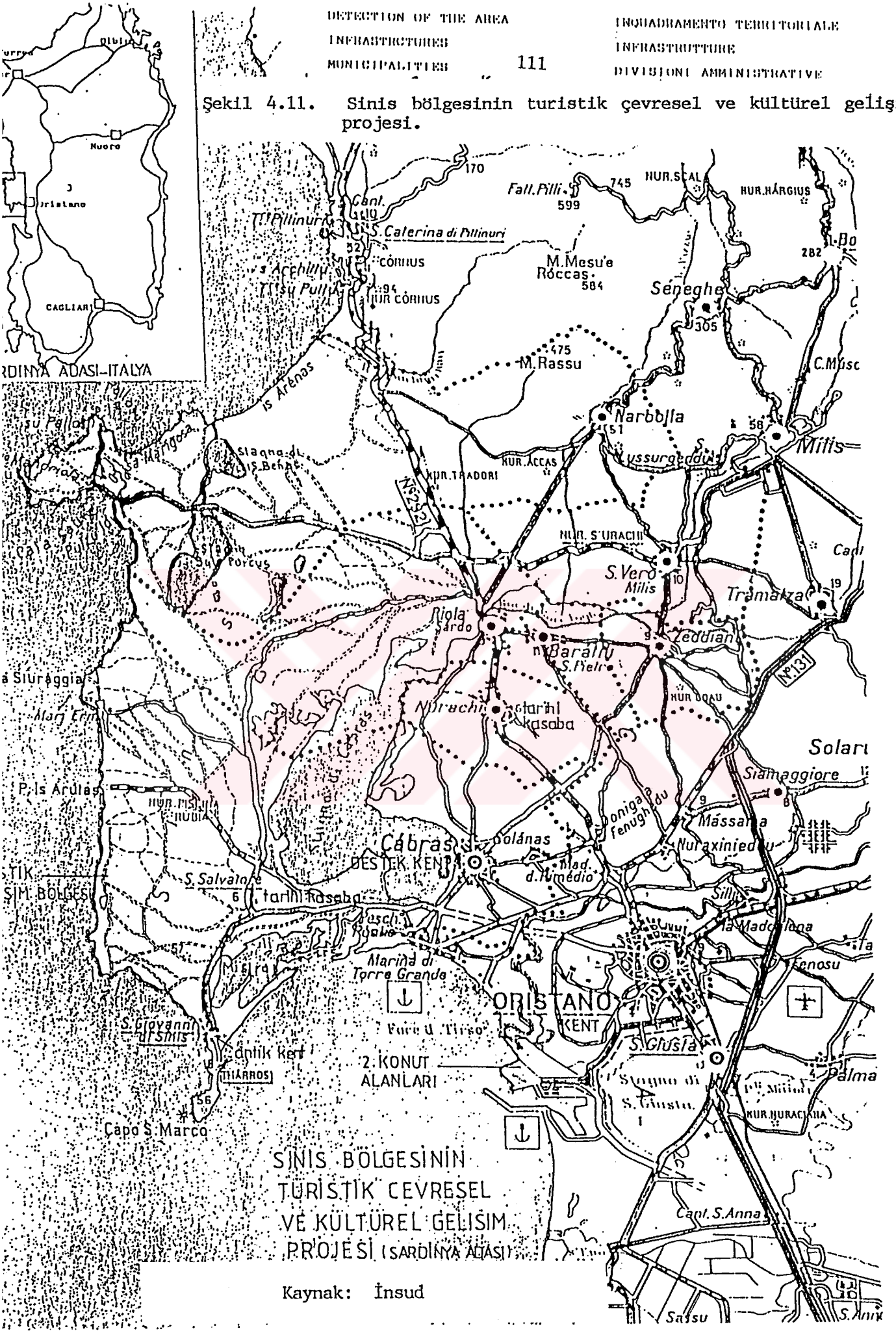

Assonometrie del percorso interno/Axonometric views of interior way

SCALA 1:500 METRI

Kaynak: İnsud

Şekil 4.11. Sinis bölgesinin turistik çevresel ve kültürel gelişim projesi.

Nuoro
Oristano
CAGLIARI
RDINYA ADASI-ITALYA
SİNİS BÖLGESİNİN
TURİSTİK ÇEVRESEL
VE KÜLTÜREL GELİŞİM
PROJESİ (SARDİNYA ADASI)
2 KONUT
ALANLARI
ORISTANO
KENT
Cabras
DESTEK KENT
Marina di
Torre Grande
Capo S. Marco
S. Giovanni
di Sinis
S. Salvatore
tarihi kasaba
Nurachi
tarihi kasaba
Baratili
S. Pietro
Riola
Sardo
Zeddiani
Tramatza
Milis
Narbolia
Seneghe
M. Rassu
M. Mesu'e
Roccas
S. Caterina di Pittinuri
S. Vero
Milis
S. Giusta
Palma
Solarussa
Siamaggiore
Massama
Nuraxinieddu
Sassu
Cant. S. Anna
Laguna di
S. Giovanni
Stagno di
S. Giusta
Stagno di
Mistras
Is Arenas
Porcus
Fall. Pilli
599
745
NUR. SCALA
NUR. HARGIUS
282
305
475
504
170
94
32
51
56
19
10
9
8
12
NUR. CORIUS
NUR. ACCAS
NUR. TRADORI
NUR. SURACHI
NUR. BOAU
NUR. NURACHI
NUR. MISTRAS
NUR. NIDDA
S. Caterina di Pittinuri
Cant. Gelo
Is Aruttas
Is Arenas
Is Benas
Is Arenas
Is Aruttas
Is Arenas
Is Benas
Is Arenas
Is Aruttas
Is Arenas
Is Benas
Is Arenas

iki dönemede ait binalar ortaya çıkartılmıştır. Projede bu çalışmala-r ın yürütülebileceği açık ve kapalı alanlar, kazı evi, kitaplık gibi aktivitelerin Tharros yakınında yer alması düşünülmüştür. Buradaki diğer bir antik şehir ise S.Salvatore'dir. Şehir Sinis Bölgesinin kent ruhunu (Genios Loci) anlatmaktadır. Burada bulunan tapınağın bir kısmı ayaktadır ve geleneksel konutlar bulunmaktadır (Şekil 4.12).

Bölgede var olan turistik gelişim niteliksiz oteller ve pansiyonlar ile sınırlıdır. Bunların yoğun bulunduğu Oristano ve Sassari şehirlerinde ise sonuç ne yazık ki çevresel bir felakettir (Şekil 4.13). tarihi ve doğal çevrenin korunması ve çevrenin düzenlenmesi için bölgesel politikaları belirleyen çok yönlü bir plan 27.8.1991 tarihinde kabul edilmiştir. Gelişim projesinin genel amaçlarını bölgesel planlama kararlarını belirleyen, planda turistik tesis tasarımında yol gösterici olan bir tasarım rehberinden bahsedilmektedir. Projenin hazırlanmasında ekonomist, turizm eksperi mimar, tarım uzmanı, şehir plancısı, restoratör, tarihçi, ziraat mühendisi, sosyolog ve arkeologlarla işbirliği yapılmış ve yabancı uzman görüşlerine baş vurulmuştur.

Bu çalışmalardan sonraki adım bölgeyi dört ana zona ayırmak olmuştur.

1. Çevresel yenileme:

Bu çalışmalar tüm bölge bazında yürütülecek olup, kıyıdaki doğal oluşumların ve bitkilerin iyileştirilmesi çalışmasını kapsamaktadır.

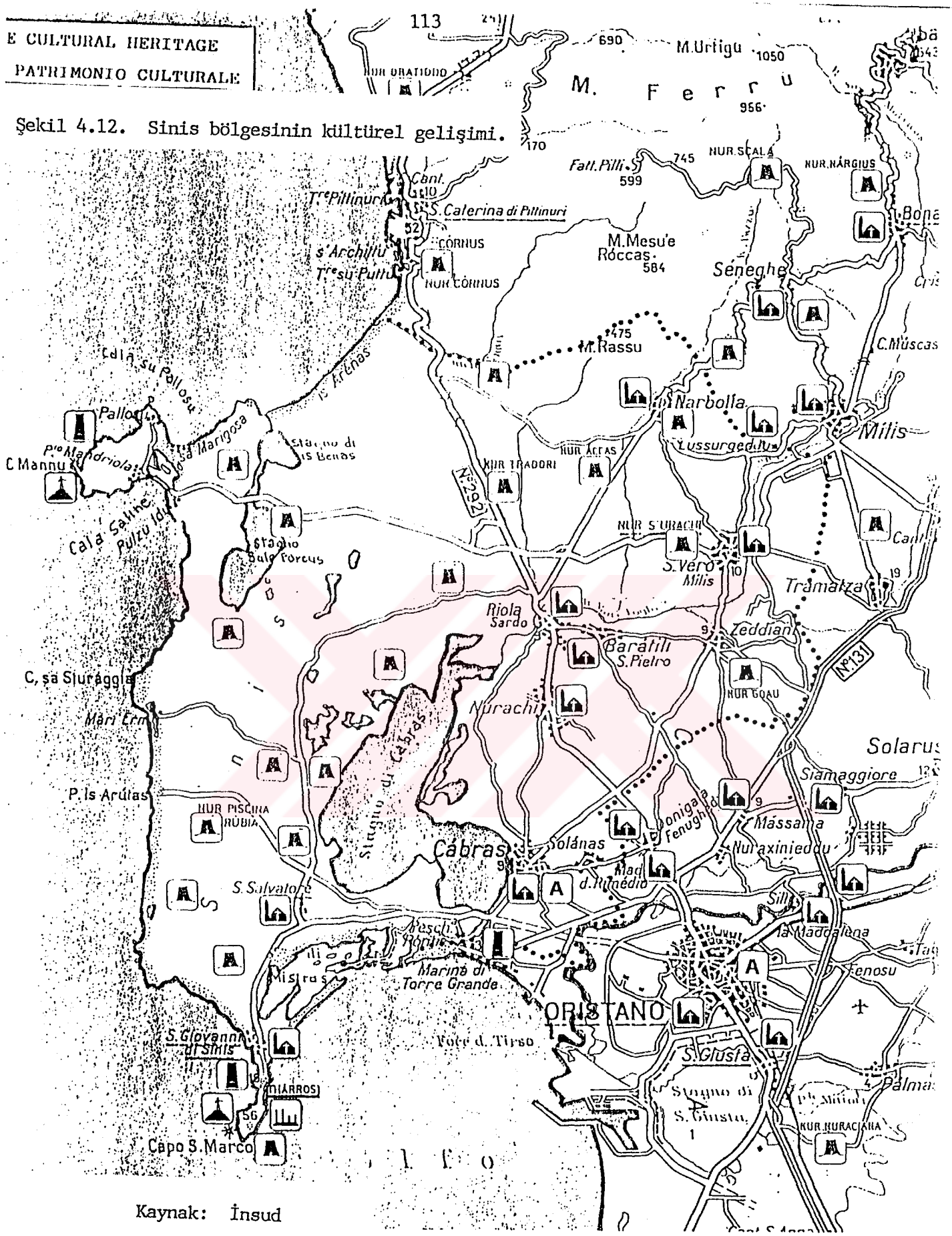
2. Şehirsel geliştirme ve iyileştirme çalışmaları:

Burada alan çeşitli aktivitelere göre bölünmüş ve kullanım esasları belirlenmiştir. Peyzajın yenilenmesi, yeniden ağaçlandırma, sosyal ve kültürel faaliyetler için bataklıklar kenarında bir merkez oluşturulması projedeki önemli kararlardır.

3. Arkeolojik ve tarihi alanların korunması ve restorasyonu:

Tharros antik kenti turist çeken önemli bir merkezdir. Buradaki kalıntıların korunması için kontrollü girişimler, çiftler ve güvenlik sistemi yapılacaktır. Girişin hemen yanında bir otopark olacak ve yolcu antik şehri yaya dolaşacaktır. Giriş yakınında şehir hakkında bilgi alınabilecek bir eğitim merkezi ve küçük boyutta bir arkeoloji müzesi tasarlanacaktır. Şehrin sınırlarının korunmasına özel önem

Şekil 4.12. Sinis bölgesinin kültürel gelişimi.

Kaynak: İnsud

NURAGHE

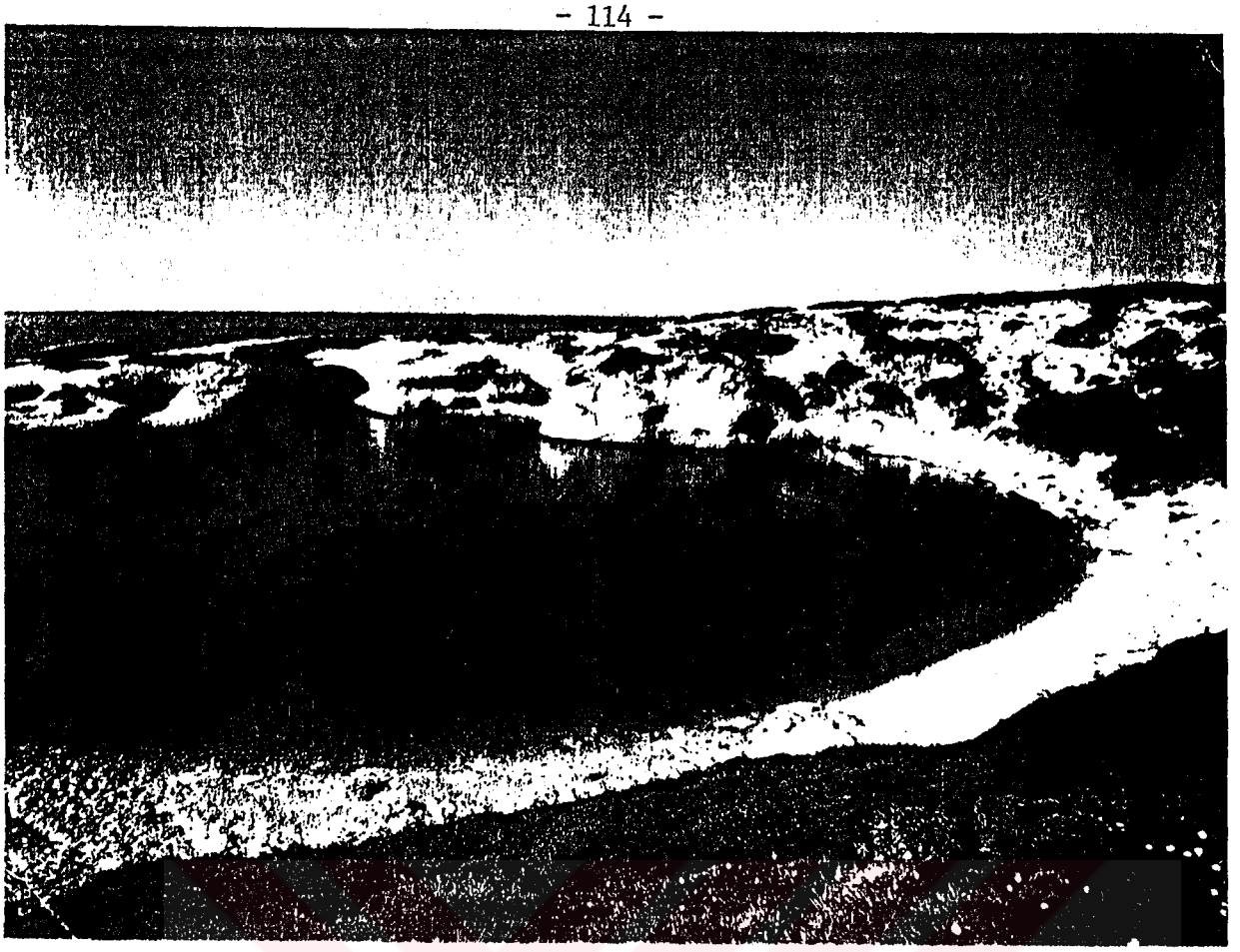
ARCHEOLOGICAL SITES
SCAVI ARCHEOLOGICI

COASTAL WATCH TOWER
TORRE COSTIERA

CHURCHES
CHIESE MONUMENTALI

SIGHTSEEING SPOTS
PUNTI PANORAMICI

MUSEUM
MUSEO

S'ARCHITTU

Şekil 4.13. Tarihi ve doğal çevre özellikleri

SAN SALVATORE

Kaynak: İnsud

verilecek her ne olursa olsun yapılaşmaya izin verilmeyecektir (Şekil 4 .14). Tarihi kasaba San Salvatore'de geleneksel tekniklere bağlı olarak çalışacak bir restorasyon ve dökümantasyonu merkezi kurulacaktır. Buradaki geleneksel konutlar araştırmacılara ve turistlere kiralanarak turistik gelişimekatkıda bulunacaktır. Burada ayrıca eski yollardan yaya ve bisiklet yolu olarak yararlanılmış ve yol kenarlarında seyir terasları planlanmıştır.

4. Turistik gelişim bölgeleri:

Geniş bir alana yayılmış ve projenin en önemli kısmını oluşturan bölgelerdir. Buradaki tasarımlarda gözönünde tutulacak iki ilke saptanmıştır.

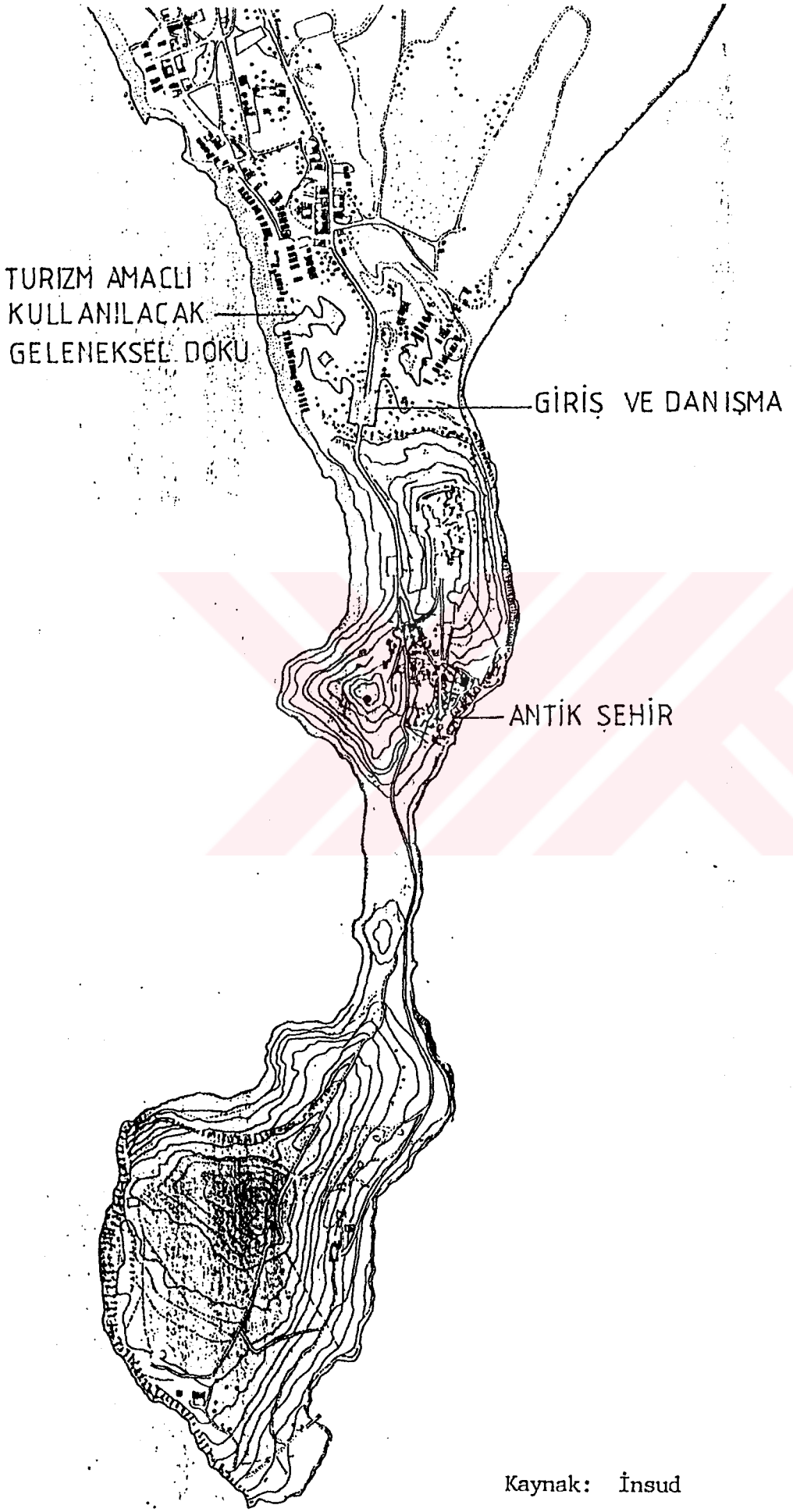
1. Tipolojik çalışmalar yapılması ve bölgenin bina geleneğinin incelenerek yeni tasarımlara yansıtılması.

2. Yeni tasarımların tarihi görünümden bazı özellikleriyle ayrılması.

Bu ilkeler modern teknoloji ve ekipmanların kullanılmaması amacını gütmemektedir. Ancak geleneğin tüm tarihi ve tipolojik elemanları tasarımlılar için bir kültürel birikim olmalıdır. Bu tür bölgelerde yeni yerleşimler ve gelenek arasında bir buluşma noktası olmalıdır. Bütün bu prensipler doğrultusunda bölgede San Salvadore tipolojisi ile tasarlanmış bir motel planlanmıştır. Bunun turistik gelişim sürecinin başlangıcındaki bir tasarım olduğu unutulmamalıdır. Projenin temel karakteristikleri şöyledir; doğa içinde yayılma, pratik bir yapım teknolojisi kullanımı, yöresel mimari referansları, avlu içine alınarak parçalanmış sosyal aktiviteler (Şekil 4.15).

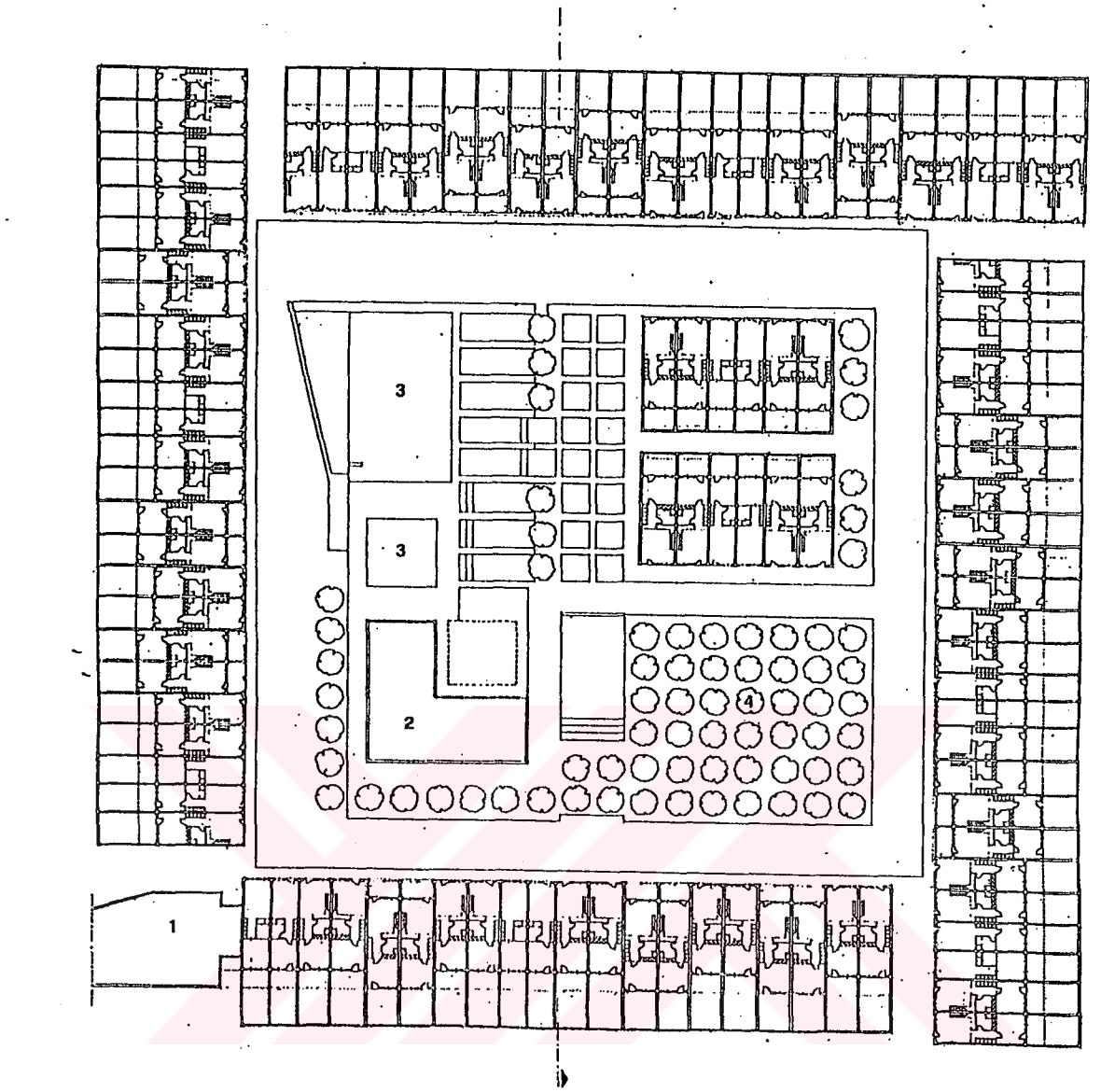
Sinis bölgesinde bulunan tepeler geniş çaplı bir turistik gelişime izin vermemektedir. Burada çok kapsamlı büyük oteller yapılırsa çevrenin zarar görmesi kaçınılmazdır. Proje her yönüyle araştırılmış olduğundan hiç bir revizyona gerek kalmadan uygulanacaktır. Ancak proje uzun zaman içinde başarılı olacaktır. Çünkü bitkilerin yetişmesi restorasyonunun tamamlanması ve yeni yerleşimlerin inşaası zaman almaktadır. Bu projenin tamamlanmasıyla turistik sayısı artacak ve burası sekiz ay süren sezonu ile İtalya'nın en ilginç bölgelerinden biri olacaktır.

Şekil 4.14. Tharros antik kenti çevresi turistik gelişimi.

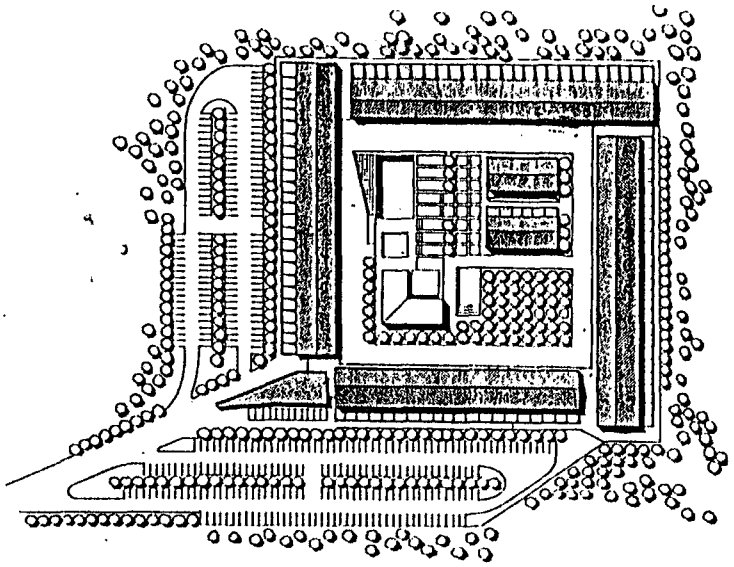

Kaynak: İnsud

Şekil 4.15. Tipolojik analiz sonucunda oluşmuş otel tasarımı.

0 5 10 15 20 25 50 METRI

1) ENTRANCE - FACILITIES
   INGRESSO - SERVIZI
2) RESTAURANT - BAR
3) POOL
   PISCINA
4) GARDEN
   GIARDINO

Kaynak: İnsud

4.1.5. Yunanistan

1960 yılı sonrasında Yunanistan'da Turizm hareketi gelişmeye başlamıştır. 1987 yılında 8.540.962 olan turist sayısı , 1990 yılında 9.310.392 olarak tesbit edilmiştir. 1990 yılında 438.355 adet otel ve 282.304 adet otel dışındaki işletmeler olmak üzere toplamda 721.189 yatak sayısı bulunmaktadır. Yunanistan turizminde sunu güneş, deniz, kum üçgeninden oluşmakta ve tarihi bölgelere yapılan turistik çekim de önem kazanmaktadır. Yunan turizminde adalar oldukça önemli bir turistik potansiyele sahiptir. Bunlardan biri olan Mykonos ise 105.5 $km.^2$ arazisi ve 81.5 km^2 deniz kıyısı bulunan bir adadır. Ada tarım ile geçinmekte iken, son 30 yıl içinde hızla gelişen turizm nedeniyle ada ekonomisinde önemli yer tutmaktadır (H.Collossis, A.Parpairis, 1991) (Şekil 4.16). adanın en çekici ve en çok ziyaret edilen yeri olan Platy Glao bölgesi doğal güzellikleri ve temiz denizi ile ünlüdür. Nüfusu az olup, yaşayan insanların bir kısmı çiftçi, bir kısmı inşaatçı, diğer kısmı ise turistik tesis işleticisi, ya da çalıştırıcısıdır. Bölgede birkaç pansiyon ve otel bulunmaktadır. Ancak bölge artan özellikleriyle otel gelişimine elverişlidir. Bu yüzden bölgede bir turistik gelişim çalışması yapılmıştır. Proje düzenlenirken iki nokta proje çalışmalarını yönlendirmiştir.

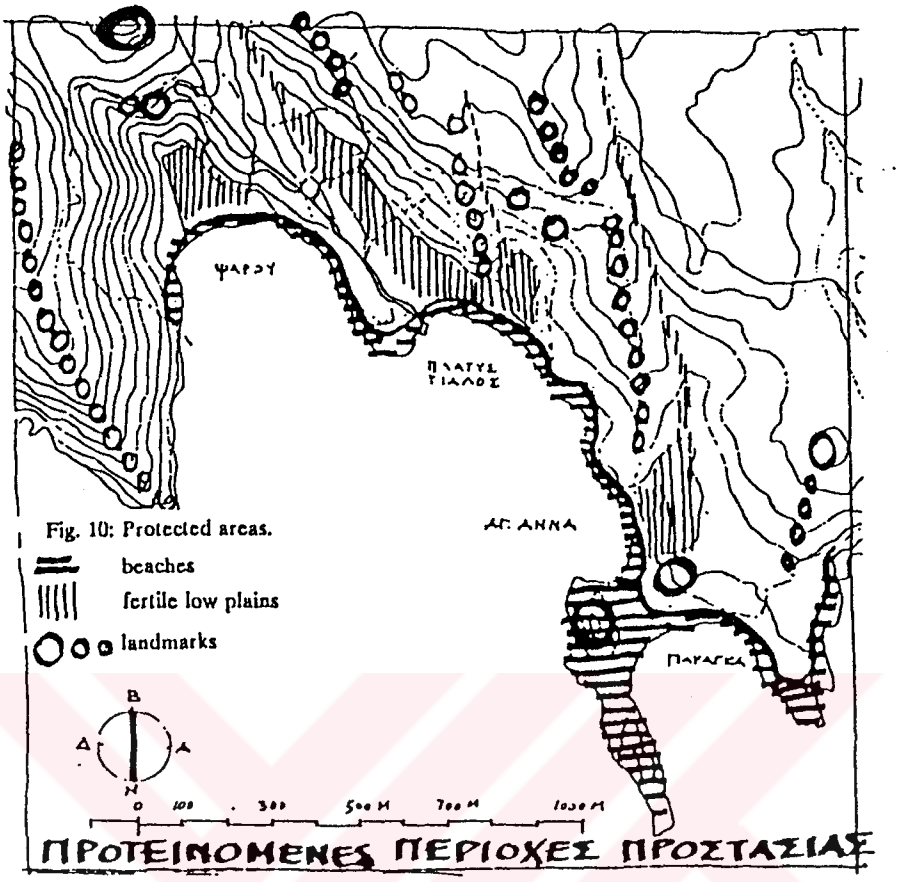
1. Taşıma kapasitesi (İnsan ve Bina): Taşıma kapasitesinin tesbit edilerek kapasite artışının adanın doğal ve tarihi çevresine getireceği etkilerin incelenmesi.

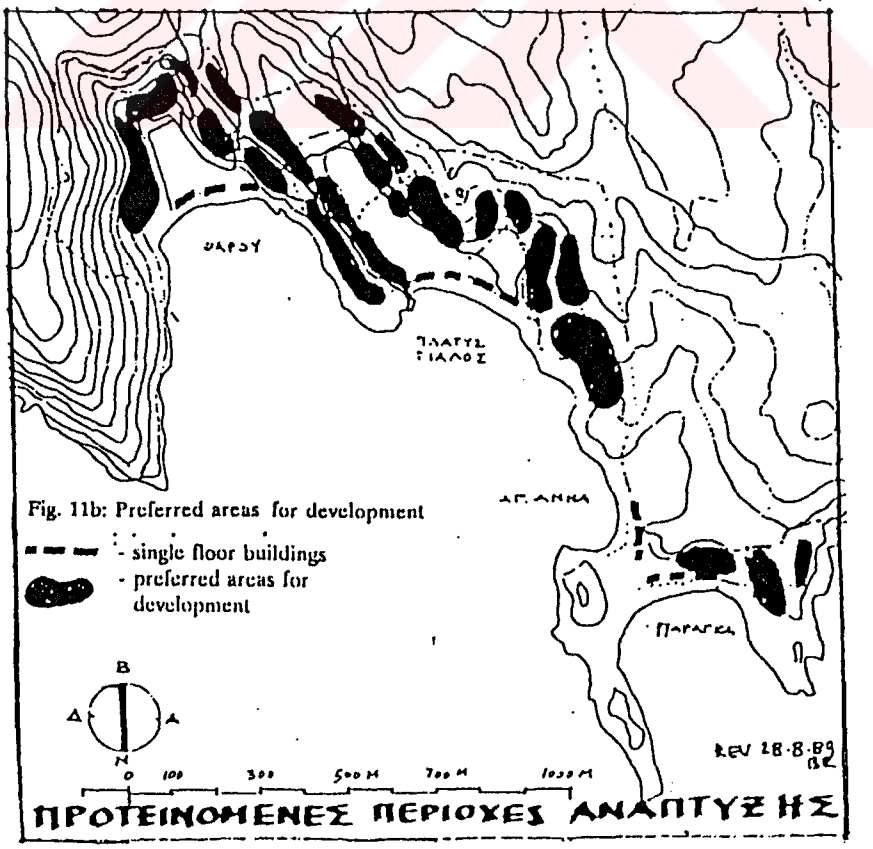
2. Yeni gelişmelerin doğal ve kültürel özellikleri bozmadan nasıl olabileceği ve turiste hizmet verebileceğinin düzenlenmesi. Bölgede bir plan dahilinde gelişmeyen ve bir kısmı kaçak olan yapılaşmalan mevcuttur. Bir master plan dahilinde alınan ada kıyıları birkaç turistik gelişme bölgesine ayrılmıştır. 1980 yılında yapılan bu planda adanın kıyı bölgelerinin nasıl ve hangi sırayla turizme açılacağı saptanmıştır. 1988 yılında yapılan plan revizyonuyla Platay Glao bölgesinde doğal ve tarihi çevreye uyumlu ve saygılı bir plan gelişiminin yapılabilmesi için yeniden çalışmalar başlamıştır.

Planlama Metodu Şöyle Açıklanabilir:

1. Kanun koyuculara ve politikacılara projenin nasıl tanıtılacağının araştırılması yapılmalıdır.

Şekil 4.16. Mykonos Turistik Geliştirme Projesi.

Kaynak: International Symposium on Architecture in the Mediterrenean

C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

2. Projenin mesajı nedir? Doğal karakteri korumak, yapay çevrenin dikkatle korunması için alınacak önlemler.

3. Yeni gelişmelerin görsel imaja katkıda bulunması, plaj ve yeşil alanların binalar tarafından yok edilmemesi için gereken önlemlerin alınması.

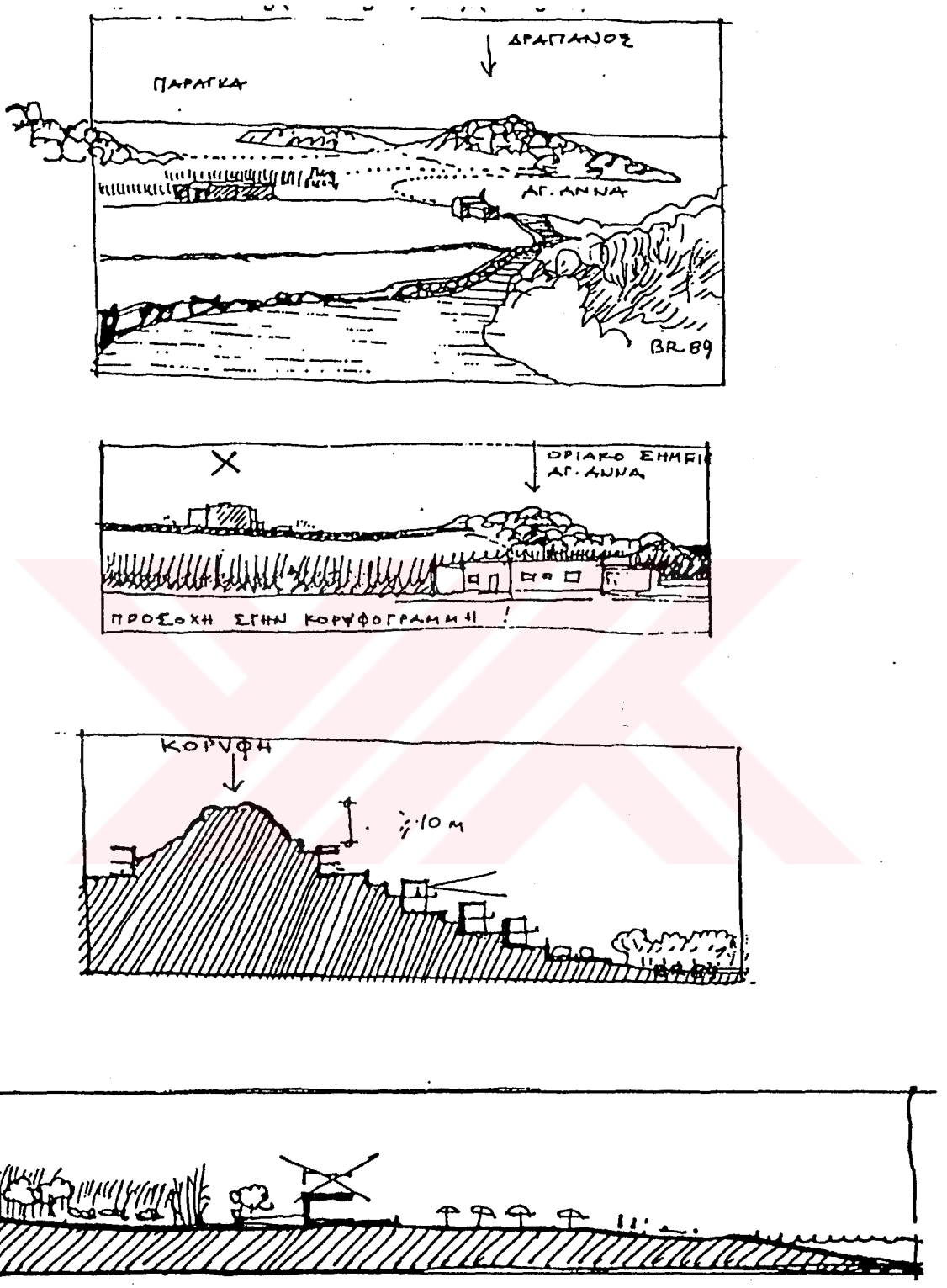
4. Yeni gelişmelerin bölgenin geleneksel ve karakteristik özelliklerine uygun olarak yapılmasının temini.

Bu aşamadan sonra çevre karakteristikleri saptanmıştır. Bunlar, tepeler, vadiler, plajlar, seyir terasları ve manzaraya sahip özel noktalar gibi yerlerdir. Bölgede bulunan birkaç büyük otel ise, çevreye uyumsuz binalar olarak göze çarpmaktadır. Birkaç katlı binaların ada ölçeğinde çevreye uyumsuzluğu saptandığından yeni yapılacak turizm gelişimlerinin tek katlı ve ağaçların arasında kaybolan rekreasyon alanlarıyla desteklenmiş, yöresel malzeme ile inşa edilmiş olması gerektiği projeyle savunulmuştur. Ayrıca, bu turistik gelişmeler tarımsal araziye zarar vermeyecek, iklim koşullarına uygun ve hakim rüzgar alabilen plajları halka kapatmayan, park, bahçe alanları ve spor aktiviteleriyle desteklenmiş bölgeler olacaklardır. Plaj yakınlarında binalar yapılmayacak ve yapılacak binalar kumsaldan minimum 100 m. öteye yapılacaklardır. Binalar arasında geniş yeşil alanlar ayrılacaktır. II.konut gelişimi mümkün olduğunca azaltılacaktır. Küçük ölçekte pansiyonlar bungalowlar ve moteller gibi binaların gelişimi teşvik edilmiştir. Proje üzerindeki kararların uygulanmasından saptırılmaması için özel önlemler alınmalıdır (Roe, 1991) (Şekil 4.17). 1990 yılı verilerine göre adada yaklaşık 25.000 yatak bulunmakta ve yaklaşık 1.000.000 kişi tarafından ziyaret edilmektedir. Adada beş yatak başına bir personel düşmekte ve hizmetler mükemmel birer şekilde verilmektedir. Tüm bu önerilerde gelişim projesinin başarılı olduğunu göstermektedir (Coccossis, Parpairis 1991).

4.2. Ülkemizde Turizm Gelişim Projeleri

Turizm ve Tanıtma Bakanlığında fiziksel planlama çalışmaları 1964 yılında başlamıştır. İmar ve İskan Bakanlığı ile birlikte yürütülen Efes Turizm Planlaması sonucu Kuşadası, Nevşehir Turizm Planlaması sonucu Göreme'nin büyük ölçekli fiziksel planları yapılmıştır. 1965

Şekil 4.17. Tasarım çalışmaları.

Kaynak: International Symposium on Architecture in the Mediterrenean

tarihinde Turizm ve Tanıtma Bakanlığında kurulan Fiziksel Planlama Müdürlüğü ile konu da köklü bir biçimde ele alınmak istenmiş, öncelikle turizmin çekim ve kullanım kaynakları olan doğal ve sosyo-kültürel kaynakların yoğunlaştığı yöreler tesbit edilmeye çalışılmıştır. Daha sonra, yörelerin fiziksel planlarının hazırlanması amaçlanmış, bir yandan da mahallinde uygulama ölçeğinde projeler hazırlanma yoluna gidilmiştir. Ülkenin tüm yüzeyi turizme elverişli olmadığından ülkenin tamamının fiziksel planlaması da amaçlanmamıştır. Bu çalışmalar daha sonra "Batı Türkiye Turizm Gelişim Etüdü" adı altında 1968 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca yayınlandı. Bu projenin hazırlanması sırasında ülke düzeyinde turizm yatırım alanları ve önceliklerinin daha ciddi bir şekilde bir an önce ele alınması gereği bir kez daha duyulmuştur. Bunun için çalışmalara başlandı. Çalışma iki aşamalı idi. Birinci aşamada turizm merkez ve alanları belirlenecek, ikinci aşamada bu alanların uygulama plan ve projelerinin hazırlanması amaçlanıyordu. Bunu gerçekleştirmek için de 1965 yılında Side Turizm Projesinin hazırlanmasına ve uygulamasına karar verildi. O devirde turizm planlaması daha az biliniyordu. Projenin işletme ve finans boyutları hiç düşünülmüyordu. Olay sadece bir şehircilik ve mimarlık olayı olarak görülüyordu.

Bu nedenlerden dolayı Side Projesinin uluslararası bir yarışma sonucu elde edilmesinin daha uygun olacağı düşünüldü. Bu yarışma ile:

1. Plancı ve mimarımız uluslararası turizm planlama ve anlayış ile tekniklerinidaha yakından inceleme fırsatı bulacaktır.

2. Bölge ve yöre uluslararası turizm işletme ve yatırımcılarına, tur operatörlerine ve turistlere proje başlangıcından itibaren tanıtılmış olunacaktır.

Bugün ülkemizde yeterli olmamakla beraber belirli bir ölçüde turizm planlamasından söz edilebiliyorsa bunda, "Uluslararası Side Turizm Planlama Yarışması"nın katkısı büyüktür.

O yıllarda Turizm ve Tanıtma Bakanlığı gittikçe fiziksel planlama konusunda uzmanlaşıyor ve yaptığı çalışmalarla bunu kanıtlıyordu. 1987 yılında DPT Koordinasyon Dairesi Başkanlığınca alınan turizm planlamasını Turizm ve Tanıtma Bakanlığı yapar kararı bunun bir kanıtıdır. Daha sonra bu yetki, 1605 sayılı yasa ile İmar ve İskân Bakanlığına geçmiştir.

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Side Projesinden sonra Kapadokya bölgesinde de geniş kapsamlı birproje yürütme kararı almış ve bunu gerçekleştirmek için İtalyan Devlet ve UNESCO ile işbirliği yapmıştır. Yapılan çalışmalar "Kapadoçe" adı altında bir kitap ile altı dilde yayınlanmıştır. 12 Mart 1971 hükümet değişimi sonucu projenin ikinci etabına geçilememiştir.

1969 yılında DPT 6/12209 sayılı kararnameyi çıkartmıştır. Bu kararname ile Çanakkale-Balıkesir ili, sınırından, Mersin, Adana ili sınırına kadarki, 3 km. derinliğindeki sahalar "Turizm Gelişme Bölgesi" ilan edilmiş ve 15 yıl içinde 500 bin yatak yapılması öngörülmüştür. Bu kararname gereği bir Danimarka firması ile DPT'nin Antalya'da birlikte hazırladığı planlar ise İmar ve İskân Bakanlığınca yeterli görülmeyerek onaylanmamıştır. Bu sıralarda bütün ülkeyi kapsayan ve daha ileri bir yöntemle yatırım merkez alan ve önceliklerini, yatırımların tür, sınıf ve optimum büyüklüklerini belirleyen çalışma, Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca tamamlanmış, ancak 12 Mart 1971 tarihindeki hükümet değişimi sonucu, çalışma bastırılmıştır. Bugün hala bu çalışmanın öncelikle yapılması gereği vardır. Ancak, bu tarihten sonra ülkede sık sık hükümetler değişmiş ve bunun sonucunda planlama birikimi olan uzmanlar da değişmiştir. Büyük ölçüde gereksiz yere yeniden aramalara girilmiş, daha önce elde edilen ilerlemelerden tam anlamı ile yararlanılmamıştır. Turizm ve Tanıtma Bakanlığında bu tarihlerde oldukça yoğun bir şekilde fiziksel planlar üretilmiştir. Bu planlar ile yaklaşık 310 bin yatak öngörülmüş bulunmaktadır. Sektörün asıl sorunu ise uygulamanın yapılmayışıdır. Bunun en başta gelen ve en önemli nedeni de Devlet planlarında Turizm sektörüne gereken önemin verilmemesidir. İlk defa 1981 yılı programında DPT ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ve diğer kamu kuruluşlarını turizme dönük yatırımları yönlendirilmeye çalışılmıştır (O.Göçer, 1984).

Turizm Bankası ülkemizde hangi yörelere ve ne şekilde yatırım yapılacağını tesbit etmiş ve bir sınıflama yapmıştır. Bu nedenle, öncelikli yöreler aynı zamanda hem çok turist çeken, hem de turizm potansiyeli bakımından oldukça zengin yörelerdir.

Birinci derecede öncelikli yöreler şunlardır:

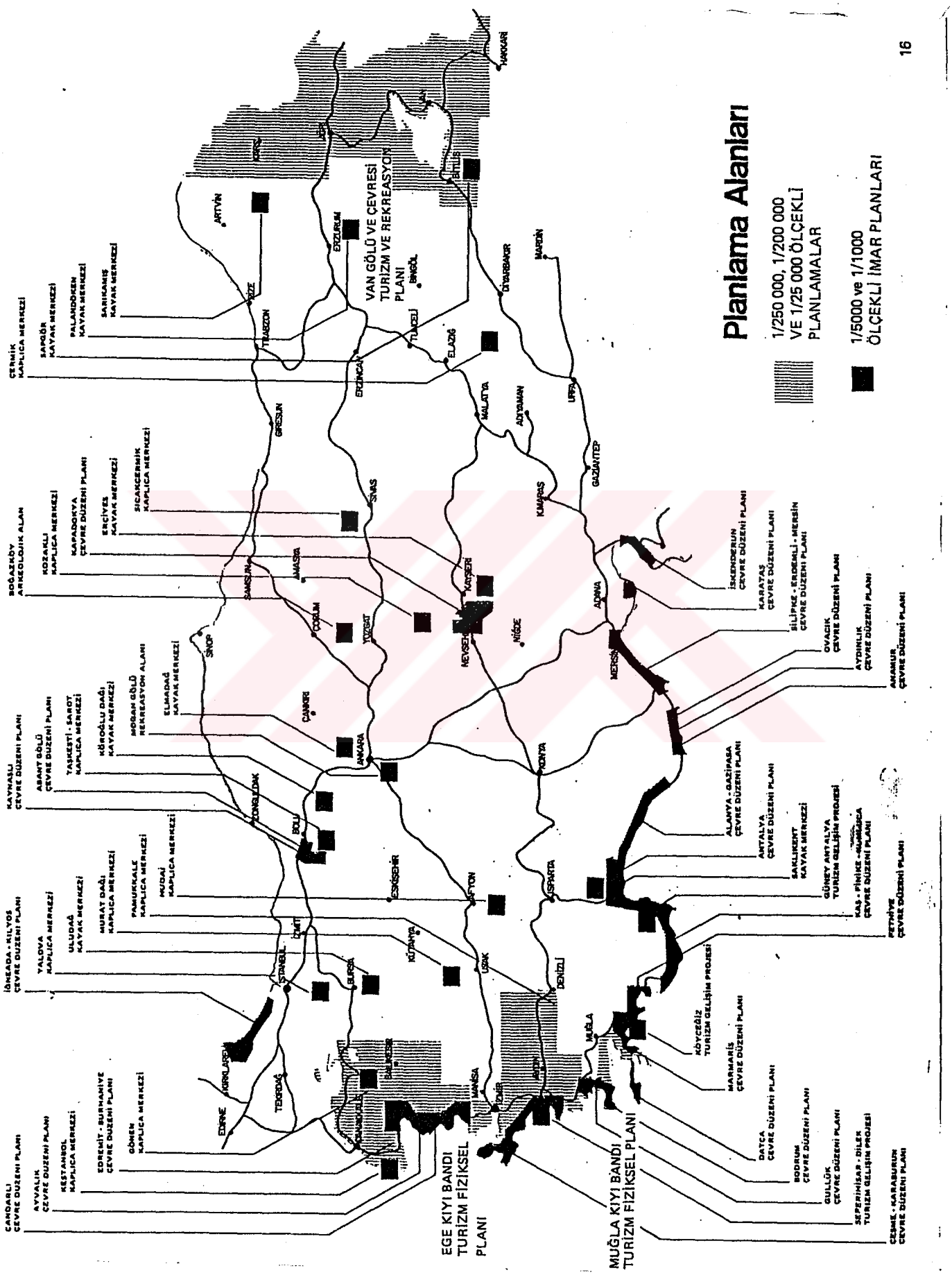
1. İstanbul (Kendi içinde 8 merkeze ayrılır).

2. İzmir (Kendi içinde 6 merkeze ayrılır).
3. Aydın (Kendi içinde 3 merkeze ayrılır)
4. Muğla (Kendi içinde 12 merkeze ayrılır)
5. Antalya (Kendi içinde 21 merkeze ayrılır)
6. Ankara (Kendi içinde 3 merkeze ayrılır).
7. Denizli (Pamukkale)
8. Nevşehir (Mustafapaşa Turizm Merkezi)
9. Bolu (Köroğlu Turizm Merkezi)
10. Bursa (Kendi içinde 3 merkeze ayrılır) (Şekil 4.18).

Ülkenin turizm potansiyelinin planlı bir biçimde değerlendirilerek kullanıma açılması için gereken tüm planlama çalışmaları Bakanlığın Turizm Planlaması Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Bu amaçla adı geçen Genel Müdürlük ülkenin önemli turizm kaynaklarının yoğunlaştığı bölgelerde ilk adım olarak 1/200.000 ve 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planları gerçekleştirmektedir. Bu planlarda turizm yatırım alanları belirlenmekte ve bunların gelişimine olanak verecek önemli altyapı yatırım kararları oluşturmaktadır. Bu planların diğer amaçları da özellikle kıyı kesimlerinde yoğunlaşan yazlık konut ve sanayi gelişimlerinin çevre bozucu etkilerini azaltmak, bu kullanışlar ile turizm kullanışları arasında bir denge sağlamak ve doğayı korumak şeklinde özetlenebilir.

1/200.000 ölçekli çalışmalar daha büyük ölçekli planlama çalışmalarına ışık tutma ve önemli yatırım kararlarını yönlendirme amacıyla Bakanlık içi çalışmalarda kullanılmaktadır. Türk yasalarına göre 1/200.000 ölçekli, fiziksel planlar onanarak yasal bir nitelik kazanamamaktadır. Günümüze kadar Ege Denizi, Doğu Anadolu ve Muğla ili kıyılarının 1/200.000 ölçekli çalışmaları tamamlanmış olup, bu oranlara bağlı olarak bir tarafta 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planı hazırlanmış, diğer taraftan havaalanı, karayolu gibi önemli altyapı yatırımları başlatılmıştır. Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca hazırlanan 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planları, yasaya göre ülkede yapılan tüm fiziksel planları inceleme ve onama yetkisine sahip, İmar ve İskân Bakanlığınca gönderilmekte ve onanmaktadır. Bu onama sonucu arazi kullanışına ilişkin kararlar kesinleşmekte, ancak bu kararlara bağlı olarak inşaat işlemleri başlatılmamaktadır. Zira yasa inşaata başlayabilmek için tüm inşaat koşullarının net olarak belirtildiği 1/1000

Şekil 4.18. Ülkemizdeki turizm planlaması alanları.

Kaynak: Turizm Yatırımları el kitabı.

ölçekli imar planının da İmar ve İskân Bakanlığınca onanmasını öngörülmektedir.

Ülkede turizm yatırımları uygulaması pratikte iki değişik şekilde yapılmaktadır. Birinci şekilde turizm yatırımı yapmak isteyen kişi veya kuruluş, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'na müracaat ederek yatırım için uygun alanları öğrenmektedir. 1/25.000 ölçekli planlar üzerinde uygun alanlar ve genel inşaat koşulları yatırımcıya bildirilmekte ve yatırımcı inşaata başlayabilmek için 1/1000 ölçekli planları kendi hazırlatmaktadır. Bu durumda inşaat ve tefrişat için yatırımcı daha sonra Turizm Bankasından kredi alabilmekte fakat genel altyapının gerçekleştirilmesi açısından devletin katkısı sınırlı kalmaktadır. İkinci şekilde Turizm ve Tanıtma Bakanlığı toplu turizm gelişimi yapılabilecek ve turizm potansiyeli yüksek alanları belirlemekte, bu alanlardaki arazi mülkiyetini elde etmekte ve 1/1000 ölçekli planlarını kendisi yaparak İmar ve İskân Bakanlığına onatmaktadır. Bu tür gelişim alanlarında yapılan planlamalara bağlı olarak genel altyapı ve çevre düzenlemesi hizmetleri ve giderleri kamu eliyle yapılmakta yatırımcıya, arsa payı, ortaklık veya uzun vadeli kiralama yoluyla sunulan parsel tüm mülkiyet ve planlama kararları çözülmüş hale getirilmektedir. Bu işlemlerin kamu eliyle yapılmış olması yatırıma geçiş süresini çok kısalttığı gibi, yatırımcı için gerekli olan altyapı, çevre düzenlenmesi gibi faaliyetleri de çözmektedir. Bu tür organize turizm gelişim alanlarında yatırımcıların teşvik ve öncü olmak amacıyla bazı parsellerdeki turistik tesisleri Turizm Bankası kendi gerçekleştirmekte, diğer parsellerdeki tesisler için de kredi vermektedir. Dünya Bankası tarafından da gerek teknik, gerekse mali yardımlarla desteklenen bu tür organize Turizm Gelişim Alanlarından günümüze kadar 3 adet planlanmış olup, her üç projenin de uygulanmasına başlanmıştır.

Bu projelerden bir tanesi Muğla ilinin Köyceğiz ilçesinde gerçekleştirilmekte olup, projenin tamamlanması ile bölgede yaklaşık 10.000 yataklı bir kapasite elde edilecektir.

Toplam 6 km.'lik bir sahil bandına sahip proje alanında turizm yatırımları için çok uygun niteliklere sahip plaj olanaklarının yanı sıra turizm için ek çekim unsuru olarak değerlendirilebilecek antik "Kaonos" kenti harabeleri, radyoaktivitesi çok yüksek seviyede termal su kaynakları, dört adet göl, geniş çam ormanları, balıkçılık ve

avcılık olanakları bulunmaktadır. Tümü 1990 yılı sonunda tamamlanmak üzere programlanmış olan üst ve altyapı yatırımlarına 1978 yılında başlanmış bulunmaktadır. Projenin yatırım programına uygun olarak ilk turistik tesisin temeli 1979 yılında atılmış bulunmaktadır.

Yürütülmekte olan ikinci Organize Turizm Gelişim Projesi ise Antalya kentinin güneyindeki kıyı bandında yer almaktadır. Turizm ve Tanıtma, İmar ve İskân ile Orman Bakanlıklarının ortaklaşa çalışmaları ile hazırlanan plan onanlıdır. Proje yapımı ve altyapı gereksinmelerinin bir kısmı Dünya Bankası'nca finanse edilmektedir. Türkiye'de ilk kez olarak ta Antalya merkezli yerel örgüt kurularak yatırımların koordinasyonu ve proje yapım işleri tek elden yürütülmektedir. Proje alanı, Antalya ticaret limanı ile güneybatıdaki Gelidonya arasında kalan 75 km.'lik kıyı bandını kapsamaktadır. Tüm alan aynı zamanda Olypos-Beydağları Milli Parkı sınırları içerisinde kalmaktadır. Türkiye turizminde önemli yer kapsayan Antalya kenti proje alanının da olduğu turistik bölge merkezini oluşturmaktadır. Proje alanında kalan Kemer yerleşmesi ise Antalya kentinin bir alt kademesinde yer alacak ve destek kent niteliğinde tüm projenin merkezsel ve turistik altyapı fonksiyonlarını yüklenecektir.

Kemer'e bağımlı olarak da Beldibi, Kızıltepe, Güneydeniz ve Tekirova Organize Turizm bölgelerinin kurulması öngörülmüştür.

Havaalanı, liman ve iyi kaliteli karayolu bağlantılarına sahip Antalya kentine yakın olması, kıyı olanakları, kıyıya dek inen ve büyük yoğunluğu kamu mülkiyetinde olan orman arazisi, Phaselis, Olympos gibi önemli antik merkezlerin varlığı bölgenin organize turizm gelişim projesi anlayışı ile planlanmasında önemli etkenler olmuştur.

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın Antalya yöresindeki ikinci önemli proje alanı ise Side'dir. Antalya'ya güneydoğuda 80 km.uzaklıkta bulunan Side, kente iyi bir karayolu ile bağlanmıştır. Hava ve deniz ulaşımı da güçlüdür. Proje alanı Kumköy'den doğuda Manavgat Irmağı'na kadar olan 12 km.'lik bir kıyı bandını kapsamaktadır. Burada toplam 12.000 yatak öngörülmüştür. Proje alanının merkezini Antik Side (Selimiye Köyü) oluşturmaktadır. Burada yeralan zengin tarihi varlıklar yerli ve yabancı turistlerin yöreyi ziyaret etmelerindeki en büyük etmendir. Tüm proje alanına ait 1/5000 ve 1/1000 ölçekli imar planları

hazırlanmış ve onanmış bulunmaktadır. Altyapı projeleri ise halen Turizm ve Tanıtma Bakanlığı tarafından hazırlanmaktadır. Mevcut altyapı düzeyi, üstyapı yatırımlarının başlamasına imkân verebilmektedir (Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, 1993).

4.2.1. Antalya ve Çevresi Yatırım Alanları ve Gelişim Projeleri

Antalya yöresi, turizm yatırım taleplerinin artarak yoğunlaştığı en önemli bölgelerimiz arasında yer almaktadır. İlgi çekici doğal güzelliklere, denize girmeye elverişli kumsallara, uzun deniz sezonuna, Akdeniz bölgesinin nüfus ve ekonomik yapısıyla önemli kenti olan Antalya'nın destek kent olarak yatırım planları ile yakın ilişkisine, hava ve karayolu ulaşımının mevcudiyetine, tarihi ve arkeolojik zenginliklere sahip olması yöreye yatırım tesisi artışının başlıca faktörleridir. Ayrıca Güney Antalya ve Side Turizm Yatırım Alanlarında Devletçe gerçekleştirilmekte olan altyapı yatırımlarının varlığı da yatırım taleplerinin Antalya yöresine yönelmesinin diğer önemli unsurudur.

Antalya turizm yatırım alanları 21 alt bölgeye ayrılarak incelenmiştir. Sözkonusu alt bölgeler batıdan doğuya doğru şöyle sıralanmaktadır:

1. Kalkan Turizm Yatırım Alanları,
2. Kaş Turizm Yatırım Alanları,
3. Zümrütkaya Turizm Yatırım Alanları,
4. Sahilkent (İncirağacı) Turizm Yatırım Alanları,
5. Hasyurt Turizm Yatırım Alanları,
6. Kumluca Turizm Yatırım Alanları,
7. Mavikent Turizm Yatırım Alanları,
8. Güney Antalya Turizm Yatırım Alanları,
9. Antalya Batı Kesimi Turizm Yatırım Alanları,
10. Konyaaltı Turizm Yatırım Alanları,
11. Antalya Kent Merkezi Turizm Yatırım Alanları,
12. Lara Turizm Yatırım Alanları,
13. Belek Turizm Yatırım Alanları,
14. Serik - Manavgat Turizm Yatırım Alanları,
15. Çolaklı Turizm Yatırım Alanları,
16. Side Turizm Yatırım Alanları,

17. İncekum Turizm Yatırım Alanları,
18. "Alanya Mücavir Alanı" Turizm Yatırım Alanları,
19. Alanya Turizm Yatırım Alanları,
20. Mahmutlar Turizm Yatırım Alanları,
21. Gazipaşa Turizm Yatırım Alanları.

Bunlardan Güney Antalya ve Side Turizm Yatırım Alanları, turizm alanı olarak ilan edilmiş olup, sınırları 6.8.1982 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Turizm merkezi olarak ilan edilen Konyaaltı Turizm Yatırım Alanlarının sınırları 6.9.1982, Belek Turizm Yatırım Alanlarının sınırları 21.11.1984, Çolaklı Turizm Yatırım Alanlarının sınırları 5.8.1986 günlü Resmi Gazetelerde yayınlanmıştır.

Antalya Turizm Yatırım Alanlarını oluşturan alt bölgelerden Güney Antalya Turizm Yatırım Alanlarına ait 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planı Kültür ve Turizm Bakanlığı ile T.C.Turizm Bankası A.Ş. tarafından müştereken hazırlanmış olup; onanlıdır. Alt bölgenin Beldibi, Göynük, Kızıltepe, Tekerlektepe, Kındılçeşme, Çamyuva ve Tekirova kesimlerinin 1/1000 ölçekli imar planları onanlı olup, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından, Kemer kesiminin 1/1000 ölçekli imar planı onanlı olup, T.C.Turizm Bankası A.Ş. tarafından hazırlanmıştır. Dünya Bankası kredisiyle desteklenen ve uygulaması T.C.Turizm Bankası A.Ş. tarafından gerçekleştirilen Kızıltepe, Tekerlektepe, Kındıkçeşme, Kemer ve Çamyuva yörelerine ait yol, su, elektrik, kanalizasyon, arıtma tesisi, haberleşme ve yat limanı inşaatlarına 1978 yılında başlanmış ve 1985 yılında tamamlanmıştır. Beldibi, Göynük ve Tekirova kesimlerinin altyapısına ait etüd ve proje çalışmaları T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından hazırlattırılmaktadır. Konyaaltı Turizm Yatırım Alanlarına ait 1/1000 ölçekli imar planı onanlıdır. Yatırım alanları Antalya kentinin mevcut altyapısından yararlanabilecektir. Lara Turizm Yatırım Alanlarının 1/5000 ölçekli imar planı onanlıdır. Belek Turizm Yatırım alanlarına ait 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planları T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından hazırlanmış olup onanmıştır. Çolaklı ile Serik-Manavgat turizm yatırım alanlarının 1/25.000 ölçekli oranlı çevre düzeni alanı mevcuttur.

T.C.Turizm Bankası A.Ş. tarafından Çolaklı Turizm Yatırım Alanının 1/1000 ölçekli imar planı ile Serik-Manavgat Turizm Yatırım Alanının

1/5000 ölçekli plan şeması halen sürdürülmektedir. Lara, Belek, Çolaklı ve Serik-Manavgat Turizm Yatırım Alanlarında mevcut altyapı bulunmamakta, su, elektrik ve ulaşım imkanları parsellerin yakın çevresinden temin edilebilmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanan Side Turizm Yatırım Alanlarına ait 1/1000 ölçekli imar planları onanlıdır. Bu bölgenin Acısu-Sorgun ve Titreyengöl kesimlerine ait yol, su, elektrik, kanalizasyon ve haberleşme altyapılarına ait inşaat faaliyetleri Kültür ve Turizm Bakanlığı adına T.C.Turizm Bankası A.Ş. tarafından yürütülmektedir. Bu arter çalışmalarıtamamlanan yatırımın parsel kılcal bağlantıları 1987 yılında tamamlanacaktır. Side Turizm Yatırım Alanlarının diğer kesimlerinin altyapı yatırımlarına ait avan proje çalışmaları T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından tamamlanmış olup bu kesimde henüz yatırım faaliyetleri başlamamıştır. Belediye ve mücavir alanları içinde kalan diğer turizm yatırım alanları mevcut yerleşmelere ait onanlı imar planları içinde yer almaktadırlar. Bu tür turizm yatırım alanları yerleşmelerin mevcut altyapılarından doğrudan doğruya ya da yapılacak ek bir uzantı ile yararlanabilmektedirler (T.C.Turizm Bankası A.Ş., 1988).

4.2.2. Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi

Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi Alanı Antalya Körfezi'nin güneybatısında Antalya Şehrine 13 km. uzaklıkta Sarısu'dan, Gelidonya Burnuna kadar uzanan 3 ila 10 km. genişliğindeki ve 30 km. uzunluğundaki kırsal özellikteki alanı kapsamaktır. Ayrıca bu alanın tamamı Olimpos Beydağları Sahil Milli Parkı içinde kalmaktadır (S.Kan, 1988) (Şekil 4.19).

Proje Alanında Kemer dahil yedi köy yerleşmesi ve üç antik kent bulunmaktadır. Antik Kentler Phaselis, Olimpos ve Idyros'tur (T.T.B. Arşivi).

Bölgede uluslararası hava trafiği standartlarına uygun olarak inşa edilmiş olup, her tür kapasitede uçak iniş ve kalkış imkanlarına sahip bir alan olarak Antalya Hava Limanı görülmektedir.

Proje alanında Antalya'yı Türkiye'nin batısına bağlayan yüksek standartlı ana karayolu inşa edilmiştir. Bu yolu Turizm Gelişme

Şekil 4.19. Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi Alanı.

Kaynak: South Antalya Development Project.

alanlarına bağlayan kılcal yollarla iyi bir karayolu ulaşım sistemi gerçekleştirilmiştir (S.Kan, 1988).

Tabii güzellikleri, deniz, kum ve güneş imkanlarına ilaveten bu özellikleri ile de proje alanı turizm gelişimi için değerli imkanlara sahip bir yöredir. Bölgede fiziksel planlama çalışmaları 1969 yılında başlatılmıştır. Aynı yıl D.P.T. tarafından "Scandinavian Planning and Development" firmasına "Antalya Turizm Gelişme Planı" yaptırılmıştır. SPDA planı olarak anılan bu plan 1/25.000, 1/5000 ölçeklerde çalışılmış ancak onaylanmamıştır. Planın onaylanmama nedeni ise şöyle açıklanmıştır.

Plan 2000 yılına kadar tüm Antalya kıyılarında 174.300 yatak kapasitesi öneriyor. Bölgede 1977'ye kadar 27.500, 1985'e kadar 75.000 yatak kapasitesi yaratılması düşünülmüştür. Güney Antalya Kıyılarında ise 75.000 yatak kapasitesi bulunacaktır (Ministry of Tourism and Information, 1975).

Planlı kıyı bandına tümüyle ve aşırı yoğunlukta kullanım kararları geliştirilmiştir. Bazı turistik gelişme merkezlerinde 12.000 yatak kapasitesi öngörülmesine rağmen, talepler 2000 yatak kapasitesini geçmemektedir.

Master plan kararlarının minimum 1000 yatağı bir elden gerçekleştirebilecek yatırımlara yön gösterebilecek ayrıntıdan daha derine inmemesi ve dolayısıyla küçük kapasiteli perakende yatırımlara olanak vermeyişi eleştirilmiştir.

Plan kararlarının önerdiği yatak kapasitesinin gerçekleşmesi halinde doğacak gereksinimler hesaplanmamış ve bu konuda gerekli tedbirlerle ilgili plan kararları getirilmemiştir.

Planın gerçekleşmesi için görülen yürütücü ve denetleyici örgüt biçimlerinin gerçekleşmesi için görülen yürütücü ve denetleyici örgüt biiçimlerinin gerçekleşme olanağı yoktur (T.T.B. Arşivi).

Bu nedenle 1972 yılında Orman Bakanlığı tarafından "Olimpos Beydağları Sahil Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı" hazırlanmıştır. Plan daha çok kampçılık ve günübirlik kullanım aktivitelerine uygun olup, Kemer ve Kiriş'te yoğunlaşan yaklaşık 15.000 yatak önermektedir.

Planın Amacı:

Bu plan Türkiye'nin en güzel sahil peyzajlarında birinin korunması ve kullanımı için sınırlı derecede gelişimlerin amaçlarını ve ölçülerini ortaya koymaktadır. Kaynağın korunması ve halk kullanımına açılmasını öngören bu uzun devreli plan, Antalya yöresinin kitle turizmi ile ilgili 10 yıllık plana ters düşmektedir (SPDA Planı). Bu planla sahilin büyük bir kısmı gürültü trafiği ve yoğun otel gelişimi ile kentsel çevreye dönüştürülmektedir. Bu master planda ise bir turistik kullanım yerine, sahil peyzajının yüceliği ve ekonomik bir kaynak olarak devamlılığını sağlayacak tedbirler teklif edilmiştir (Şekil 4.20).

Uzun süreli ziyaretçi kullanım imkanlarının daha da arttırılması için doğal, rekreasyonel ve kültürel değerlerin korunması, yönetimi ve tanıtılması esas idari amaçlardır.

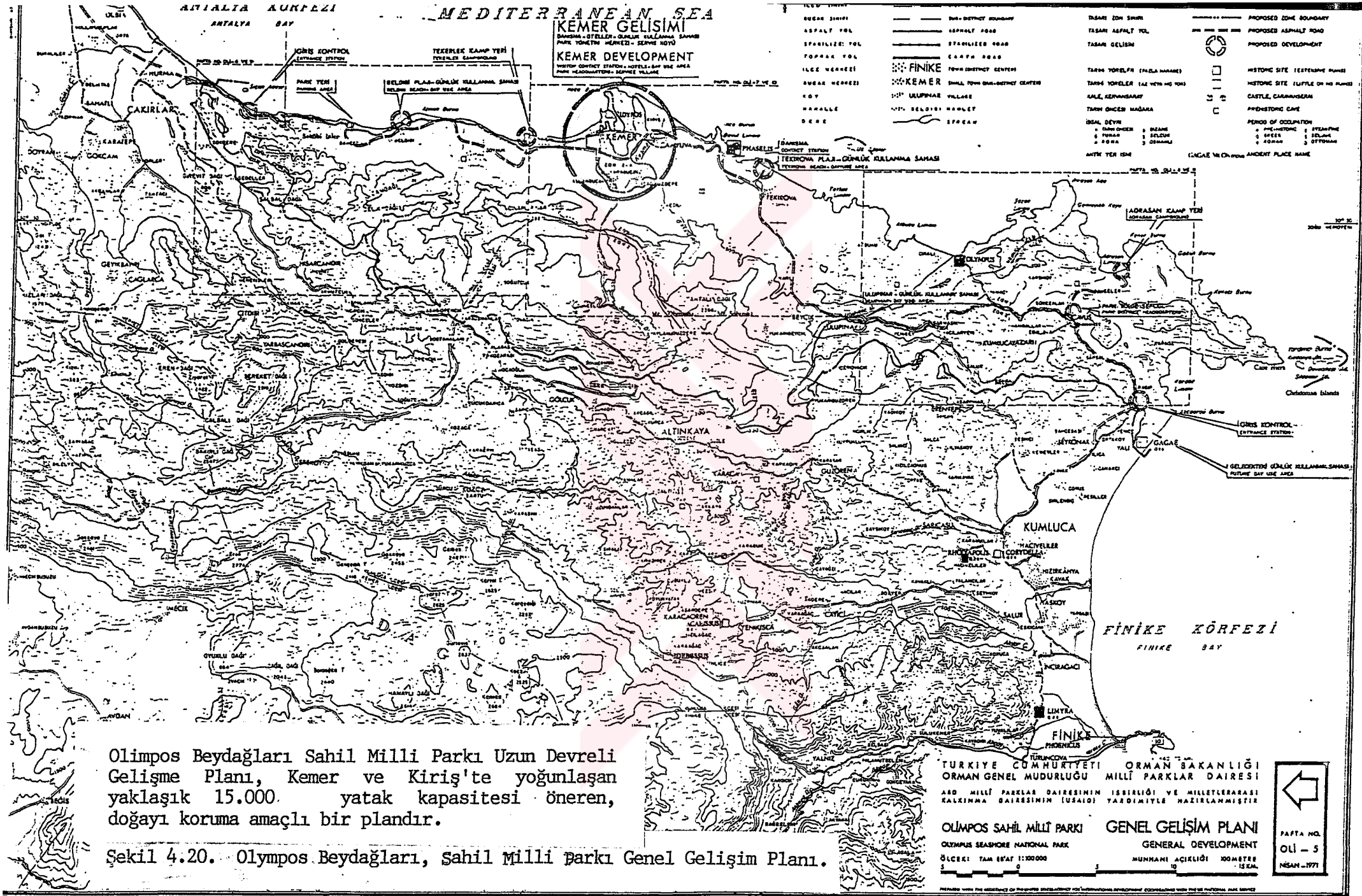
Bu amaçların yanısıra şu idari prensiplerde dikkate alınmalıdır:

- Parkın taşıma kapasitesi ile orantılı bir kamu kullanımının gelişimi.
- Orman örtüsünü geliştirmeyi toprak ve sahil erezyonunu önlemeyi hedef alan bir peyzaj programının geliştirilmesi.
- Yerli hayvan türlerinin yeniden yetiştirilmesine ve balıkçılık sporunun geliştirilmesine yöneltilmiş balık hayatı çalışmaları.
- Sahil karayolunun park yolu standartlarına uygun olarak geliştirilmesi.
- Milletlerarası kabul edilen standartlara uygun sahil peyzajına ve ilgili antik eserlere ters düşmyen ziyaretçi tesisleri ve hizmetleri.

Parkın Doğal Kaynaklarının Korunması:

Parkın devamlılığının sağlanmasındaki en önemli nokta parkın manzara güzelliği, bakir ve vahşi karakterinin korunması ve geliştirmesidir. Ulaşım, sirkülasyon ve tesisler parkın ziyaretçiler tarafından kullanılabilmesi için gereklidir. Ancak bu gelişimler ikinci planda kalmalıdırlar.

Doğal kaynakların korunması ve geliştirilmesi için kaynak planları hazırlanmalıdır. Etraflı bir bilimsel çalışmaya dayanan bu planlar kaynakları inceleyerek koruma ve kullanma esaslarını belirleyecektir. Ayrıca, planlarda zararlı kullanım ve faaliyetler için

Olimpos Beydağları Sahil Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı, Kemer ve Kiriş'te yoğunlaşan yaklaşık 15.000 yatak kapasitesi öneren, doğayı koruma amaçlı bir plandır.

TURKIYE CUMHURIYETI ORMAN BAKANLIĞI
ORMAN GENEL MUDURLUĞU MILLÎ PARKLAR DAIRESI

AID MILLÎ PARKLAR DAIRESININ ISBIRLIĞI VE MILLETLERARASI KALKINMA DAIRESININ (USAID) YARDIMIYLE HAZIRLANMIŞTIR

OLİMPOS SAHİL MİLLÎ PARKI
OLYMPUS SEASHORE NATIONAL PARK

GENEL GELİŞİM PLANI
GENERAL DEVELOPMENT

ÖLÇEK: TAM BİNAF 1:100000
MUNHANI AÇIKLIĞI 100 METRE

PAFTA NO. OLİ – 5
NİSAN – 1971

Şekil 4.20. Olympos Beydağları, Sahil Milli Parkı Genel Gelişim Planı.

tedbirler alınacaktır. Bu planların hazırlanmasında şu noktalara dikkat edilecektir.

1. Park yaban hayatının korunması için avlanma ve tuzak kurma faaliyetleri durdurulmalıdır.

2. Deniz balıkçılığı faaliyetleri incelenerek bu kaynağın devamını sağlayacak temel kontroller sağlanmalıdır.

3. Otlatma sıkı bir şekilde kontrol edilmeli ve kesin programa bağlı olarak parktaki bu zararlı kullanım kaldırılmalıdır.

4. Tarımsal faaliyetler durdurulmalıdır.

5. Planda teklif edilen gelişimlerin dışında herhangibir gelişime izin verilmeyecektir. Mevcut köylerin genişlemesi de buna dahildir.

6. Milli Park koruma kriterine uygun bir orman kullanım planı hazırlanmalıdır.

Parkın Kültürel Kaynaklarının Korunması.

Olimpos Sahil Milli Parkı sınırları içindeki kültürel kalıntılar, insanlık tarihinin belli devirlerini yansıtırlar. Bunlardan bazıları Mezolitik devir öncesine ait mağara resimleri veya Bronz çağına ait gemi enkazı gibi narin parçalardır. Diğerleri ise Olimpos ve Faseliste olduğu gibi tarihi şehir kalıntılarıdır. Bunlar ve bunların yanısıra civarda tek tek rastlanan kale ve kilise kalıntıları, bu bölge üzerinde sürekli olarak bir yerleşim olduğunun kanıtlarıdır.

Milli Park idaresine bağlı olarak hazırlanacak bir çevre gelişimi programı ile tarihi yörelere yaya ulaşım sağlanacaktır. Bu tarihi kalıntıları insan tahribatından korumak için, ziyaretçilere bu kalıntıların birkültür mirası olduğunu anlatan ve onların bu konuda daha hassas ve dikkatli olmalarını sağlayacak olan, iyi planlanmış ve uygulanmış bir ziyaretçi tanıtım programı hazırlanmalıdır.

Bu plan tarihi kalıntıların ve bu kalıntıların içinde bulunduğu doğal çevrenin birlikte korunmasını sağlayacaktır. Yöredeki yerleşimin içinde yer aldığı tarihi devrin zaman ve mekan özelliklerini sağlayabilmek amacı ile çalışmalar yapılacaktır.

Yöredeki orman, fauna ve sahil özelliklerinin doğal dekoru içinde korunarak sahanın sakinliğinin yaşatılabilmesi de bu çalışmalar içinde

yer alacaktır. Teklif edilen gelişmeler yakınındaki, Gagae ve Idiros'un sakin atmosferi dikkatli bir peyzaj tasarımı ile korunacaktır.

Halen açıkta bulunantarihi kalıntıların korunması, yeni alanların tanımlanması bu alanlarda kazı yapılması ve gerekli çalışmalarının kapsamının tesbit edilmesi için, parkın kültürel kaynaklarının korunmasında geniş bir araştırma programına ihtiyaç vardır. Bu program parktaki ziyaretçi kullanım tesisleri gelişimi ve park tanıtım planlaması ile bir bütünlük göstermelidir.

Tarihi Yörelerin Geliştirilmesi.

Park içindeki tarihi şehir alanları genel olarak aynı problemlerle karşı karşıyadırlar. Yüzyıllar boyunca terkedilmiş olarak kalan bu harabeler görsel olarak birbirleri ile hiçbir ilişkisi olmayan ymasif taş yığınları halinde durmaktadırlar. Binaların anıtsal nitelik kazanmasına yardımcı olan açık mekanlar, şimdi ağaçlar, çalılar, asma ve çöplerle dolmuştur.

Saha belli başlı tarihi kalıntılara gidecek olan ve mümkün olan yerlerde, tarihi yolları izleyen rahat bir dolaşım sağlamak amacı ile temizlenmelidir. Bu çalışmalara, belirli bazı bitkilerin seçilerek yok edilmesini çöplerin kaldırılmasını ve tarihi şehire ait cadde ve meydanların kazılarak orjinal seviyelerinin ortaya çıkarılması da dahildir. İhtiyaç duyulan yerlerde yapılan modern patika ve basamaklar göze batmayacak ve gerektiğinde kaldırılabilecek biçimde düzenlenmelidir.

Tarihi yöreleri kaplayan orman örtüsünün temizlenmesi ve bazı ağaçların kesilmesi öncelik taşımaktadır. Alan temizlenerek ortaya çıkarılan kalıntılarla çevrenin tümü arasındaki yapılacak dikkatli ve etraflı etüdlerde bu programa dahildir.

Yöre gelişiminin bu etabı arkeologların ve restoratörlerin danışmanlığını gerektirdiğinden kazı ve restorasyon programları ile birleştirilecektir.

Sınırlar ve Koruma Bölgelerinin Belirlenmesi

Park sınırlarının belirlenmesinde şu faktörler dikkate alınmıştır.

- Yörenin doğal halini koruyarak, halk kullanımına açmak.
- Sahildeki arkeolojik ve tarihi özelliklerin fiziksel ve görsel korunması gerekliliği.

- Kamu kullanımı için gerekli tesisler için göze batmayan arazilerin bulunması.
- Ziyaretçiler, komşu yerleşmeler ve idare açısından kolay tanımlanan sınırların belirlenmeksi.

Bu faktörler gözönüne alınarak arazi 3 zona ayrılmıştır. Zon 1 mutlak park kontrolünde olup, zon içindeki arazilerin tümü devlet mülkiyetinde olacaktır. Bu araziler kıyı açığındaki odalarla birlikte 138 km. uzunluğundadır.

Zon II açık alanları içine alır. Bu alanlarda tarımsal faaliyetin devam edeceği belirlenmiştir. Arazilerin devlet mülkiyetinde olması şart değildir. Bu zondaki arazilerde bina yapımı, ticari sanayi gelişimler, açıkhava reklamcılığı v.s. gibi gelişimler yasaklanacaktır.

Zon II.A park içindeki köyleri içine alan arazilerdir. Buralarda bina yapımı için belirli kısıtlamalar getirilmiştir.

Ulaşım.

Artan turizm gelişimi gözönüne alınırsa, park yolunun kültürel bir değer olarak gelişimi ve korunması ancak Antalya ile park arasında değişik ulaşım güzergahları yapılırsa gerçekleşebilir. Parkın yollarında yoğun şehir trafiğine izin verilirse gürültü ve hava kirliliği parkın çevresel güzelliklerini tehdit edecektir. Gelecekteki gelişmeler gözönünde tutulursa istenen yoğunluğun sağlanmasının en pratik yolu su ulaşımının geliştirilmesi olacaktır.

Dizayn Prensipleri.

Bir şerit halinde uzanan Olimpos Sahil Milli Parkı, sahile paralel olarak uzanan yüksek dağların eteklerindeki kayalıklar ve dar uzun plajları ile tanımlanabilir. Bu doğal koridor sınırlı bir deniz ulaşımı ile sadece sahil kenarındaki dar yola bağlı kalan bir kara ulaşımına imkan verir.

Bir taraftan sahil, diğer taraftan dağlarla sınırlanmış olan parkın modern gelişimden uzak, sakin hali, küçük koyları, dar plajları bu açık dağlık araziye dahada cazip bir hava vermektedir. Halk kullanımına ait tesislerin gelişimi ve yerleştirilmesinde bu manzara değerlerine özellikle önem verilecektir.

Geceleme, rekreasyon, spor tesisleri ve diğer servis faaliyetleri minimum altyapı ile hizmet edebilecek şekilde yüksek yoğunluğa sahip gelişimler olarak tanzim edilecektir. Bu gelişimler mevcut Kemer Köyü yakınına yerleştirilecektir. Park idare tesisleri, bakım tesisleri ve memur evleri, merkezi olarak Kemer'de toplanacak ancak yardımcı fonksiyonlar Adrasan'a yerleştirilecektir. Planlamanın bir amacı da ziyaretçileri yaya patikaları, at arabaları, bisiklet patikaları, kayık veya motorlu araçlarla yüksek yoğunluklu geceleme tesisleri alanından uzaklaştırıp, parkın en uzak ve sakin köşelerine yayılmalarını sağlamaktır. Park içinde ulaşılması gereken yerler arasında uzak ve sakin plajlar, dağlardaki ormanlar arasında kullanım sahaları ile tarihi yöreler vardır. Bu sahalardaki gelişim ziyaretçilerin emniyeti, danışma ve tanıtımla ilgili gerekli tesisleri de içine alacaktır.

Milli parkın çeşitli kullanım faaliyetlerine sahip oluşu, birçok gelişimi beraberinde getirmektedir. Bu gelişimler parka en az etkiyi yaratacak bir düzen içinde geliştirilecektir. Ziyaretçi hizmetine ait yapılar hizmet etmekte oldukları fonksiyonları yansıtacak şekilde düzenlenecektir. Mimari düzende modüler sistem esas alınacaktır. Bu modüler birimler çeşitli fonksiyonlara ve farklı fotoğrafyalara uyacak biçimde düzenlenecektir.

Geleneksel malzeme, basit formlar, renkler ve bölgesel mimari stilinin modern bir anlayışla uygulanması bütün gelişme içinde bir tutarlık göstermelidir. Geleneksel veya klasik mimari motifleri kopya edilmeyecek ve kötü bir biçimde tekrarlanmayacaktır. Anıtsal bir görüntüye sahip olmalarını önlemek amacıyla büyük açıklıkları örten yapılarda modüller birimler asimetrik gruplar halinde düşünülecektir. Küçük yapılar ise tek tek elemanlar olarak dikkati üzerlerine çekmemeleri için arazide peyzajın fiziki özelliklerine ters düşmeyecek biçimde yerleştirileceklerdir.

Deniz manzarası ve arka plandaki doğal manzara yönünden önem taşıyan ve kullanılması teklif edilen değerlerdir. Bu görüş yüksek yoğunluklu bir yerleşme sahası olan Kemer gelişimindeki otel ve diğer yapıların yerleştirilmesinde özellikle önem taşır. Bu manzara özelliklerini en iyi biçimde değerlendirebilmek için yapılar sahilden uzakta meyilli sahalar üzerine kurulacaktır. Böylece gerekli yükseklik ve

mesafe kazanılacak ve yapılardan bu manzaraların görünmesi sağlanacaktır. Yapıların sahil peyzajı üzerinde yaratacağı görsel etkide böylece azaltılmış olacaktır. Kıyı çizgisi üzerinde bina yapılmayacaktır. sahil ve plajla ilgili tesisler denize mümkün olduğu kadar yakın olacaktır. Ancak sahile ve kum tepeleri zonuna zarar vermeyecek şekilde yerleştirilecektir. bu tesisler kıyıdan geride yapıların arazi ve bitki örtüsü ile kaynaşacağı bir mesafede fakat buna karşılık ziyaretçiler için plajın genişliği boyunca rahat bir yaya hareketini sağlayacak şekilde yerleştirilecektir.

Esas gelişimler tarihi eserlerin, kamp sahalarının ve plajların bulunduğu yörelerde yer alacaktır. Ayrıca Ulupınar yakınında günlük kullanım için ağaçlık bir saha geliştirilecektir. İkinci derecedeki gelişimler park yolları girişinde patika başlarında veya tarihi, tabii ve manzara yönünden özelliği olan yerlerde yapılacaktır.

Beldibi Plajı: Bu plaj yaklaşık olarak 7 km. uzunluğundadır. Plajla dağ yamacının eteği arasında 175 hektarlık oldukça düz bir arazi vardır. Tarih öncesi devre ait olan Kumbucağı sahası plajın kuzey ucunda yer alır. Burada mağarayı görmeye gelen ziyaretçiler için küçük bir otopark yapılacaktır.

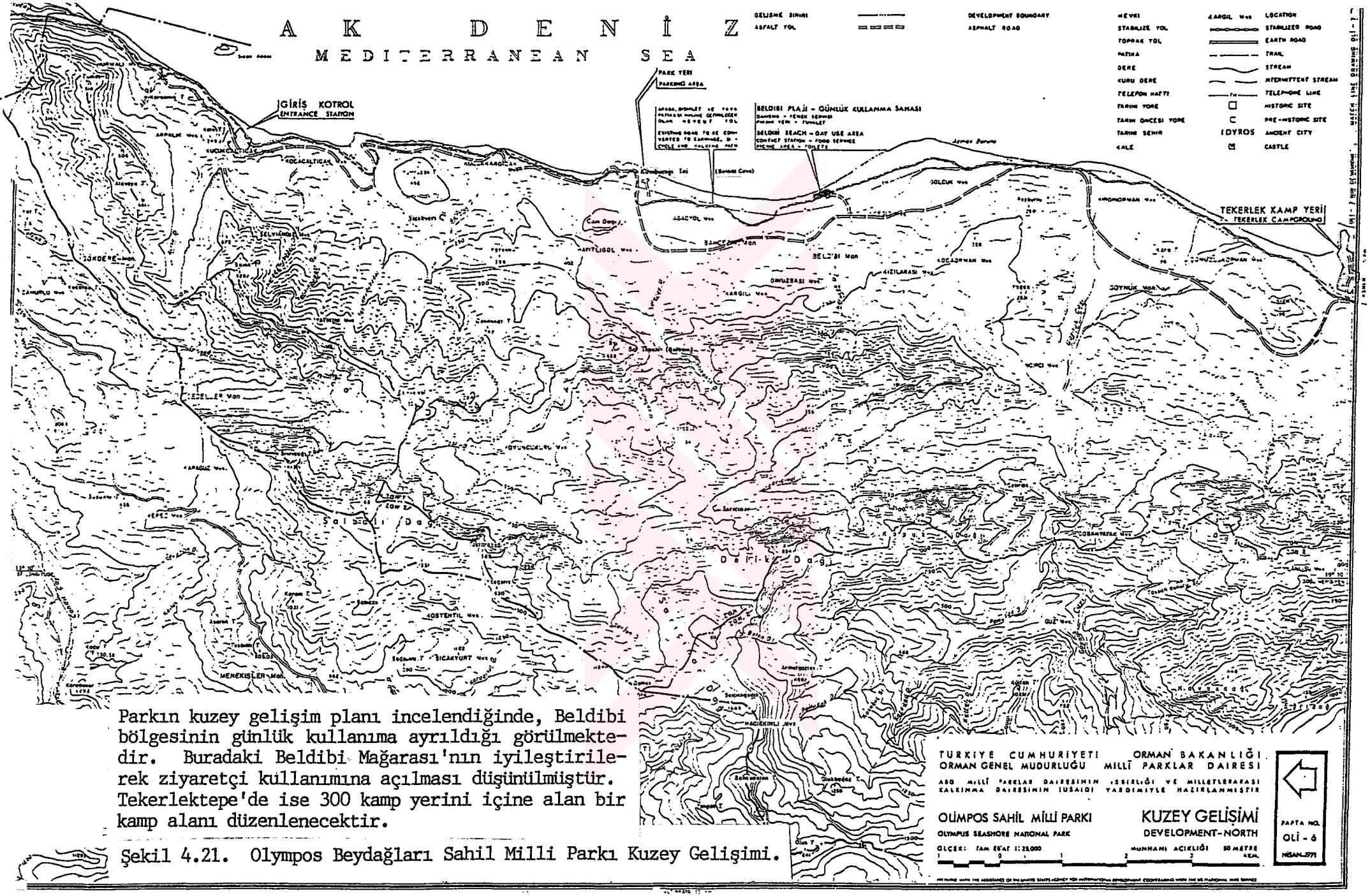
Plaj gelişimi sahanın orta kısımlarında yapılacaktır. Bu otoparktan başka sahadaki yegane gelişim olacaktır.

Tekerlek Plajı: Yaklaşık olarak 3 km. uzunluğundaki bu plaj, hemen bitişiğindeki sahalarla beraber 125 hektarlık oldukça düz bir arazi meydana getirir. Karatepe ve Kızıltepe dağ kitlleri sahaya hakimdir. Kızıltepe, Tekerlektepe ve plaj arasındaki arazide kiralık işletmeye ait ve hemen hemen 300 kamp yerini içine alan bir kamp sahası kurulacaktır.

Piknik sahalarıda bu gelişimin bir parçası olacaktır. Tekerlek tepenin kuzey kıyısında bir tane iskele bulunacaktır.

Günlük kullanıma ayrılmış olan bu kamp alanının kuzeyindeki Tekerlek plajında başka tesisler olmayacaktır (Şekil 4.21).

Kemer Plajı: Yaklaşık 5 km. uzunluğunda olan bu plajda 150 hektarlık düz bir arazi vardır. Plajın kuzey ucunda Kemer köyü ve tabii bir liman vardır. Park içinde otel ve sayfiye tesisleri köyün Güneyindeki

Parkın kuzey gelişim planı incelendiğinde, Beldibi bölgesinin günlük kullanıma ayrıldığı görülmektedir. Buradaki Beldibi Mağarası'nın iyileştirilerek ziyaretçi kullanımına açılması düşünülmüştür. Tekerlektepe'de ise 300 kamp yerini içine alan bir kamp alanı düzenlenecektir.

Şekil 4.21. Olympos Beydağları Sahil Milli Parkı Kuzey Gelişimi.

meyilli arazi üzerinde kurulacaktır. Kemer köyünün bundan sonraki büyümesi mevcut köy ve özel sektöre ait turistik gelişimler için bir servis merkezi olacaktır. Plajın gerisinde köyün kuzeyine düşen sahada plaja paralel uzanan ve kiralık işletme tarafından işletilen 18 delikli bir golf sahası yapılacaktır. bir başka gelişimde kuzeyde Beldibi plajından, Güneyde Faselis'e doğru uzanan payton, bisiklet ve yaya patikaları sistemi olacaktır. Kızıl ve Tekerlek Tepe arasında uzanan kısa plaj kısmında herhangi bir değişiklik ve gelişim yapılmayacaktır.

Kemer Merkezi: Kemer Köyü, park idari faaliyetlerinin ve destek tesislerinin merkezi olacaktır. Danışma ve tanıtım konularında faaliyet gösteren park danışma istasyonlarından bir taneside burada kurulacaktır.

İdari kısımda park teşkilatı için bürolar, kütüphane, konferans odaları, haberleşme merkezi, ilk yardım odası, memurlara ait evler, tuvaletler ve depo bulunacaktır.

Merkezin başka kısımlarında ziyaretçi akımının uzağında park bakım ve depo tesisleri bulunacaktır.

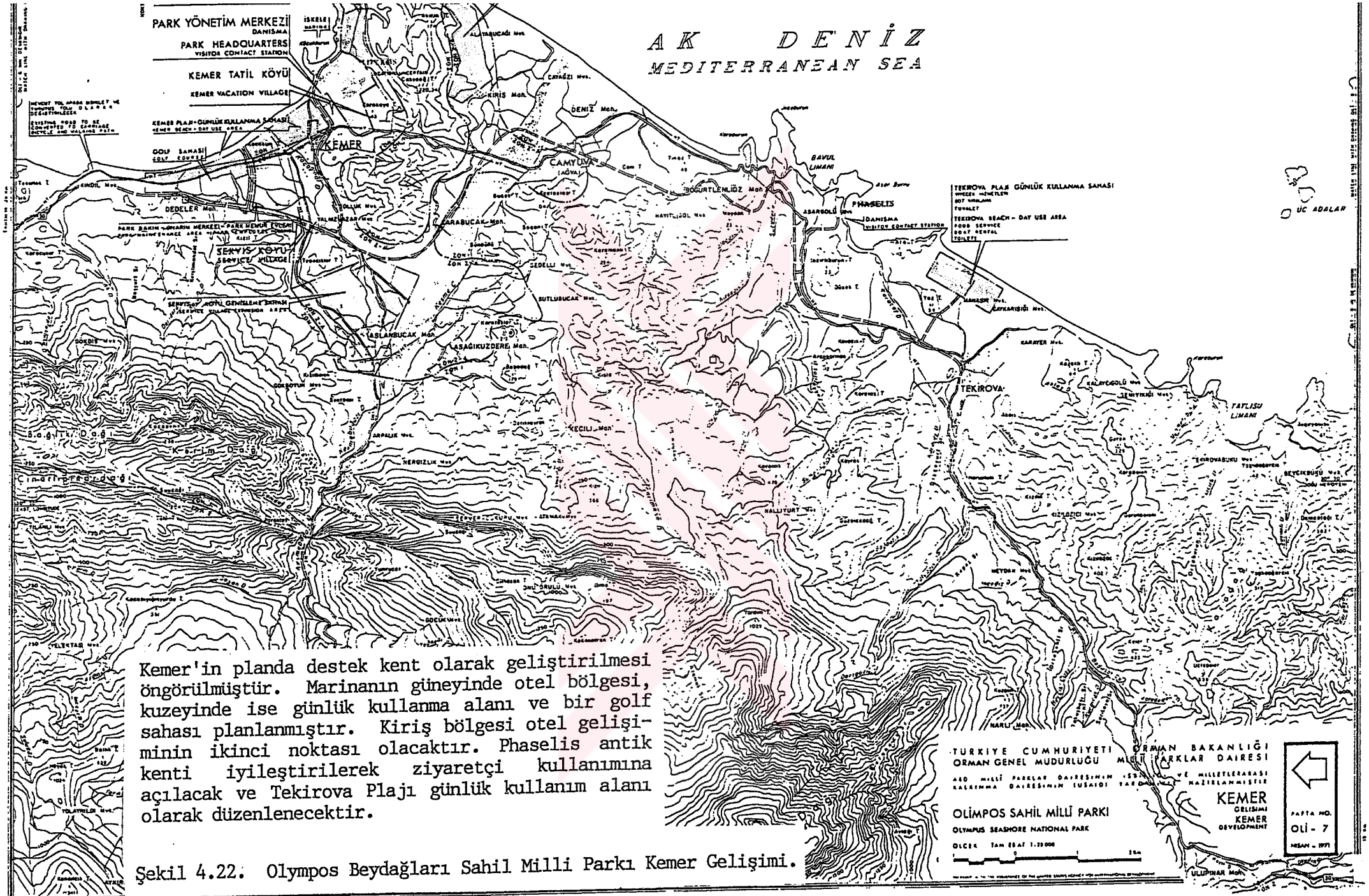
Daimi ve mevsimlik park memurları için konutlar Kemer'de ve Adrasan'da yapılacaktır.

Kiriş Plajı: Yaklaşık olarak 5 km. uzunluğundaki bu plajda Kesme Çayının geniş kumluğu hariç 280 hektarlık düz bir arazi vardır. Bu saha yoğun otel ve sayfiye gelişiminin ikinci devresi için ayrılmıştır.

Çalıdağ tepesinin Güney yamacında binaların yerleştirilmesi teklif edilmiştir. Plajın kuzey ucu bu sayfiyeye hizmet edecek küçük bir iskele ve feri iskelesi için ayrılmıştır. Plaj gelişiminin Güneyi ise sahil ve iç kısım dahil olmak üzere gelecekte park ziyaretçilerinin tüm ihtiyaçlarına cevap verebilecek rekreasyon tesisleri için ayrılmıştır (Şekil 4.22).

Faselis: Ala Tepe ve Böğürtlenliöz arasında kalan plajlarda; Faselis'teki küçük botların yanaşması için yapılacak bir tek iskeleden başka bir gelişim yapılmayacaktır.

Tekirova Plajı: Bu plajın arka tarafından Ala Tepe'den 4 km. Güneye doğru uzanan 200 hektardan fazla açık arazi bulunmaktadır. Bu arazinin

Kemer'in planda destek kent olarak geliştirilmesi öngörülmüştür. Marinanın güneyinde otel bölgesi, kuzeyinde ise günlük kullanma alanı ve bir golf sahası planlanmıştır. Kiriş bölgesi otel gelişiminin ikinci noktası olacaktır. Phaselis antik kenti iyileştirilerek ziyaretçi kullanımına açılacak ve Tekirova Plajı günlük kullanım alanı olarak düzenlenecektir.

Şekil 4.22. Olympos Beydağları Sahil Milli Parkı Kemer Gelişimi.

büyük bir kısmı tarım faaliyetlerinde kullanılmaktadır. Bu plajda günlük kullanım faaliyetleri geliştirilecektir.

Olimpos: Bu tarihi eserler yöresinde yegane gelişim küçük botların yanaşabileceği bir iskele olacaktır. İç kısımlarda yapılacak gelişimde ise ziyaretçi danışma istasyonu giriş yolu, otopark ve yaya patikaları bulunacaktır.

Adrasan Plajı: Parktaki en büyük tabii limanın Batı kısmını meydana getiren bu plaj yaklaşık olarak 2.5 km. uzunluğundadır. Plajın gerisinde köy çayının meydana getirdiği kum tepeciklerinin arkasında üzerinde tabii göllerinde bulunduğu düz araziler vardır. Bu saha kamp sahası (300 kamp yeri) ve gezinti botları için demirleme yeri olarak geliştirilecektir. Burada kurulacak park tesisleri arasında park danışma istasyonu ve kamp sahası işletmesi satışları ve yiyecek işlerini idare yerleri olacaktır.

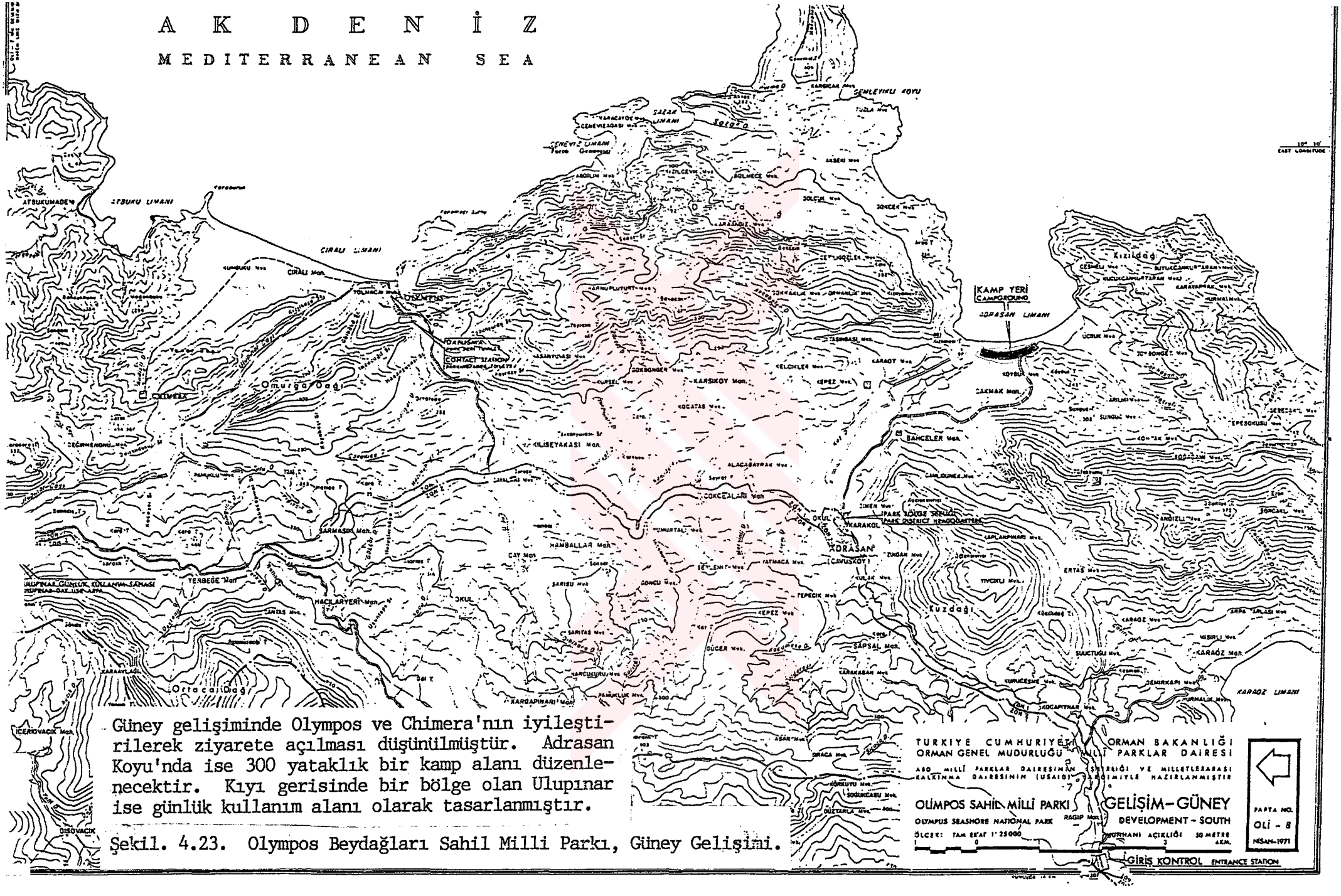
Aktaş Plajı: Dağlar ve deniz arasında kalan 3 km.'lik bu dar plaj şeridinde takriben 80 hektarlık düz arazi bulunmaktadır. Aktaş plajı günlük kullanıma ayrılacak ve burada kurulacak tesisler Beldibi plajındaki tesislere benzer olacaktır.

Ulupınar: Ulupınar bölgesi dağlık ormanlık arazi ve yüksek sür'atli akar suları bünyesinde birleştirmiştir. Burada kurulacak tesisler arasında danışma istasyonu, piknik sahası ve kiralık işletmeye verilecek serviside bulunacaktır (Printed in C.M., 1972) (Şekil 4.23).

Olimpos Beydağları Sahil Milli Parkı Uzun Vadeli Gelişme Planında da çeşitli revizyonlar yapılması gerekmiştir. Çünkü plan tüm yönleriyle S.P.D.A. planı ile çelişki içindedir. Planlar arasındaki çelişkileri gidermek amacıyla İmar ve İskan Bakanlığı, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ve Orman Bakanlığı'nın katkılarıyla bir revizyon planı hazırlanması kararlaştırılmıştır.

1977 Yılı Revizyon Planı Planlama Çalışmaları

Genel anlamıyla gelişmeye yönlendirme ve kontrol etme amacını güden planlama sistemi, çevre sisteminin verileri ile sınırlandırılmıştır. Planın getirdiği kararlar çevre sisteminde yer alan üst örgütler kadar planlama grubunda temsil edilen ilgili örgütlerin, uzun ve kısa vadeli hedefleri ve ilkleri ile belirlenen sınırları dikkate alınarak verilmiştir.

Güney gelişiminde Olympos ve Chimera'nın iyileştirilerek ziyarete açılması düşünülmüştür. Adrasan Koyu'nda ise 300 yataklık bir kamp alanı düzenlenecektir. Kıyı gerisinde bir bölge olan Ulupınar ise günlük kullanım alanı olarak tasarlanmıştır.

Şekil. 4.23. Olympos Beydağları Sahil Milli Parkı, Güney Gelişimi.

İkinci kısım mevcut durumun analizi şeklinde tanımlanmıştır. Bölgede gelişecek turizm arzının yoğunlaştırılacağı potansiyel yörelerin seçilmesinde ve bu yörelerdeki arzın nitel ve nicel özelliklerinin belirlenmesinde, kıyı bandının tümü, çeşitli kriterler doğrultusunda değerlendirilmiştir.

Üçüncü kısımda yer alan sentez safhasında turistik gelişmeye açılacak potansiyel yöreler belirlenmiş ve geliştirilen arazi kullanım normları dikkate alınarak ve bu yörelerdeki arz kapasitesi belirlenerek plan kararları geliştirilmiştir. Bu kararlara bağlı olarak çeşitli kullanımlara tahsis edilmiş olanlar için geçerli olacak imar kayıtları saptanmıştır.

Dördüncü sahfada ise sentez safhasında getirilen plan kararlarının yöredeki çeşitli sektörlerde, zaman ve mekan içinde yaratacağı etkiler ve turizm dışı arazi kullanım talepleri (ulaşım, kentsel, tarım, demografik v.s.) irdelenmiş ve 20 yıllık plan perspektifi içinde öngörülen gelişmenin diğer sektörlerdeki gelişimler ile paralelliği kontrol edilmiştir.

Bütün bu koşullar ve yöreye ilişkin diğer bilgiler veri kabul edildiğinde aşağıdaki ilkeler benimsenmiştir.

- Yörenin doğal karakterinin korunması ve kaynakların devamlılığının sağlanması en önemli amaç olacaktır.

- Doğal ve tarihi değeri korunması gerekli alanlara kesinlikle turizm veya diğer bir kullanım kararı getirilmeyecektir.

- Yörenin entansif tarıma elverişli olması buna karşılık topoğrafya nedeniyle tarım yapılabilir alanların kısıtlı olması nedeniyle tarım alanlarının diğer kullanımlara tahsisinde sosyal ve ekonomik fayda birlikte gözetilecektir.

- Toprak kabiliyetleri açısından I.ci, II.ci, III.cü, IV.cü sınıf sulu tarım alanı olan yerler ve mevcut bitki örtüsü açısından değerli tarım alanı özelliği gösteren alanlar (narenciye bahçeleri) tarım dışı kullanımlara tahsis edilmeyecektir.

- İkinci konut niteliğindeki yapılara mevcut ve geliştirilmesi önerilen yerleşme alanları dışında kesinlikle imkan tanınmayacaktır.

- Belirli bir kaynağın kullanıma açılmasında farklı kullanım türleri söz konusu olduğunda sosyal ve ekonomik faydayı maksimum kılacak alternatif tercih edilecektir.

- Bu alanda gerçekleştirilecek çeşitli tesis veya tesis gruplarının çevre kirlenmesine sebep olması engellenecek bu amaçla öngörülen standartlara uygun kirlenmeyi önleyici tedbirler ve yan tesisler girişimciler tarafından gerçekleştirilecektir (arıtma tesisleri v.b.).

Güney Antalya alt bölgesinin mevcut veriler plan hedefleri ve yukarıda özetlenen ilkeler çerçevesinde değerlendirilmesi sonunda arazi kullanımkararlarını yönlendirmede "Seçmeli Yığılmalar Politikası" benimsenmiştir. Bu politika çerçevesinde öncelikle kıyı bandı üzerinde turizm potansiyeline sahip olan alanlar belirlenmiştir. Etkin bir Çevre kontrolü sağlıyabilmek, mekanda yığılmanın sağlayacağı sosyal ve ekonomik faydaları maksimize etmek, veri yetersizliğinden doğacak riskleri asgariye indirmek amacıyla potansiyel yöreler arasında seçme yapılarak yatırımlar öncelik kriterleri açısından ağırlıklı olan yığılma noktalarına yöneltilmiştir. Kıyı bandı üzerinde dağınık ve yaygın bir yerleşme dokusu yerine sınırlı olan turizm yatırımlarını ve üretimin diğer girdilerini bölge içinde belirli noktalarda toplamak gelişmenin daha kısa zamanda gerçekleşmesini sağlayacaktır.

1. Kontrol kolaylıkları sağlayacaktır.
2. Turizm gelişmesinin belirli bir zaman aralığında belirli yörelerde yığılması bir sonraki zaman aralığında planın değişen koşullara göre revize edilmesi imkanını sağlayacaktır.

3. Plan perspektifi içinde diğer yörelerin gelişmelerinin kısıtlanmış olması sistem içinden gelecek çevreyi bozma eğilimlerini önleyecek, böylelikle yöre kaynaklarının koruma kullanma dengesine katkıda bulunacaktır.

4. Yatırımların mekanda konsantrasyonu bölgede nüfusunun bir kısmının yığılma noktalarına akmasını ve kentsel merkezin gelişmesi sonucu doğacak istihdam etkisinden büyük ölçüde bölgenin faydalanmasını sağlayacaktır.

5. Yığılma merkezlerinde sosyal temasın maksimum olması nedeniyle kültürel ilişkilere katkı büyük olacaktır.

6. Gelişmenin hızlı olduğu yığılma merkezinde turistin seçme olanağını arttıracak aktivite çeşitliliği çabuk oluşacaktır.

Yığılma noktalarının belirlenmesinde turizm potansiyelinin yanısıra, daha önce turistik tesis yapılmak amacıyla Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca kamulaştırılmış ve özel şahıs veya kuruluşlara arazi tahsis ön vaadinde bulunulmuş olan ve kamu arazilerinin çoğunlukla olduğu yerlere öncelik verilmiştir. Bu alanların taşıyabileceği azami yatak kapasitesi, kaynak özellikleri, çevre dokusu ve optimum turistik kompleks büyüklüğü gibi faktörler dikkate alınarak belirlenmiş ve yörede gerçekleştirilecek toplam kapasitesi bunların toplam olarak ortaya çıkmıştır (T.T.B. Arşivi).

Turistik yatırımların geliştirileceği alanlar Turizm Gelişme Alanları ve kentsel gelişme alanları olarak 2 gruba ayrılmıştır.

Kentsel Gelişme Alanları

Kemer: Coğrafi konumu ve diğer yerleşmlerle olan fonksiyonel ilişkileri nedeniyle yöredeki kırsal yerleşmelere ve öngörülen turizm gelişme alanlarına dönük çeşitli hizmetlerin geliştirileceği bir destek kent olarak tanımlanmıştır.

Doğal Veriler: Antalya-Finike karayolu üzerinde bulunan Kemer kırsal bir kıyı yerleşmesinin tipik özelliklerini göstermektedir. Antalya'ya 42 km. uzaklıktadır. Narenciye bahçeleri, küçük parselli bahçeli köy evleri bulunmaktadır. En güzel plajı Küçük ve Koca burunlar arasında bulunmaktadır. Küçükburun ve Tekerlektepe arasındaki plaj (Kındılçeşme) ise yaklaşık 20 m. genişliğinde olup çakıllıdır.

Tarihi Veriler: Tam yeri bilinemeyen İdiros antik kenti Kemer kasabası ile Küçükburun'u bağlayan yolun güneyinde yer almaktadır.

Turizm: Planlama alanındaki en önemli gelişim 750 yatak kapasiteli Valtur Tatil Köyü'dür. (Şimdiki Club Med Kemer). Bölgedeki diğer pansiyonlar kıyısında konumlanmışlardır.

Planlama Kriterleri: Arazi kullanım kararlarında orman sınırlarının korunması, tarım alanlarının korunması, Antik İdiros'un sınırlarının belirlenerek korunması önem kazanmıştır.

Bölgedeki araziler 2 bölümle ayrılmıştır.

1. Turistik gelişim alanları (Bu alanlar kıyı kenarında bulunmaktadır).
2. Şehirsel gelişim alanları (Bu alanlar turistik gelişim alanları gerisinde yer almaktadır).

Yol, Kumludere ve İdiros Antik Kenti gelişimi sınırlamaktadır.

Turistik Gelişim Alanları: Şehir kenarındaki turistik bölge limanla Kumludere arasında yeralmaktadır. Burada kıyıda bir yaya yolu olacak 30 m. geride ise binalar başlayacaktır. Buradaki tesislerin yatak sayısı 920 olup, TAKS 0.50'dir. Yoğunluk ise 260 yatak/ha. olarak belirlenmiştir.

Şehir dışındaki turistik bölge Kumludere ve Tekerlektepe arasında yeralmaktadır. Bölge 1950 yatak kapasitesine sahip olacak ve turist başına 30 $m.^2$ alan düşecektir. Kumludere ve çevresi günübirlik kullanımına ayrılmıştır. Yeşil alanların yoğunluğu 10 m^2/insan olarak belirlenmiştir.

Şehirsel Merkez: Yörenin tümüne dönük idari, ticari, eğitim ve sağlık hizmetleri ve marina gibi teknik altyapıların yanısıra, yöredeki tarımsal üretimin örgütlenmesine dönük fonksiyonlar Kemer'in gelişmesinde öncelikli olacaktır. Ayrıca turistik tesislerde çalışan mevsimlik iş gücüne sezon dışında ek istihdam olanakları sağlayacak küçük sanayi kodlarının Kemer'de gelişmesi uygun görülmüştür (T.T.B.Arşivi). Yönetim, ticaret ve eğlence merkezi marina çevresinde yer alacaktır. 100-150 yatak kapasiteli küçük tesisler ve 100 yatak kapasiteli Eğitim Oteli burada bulunacaktır. 100-200 yatak kapasiteli ve tüm servisleri bulunan tesisler ise Kemer dışında yer alacaktır. Şehirsel doku özelliği gösteren ve liman gerisinde yeralan bölgede bina zemin katları ticaret aktivitesine ayrılacaktır. Binalar maksimum 3 katlı olacak ve turist başına 25 m^2 düşecektir. Arazinin %39'u binalarla rezerve olmuştur. 1.9 hektarlık arazide toplam bina alanı 1.1 hektardır. TAKS 0.60 olarak belirlenmiştir. Toplam yatak kapasitesi 650, yoğunluk ise 130 yatak/ha. olarak belirlenmiştir (Ministry of Tourism and Information, 1975).

Projeksiyonlar: 1995 yılına kadar Kemer'in yatak kapasitesi 4800 olacaktır. Bu sayıya 1500 yatak kapasitesi bulunan Valtur dahildir.

- Turistik tesislerde çalışan vasıflı personelin bir kısmının Kemer'de

ikamet edeceği varsayılırsa, yerleşik nüfus, mevsimlik işgücü ve yazlık nüfusu toplamının 12.000 olacağı hesaplanmıştır. Bu sayının 1995 yılında 18.786'ya ulaşacağı düşünülmüştür.

- Bölgedeki 3300 yatak arz çeşitliliğini sağlayacak şekilde farklı türde tesislere dönüşecektir.

- 1995 yılında Kemer'deki tesislerde kalan 297.000 kişi olacağı ve günübirlik ziyaretlerin de 397.000 kişiye ulaşacağı düşünülmüştür (Ministry of Tourism and Information, 1975) (Şekil 4.24).

Turizm Gelişme Alanları

Kızıltepe Gelişim Planı Raporu

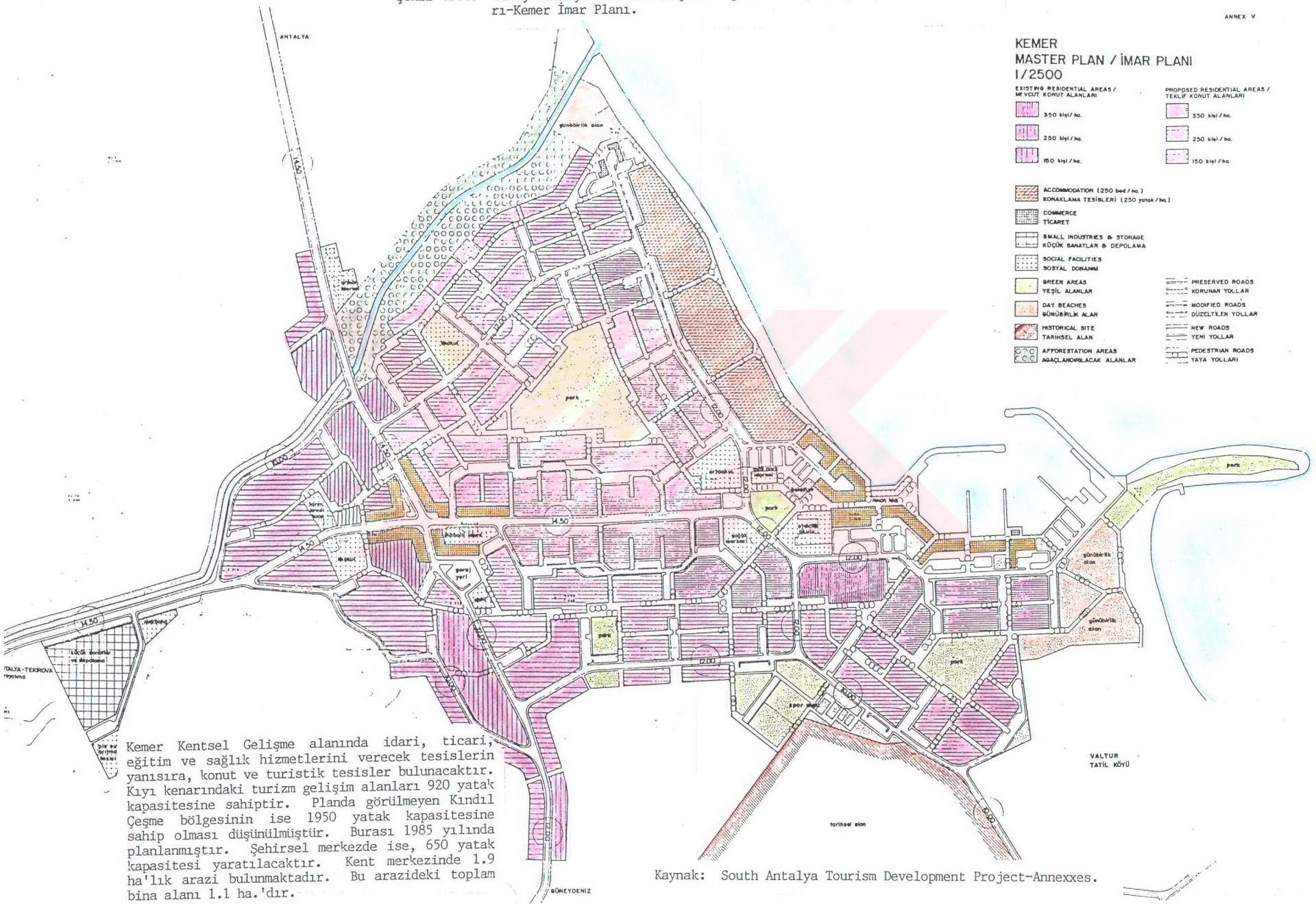
Planlama Verileri: Kızıltepe turizm yerleşmesine ayrılan 85 ha.'lık bir bölgedir ve burada 3750 yataklık bir kapasite yaratılacaktır.

Doğal Veriler: Bölge batısında Kızıltepe ve güneyinde Tekerlektepe ile sınırlanmış ağaçlık bir alandır. Bölgede ortalama derinliği 40 m. olan ve güneyine inildikçe çakıllı bir özellik gösteren kumsal alanı bulunmaktadır. Alanı yazları kuruyan Değirmenağzı Deresi bölerek, denize dökülmektedir. Derenin güneyinde yaklaşık 14 ha.'lık alanı kaplayan portakal bahçeleri bulunmaktadır.

Tarihi Veriler: Plajın güney ucunda ve yaklaşık 150 m. geride bir kilise kalıntısı bulunmaktadır.

Planlama Kriterleri: Değirmenağzı deresi çevresi hakim rüzgara kapatılarak kullanıma uygun hale getirilecektir. Mevcut portakal ağaçlarının korunması önemli bir kriterdir. Günlük kıyı kullanımı için 100 m.'lik bir bant bırakılacaktır. Her parselin kenarında kamu yararına bırakılacak yollar olacak ve bu yollar denize inecektir. Bu yolların amacı yöre insanlarının kıyıya ulaşabilmesi ve turizm komplekslerinin dışarıya kapalı olmaması olarak belirlenmiştir. Bölgedeki 2.7 ha.'lık alan günübirlik kullanıma ayrılmıştır. Günübirlik kullanım alanlarında KAKS 0.15 olarak belirlenmiştir. Maksimum bina yüksekliği 450 m.'dir. Turizmtesis alanlarında ise öngörülen 8000 yataklık gelişimin 5 etapta tamamlanması planlanmıştır. 1. ve 2. etaplarda 1500 yataklık kapasite yaratılacaktır.

Şekil 4.24. Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi 1975 yılı çalışmaları-Kemer İmar Planı.

Kemer Kentsel Gelişme alanında idari, ticari, eğitim ve sağlık hizmetlerini verecek tesislerin yanısıra, konut ve turistik tesisler bulunacaktır. Kıyı kenarındaki turizm gelişim alanları 920 yatak kapasitesine sahiptir. Planda görülmeyen Kındıl Çeşme bölgesinin ise 1950 yatak kapasitesine sahip olması düşünülmüştür. Burası 1985 yılında planlanmıştır. Şehirsel merkezde ise, 650 yatak kapasitesi yaratılacaktır. Kent merkezinde 1.9 ha'lık arazi bulunmaktadır. Bu arazideki toplam bina alanı 1.1 ha.'dır.

Kaynak: South Antalya Tourism Development Project-Annexxes.

1. etapta 300 yatak, 2. etapta 1200 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Yoğunluk 1. etaptaki parsel için 100 yatak/ha., 2. etapta turizm gelişimine açılacak ortasından dere geçen 10 ha.'lık alan için 120 yatak/ha. olarak belirlenmiştir. 3, 4 ve 5. etaplarda 6.25 ha.'lık alan bulunmaktadır. Bu etaplarda toplam yatak kapasitesi 750 yatak olup, yoğunluk 120 yatak/ha.'dır. Görsel kirliliğe neden olmaması, doğal çevreye zarar vermemesi için maxsimum bina yüksekliği 14.50 m. olarak belirlenmiştir.

Tekerlektepe Gelişim Planı Raporu

Planlama Verileri: Burada turistik gelişmeye ayrılan 18 ha.'lık alanda 1750 yataklık kapasite yaratılacaktır.

Doğal Veriler: Tekerlektepe turizm gelişim alanı güneyinde Kındıl Burnu ve kuzeyinde Tekerlektepesi bulunan küçük bir koydur. 900 m. uzunluğundaki kumsalı 50 m. genişliğindedir. Kıyıdaki 250 m.'lik bir bantta ağaç dokusu seyrektir. Geride ise sık ağaçlı bir bölge bulunmaktadır.

Üst Yapı: Anayol, Kemer'e 4 km., Antalya'ya 89 km. uzakta bulunan bölgenin kenarından geçmektedir.

Planlama Kriterleri: Tekerlektepe'nin taşıyabileceği maksimum yatak kapasitesi 2250 yatak olarak belirlenmiştir. Ancak çevre koruma açısından, gelişimlerin 1750 yatağı aşmaması uygun bulunmuştur. Turistik gelişim alanının yerleşimi arazinin topoğrafyasına ve mevcut doğal örtüsüne bağlı olarak gelişecektir. Doğal çevrenin karakterini bozmayacak ve mevcut ağaç dokusunu koruyacak çözümler onaylanacaktır. Burada proje 2 etapta gerçekleşecektir.

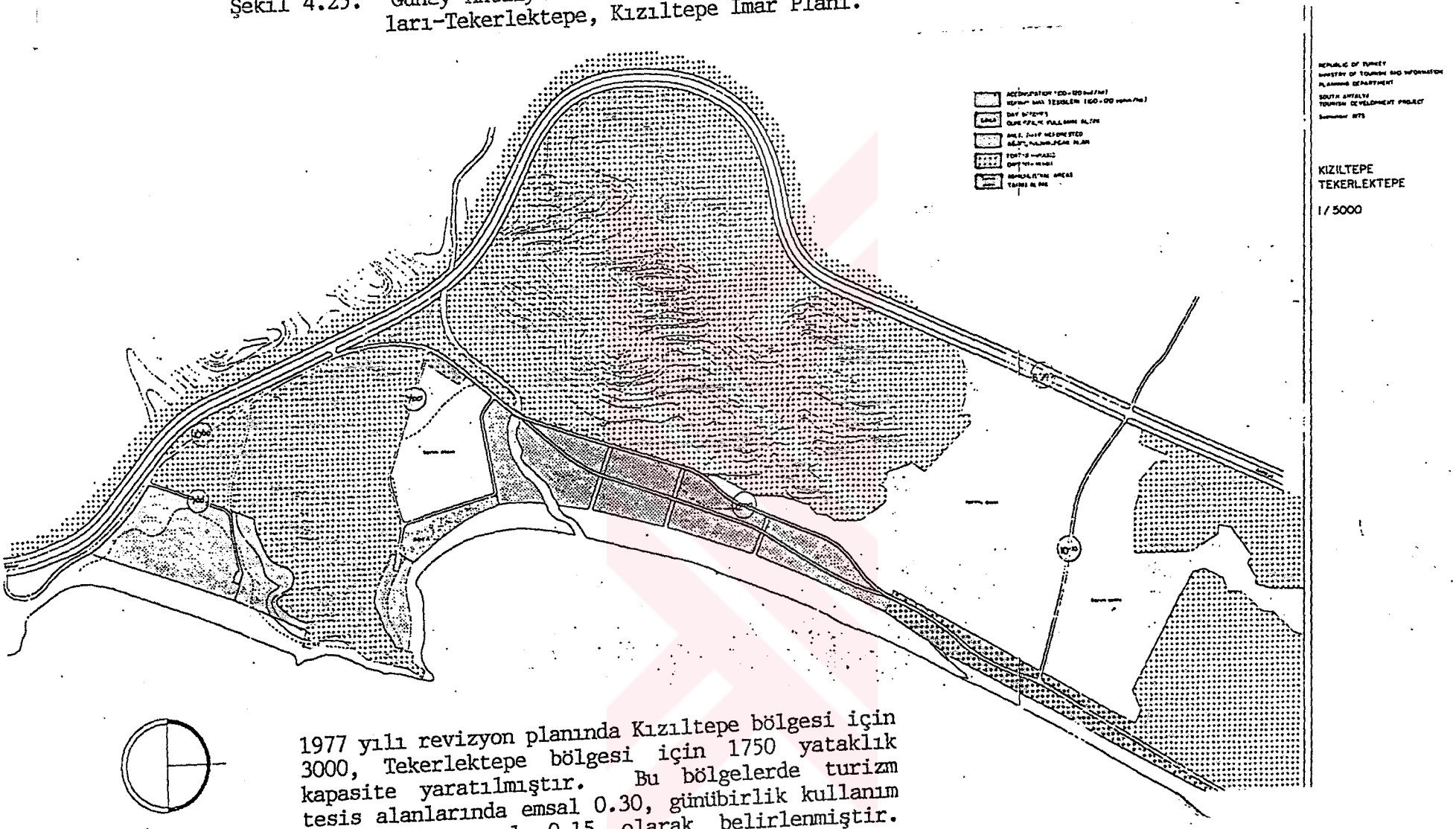
1. aşamada bölgenin güneyinde yer alan avluda 1250 yatak kapasitesi olan bir turistik yerleşme düzenlenecektir. Burada TAKS 0,15, KAKS 0,30 olarak belirlenmiş olup, yoğunluk 100 yatak/ha.'dır. Maksimum bina yüksekliği 12.50 m. olarak belirlenmiştir.

2. aşamada ise 750 yatak kapasitesi bulunan bir kamp alanı düzenlenecektir (Şekil 4.25).

Güneydeniz Gelişim Planı Raporu

Planlama Verileri: Yaklaşık 5 km.'lik kıyı bandını kapsayan bölgede 4000 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Turistik tesis alanlarının dışında

Şekil 4.25. Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi, 1975 yılı çalışmaları-Tekerlektepe, Kızıltepe İmar Planı.

1977 yılı revizyon planında Kızıltepe bölgesi için 3000, Tekerlektepe bölgesi için 1750 yataklık kapasite yaratılmıştır. Bu bölgelerde turizm tesis alanlarında emsal 0.30, günübirlik kullanım alanlarında emsal 0.15 olarak belirlenmiştir. Yoğunluk ise 100 yatak/ha. ve 120 yatak/ha'dır. Maksimum bina yüksekliği Kızıltepe'de 14.50 m., Tekerlektepe'de 12.50 m. olacaktır.

Kaynak: South Antalya Tourism Development Project-Annexxes.

günübirlik kullanım alanları, II.konut alanları ve tarım alanları ortasında yer alan Çamyuva Köyü de bölgede yeralmaktadır.

Doğal Veriler: Bölgede derinliği 80.100 m. arasında değişen 5 km.'lik plaj alanını Ağva Deresi bölmektedir. Kuzeyde tarım alanları, güneyde ise ormanlar bölgeyi sınırlandırmaktadır. 2 küçük göl (Yemişli Göl ve Küçük Göl) ve Tınaztepe kıyıya doğru uzayan doğal güzelliklerdir.

Tarihi Veriler: Bölgede herhangi bir tarih değer yoktur. Ancak biraz güneyde Phaselis Antik Kenti bulunmaktadır.

Arazi Kullanımı: Kemer'den gelen yol Ağva Deresi'ni geçerek kıyıya doğru uzanır. Yol ile kıyı arasında kalan bölgeden nehrin yukarısında kalan Kiriş, aşağısındaki ise Çamyuva olarak adlandırılmaktadır. Burada Çamyuva, Ağva ve Kiriş Köyleri bulunmaktadır. Çamyuva'da birkaç ticari ünite ve bir ilkokul mevcuttur. Yemişli Göl'e kadar uzanan orman alanlarının korunması turistik potansiyel açısından önemlidir.

Planlama Kriterleri: 1/2500 ölçekli çalışmada bölge için maksimum 4800 yatak kapasitesi belirlenmiş, ancak çevresel veriler gözönüne alındığında 4000'i aşmaması önerilmiştir. Orman ve tarım alanlarının korunması için gerekli önlemler alınmıştır.

- Küçükgöl kenarında bir çekek yeri düzenlenecek. Bu gölge küçük ölçekli bir merkez olarak düzenlenecektir.

- Küçükgöl'ün güneyinde birkamp alanı önerilmektedir.

- Kamp alanından plajın güney ucuna kadar olan bölgede büyük ölçekli turistik tesisler yeralacaktır.

- Çamyuva yerleşmesi mevcut strüktür ve dokusu ile korunacaktır.

Turistik tesisler 3 grupta toplanmaktadır.

1. 1200 yataklık otel ve tatil köyü yerleşimi. Burada TAKS 0.15, KAKS 0.30 olarak belirlenmiş olup, yoğunluk 130 yatak/ha.'dır.

2. 2150 yataklık turistik yerleşim. 1000 m. uzunluğundaki bu bölgede derinlik 100-200 m. arasında değişmektedir. Bu alan 16.5 ha. olup, yoğunluk 130 yatak/ha.'dır. Burada minimum 100, maksimum 300 yatak kapasitesi bulunan tesisler yeralacaktır.

3. Merkezdeki tesisler yüksek yoğunluklu olacaktır. Burada TAKS 0.20, KAKS 0.30 olup, yoğunluk 200 yatak/ha. olarak belirlenmiştir. Tesislerin

ortalama yatak sayısı ise 50 olarak belirlenmiştir.

Günübirlik kullanım alanları 24 ha. olup, ağaçlandırılacak alanların kullanıma açılmasıyla elde edilecektir.

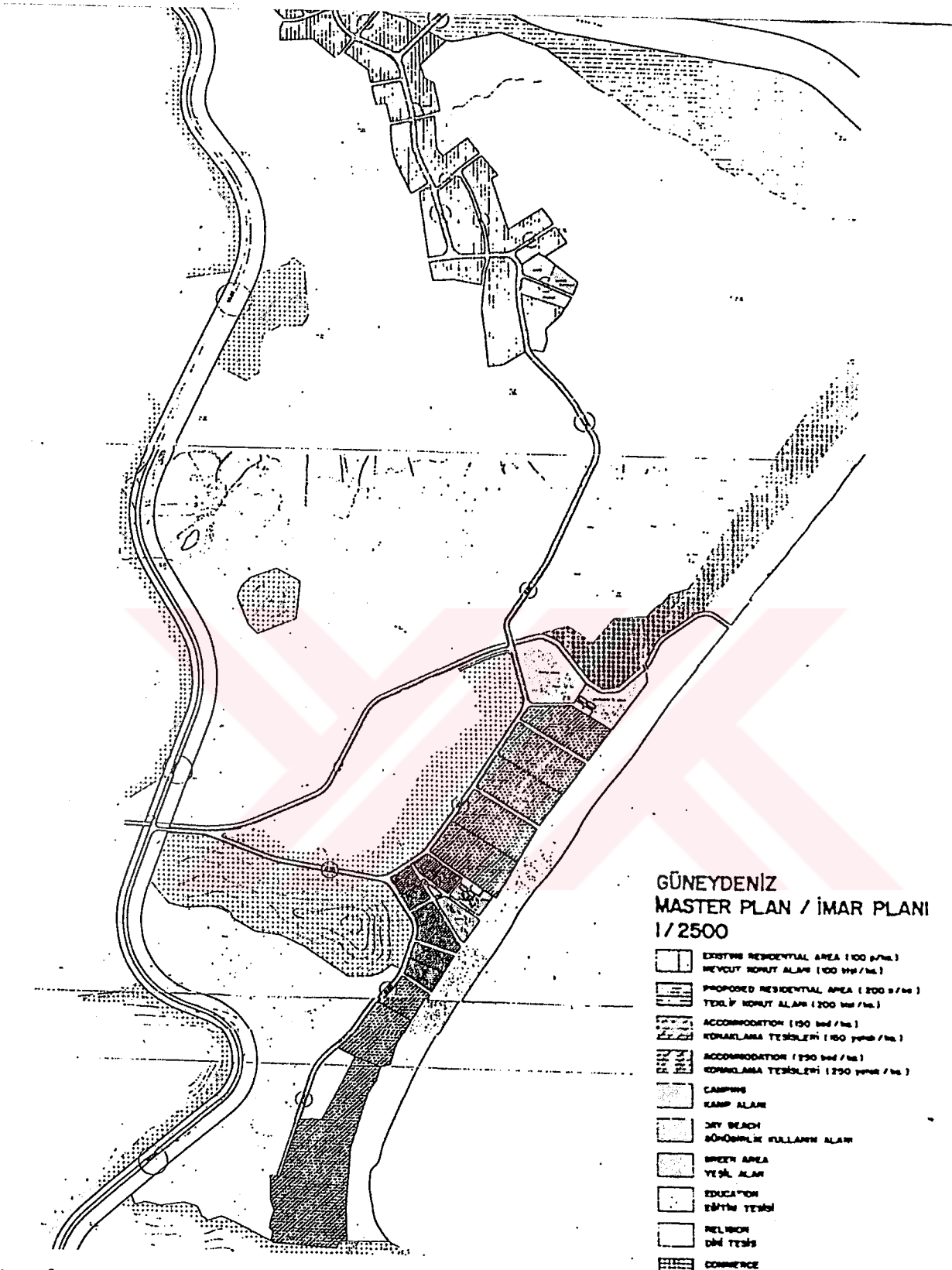
Çamyuva kamp alanı 1.8 ha. olup, 54 çadır kapasitesindedir. 160 kampçıya hizmet verecektir. Kiriş kamp alanı ise 5 ha. olup, 150 çadır kapasitesindedir. 450 kampçıya hizmet verecek şekilde düzenlenecektir. Yaklaşık 3500 kişiye hitab edecek konut alanları merkez aktivitelerin bulunduğu bölgenin gerisinde yeralacaktır. Çamyuva'da ise yerel nüfusa hitab eden ve kıyıdan yola doğru gelişen I.konut alanları bulunacaktır. Alan 1900 nüfusu barındıracak olup, yoğunluğu 100 kişi/ha.'dır. TAKS 0.10, KAKS 0,20 olarak belirlenmiştir. Merkez konut bölgesi ise yazlık nüfusa ve turizme hizmet verecek olan küçük kapasiteli oteller ve pansiyonlarla desteklenecektir. 1500 kişiye hitab edecek olan bölgede yoğunluk 150 kiş/ha., TAKS 0,15, KAKS 0,30 olarak belirlenmiştir. Çamyuva spor alanları, parklar, çocuk bahçeleri 1/2500 ölçekli planlarda çalışılacaktır. merkez bölgesinde Kiriş'e kadar uzanan alan ağaçlandırılacaktır (Ministry of Tourism and Information, 1975) (Şekil 4.26).

Kamp ve Günübirlik Kullanım Alanları

Bu alanların belirlenmesinde turizm potansiyel alanlarının geliştirilmesinde dikkate alınan kriterlere ek olarak mevcut ve geliştirilmesi düşünülen yerleşme merkezlerine ve karayoluna yakınlık esas alınmıştır. Günübirlik kullanım alanları Antalya'nın bugünkü rekreasyon talebi ve bunun gelecekteri artışı dikkate alınarak belirlenmiş, ayrıca yöre halkının ihtiyaçlarına yer verilmiştir. Bu alanlar Beldibi, Kızıltepe, Kemer, Güneydeniz ve Tekirova'da turizm gelişme alanları yakınında tanımlanmış böylelikle tesislerin dışa kapanıklığının önlenmesi, sosyal temasın arttırılması ve turistlerin büyük çoğunluğu yöre sakinleri tarafından gerçekleştirilecek hizmetlerden de faydalandırılması anaçlanmıştır.

Kamp alanları, Dedeler, Kiriş, Güneyde iz, Tekirova ve Adrasan'da yer almakta ve toplam 68.8 ha. bir alanı kapsamaktadır. Bu alanlarda sınırlı bir oranda bungolow, yan tesisler ve çadır ünitelerinin yer alması öngörülmüştür.

Şekil 4.26. Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi, 1975 yılı çalışmaları-Güney Deniz İmar Planı.

Güneydeniz bölgesinde konut, ikinci konut ve turistik tesis alanları bulunacaktır. Bölgede yaklaşık 3350 yatak kapasitesi yaratılmıştır. Burada 1250 yataklık ve yoğunluğu 130 yatak/ha. olan turistik tesis alanları, 2150 yataklık küçük kapasiteli tesislere ayrılmış ve 130 yatak/ha. yoğunluğu bulunan alan ile yüksek yoğunluklu merkez tesisleri bulunacaktır.

Kaynak: South Antalya Tourism Development Project-Annexxes.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda hazırlanan fizibilite ve 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planları 1976'da bitirilerek Dünya Bankasından kredi almak için başvurulmuştur. Güney Antalya Turizm Gelişim Projesinin temeli olan bu çevre düzeni planları 7.7.1977 tarihinde yürürlüğe girmiş ve fiilen uygulamaya başlanmıştır (Şekil 4.27).

Planlara 1985 yılında bir revizyon yapılmıştır. Bu revizyonun planlama prensipleri ise şöyle sıralanabilir.

- Bölgenin ekonomik ve sosyal gelişmesinde turizmin katkısını sağlamak ve arttırmak.

- Dengeli bir bölgesel kalkınmayı gerçekleştirebilmek için turizmin, bölgenin çeşitli sektörleri ile bütünleşen bir biçimde ele alınması.

- Rekreasyon gereksinmesinin karşılanmasının yanısıra doğal çevrenin de korunmasının sağlanması.

- Çok yönlü çevre kontrolü için yasal bir aracın sağlanması.

- Tesislerin sosyal bütünleşmeyi sağlayacak biçimde planlanması.

- Farklı gelir düzeyindeki kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamak üzere gerekli turistik arz çeşitliliğinin oluşturulması.

- Turistik tesislerin bölgeye olan bağımlılıklarının arttırılması, kendi kendine yeterli tesisler yerine, mal ve hizmet yönünden yakın çevreye bağımlı tesislerin geliştirilmesi, bu girdilerin sağlanması için mevcut yerleşmelerin donatılması.

- Çeşitliliğin ve yarışma ortamının yaratılabilmesi ve dışa kapanıklığın sınırlandırılması amacıyla küçük kapasiteli tesislerin de teşvik edilmesi.

Proje alanında her türlü altyapı yüksek standartta temin edilmiştir.

Yörenin doğal değerleri ve tarihi varlığını korumaya yönelik Milli Park düzenlemesi ve tarihi alan düzenlemesi çalışmaları yapılmıştır.

Proje bölgesinde bir merkez yaratmak üzere gerekli sosyal üst yapılan (sağlık merkezi, Otel eğitim merkezi ve uygulama oteli, Turizm örgütü ve belediye binası) Kemer Köyü'nde hizmete açılmıştır.

Genel Arazi Kullanma Kararları:

Önerilerin turizm gelişmesinin yöredeki gelişme alanlarına dağılımı seçmeli yığılmalar politikası çerçevesinde saptanmıştır. Bu tür biryaklaşım etkin bir çevre kontrolüne imkân vermesi, altyapı maliyetlerinde sağlanan ekonomi ve gelişmenin zaman içinde kontrollü bir şekilde yönlendirilmesinin kolaylaştırılması gibi, çeşitli yararlar sağlamaktadır. Yığılma noktaları olarak seçilen turizm gelişme alanlarında çeşitli kapasitelerde yatırımlara olanak veren esnek bir uygulama gerçekleştirilebilecektir. Gelişme alanlarının sınırlarını saptarken dikkate alınan faktörler şu şekilde özetlenebilir:

- Orman alanlarının korunması,
- Özellikle yerli halkın ekonomik faydalarının korunması açısından başta seralar ve narenciye bahçeleri olmak üzere tarım alanlarının korunması,
- Yaratılacak yatak kapasitesinin oluşturacağı aktiviteye cevap verebilecek nitelikte yukarıdaki kısıtlamalarla ilgili olarak tabiatın cazibesi ve tarımın verimliliği nedeniyle yaygın olmayan optimal büyüklüklerin elde edilmesi.

Arazi kullanım kararlarının mekandaki dağılımı ise şöyle özetlenebilir:

Organize Turizm Gelişme Alanları:

Planda organize turizm gelişme alanı (O.T.G.A.) olarak tanımlanan Beldibi-Göynük, Kızıltepe, Tekerlektepe, Çamyuva ve Tekirova 1/1000 ölçekli uygulama imar planları tamamlanmış ve Bakanlığımızca onanarak yürürlüğe girmiştir (Ek. 1, 2, 3, 4, 5). Organize Turizm Gelişim Alanlarında 5785 yataklı otel-tatil köyü kapasitesi yaratılmıştır. Optimal işletme büyüklüğü, topoğrafik ve mülkiyet analizi verileri değerlendirilerek optimal tesis büyüklüğü elde edilmiştir. Tüm otel ve tatil köyü alanlarında kullanım alanı toplam alanı %30'u (E=0,30) olarak belirlenmiştir. Otel ve tatil köylerinde ortalama olarak kişi başına 25 m^2 inşaat alanı düşünülerek kapasiteler belirlenmiştir.

Bu alanlar organize kamp alanları olarak düzenlenecek ve kamping için gerekli tesislerin yapılmasına imkan tanıyan %8'lik emsal içinde kalmak kaydı ile bungalow tipi kampçı üniteleri de düşünülmüştür.

Kemer Destek Kenti

Kemer'in destek kent olarak geliştirilmesi öngörülmüştür. 1986 yılı nüfusu 10.000 civarında tahmin edilen yerleşimde ayrıca 8270 yataklık konaklama tesisi öngörülmüştür. Bu günkü gelişmelerle oluşan birim konut alanı büyüklüğü, değer artışlarının aşırı yükselmesi nedeniyle, yarıyarıya düşmüş, sonuç olarak tatilde yaklaşık 20.000 nüfusu barındıracağı görünümünü yaratmıştır.

Kemer'in gelecekteki işlevi şöyle tanımlanmıştır;

- Bölgenin dağıtım merkezi,
- Bölgeye giren ürünlerin depolama merkezi,
- Bölgedeki turizm yerleşme noktalarının eğlence merkezi (Ek 6).

Diğer Kırsal Yerleşmeler

Turizm gelişme alanlarındaki tesislere dönük hizmetlerin turistik kompleksler içinde yer alması yerine yakındaki kırsal yerleşmelerde yoğunlaştırılması ve teşvik edilmesi öngörülmüştür. Bu nedenle Çamyuva ve Tekirova köyleri hizmet köyleri olarak tanımlanmış ve uygulama imar planları tamamlanarak bakanlıkça onanarak yürürlüğe girmiştir.

Rekreasyon Alanları

Güney Antalya Turizm Gelişim Projesinin kapsamlılığı, yörenin yalnızca yatak kapasitesi doğuran turistik tesis alanları değil, aynı zamanda "Botanik Bahçesi, biniş pankuru, golf alanı, piknik ve serbest gezinti alanları, gençlik kampları" gibi kullanışlarla getirilecek düzenlemelerle çekiciliğinin arttırılması gerektiğini ortaya koymuştur.

Bu amaçla proje alanında "Rekreasyon alanları" adı altında bölgeler ayrılması düşünülmüştür. Plan revizyon çalışmalarında özellikle bu konuya önem verilerek geliştirilmesi öngörülmüştür.

Sosyal Konut Alanları

Güney Antalya Turizm Alanı içerisinde gerçekleştirilecek konaklama tesislerinin personelinin konut ihtiyacının karşılanması amacıyla "Güney Antalya Turizm Gelişme Projesinin en önemli bileşenlerinden birini" turizm personel sosyal konut alanları" teşkil etmektedir.

İnşa edilmekte olan veya planlanan konaklama tesisleri çevresinde büyük kentsel yerleşmeler mevcut değildir. Antalya'ya en yakın olan

Beldibi mevkii 20 km. uzaklıktadır. Konaklama tesislerinde çalışanlar otel işletmeciliği personeline göre değişik vardiyalarda göreve giderler. Uzun bir mesafe konut ile iş yeri arasındaki gidiş-gelişler iş ve hizmet verimini düşürmektedir. Bu amaçlarla proje alanı içinde Göynük, Kemer, Çamyuva mevkiilerinde sosyal konut alanları belirlenmiş bulunmaktadır.

Tarım Alanları

Güney Antalya Turizm Gelişim Projesinin önemli bir özelliği de mevcut tarım alanlarını korumak ve hatta gelişmesi için tedbirler getirmektedir.

Konaklama, rekreasyon, sosyal üst yapılar dışındaki alanlarda tarım alanları, hem tabiatı korumak, hem de zirai üretimi arttırmak amacını gütmektedir. Turizm ile tarımsal gelişme turizm gelişmesine uygun önem ve öncelikte bir "Turizm Planlama İlkesi" olarak aynı paralelde ele alınmıştır.

Proje uygulama çalışmaları ise;

- İçme ve kullanma suyu inşaatı,
- Kemer yat limanı alt yapı inşaatı,
- Kemer kentsel altyapı şebekeleri inşaatı,
- Atıksu arıtma tesisleri ve pis su ana kollektörleri inşaatı,
- Kemer sağlık merkezi,
- Kemer belediye ve turizm örgütü binası,
- Katı çöp imha tesisi,
- Phaselis Antik Kenti sergi ve hizmet binası ile altyapı tesis inşaatları,
- Orman yolları ve yangın gözetleme kuleleri inşaatı,
- Kındılçeşme kamping alanı elektrifikasyon ve hizmet üniteleri inşaatları,- Kemer Aslanbucak-Çamyuva ilave içme suyu inşaatı,
- Kemer yat limanı üst yapı tesisleri,
- Turem ve Uygulama Oteli inşaatı,
- Kemer kıyı şeridi düzenlemesi,

- Kamu görevlileri ve turizm personeli için sosyal konut tesisleri inşaatı,
- Kemer-Kızıltepe-Tekerlektepe ve Çamyuva elektrifikasyonu inşaatı,
-Beldibi-Göynük-Tekirova içme ve kullanma suyu temini projesi işi olarak sıralanabilir (S.Kan, 1988).

Türkiye'de uygulamaya konulan en önemli turizm gelişim projesi olan Güney Antalya Turizm Gelişim Projesinde 1985 yılından sonra yapılan tüm revizyonlar temel kararlara ters düşen ve çevre karakterine zarar veren uygulamalardır.

Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi, 1987 Yılı Revizyon Kararları

1987 yılında gelinceye kadar Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi'nin ana ilke ve hedeflerinde birsapma görülmemektedir. Söz konusu 1988 revizyon planı incelendiğinde ilk kez büyük çapta bir revizyonun planlara yansıtıldığı ve temel kararları etkileyici değişiklikler olduğu gözlenmiştir. Kıyıdaki tarım alanlarının bir bölümü otel ve tatil köyü kullanımına açılmış, Göynük'teki kamping alanları, "otel ve tatil köyleri olarak değiştirilmiş, Beldibi yöresinde daha önce Turizm Amaçlı Kamu Tesisleri" kararı getirilen alanlara da "konaklama ve günübirlik" gibi yeni kararlar getirilmiştir. Bu yeni getirilen kararlar sonucuna niceliksel olarak bakıldığında, yatak kapasitesinin yaklaşık 2 kat artırılarak 38.758 otel ve tatil köyü yatağı ve 6500 kamping yatağı kapasiteye ulaştığı saptanmaktadır. Arazi kullanımının yoğunluk kararlarında bir değişim olmamış, yapılaşma emsali 0.30 olarak korunmuştur. Ülkemizin diğer bölgelerinde gözlenen 0.80 - 1.00 mertebesindeki yoğunluk kararlarının Güney Antalya Turizm Gelişim Projesinde arttırılmadan korunabilmiş olması olumlu bir yaklaşımdır. Ancak kapasitenin 2 kat arttırılmasının, milli park karakterinin dengeli bir koruma-kullanma ilişkisi içerisinde mevcut doğal kaynakların getirilen kapasite artımının gereksinmesini karşılamada zorlanacağını; genel dengelerin bozulması sonucu, bitki dokusunun olumsuz yönde etkilenmesi olasılığının mutlak olduğunun vurgulanması gerekir. Yoğunluk artımı nedeniyle, arıtma tesisleri dahi, deniz kirliliğinin önlenmesi pratikte zorlaşacaktır. Aynı nedenle tarım alanları üzerindeki spekülatif baskılar da artacak, diğer tarım alanlarınında elden çıkmasına neden olabilecektir.

1988 yılında oluşacak kapasiteyle, ilk planda yaratılan kapasitenin henüz 1/3'ü gerçekleşmiş olacaktır. Kapasite artımındaki bu aceleciliğin nedeni, son yıllarda sektörde izlenen karlılık oranının artışına paralel olarak, sektörde yeralmak isteyen girişimcilerin yoğun talepleri karşısındaki baskıya dayanmakla açıklanabilir. Ancak gözlerden kaçan yatırımların vaadedilen çevreyi bir süre sonra bulamayacakları ve onlarında bu artışlar nedeniyle olumsuz gelişmeden paylarını alacakları gerçeğidir.

Planın temel kararları açısından yararları vurgulanan ve 1977 planına yansıtılan "Seçmeli Yığılmalar Politikası" revizyon planında önemli ölçüde ihmal edilmiştir. Özellikle Beldibi, Göynük ve Kızıltepe arası konaklama yatırım alanları, getirilen ilavelerle "lineer" bir form kazanmıştır. Oluşum tamamlandığında kilometrelerce uzunluğunda bir bant, kesintisiz yapı bloklarıyla dolacak, bu eşsiz doğa parçası, dünya turizm pazarında övündüğümüz ve rekabette en büyük kozumuz özelliğini önemli ölçüde yitirmiş olacaktır.

1987 yılı revizyonunun iki olumlu gelişmesi, "Rekreasyon Alanları" ve "Turistik Tesis Hizmet Alanı" adı altında yeni kararların üretilmiş olmasıdır. Yörenin yalnızca yatak kapasitesini doğuran turistik alanlar değil aynı zamanda botanik bahçesi, biniş pankuru, golf alanı, piknik ve serbest gezinti alanları ve gençlik kampları gibi kullanışlarla getirilecek düzenlemelerle çekiciliğinin artırılması gereğinin, fiziki plan unsuru olarak "Rekreasyon Alanları"da tanımlanması, projenin turistik sunu çeşitliliğinin oluşturulması ve rekreasyon gereksinmesinin karşılanması ilkeleriyle de bağdaşmaktadır. Turistik tesis hizmet alanı, turistik tesislerde çalışacak personelin iskan edeceği mekanlar olarak tanımlanmaktadır. Bu karar bölgedeki yatak kapasitesinin doğuracağı işgücünün organize bir şekilde yerleşme olanağını sağlamaktadır.

Revizyon Planı'nda getirilen en olumlu karar "yerleşmeler" başlığı altında oluşturulan kademeleme ve plan denetimidir. 1977 planında kıyıdan uzak olması nedeniyle ve spekülatif baskılara, dönemin koşullarıyla açık olmayacağı varsayılarak kırsal yerleşmelerin yönetmeliklerle yapılaşmasının düşünülmüş olduğu anlaşılmaktadır. Proje alanındaki spekülatif baskı ve ikincil konut gelişme eğilimleri dikkate

alınarak, kırsal yerleşmelerin ifraz ve yapılaşma koşullarının hükme bağlanması çevre düzeni planı anlayışı içerisinde, turistik tesis "sit"leri, yarleşmeler, orman ve tarım alanlarının bir bütün içinde ele alınmış olması nedeniyle bu tür ikincil konut kooperatifleri proje alanında gelişme olanağı bulamamıştır.

Plan Kararlarının Gerçekleşmeye Yansımasına bakıldığında şu noktalar görülmektedir:

Dünya Bankası ikraz kapsamı içinde olan Çamyuva Kızıltepe ve Tekerlektepe ile Kemer Desteke Kentinin alt yapıları tamamlanmıştır. Konaklama kararı getirilen alanların toplam kapasitesinin 2/3'ü kamu arazileridir ve alt yapıları tamamlanan bölümünün tahsisleri tamamlanmış, turistik tesisler gerçekleşmeye başlamıştır. Bu tesisler kitle turizmine dönük tatil köyleri ve tatil otellerini kapsamaktadır. Ancak projenin sentez raporunda öngörülen tesis tür ve sınıflarının saptanması ve yönlendirilmesi uygulama aşamasında gerçekleşme olanağı bulamamış yüksek standartlı ve kendi içlerine kapanık oluşmaya başlamıştır. Sunu çeşitliliğinin de arttırılmasında kamping alanları önemli rol oynamaktadır. 1988 revizyonunda bir kısım kamp alanları, otel ve tatil köyleri lehine değiştirilmiştir. Kamping yatırımlarının maliyetinin düşük, buna karşılık gelirinin yüksek olduğu, aynı zamanda doğayı zorlamayan ve yoğun yapılaşmayı gerektirmeyen olduğunun unutulmaması gerekir.

Kemer destek kentinde bugünkü gelişmelerle oluşan birim konut alanı büyüklüğü, değer artışlarının aşırı yükselmesi nedeniyle yarı yarıya düşmüş gelecekte yaklaşık 20 bin nüfusu barındıracağı görünümünü yaratmıştır. Konut fiyatlarının aşırı yüksekliği sonucu, bina sahipleri pansiyonculuğa yönelmişlerdir. Hazırlanmış ve hizmete sunulmuş altyapıların bu gelişmeler karşısında zorlanacağı düşünülerek yeni yoğunluk artırıcı kararlar karşısında son derece duyarlı olma zorunluluğu vardır. Kemer'de geliştirilmesi öngörülen nüfusun temelini turizmde çalışan personelin oluşturacağı, proje başlangıcında varsayılmıştır. Ancak, araziler bu amaçla kamulaştırılmayıp, İmar Kanunu'nun 18.maddesi uygulamasına gidilmiş, arazi değerleri de yapılan yatırımlar sayesinde hızla yükselmiş ve Kemer turizm personelinin oturabileceği kent olma niteliğini yitirmiştir. Bu nedenle yukarıda

açıklanan, "Turistik Tesis Hizmet Alanlarında" tesislerde çalışacak personelin oturması için bir anlamda "sosyal konut" düzenlemelerine gidilmesi yerinde bir karar olarak görülmektedir. Kemer'deki sosyal konut alanhlarının ise kamu personeli için ayrılmış olması, aynı nedenle olumlu görülmektedir. Kemer'in buniteliğini yitirmesi dışında tüm alt ve üst yapıların gerçekleşmesiyle, hizmetler ve idari merkez olma işlevi sağlanmıştır.

Projede tam anlamışla gerçekleşme olanağı bulamayan bir başka unsur da "günübirlik alanlar"dır. Antalya yönündeki şeritte ve köylerin denize ulaştığı noktalarda günübirlik ve mesire alanı kararları geetirilmiştir. Antalya, yakın gelecekte milyonluk kent olmaya adaydır. Antalya'nın doğusunda yakın uzaklıktaki kıyıların kamu kullanımına kapanmasına karşın, batıda proje sınırları içindeki yaklaşık 10 km.'lik birbant 1977 planında olduğu gibi 1988 revizyonununda da bölge ve yöre halkının günübirlik, mesire gereksinmelerine açık tutulmuştur. Kitle halinde özellikle hafta sonularında yakın il ve ilçelerden gelen düşük ve orta gelir gruplarınca kullanılan bu alanlar, milli park idaresince düzenlenen bir kaç nokta dışında, deniz kullanımını kolaylaştırıcı ve benzeri diğer unsurlarıyla hizmet verilebilir hale getirilmeyi beklemektedir.

Projedeki alt ve üst yapıların fiziki gerçekleşmesinin yarattığı cazibeyle artan oranda tarım alanlarında ikinci konut gelişme eğilimleri ve kaçak yapı oluşumları vardır. Bu oluşumların düzene sokulması gereklidir.

Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi 1988 revizyonunda da bu tür gelişmelerin gerçekleşmemesi yönünde tarım alanları ve yerleşmelerdeki tavrınısürdürmüştür. tarım alanlarının korunması için sulama v.b. yatırımlarla tarımı destekleyici uygulamalar yapılmış olsa da, köylünün tarımsal faaliyetini sürdürerek üretimin arttırılması yönünde desteklenmesi ve yörede oluşacak tesislere tarımsal ürün girdisi oluşturacak şekilde organize edilmesi gerekir. Tarım alanlarının, el değiştirerek ikincil konut gelişmeleriyle oluşturulan baskılara, planın kısıtlayıcı ve korumacı kararları olsa dahi, karşı koymanın kalıcı ve gerçekçi başka bir yolu yoktur (İ.Gökşen, 1993).

Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi, 1990 YılıRevizyonu Kararları

- 1988 yılındaki onanlı planda 52.000 olan yatak kapasitesi 21.3.1990 tarihinde onanan plan revizyonu ile yaklaşık 65.500 yatağa çıkarılmıştır.

- Ayrıca 21.3.1990 tarihinde onanan 1/25.000 çevre düzeni planı ile 2 adet golf alanı yeri ayrılmıştır.

- Turizm yatırım alanlarında E=0,30'dan 0,40'a çıkartılmıştır.

- Güneybatı Antalya'da konaklayan nüfusa değişik alternatifler sunmak amacıylaproje kapsamında belli noktalarda eğlence merkezleri için alanlar ayrılarak aktivitenin kıyılardan iç kesimlere çekilmesi hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan 11 adet eğlence merkezi ile ilgili 1/25.000 revizyon 8.10.1990 tarihinde onanmıştır.

- Yine bu revizyon kapsamında turistik tesislere sağlık hizmeti sunmak amacıyla sağlık merkezi için alan ayrılmıştır.

- 1/25.000 ölçekli Güneybatı Antalya Çevre Düzeni Planı kapsamındaki;

. Beldibi-Göynük,
. Çifteçeşmeler (Beldibi),
. Kemer,
. Çamyuva
. Tekirova,

yörelerinin 1/1000 uygulama planları mevcut olup, uygulamalar bu doğrultuda yapılmaktadır.

- 8.10.1990 gün onanlı revizyon kapsamında yeni açılan (Adrasan yöresi) turizm tesis alanlarının planlama çalışmaları yapılmaktadır.

- Ayrıca turizm sektöründe çalışan personelin konaklama ihtiyacı için Çamyuva'da 1/1000 ölçekli Turizm Hizmet Alanı Uygulama Planı bulunmaktadır (Ministry of Tourism, 1991).

Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi, 1993 Yılı Revizyonları ve Plan Kararları

1993 yılında Beldibi, Göynük, Kızıltepe, Çamyuva, Tekirova ve Adrasan'ın 1/5000 ölçekli plan çalışmaları bitirilmiştir. Ancak Adrasan

dışındaki planlar onaylanmamıştır.

Bu planlarda E=0,15 olan özel Lejandlı alanlar ve düşük yoğunluklu turizm alanları kavramı ortaya çıkmıştır.

Günübirlik kullanım alanlarında 0,08 olarak belirlenen emsal 1/1000 uygulama planlarında bazı alanlarda 0,30 ve 0,40'a çıkartılmıştır.

Mevcut 2 golf alanına Olimpos Antik Kenti sit sınırları içinde bulunan 3. bir golf alanı eklenmiştir.

Phaselis antik kentinin sit alanı sınırları daraltılmıştır.

İdiros antik kentinin de sınırlarıdaraltılarak bu bölgeler konut ve turizm alanına çevrilmiştir.

Kındılçeşme bölgesinde yeni turistik tesis alanları yaratılmıştır. 1994 yılında ise planlarda tekrar revizyonların yapıldığını görüyoruz. Halen devam eden bu revizyon çalışmalarının amacı turistik gelişim alanlarını genişletmek ve yatak sayısını arttırmaktan çok yeni belediye olan Göynük, Beldibi ve Tekirova'nın konut, ticaret, spor gibi aktivitelere cevap verecek kentsel alan ihtiyacını karşılamak olarak açıklanmıştır (Şekil 4.28).

Projenin yatak kapasitesi günümüzde yaklaşık 75.000 yatağa ulaşılmıştır. Ancak mevcut yatak kapasitesi yaklaşık 30.000'dir. Bölgeyi 1993 yılında 293.925 turistin ziyaret ettiğini düşünecek olursak bu yatak sayısının yeterli olduğu görülmektedir (Tablo 4.1). Turistlerin bölgeyi en yoğun olarak ziyaret ettikleri ay Ağustos ayı olup, yaklaşık 55.000 turist bu ayda bölgeye gelmektedir. Bu da 2 turiste 1 yatak gibi bir oran ortaya çıkarmaktadır. Turistlerin bölgede ortalama 4-5 gün kaldıkları da düşünülünce yatak sayısının günümüz için arttırılmasına gerek yoktur (tablo 4.2).

Bölge geneline bakıldığında her yıl yatak sayılarının arttığı ancak bazı yıllarda turist sayılarının azaldığı görülmektedir.

Butler bir turizm merkezinin 7 gelişim aşaması olduğunu söylemektedir. Bunlar keşif ilgi, gelişme, takviye etme, durgunluk, azalma ve yeniden canlandırmadır.

Turistik bölgelerin keşfinden sonra turistik cazibesi artar.

Tablo 4.1. 1993 yılı Kemer'e Gelen Turist Sayısı Dağılımı

1993 YILI KEMER'E GELEN TURİST SAYISI (MİLLİYETİNE GÖRE)

MİLLİYETİ	TESİSE GİRİŞ YAPAN TURİST SAYISI	TESİSTE GECELEYEN TURSİT SAYISI
TÜRK	113.592	542719
ALMAN	88.842	965.010
AVUSTURYA	25349	247.748
FRANSIZ	21.534	150.079
BENELÜX ÜLK.	9.228	73.045
İNGİLTERE	7.756	88.538
DİĞER	7.713	36.917
İSVİÇRE	7.062	56.244
İTALYA	5.073	40.610
İSKANDİNAV ÜLK.	3.973	30.946
İSRAİL	1.564	15.418
AMERİKA	565	2.831
RUSYA	507	3.755
İSPANYA	286	1.676
YUGOSLAVYA	181	1.343
MACARİSTAN	127	469
İRAN	110	917
JAPONYA	77	417
KANADA	73	504
S.ARABİSTAN	64	251
ROMANYA	50	169
AVUSTURALYA	38	337
SURİYE	38	156
MISIR	28	34
ÜRDÜN	23	57
POLONYA	21	164
BULGARİSTAN	16	52
YUNANİSTAN	13	63
PAKİSTAN	8	19
FİLİPİN	4	28
İRLANDA	4	56
KUVEYT	3	23
LİBYA	3	3
TOPLAM	293.925	2.260.597

Tablo 4.2. Yöreye Gelen Turistlerin Aylara Göre Dağılımı

YÖREYE GELEN TURİSTLERİN AYLARA GÖRE DAĞILIMI

AYLAR	TESİSE GİRİŞ YAPAN	TESİSTE GECELEYEN	DOLULUK %
OCAK	2.743	17.946	26
ŞUBAT	3.835	23.684	26
MART	9.909	70.858	34
NİSAN	16.797	123.862	28
MAYIS	37.520	279.238	44
HAZİRAN	29.306	325.070	49
TEMMUZ	50.857	295.288	49
AĞUSTOS	55.516	432.969	58
EYLÜL	42.869	347.337	50
EKİM	27.875	206.228	46
KASIM	6.226	62.190	33
ARALIK	4.204	23.481	22
TOPLAM	293.925	2.260.597	38

Bundan sonra bölgeye olan ilginin çoğalmasıyla birlikte turizm gelişimi de artacaktır. Daha sonra bu turistik gelişimler yetmeyecek ve takviyeler gerekecektir. Bu devreden sonra ise turizm merkezi cazibesinden birçok şey yitirmesi ve çevreyi olumsuz etkilemesi nedeniyle turistik açıdan tercih edilmeyecek ve turist sayısında azalma olacaktır. Bu durumda tekrarlanan canlandırma alan olmadığı sürece o turizm merkezindeki tesisler ölü birer yatırıma dönüşecektir (P.Korça, 1991).

Tüm bu bilgilerin ışığında Güney Antalya'daki Turizm Gelişim Alanlarının takviye devresinde olduğu görülmektedir. Ancak yapıan yanlış uygulamalar ve turistik yatırımların çevreyi tahrip etmesi ve görsel kirliliğe neden olması yüzünden, ülkemizin en güzel kıyılarından biri müdahale edilmediği sürece birkaç yıl içinde cazibeyi yitirecek ve turist sayısında azalmalar görülecektir.

4.2.3. Güney Antalya gelişim Projesi Revizyon Kararlarının Değerlendirilmesi ve Bu Kararların Doğal ve Tarihi Çevreye Etkileri

Beldibi-Göynük

Olimpos Beydağları Sahil Milli Parkı planında amaç koruma olduğu için Beldibi bölgesinde büyük çaplı herhangibir gelişim önerilmemiştir. Burası günübirlik kullanıma yönelik olarak düzenlenmiştir. Bu yüzden burada danışma istasyonu, lokanta, tuvalet gibi küçük çapta birimler bulunacak otel, motel, tatil köyü gibi geniş çaplı turistik amaçlı yerleşme ve yapılaşmalar yapılmayacaktır. Artan turistik talep sonucunda turistik tarzda fazlalaşma ve bununda fizik mekana yansımaları kaçınılmazdır. Bu yüzden planın bu hali ile uygulanması zor olduğundan 1975 yılında yapılan raporlarda ve 1/25.000 ölçekli çalışmalarda bölgeye turizm amaçlı yapılaşmaya dönük kararlar alınmıştır. Ancak bu kararlar plan bazında araştırılmamış, genel anlamda kriterler konulmuştur. Beldibi uygulama imar planının daha sonraki yıllarda yapılması kararlaştırılmıştır.

Beldibi-Göynük uygulama imar planı 1977 yılında onanan 1/25.000 ölçekli planlar doğrultusunda 2 bölümde yürütülmüştür (Ek. 7-8).

Getirilen revizyonlarla Beldibi-Göynük arasındaki hemen hemen tüm alanlar turizme açılmış, projenin en önemli özelliğini oluşturan

Seçmeli Yığılmalar Politikasına zarar gelmiştir. Bölgede yapılan tatil köyü, otel ve pansiyon gibi yapılaşmalar hem görsel kirliliğe hem de doğal vetarihi çevrenin tahribatına neden olmaktadır.

Parsel kenarlarından denize inen yolların iptal edilmesi halkın kıyılardan yararlanamamasına ve çevre ile ilişkisinin kopmasına neden olmaktadır.

Arazi parselasyonunun bazı yerlerde küçültülerek parsellerin bölünmesi olumsuz bulunmuştur. Çünkü 100.000 m^2 olan bir parselde kullanma alanı 40.000 m^2'dir. Bu parselde yapılacak bir yerleşmede korunacak alanlar ve ağaçlar belirlenerek çeşitli alternatifler getirilebilir. Arazi 50.000 m^2'ye inince kullanım alanı 20.000 m^2 olmasına rağmen binanın veya binaların arazi içindeki konumlanmaları alternatifler azalacağından korunması gerekli bazı değerler gözardı edilebilir.

Hangi parsellerin hangi kullanımlara ayrıldığı net bir şekilde belirtilmişse de bu ayırımların hangi kriterler gözönüne alınarak yapıldığı belli değildir. Parsellerde otel ya da tatil köyü yapılması yatırımcının isteğine bırakılmıştır. Ancak her parseldeki yapılaşmanın tesis türünün titizlikle belirlenmesi gereklidir.

Buradaki yatırım alanlarından bir kısmında belirli bir lejand hükmü getirilmemiştir. Bu nedenle bu parsellerde belirli bir yükseklik kararı yoktur. Yükseklik kararı olmayan alanlarda bakanlık kararına göre maksimum yükseklik 24.50 m.'ye kadar çıkabilmektedir.

Bu da 7 katlı bir kütleye eşit bir yükseklikliktir. Parsellerin bir kısmında getirilen c lejandının maksimum yüksekliği ise 18.50 m.'dir. Bölgedeki doğal çevre arkadaki dağların peyzajı gibi özellikler düşünülecek olurlar. Böyle kütlelerin bölgeyi betonlaştırmaktan öteye gidemeyeceği kesindir (Örnekler: Renaissance Resort-Beldibi "Lejandsız", Sultan Saray Oteli" C lejandı "Magic Life Der Clup" C lejand).

Emsalin 0,30'dan 0,40'a çıkartılması ile arazi üzerindeki bina yoğunluğu artması doğal çevreyi olumsuz etkilemiştir (Örnek: Belköy-Tatil Köyü).

Küçük parseller için getirilen plan kararlarında kat alanı sayısının (emsal) 0,30 olarak belirlenmeştir. Bu da yoğunluğu arttırmaktadır.

Ayrıca bu alanlarda öngörülen 13.50 m.'lik bina yükseklikleri binayı çevreye yabancılaştıran ve bina çevre ilişkisini olumsuz etkileyen kararlardır.

Bölgede son revizyonlar sonucu getirilen kararlar şöyledir;

Çifteçeşmeler bölgesinde:

- Kıyı gerisi alanlar turizm yatırım alanı olarak planlanmış ve en az 50 yatak olacak şekilde parselasyonu yapılmıştır. Bu da tarım alanlarının azalarak turizm yatırım alanına dönüşmesini getirmiştir.

- Bazı günübirlik kullanma alanları revize edilerek turizm yatırım alanlarına dönüşmüştür.

- Parseller ikiye bölünerek tahsis edilmiştir.

- Belköy tatil köyü için ise birkaç parsel birleştirilerek tahsis edilmiş ve 1989'da yapılan plan revizyonuyla kamuya ait alanlar da azaltılmış olmaktadır.

Bölgenin en yoğun alanlarından biri olan Beldibi-Göynük bölgesinde yapılan plan revizyonlarıyla doğa çevre ilişkisi bozulmuş ve bölge betonlaşmaya başlamıştır (Resim 4.1 - 4.2).

Belköy Tatil Köyü'nde emsalin 0.40 olarak belirlenmesiyle arazi yoğun şekilde binalarla kaplanmıştır. Yatak kapasitesinin arttırılarak gelirin yükselmesi mantığı ile planlanmış bu tesiste doğal çevre harap edilmiştir. Yerleşme dokusunda uygulanan monoton sistem, tek yapı ölçeğinde simetrik olarak tasarlanan binaların arazi ile uyumunu zorlaştırmaktadır. Ancak bu binaların yüksekliğinin 2 kat tutulması olumlu bir nokta olarak göze çarpmaktadır. Otel kütlesinin ise gerek katsayısı gerekse form oran ve boyutu açısından bölgeye ve çevreye uyumsuzluğu tartışılamaz. Tesisin 750 yatak kapasitesi bulunmaktadır (Şekil 4.29).

Alda Tatil Köyü'nde emsal 0.30 olarak belirlenmiştir. Bu oran bina, arazi ve çevre dengesini sağlayabilmektedir. Yerleşme dokusunda tasarlanan organik sistem doğayla uyumlu, bütünleşen ve yadırgamayan bir planı getirmiştir. Katı rijit tasarımlardan kaçınılarak yeşil doku ve bina ilişkisinin dengelenmesi ve binaların silüete uygun olarak 2 yada 3 katlı olarak tasarlanması planı kararlarına uygun başarılı bir

Resim 4.1. Beldibi-Göynük

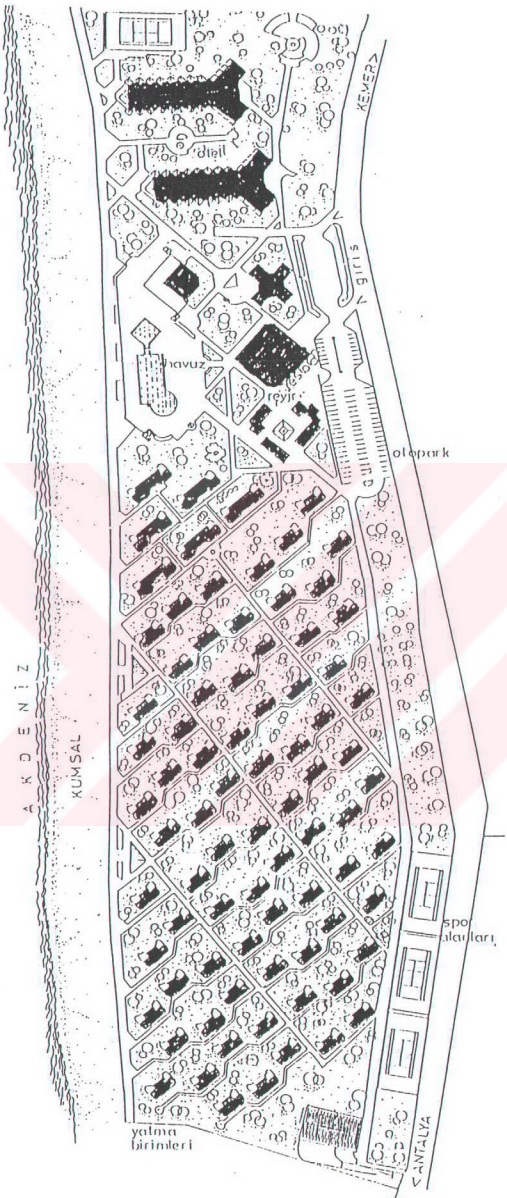

Resim 4.2. Beldibi-Göynük

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Şekil 4.29. Belköy Tatil Köyü Vaziyet Planı.

Kaynak: Güneybatı Antalya Tatil köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Analizi.

uygulamayı belgelemektedir. Tesis 500 yatak kapasitelidir (Şekil 4.30) (Resim 4.3).

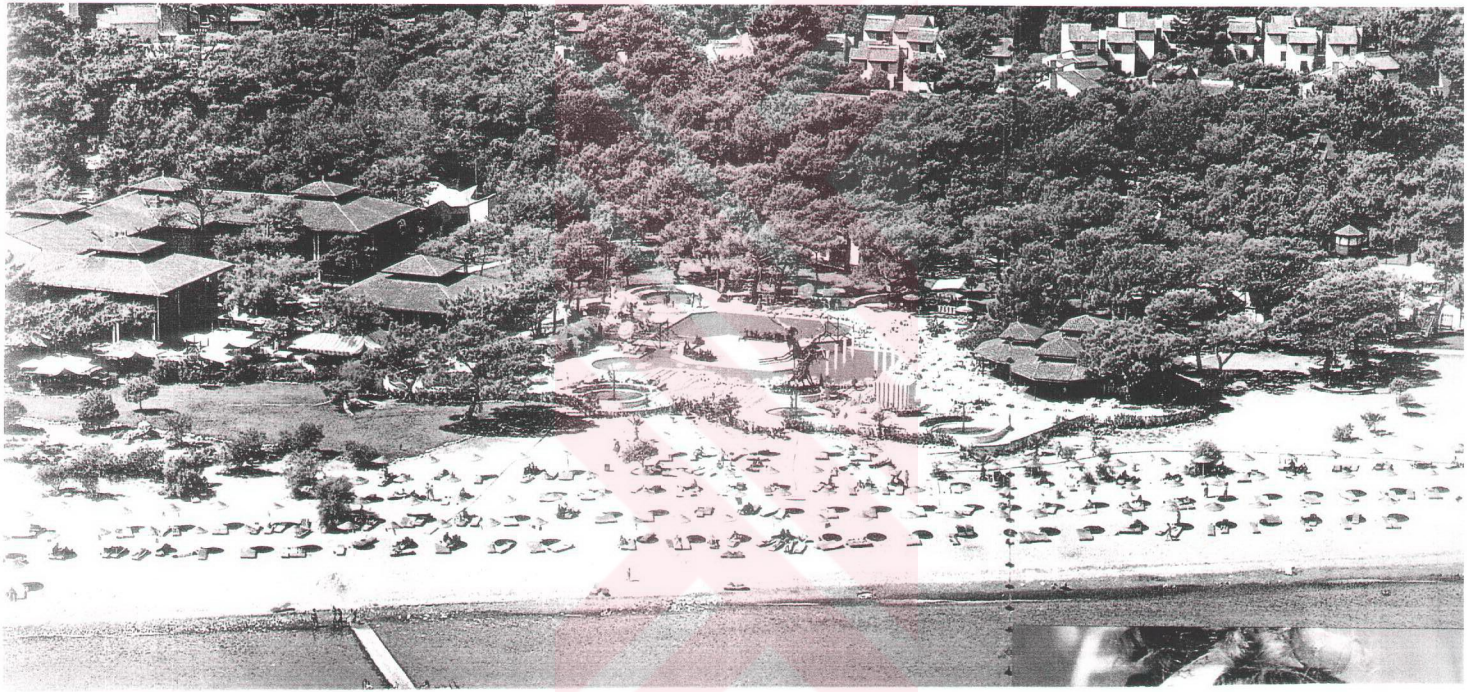
Rennaisance Resort Hotel de ise ana binanın arazi üzerinde konumlanması bile bölgeye yabancı bir izlenim yaratmaktadır. Kütlenin arazinin bir yerinde toplanarak çevrenin bozulması olumsuzdur. Yapı form, ölçek, oran ve yükseklik itibariyle çevreye uyumsuzdur ve yadırganmaktadır. Bahçedeki yoğun yeşil kullanımı bile ana kütlenin etkisini azaltamamıştır. Arazinin geniş olması ve otel kütlesinin yol kenarına yakın konumlanması nedeniyle bina-deniz ilişkisi kopuktur. beş yıldızlı De Luxe Otel olmasına karşın doluluk oranının %50 olması tüm bu olumsuzlukların yansıması olarak değerlendirilmiştir. tesisin yatak kapasitesi 648'dir (Şekil 4.31, 4.32, 4.33, 4.34) (Resim 4.4 4.5).

Şampiyon Tatil Köyü'nde ise, plan kararlarına uygun bir yerleşme dokusu olmasına rağmen geometrik sistem vekatı hatlar doğaya aykırıdır. Plan düzleminde doğaya uyumsuz ve katı olan plan sistemi görünüş itibariyle doğaya uygundur. Arazinin küçük olması ynedeniyle yeşil doku zarar görmüştür. Tesisin yatak kapasitesi 432'dir (Şekil 4.35) (Resim 4.6).

Salima Tatil Köyü'nde çevre, bina dengesi sağlanması ve tasarımın plan kararlarına uyumu başarılı bir uygulamayı beraberinde getirmiştir. Geometrik ve organik sistemlerin birleştirilerek dokuyla bütünlük sağlanması yerleşme dokusunun karakteristik özelliğidir. Tek yapı ölçeğinde tasarlanan binalar 2 olup, silüete uygundur. İnsan boyutlarında, form ve ölçek açısından dengeli olan binalar, sadelik v esıcaklıkları ile çevreyle ybütünleşmişlerdir. Yatak kapasitesi 515'dir (Şekil 4.36, 4.37) (Resim 4.7).

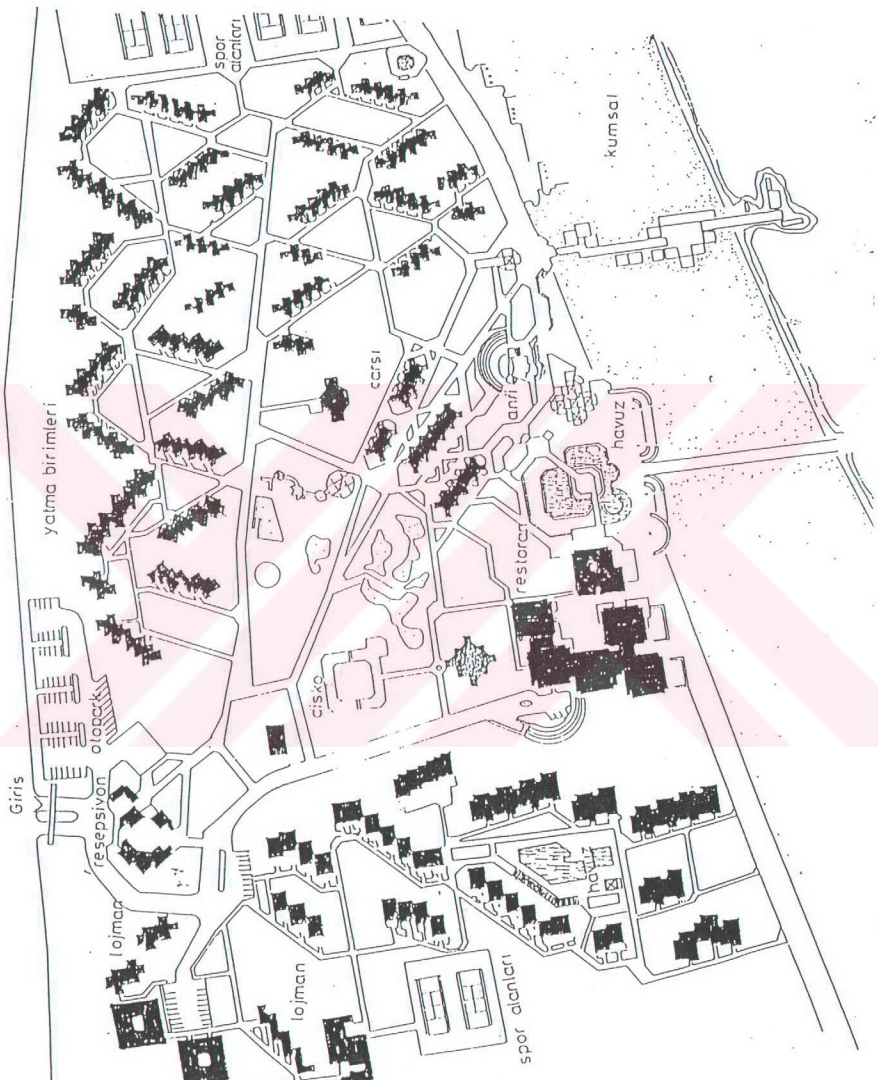
Tek Art Tatil Köyü'nün yerleşme dokusunda organik bir sistem uygulanmıştır. Simetrik binaların biraraya gelişinde organik bir sisteme gidilmiş olup, doğaya uyumlu bir tasarım sayılabilir. ancak emsalin 0.40 olması binaların arazi içindeki oranını arttırarak doğal çevreyi etkilemektedir. tesisin yatak kapasitesi 600'dür (Şekil 4.38).

Novotel aquamarine Tatil köyü'nün yerleşme dokusu organiktir. Katı rijit bir dokudan kaçınılmış, organik serbest ve doğaya uyumlu bir doku oluşturulmaya çalışılmıştır. Bina boyutları da doğaya uygun ve insan ölçeğindedir. Kütleler doğal çevreyle uyumludurlar. Emsalin

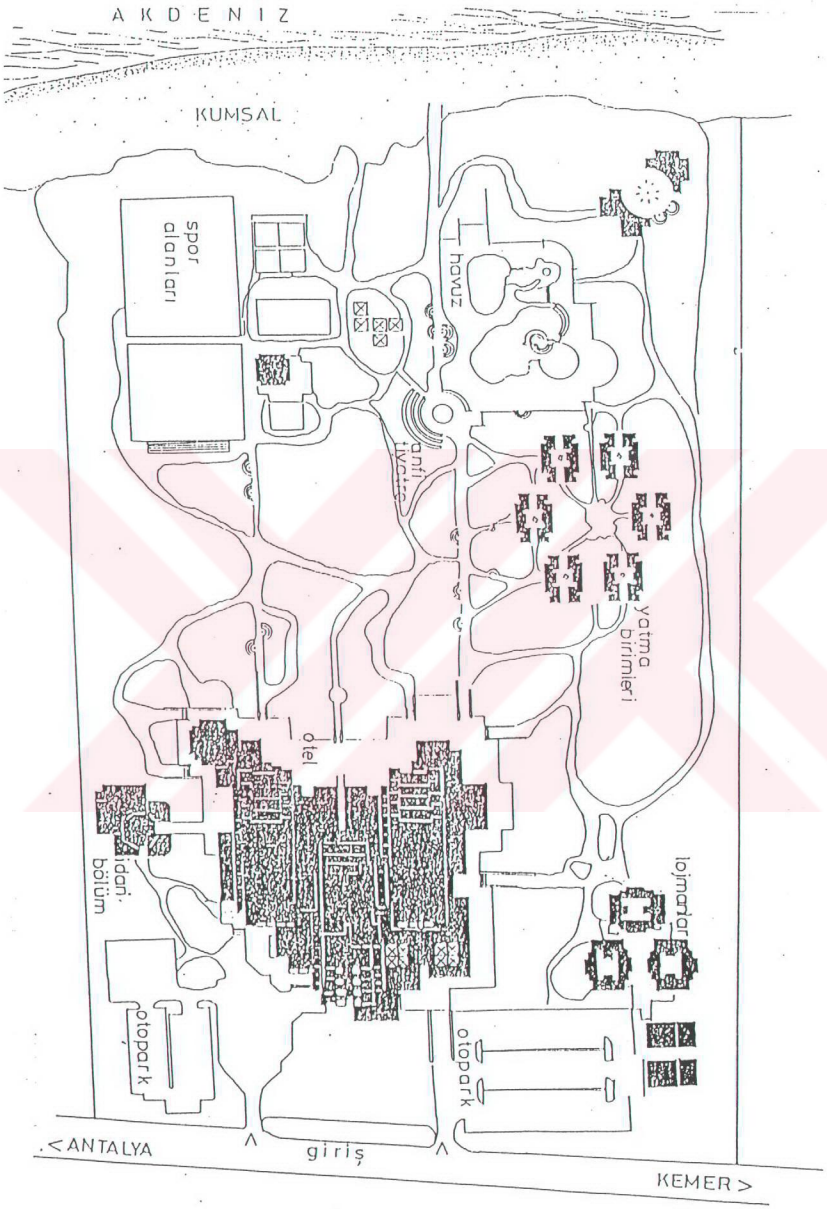
Resim 4.3. Alda Tatil Köyü

Şekil 4.30. Alda Tatil Köyü Vaziyet Planı.

Kaynak: Güneybatı Antalya Tatil köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Analizi.

Şekil 4.31. Renaissance Resart Hotel Vaziyet Planı.

Kaynak: Güneybatı Antalya Tatil köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Analizi.

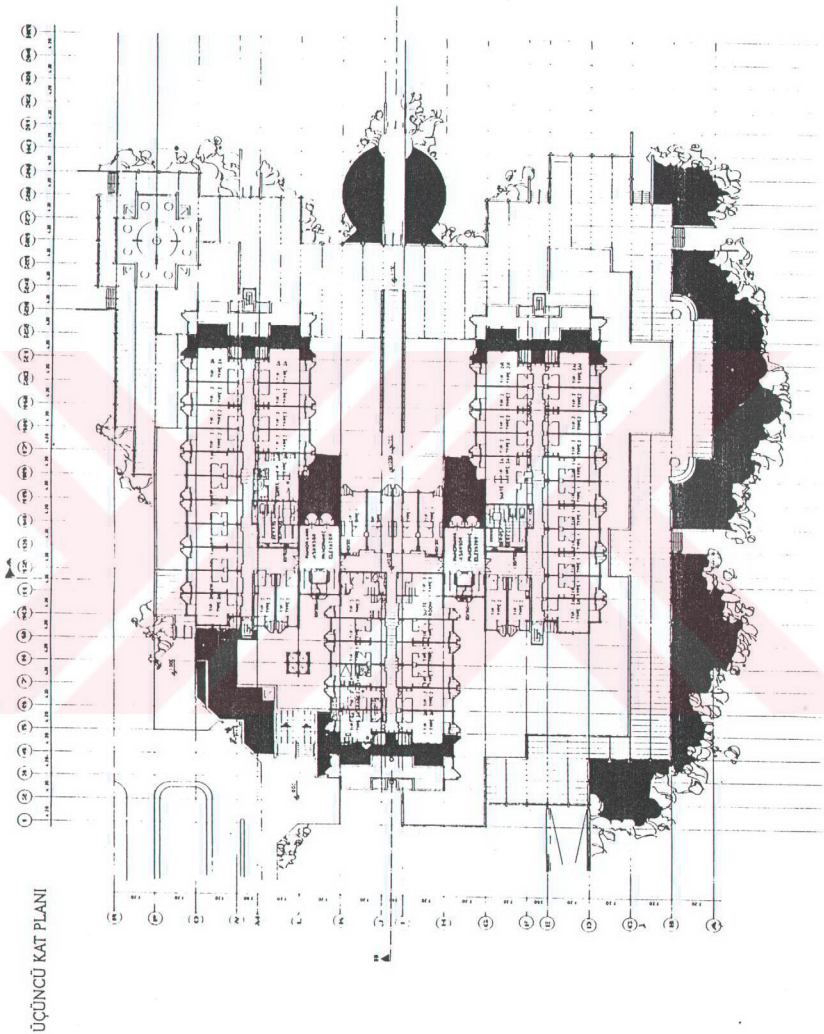
Şekil 4.32. Renaissance Resort Hotel Zemin kat planı.

ZEMİN KAT PLANI

Kaynak: Tasarım Dergisi,

Şekil 4.33. Renaissance Resort Hotel, Yatak kat planı

Kaynak: Tasarım Dergisi,

Şekil 4.34. Renaissance Resort Hotel, görünüş ve kesitleri.

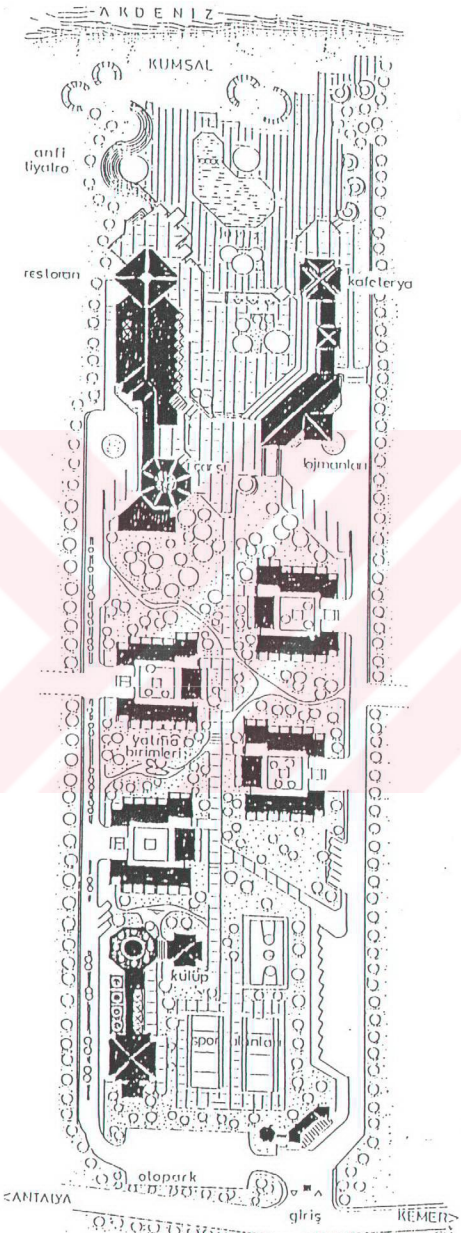
MİMARİ PROJE	Ertem Erturga Mimarlık Şehircilik Ltd. Şti. Y. Müh. Mimar Ertem Erturga. Proje Şefi Y. Mimar İsmet Köseoğlu. Y. Mimar Hülya Doğu. Y. Mimar Yeşim Coşkun Mimar İsmail Çörgüllü Y. Mimar Nüket Üça Mimar Ziyad Camcıgil Y. Mimar Mahmut Anlar Mimar Elif Dönmez Mimar Ayça Ecer Y. Mimar Ater Çavlı Y. Mimar Bülent Tanju
İÇ MİMARİ	Robinson Conn Patrnership Doç. İç Mimar Nuri Doğan Y. İç Mimar Güzeren Yapar Y. İç Mimar Şeçil Şatır İç Mimar İrem Erturga Bonfil Y. İç Mimar Faruk Ilgaz İç Mimar Barbarot Gazeman Y. Mimar Haluk Güremel
STATİK - BETONARME	Y. Müh. Can Binzet Y. Müh. Aydın Pelin
SIHHİ TESİSAT	Y. Müh. Celal Okuan
ELEKTRİK	Y. Müh. Yılmaz Serter
İŞVEREN	Gama
PROJE MÜTEAHİDİ	Gama
PLANLAMA BAŞLANGIÇ	1986
İNŞAAT BİTİŞ	1988
OTEL KAPASİTESİ	606 Yatak, - 18 Suit, - 227 Oda, -30 Villa 148 oda, 96 Yataklı, - 1 Kral dairesi
ARAZİ	80.000 m²
OTEL TOPLAM KULLANIM ALANI	27.000 m²

Kaynak: Tasarım Dergisi,

Resim 4.4. Renaissance Resort Hotel

Şekil 4.35. Şampiyon Tatil Köyü Vaziyet Planı.

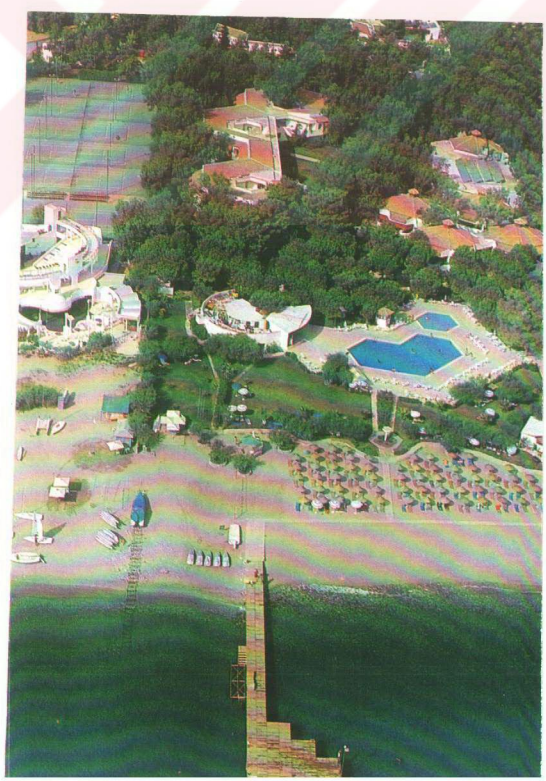

Kaynak: Güneybatı Antalya Tatil köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Analizi.

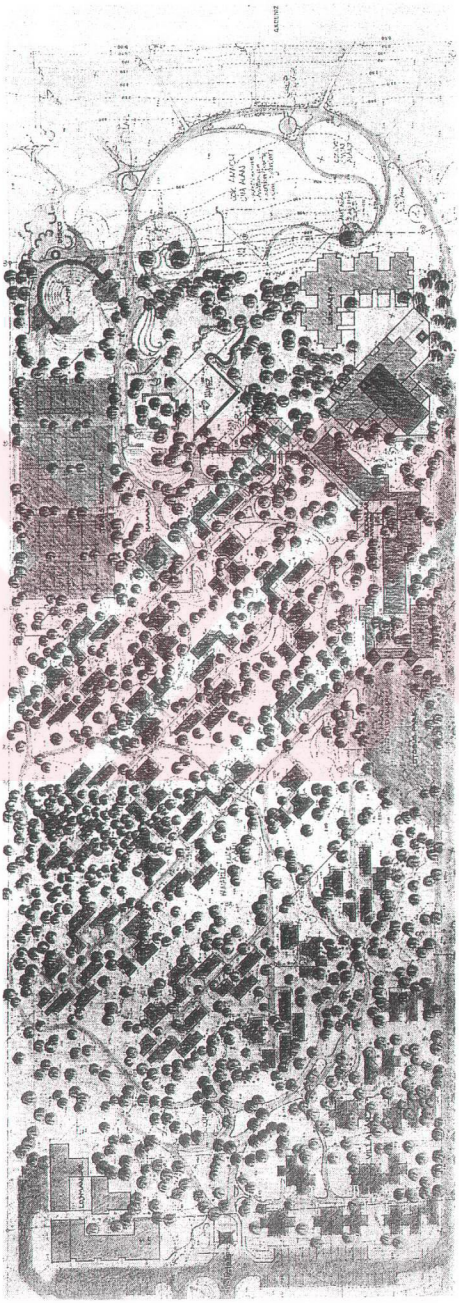
Resim 4.5. Renaissance Resort Hotel

Resim 4.6. Şampiyon Tatil Köyü

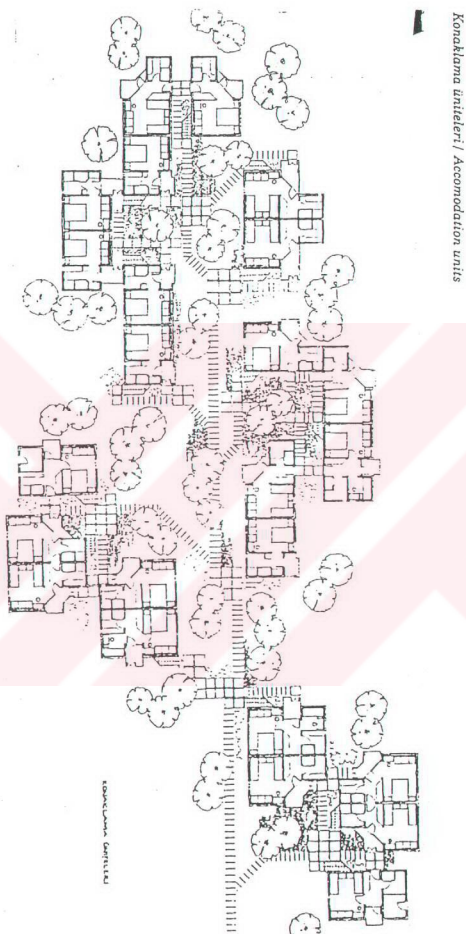

Şekil 4.36. Salima Tatil Köyü Vaziyet Planı.

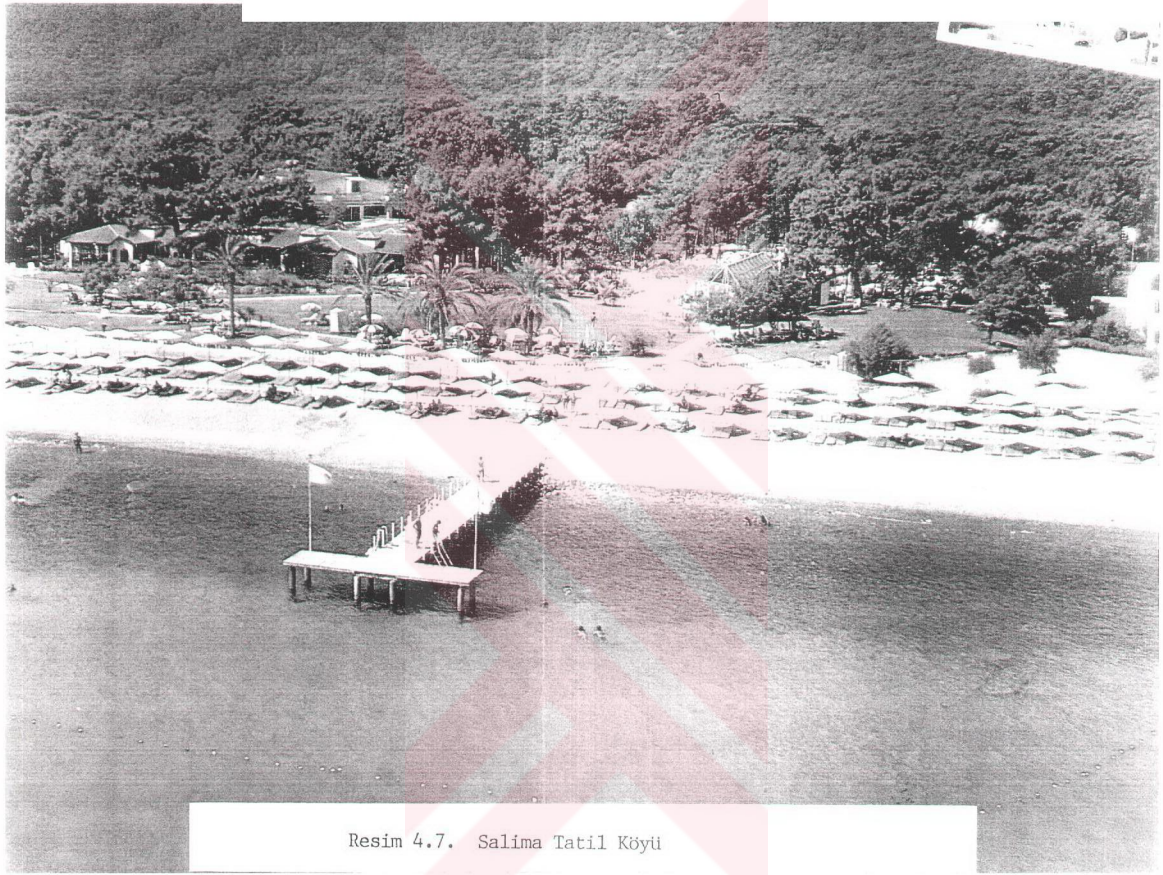

Kaynak: Tasarım Dergisi,

Şekil 4.37 Salima Tatil Köyü, Konaklama Birimleri Planı.

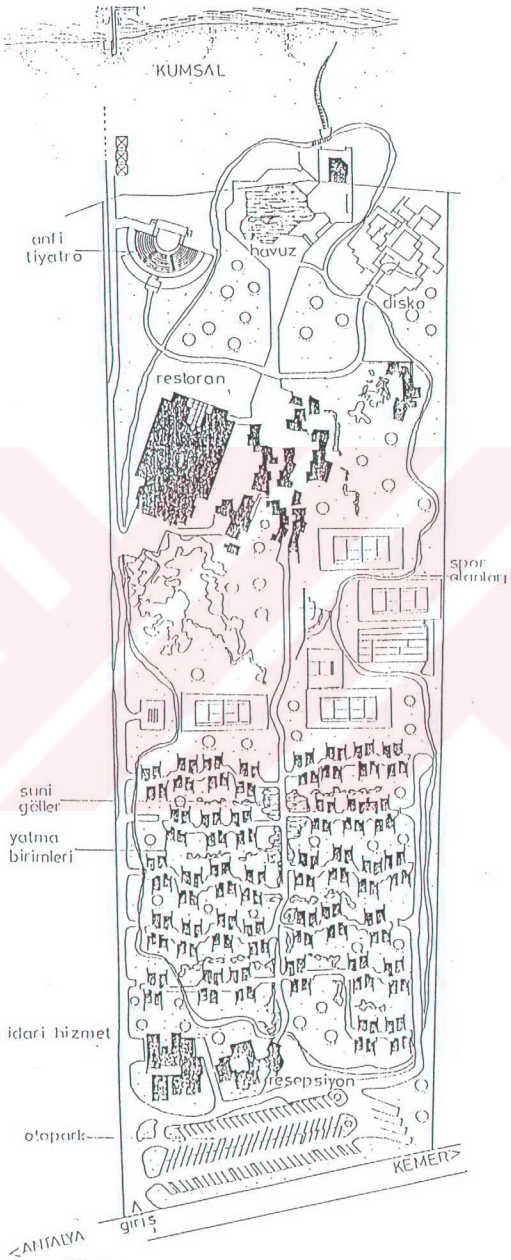

Kaynak: Tasarım Dergisi,

Resim 4.7. Salima Tatil Köyü

Şekil 4.38. Tekart Tatil Köyü Vaziyet Planı.

Kaynak: Güneybatı Antalya Tatil köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Analizi.

0.40 olmasına rağmen bina çevre dengesi korunabilmiştir. Tesisin yatak kapasitesi 600'dür (Şekil 4.39).

Sultan Saray Oteli de emsal 0.40 olan arazi üzerinde inşa edilmiştir. Hernekadar avlulu bir sistem ile çalışılmışsa da form, oran, ritm, denge gibi açılardan kütle tamamen çevreye yabancı kalmıştır. Binanın doğa ile ilişkisi kopuktur. Ayrıca bira 20'nin üzerindeki yüksekliği ve 6 katı ile doğal dokuyu ezmekte, silüeti bozmaktadır. Plan kararlarına uygun inşa edilmesine rağmen sonucu başarısızdır. Bu da çevrede doğa korunması açısından yüksek yoğunluklu yapı alanları, büyük formlar ve yüksek otel kütleleri yerine doğaya uyumlu, araziye yayılmış tek ya da 2 katlı mimarisi bulunan tatil köylerinin tercih edilmesi gerektiğinin göstergesidir (Şekil 4.40, 4.41) (Resim 4.8, 4.9).

Ulusoy Tatil Köyü'nün yerleşmesinde organik bir doku hakimdir. Yatma birimleri çok serbest bir biçimde birbirine eklenmiş 2 katlı bloklardır. Yerleşme dokusunun oluşmasında geleneksel Türk sokağı dokusu örnek alınmıştır. Binalar insan ölçeğinde olup 2 kat yüksekliğinde tasarlanmıştır. Kimi yerde kullanılan renkler, abartılı elemarlar, farklı malzemeler doğal görüntüye yabancı kalmakta, yerleşmeye abartılı bir hava veramektedir. Emsalin 0.40 olması dokuyu yoğunlaştırmıştır.

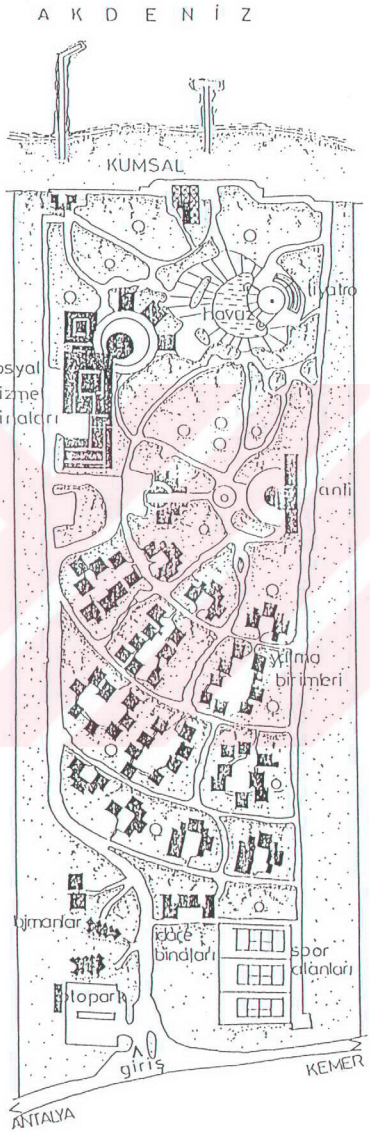
Çevre bina dengesi açısından çok olumlu bulunmamıştır. Yatak kapasitesi 574 tür (Şekil 4.42, 4.43).

Magic Life Der Club Oteli de tamamen çevreye yabancı kütle olarak gözlemlenmiştir. Form, oran ve kütle açısından abartılı ybulunan bina doğal çevreyi zedelemekte silüeti bozymaktadır. Bölgedeki otel tasarımlarının ve ne kadar özgün yapıtlar olurlarsa olsunlar, bu eşsiz doğa parçasını olumsuz etkilediği bu tür örneklerle çarpıcı bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Tesisin yatak kapasitesi 530'dur (Şekil 4.44).

Kızıltepe

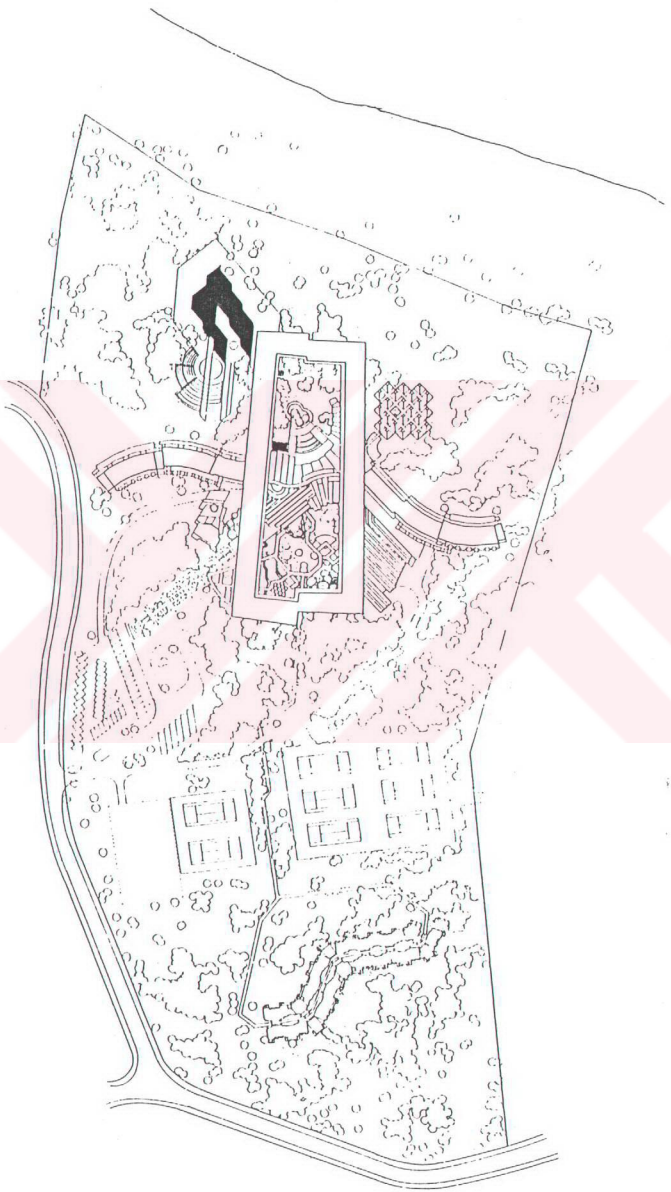
Olimpos sahil milli parkı uzun devreli gelişme planında ele alınan Kızıltepe bölgesinde sadece kamp alanının bulunması uygun görülmüştür. Bu alan Tekerlektepe'nin kuzey eteğinde bulunan ağaçlıklı bölgede bulunmaktadır.

Şekil 4.39. Novotel Aquamarine Tatil köyü Vaziyet Planı.

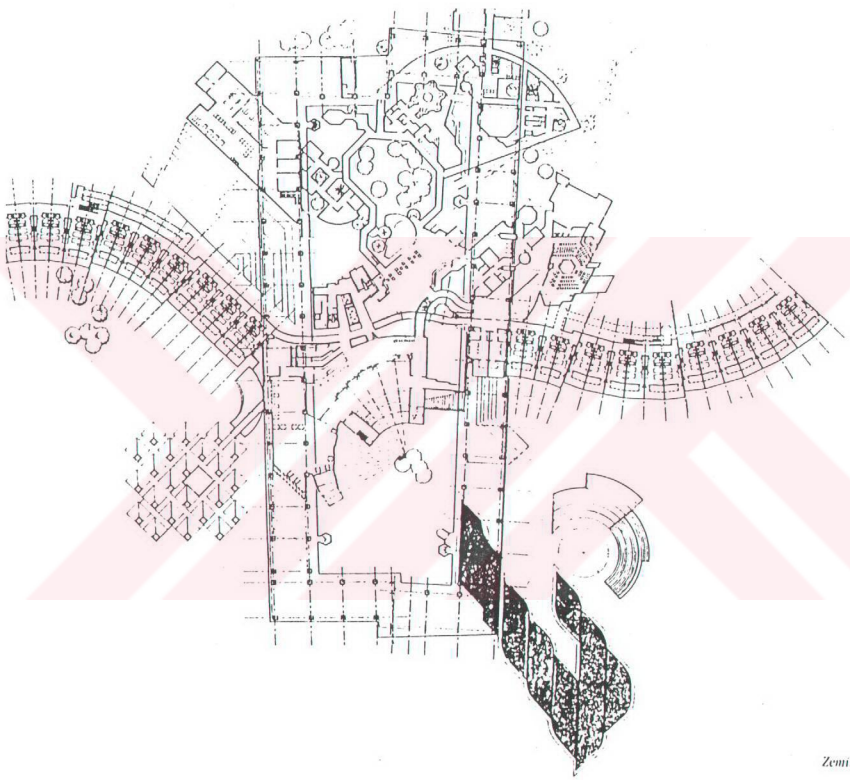
Kaynak: Güneybatı Antalya Tatil köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Analizi.

Şekil 4.40. Sultan Saray Oteli Vaziyet Planı.

Kaynak: Tasarım Dergisi,

Şekil 4.41. Sultan Saray Oteli Planı.

Zemin kat plan

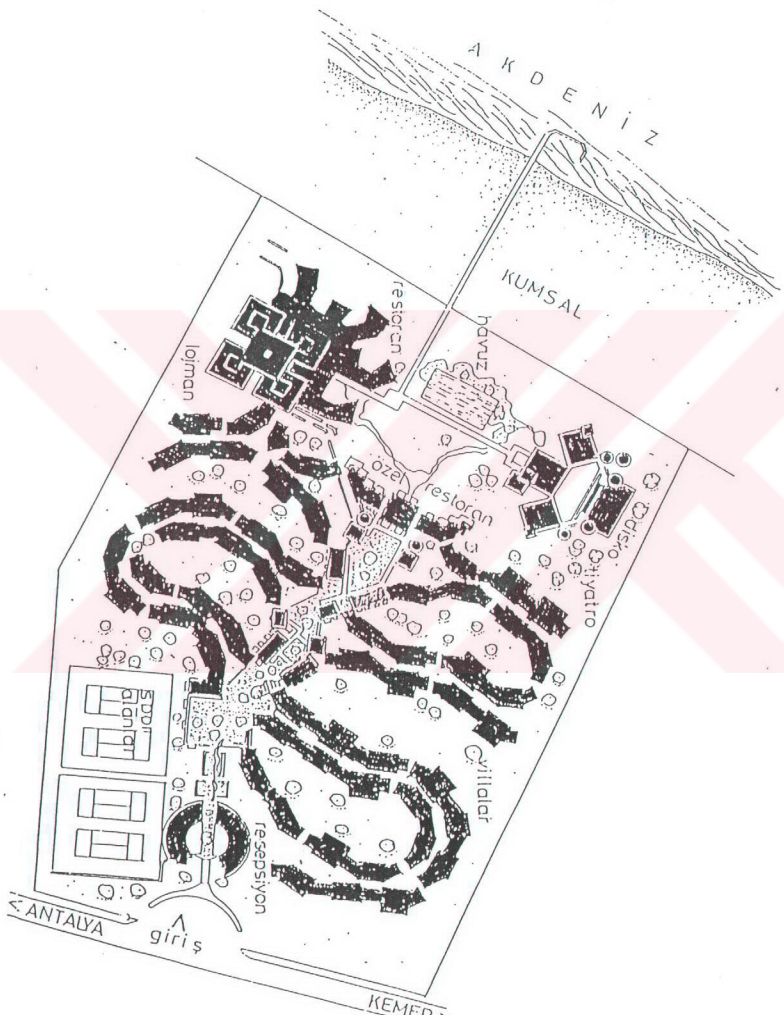
Resim 4.8. Sultan Saray Oteli

Resim 4.9. Sultan Saray Oteli

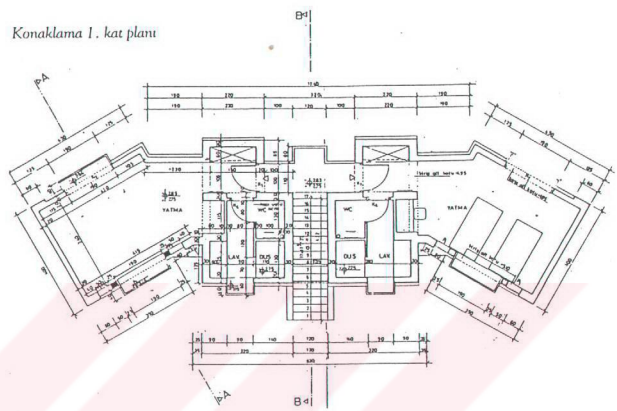

Şekil 4.42. Ulusoy Tatil Köyü (Holiday Club) Vaziyet Planı.

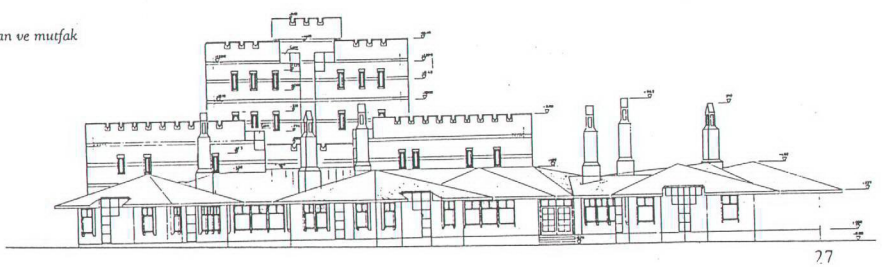

Kaynak: Turizm Yapıları

Şekil 4.43. Ulusoy Tatil Köyü Planlar

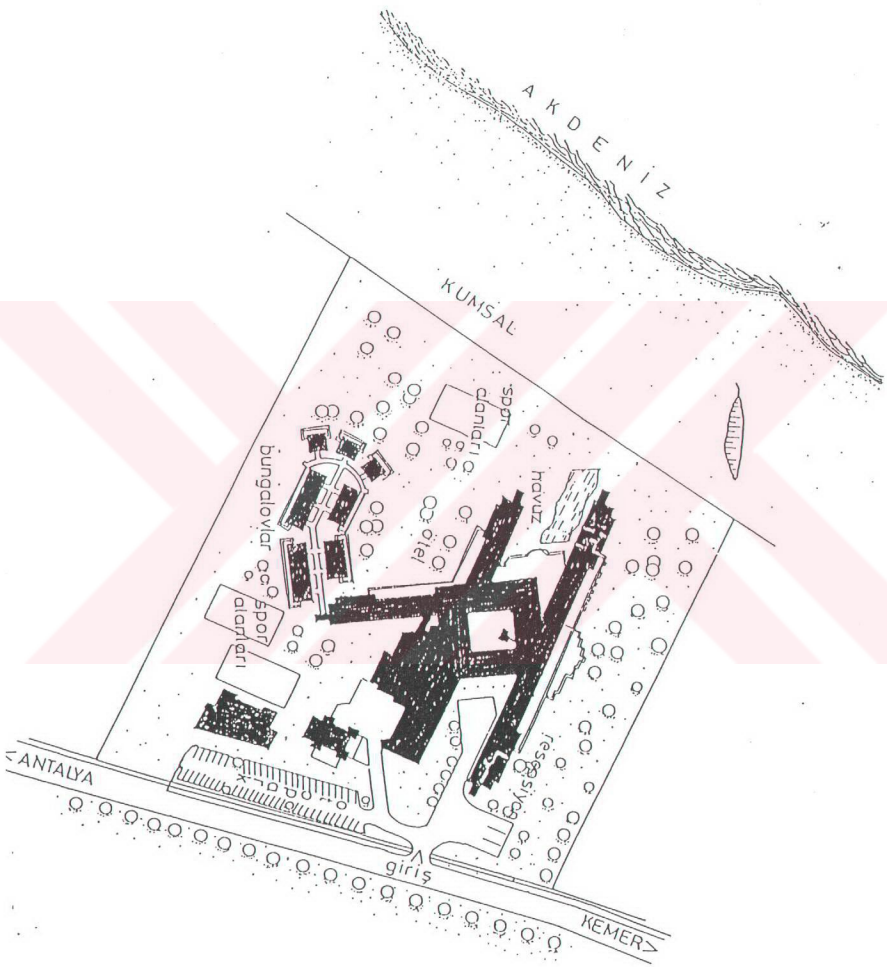

Kaynak: Turizm Yapıları

Şekil 4.44. Magic Life Der Club Vaziyet Planı.

Kaynak: Güneybatı Antalya Tatil köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Analizi.

1977 yılı revizyon planında bölgenin hemen tümü turizm amaçlı olarak planlanmıştır. Planla getirilen yatak kapasitesi 5500'dür. Ancak bu yoğunluğa rağmen emsalin 0.30 tutulması maksimum bina yüksekliğinin silüeti bozmayacak şekilde belirlenmesi olumlu faktörlerdir.

Daha sonraki yıllarda yapılan revizyonlarda bölgedeki inşaat emsali 0.40'a çıkarılmış, ana yolun gerisindeki alanlar turizm tahsil alanı olarak planlanmıştır. Düşük yoğunluklu özel turizm alanı adı altında geçen bu alanlarda emsal 0.15 olmasına rağmen maalesef uygulamalarında bu kurallar bozulmuştur. Bölge genelinde bakıldığında yolun gerisindeki ağaçlıklı alanlar ve dağların verdiği muhteyem peyzaj yoğun yapılaşma ile bozulmakta ve doğal çevreye zarar gelmektedir. Ayrıca tarım alanlarının rekreasyon ve eğlence alanı gibi fonksiyonlara dönüştürülmesi de olumsuz bulunmuştur. Son yıllarda bölgede yapılan gelişmelerin tatil köyünden çok otele yönelik olması ybölgenin doğal dokusunu tahrip etmeştir. Projenin en güzel alanlarından biri olan bölgede günübirlik alan, kamp alanı ve tatil köyü gibi gelişimlerin teşvik edilmesi gerekli iken birtakım nedenler yüzünden bu alanların otel gelişimi lehine ydönmesi plan kararlarının uygulanmasındaki başarısızlığı belgelemektedir (Ek.9) (Resim 4.10).

Bölgedeki yerleşimlerin plan kararları bazında eleştirisi ise şöyledir:

Giriş Resort Hotel'de yapılan tasarım doğayı olumsuz etkilemektedir. Doğal çevre ve kütle arasındaki oran dengeli değildir. İnsan ölçeğini aşan silüeti bozan, form, oran ve ölçek açısından dengesiz kütle çevreye yabancıdır (Şekil 4.45). Aynı sorunlar Kemer Vista Oteli içiny de geçerlidir. Otel kütlesi kademeli tasarımıyla çevreye saygılı olmaya çalışmışsa da kütle büyük olduğundan başarılı olunamamıştır. Ayrıca yol gerisindeki tatil köyü bölümündeki yoğunluk hem görsel açıdan hem de çeyvre açısından olumsuz bulunmuştur (Şekil 4.46) (Resim 4.11).

Paradise Bilkent Hotel, bölgede yapılan en olumlu tasarımlardan biridir. Gerek mimari tarzı, gerek form, oran ve boyutlarıyla tesisin kütlesi doğa ile uyumlu sayılabilir. ayrıca bina yüksekliği silüeti olumsuz etkilememekte insan ölçeğinde ağaçlar arasında kaybolmuş bir bina ortaya çıkmaktadır (Şekil 4.47, 4.48) (Resim 4.12).

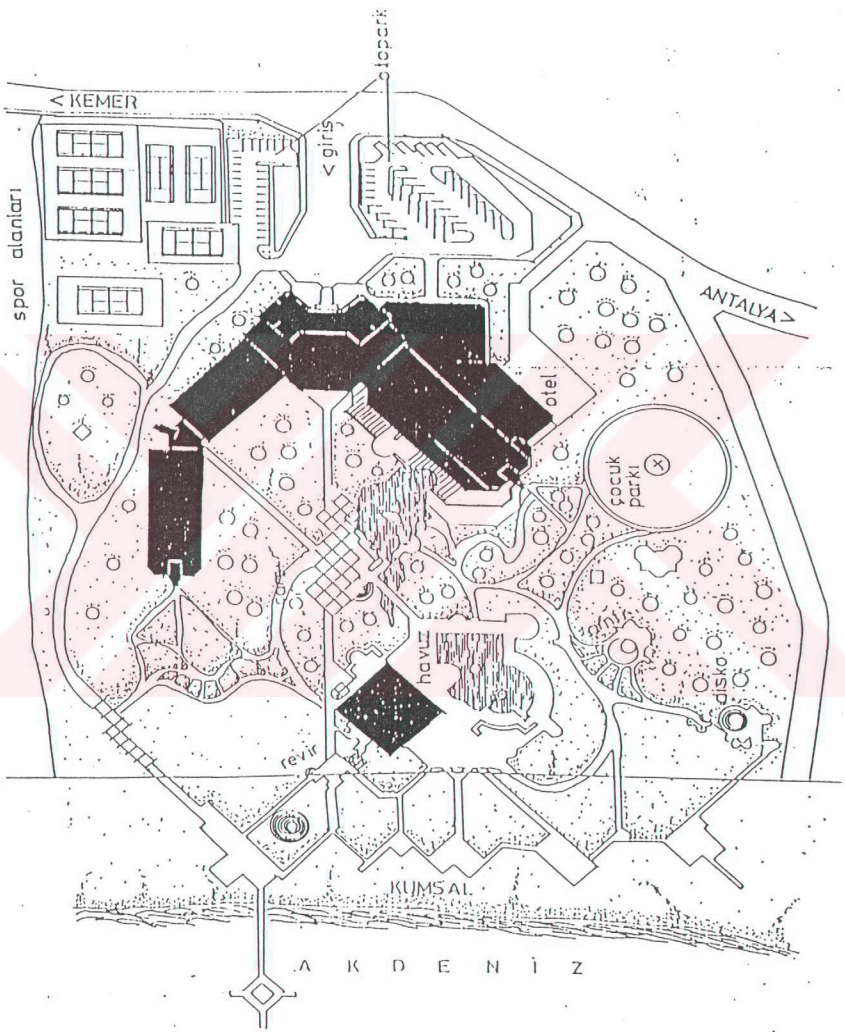
Resim 4.10. Kızıltepe

Resim 4.11. Kemer Vista Oteli

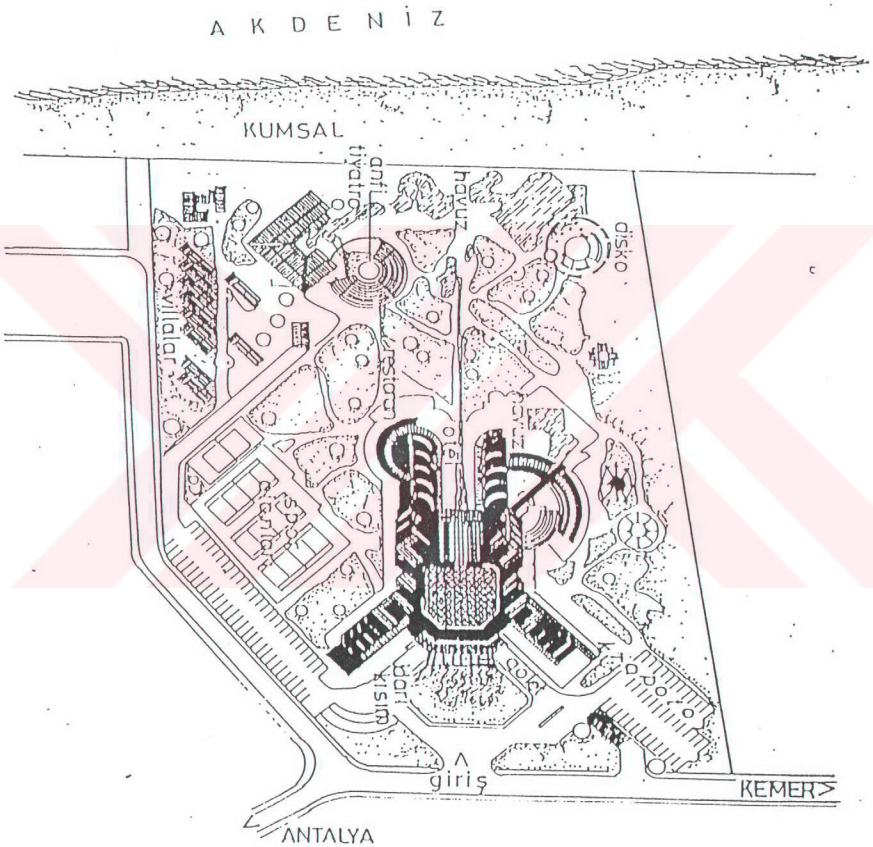
Şekil 4.45. Güriş Resort Hotel Vaziyet Planı.

Kaynak: Güneybatı Antalya Tatil köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Analizi.

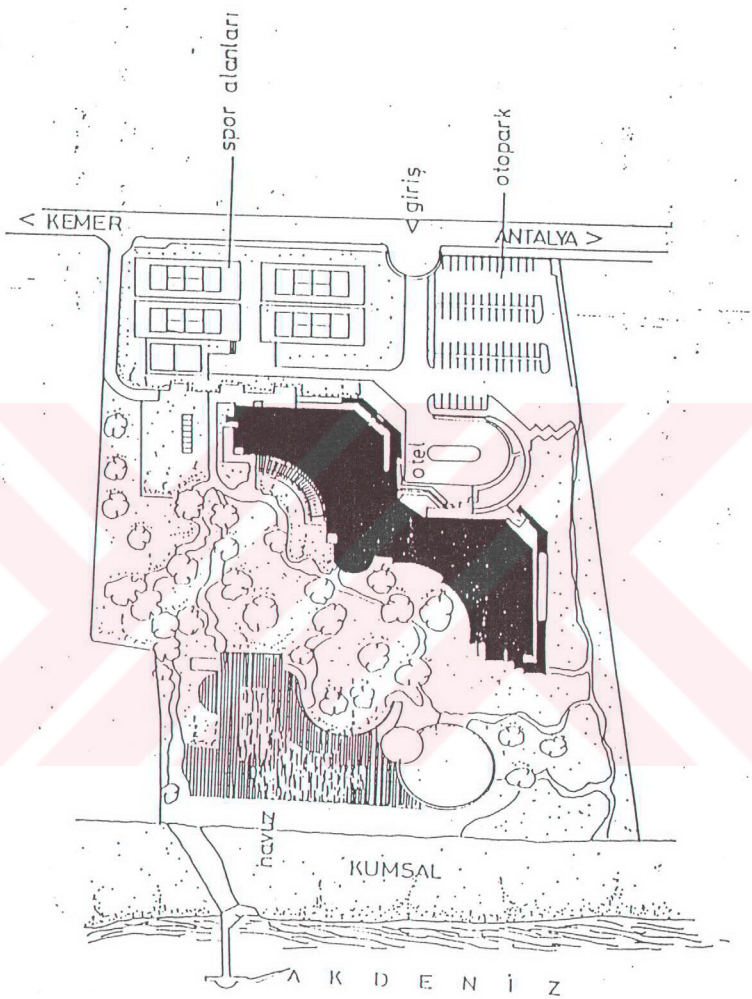
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Şekil 4.46. Kemer Vista Vaziyet Planı.

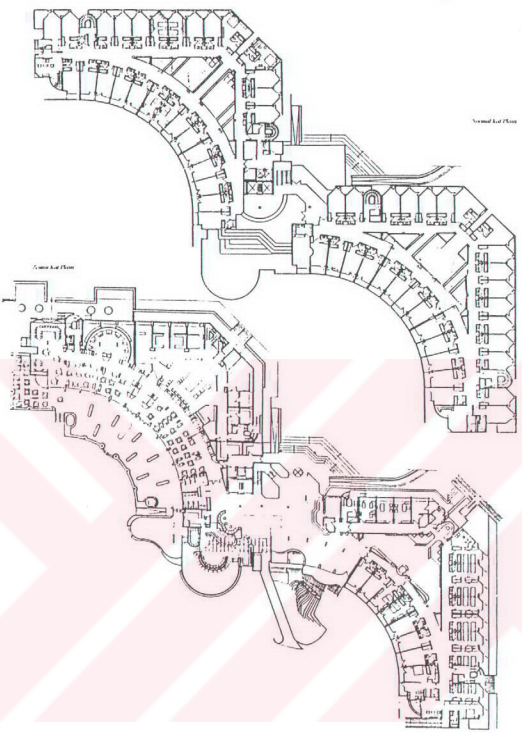
Kaynak: Güneybatı Antalya Tatil köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Analizi.

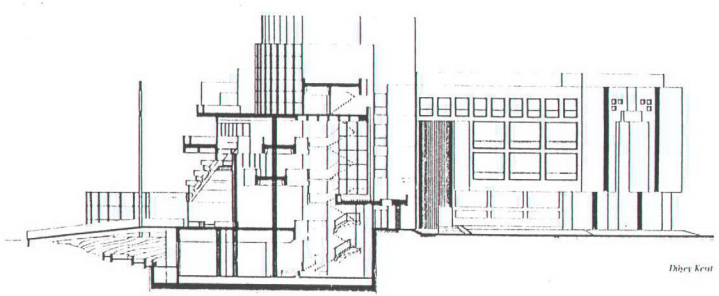
Şekil 4.47. Paradise Bilkent Otel Vaziyet Planı.

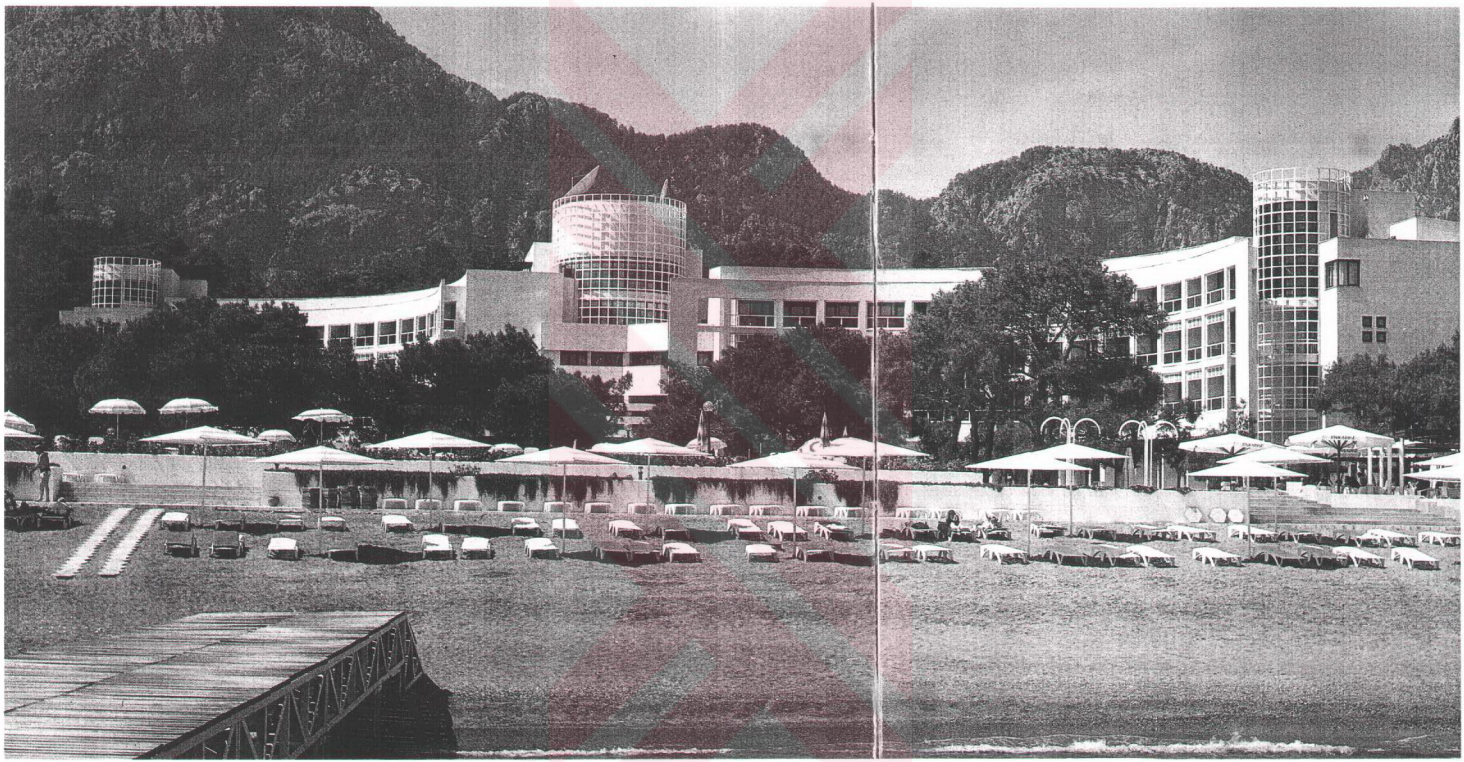
Kaynak: Güneybatı Antalya Tatil köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Analizi.

Şekil 4.48. Paradise Bilkent Otel Planı ve Kesiti.

Kaynak: Tasarım Dergisi,

Resim 4.12. Paradise Bilkent Otel

Ancak yine de bu bölgede otel kütlelerinin bulunmasının daha doğal olduğu kanısındayım.

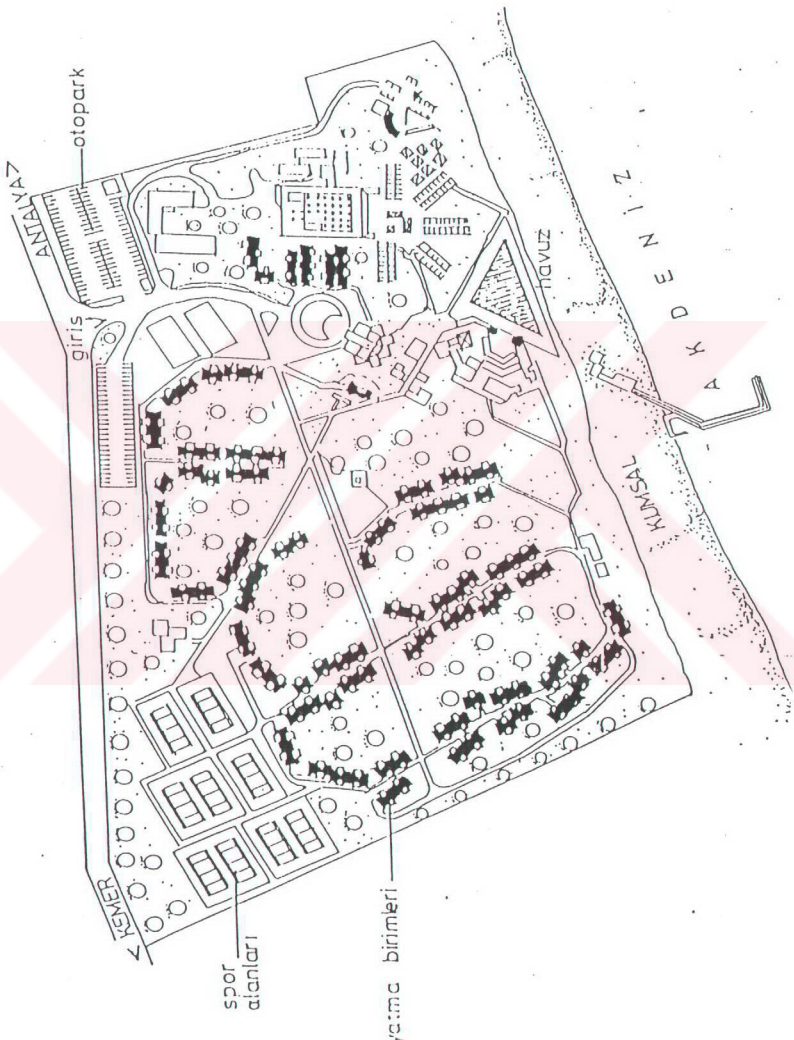
Aldiana Milte Tatil Köyü ise vaziyet planı açısından incelendiğinde 1/1000 ölçekli uygulama imar planı kararlarıyla uyumlu ve dengeli bir tasarımdır. Yerleşme dokusu organik olup doğayla uyumlu katı rijit planlamadan kaçınılmış ve binaların form, oran ve ölçekleri doğaya uyumlu bir tasarımı ortaya çıkarmış ve doğal çevreye en az zarar verilerek uygulama yapılmıştır. Tesisin yatak kapasitesi 900'dür. İmar parselinin boyutlarının büyüklüğü E=0.40 olmasına rağmen yoğun yapılaşmayı getirmemiştir (Şekil 4.49, 4.50) (Resim 4.13).

İber Otel Art yerleşmesi de 780 yatak kapasitesi olmasına rağmen çok yoğun bir tasarım değildir. Avlulu plan tipinde çözülmüş otel bloğu rijit olmasına rağmen ilginç bir çözümdür. Çevre ilişkileri göz önüne alındığında ise, 3 boyutla rahatsız edici bir etkisi vardır. Villa biçimleri ise form, oran ve ölçekleri ile doğal çevreye uyumludur (Şekil 4.51).

Bölgenin en ilginç alanında konumlanmış olan Eldorador Phaselis Fransız Tatil Köyü'nün hemen arkasında bol ağaçlıklı Tekerlektepe başlamaktadır. Yerleşmede organik bir doku hakim olup yatma birimleri doğal topoğrafik çizgiye uygun olarak gelişmiş akslar üzerinde yerleştirilmişlerdir. Boyutları, formları doğayla uyumlu olup, silüeti olumsuz etkilemekte sade formlarıyla çevreyle bütünleşmektedir. Yeşil doku ve binaların ilişkisi en iyi olarak kurulmuş olup dengelidir. Ayrıca ağaçlarının konumunun ve topoğrafyanın bina yerleşimlerini etkilediği görülmüştür. Disco, restaurant ve bunun gibi elemanların tasarımında ise ağaçlar formu belirleyici etken olarak ortaya çıkmışlardır. Yatak kapasitesi 300'dür (Şekil 4.52) (Resim 4.14).

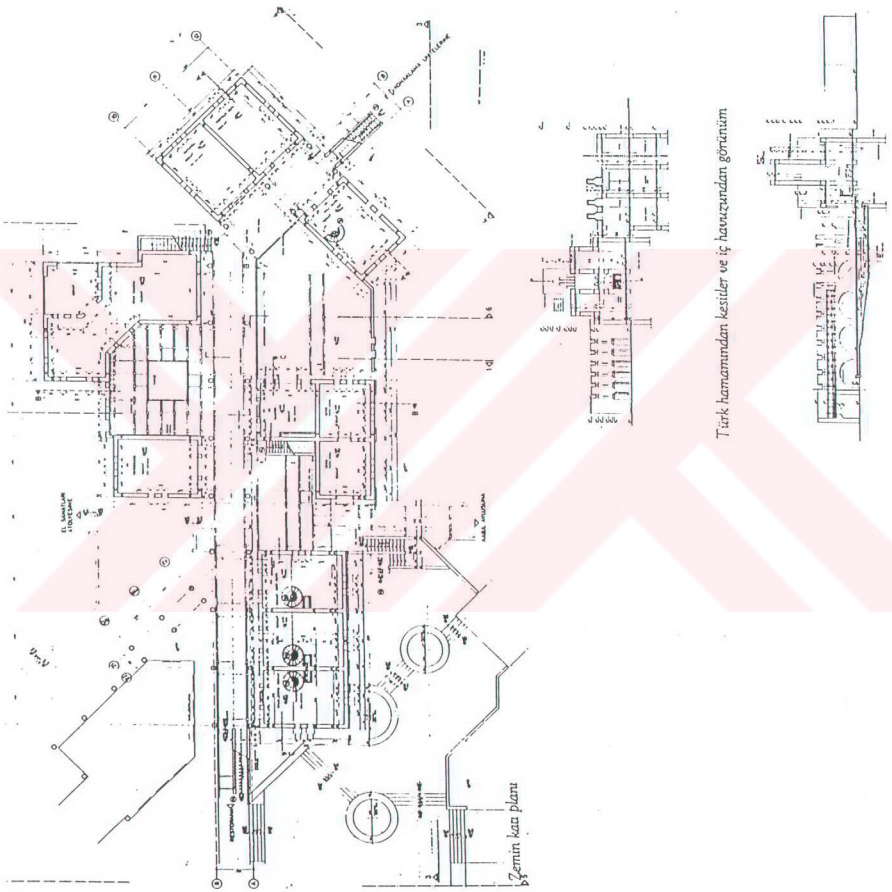
Tekerlektepe Koyu'nda bulunan Palmiye Tatil Köyü ise bölgenin en geniş yerleşme alanına sahip tesisidir. Yerleşmede organik doku hakim olup, doğayla uyumlu bir doku oluşturulmuştur. Ancak 3 boyutta bakıldığında yeşil dokunun ve ağaçların yetersiz olması binaların göze çarpmasına ve belirgin olmasına neden olmaktadır. Ağaç dokusunun fazlalaştırılması ile bu sorun ortadan kalkabilir. Ancak otel kütlesi form, oran ve ölçek açısından çevre ile uyumsuzdur. Silüeti olumsuz etkilemekte yadırganmakta ve göze hoş gelmemektedir. Yatak kapasitesi 1450'dir (Şekil 4.53, 4.54) (Resim 4.15).

Şekil 4.49. Aldiana Milta Tatil Köyü Vaziyet Planı.

Kaynak: Turizm Yapıları

Şekil 4.50. Aldiana Milta Tatil Köyü Planı ve Görünüşleri.

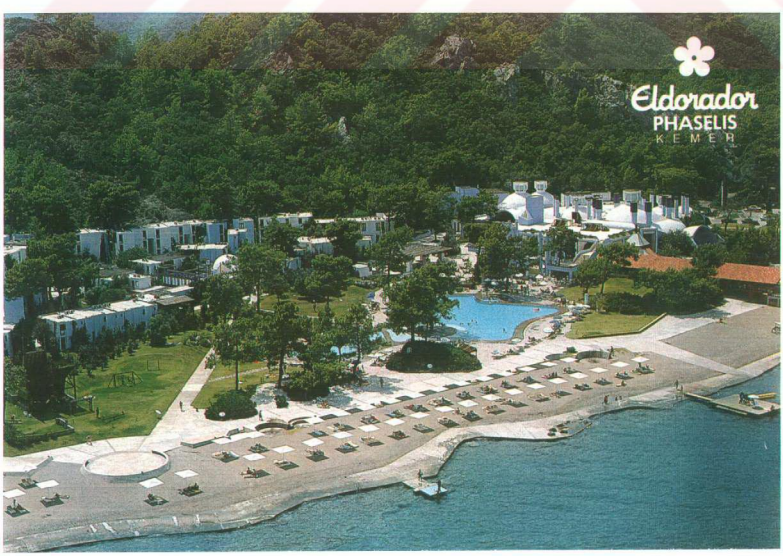

Kaynak: Turizm Yapıları

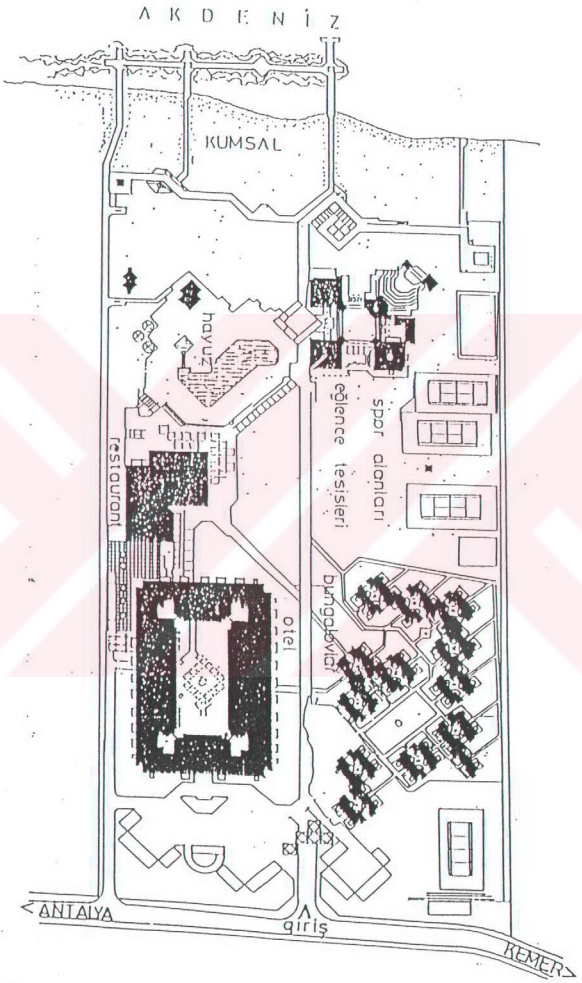
Resim 4.13. Aldiana Milta Tatil Köyü ve İberotel Art.

Resim 4.14. Eldorador Phaselis Tatil Köyü

Şekil 4.51. İberotel art Vaziyet Planı.

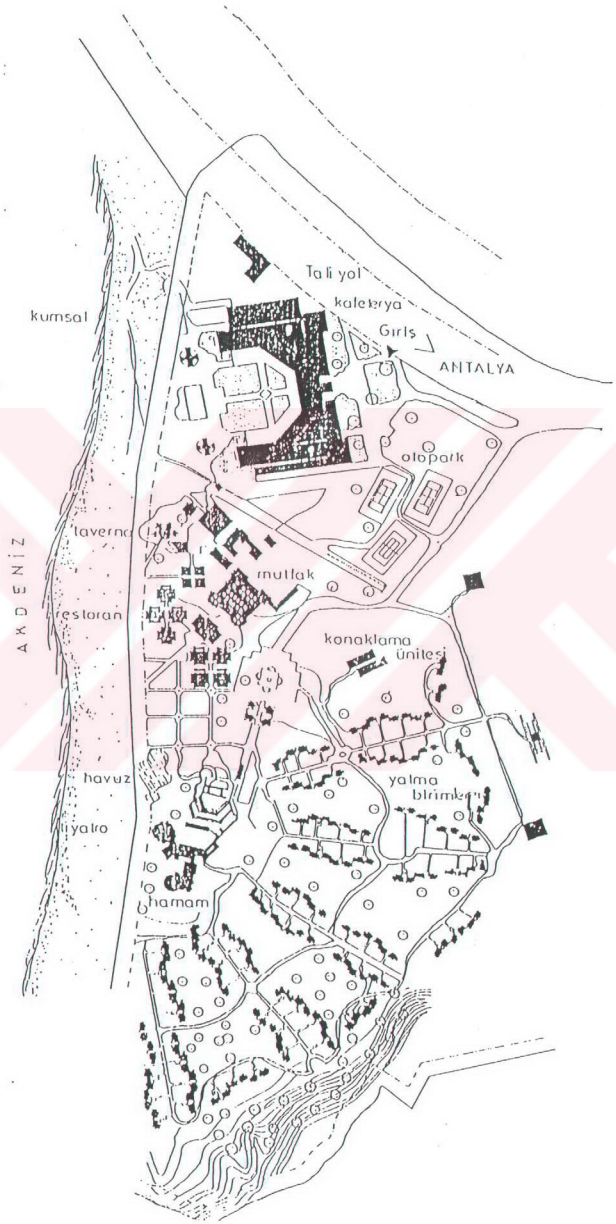

Kaynak: Güneybatı Antalya Tatil köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Analizi.

Şekil 4.52. Eldorador Phaselis Tatil Köyü Vaziyet Planı.

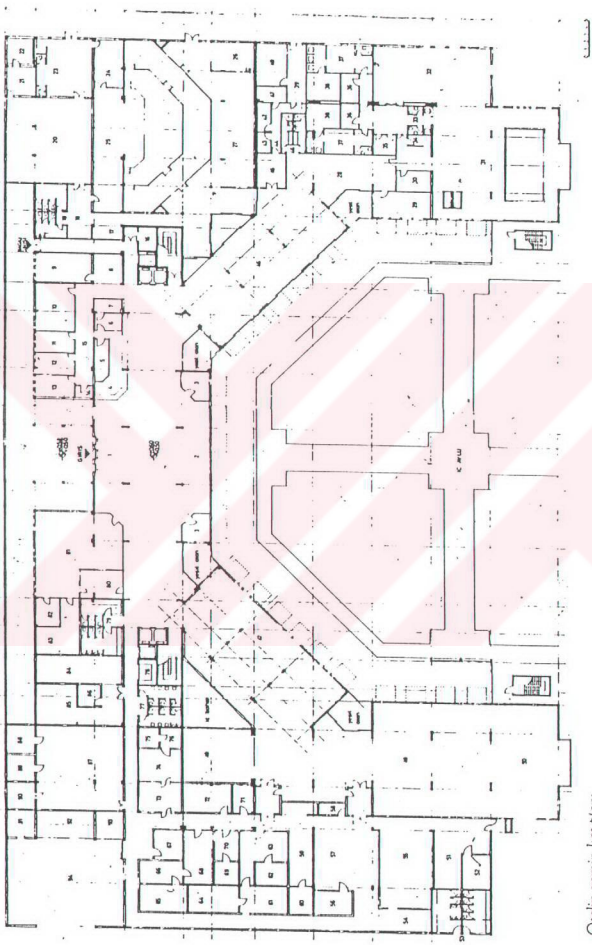

Şekil 4.53. Club Med Palmiye Tatil Köyü Vaziyet Planı.

Kaynak: Turizm Yapıları

Şekil 4.54. Palmiye Tatil Köyü Oteli Planı.

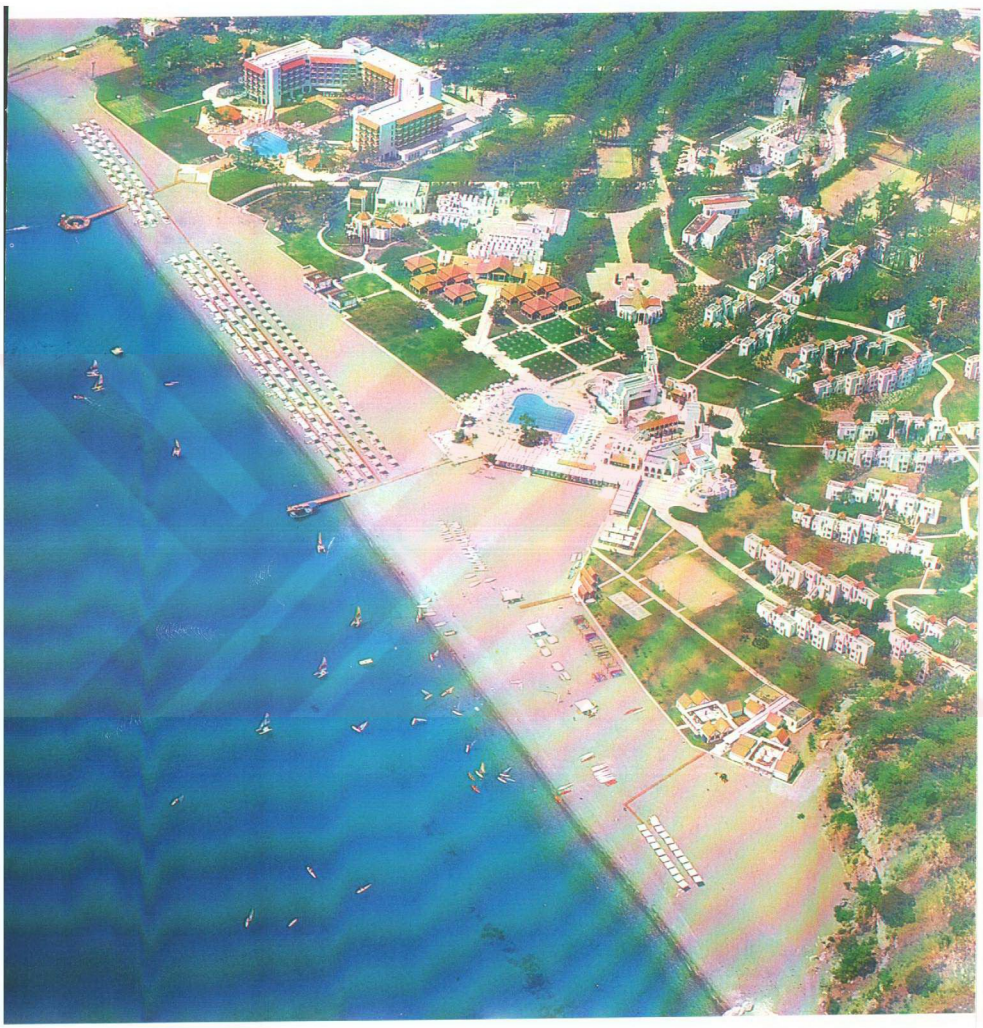

Otelin zemin kat planı

1. Giriş Holü
2. Otarma-bekleme
3. Dükkân
4. Resepsiyon
5. Telefon
6. Emanet
7. Kasa
8. Sekreter
9. Müdür
10. Muhasebe
11. Kasa Ofisi
12. Pandıma
13. Trafik
14. Arşiv
15. Koridor
16. Başçı Yeri
17. Vestyer
18. Hol
19. WC grubu
20. Diskotek
21. Depo
22. Soğuk Oda
23. Depo
24. Depo
25. Sahne
26. Müzik-ışık
27. Çok amaçlı Salon
28. Lobby
29. Oyun Odası
30. Kuaför
31. Kapalı Havuz
32. Jimnastik Salonu
33. WC Duşlar
34. Hatıla Deposu
35. Ütü-Vidé
36. Masaj
37. Soyunma-duş
38. Sauna
39. Koridor
40. Tesisat odası
41. Depo
42. İçki
43. Büro
44. Koridor
45. Bar Ofisi
46. Bar
47. Özel Restoran
48. Restoran
49. Yemek Salonu
50. Kahvaltı Salonu
51. İçki
52. Soğuk Oda
53. WC grubu
54. Dolap
55. Bulaşık
56. Soğuk Oda
57. Sıcak Mutfak
58. Malzeme Odası
59. Kahvaltı Hazırlık
60. Soğuk Oda
61. Sebze Hazırlık
62. Soğuk Oda
63. Soğuk Mutfak
64. Soğuk Oda
65. Deep Freez
66. Soğuk Oda
67. Muhasebe
68. Et Hazırlık
69. Soğuk Oda
70. Balık Hazırlık
71. Ofis-Şef
72. Personel Yemekhanesi
73. Mutfak
74. Pastane
75. Deep Freez
76. Soğuk Oda
77. WC grubu
78. Servis Alanı
79. WC grubu
80. Mağaza
81. Dükkân
82. Depo
83. Depo
84. Kirli Çamaşır
85. Çamaşır Deposu
86. Büro
87. Depo
88. Soğuk Oda
89. Deep Freez
90. B.o.i.
91. Çöp
92. Tesisat Odası
93. Tüp
94. Servis Avlusu

Kaynak: Turizm Yapıları

Resim 4.15. Club Med Palmiye

Kemer Destek Kenti

1970 yılında başlayıp günümüze kadar devam eden tüm geliştirme çalışmalarında Kemer'in tüm servis fonksiyonlarını içeren bir destek kent olarak geliştirilmesi uygun görülmüştür 'Ek 10).

1975 yılında hazırlanan 1/2500 ölçekli imar planı çalışmasında dengeli bir planlama anlayışı ile bölgenin planlandığı tarihi alanların koruduğu, günübirlik alan ve parklara yer verildiği görülmektedir.

Kent bölümüne bakılacak olursa, konut alanlarının yoğun olduğu ve kıyıda ise turistik gelişim alanlarının olduğu görülmektedir. Marina ve çevresi ise özel olarak ele alınmış burada sosyal aktiviteler yanında, Ortaokul, Belediye, Sağlık Merkezi ve Otelcilik Okulu ile Uygulama Otelinin bulunması planlanmıştır. İleriki yıllarda olacak kentsel gelişimin ise kıyı kenarına ydeğil, içerilere doğru yayılması düşünülmüştür.

Ancak daha sonra yapılan 1/1000 ölçekli plan çalışmasında ana kararlardan sapma olmuş yeşil alanlar azaltılmış, konut parselleri küçültülmüş, alt katların ticaret ve üst katların pansiyon olarak kullanılmasına imkan tanıyan kararlar alınmıştır. kıyıdaki turizm yatırım alanları Kındılçeşme Bölgesini içine alacak şekilde genişletilmiştir. Y.T.A. parselleri küçültülmüş ve yoğunlukları arttırılmıştır. Konut alanlarına ayrılmış parsellerde yapılan otel ve pansiyon girişimi sonucu, kentin çalışan nüfusu barındırma özelliği kaybolmuştur. Konut alanlarına da ihtiyaç olması nedeniyle son revizyonla Kemer içeri doğru geliştirilerekkırsal nitelikli konut alanları planlanmıştır. Yine son revizyon kararlarına göre Kındılçeşme bölgesinde yol gerisindeki alanların turizme tahsis edilmesi, İdiros Antik Kenti sınırlarının daraltılarak buraların konut ve turizm fonksiyonuna ayrılması bölgenin doğal ve tarihi karakterini tahrip eden kararlardır. Mevcut durumda bile yeşil doku bina dengesi yok olmuşken bu getirilen kararlarla bölgenin bir beton yığını haline gelerek çevrede geri dönüşü imkânsız tahribatlar yapması kaçınılmazdır. Plan kararlarında merkez konaklama alanlarında ve merkez dışı konaklama alanlarında KAKS ve TAKS'ın belirlenmemiş olması yoğun yapılaşmayı ortaya çıkarmış, çevre bina dengesi bozulmuştur. Bitişik nizam yapılaşmalarda yükseklik sınırı olmasına rağmen hiç bir tasarım kriterinin bulunmaması binaların çeşitli mimari stillerde

ve formlarda olmasına neden olmakta bu da görsel karmaşa yaratmaktadır. Eğer bölge için geliştirilmiş, tasarımcılara yön gösteren ve belirli kriterler sunan tasarım rehberi oluşturulsaydı yapılaşma ydaha düzenli olabilirdi (Resim 4.16, 4.17).

Kiriş

Olimpos Beydağları Sahil milli Parkı gelişme planında ikinci konut ve otel gelişiminin yoğun olarak bulunacağı bir bölge olan Kiriş bölgesi 15.000 yatağın çoğunu bünyesinde barındıracaktır.

Bu bölgede Antalya yöresinin en eski tatil köyü olan 750 yatak kapasiteli Valtur Tatil Köyü (Club Med) bulunmaktadır. Kemer'in biraz güneyinde İdiros Antik Kenti yanında yer alan Tatil Köyünün bulunduğu bölge literatüre Valtur olarak geçmiştir. Alanın bitimindeki burun dönülünce ise Kiriş bölgesi başlamaktadır. Bölgenin en önemli özelliği orman alanlarının tarım alanlarına kıyasla az olmasıdır.

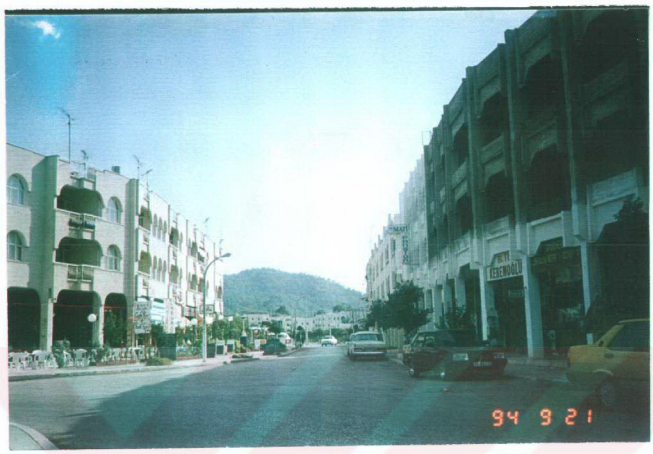
Bu bölgedeki 1/25.000 ölçekli nazım imar planlarında Turizm gelişim alanlarına ayrılmıştır. Plan hükümlerine göre deniz kenarındaki alanlarda uygulama imar planları olmaksızın uygulama yapılamaz kararı yer almasına rağmen, yapılan araştırmalarda bölgede herhangi bir 1/1000 ölçekle imar uygulama planı çalışması bulunamamıştır. Bu yüzden yapılan uygulamaların neye dayanarak yapıldığı belli değildir.

Bölge turistik gelişimini tamamlamamıştır. Ancak yapılan uygulamaların bir kısmının bölgenin doğal ve kültürel özellikleri ile bağlantı kurmaması üzücüdür.

Valtur bölgesinde bulunan Club Med Tatil Köyü doğayla bütünleşmiş mimari anlayışıyla Güneybatı Antalya'da yapılmış iyi örneklerden biridir. 1972 yılında hizmete giren tesisin yerleşme dokusuna bakıldığında serbest doğa ile uyumlu ve yeşili dengeli kullanan bir doku ortaya çıktığı görülmektedir. Yerleşme doğal eğime uygun olarak tasarlanmış, form, oran ve insan ölçeği kavramları açısından dengeli bir tasarımdır (Şekil 4.55) (Resim 4.18).

Kiriş Bölgesi'nde bulunan Kiriş World Tatil Köyü Kiriş'te ilk tatil köyüdür. Yerleşme dokusu olarak bakıldığında yoğun görülen doku arazi içinde dengeli bir dağılım göstermektedir. Deniz kenarındaki

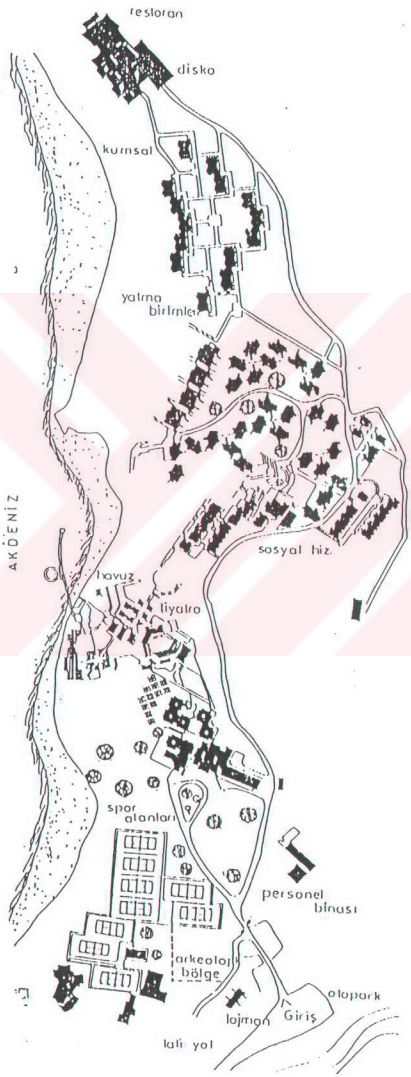
Resim 4.16. Kemer

Resim 4.17. Kemer

Şekil 4.55. Club Med Kemer Tatil Köyü Vaziyet Planı.

Kaynak: Güneybatı Antalya Tatil köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Analizi.

Resim 4.18. Club Med Kemer

yatma birimlerinin geometrik dizilişi ve birbirlerine yakınlığı olumsuzdur. Yönetim ve restaurant binasının form, oran ve kütle açısından yadırgandığı görülmektedir. Her şeyin ötesinde tepe yamacına yaslanmış birkaç kat yüksekliğinde kütleler doğal çevreye zarar vermektedir (Şekil 4.56) (Resim 4.19).

Kiriş'te bulunan diğer bir tatil köyü Magic Life Resort'tur. Bu tesiste insan ölçeğinin gözardı edildiği, her şeyin büyük boyutlarda planlandığı, form, oran ve ölçek yoksunu bu tesislerde doğal çevrenin de zarar görmüş olması düşündürücüdür. Bu tesis 746 odası ve 2000 yatağı ile Türkiye'nin en büyük oteli olma özelliğine sahiptir (Resim 4.20).

Oysa İstanbul'da ki Holiday In Crown Plaza'nın oda sayısı 300, Swiss Otel'in oda sıyısı 574, Ramada Oteli'nin oda sayısı 275, Byüük Sürmeli Oteli'nin oda sayısı 231, Hyatt Regency Oteli'nin oda sıyısı 366'dır. Bu büyüklükteki bir tesisin bölgede ne kadar gerekli olduğu, tesisin gelecekteki arz talep dengesi içindeki yeri tartışılmalıdır.

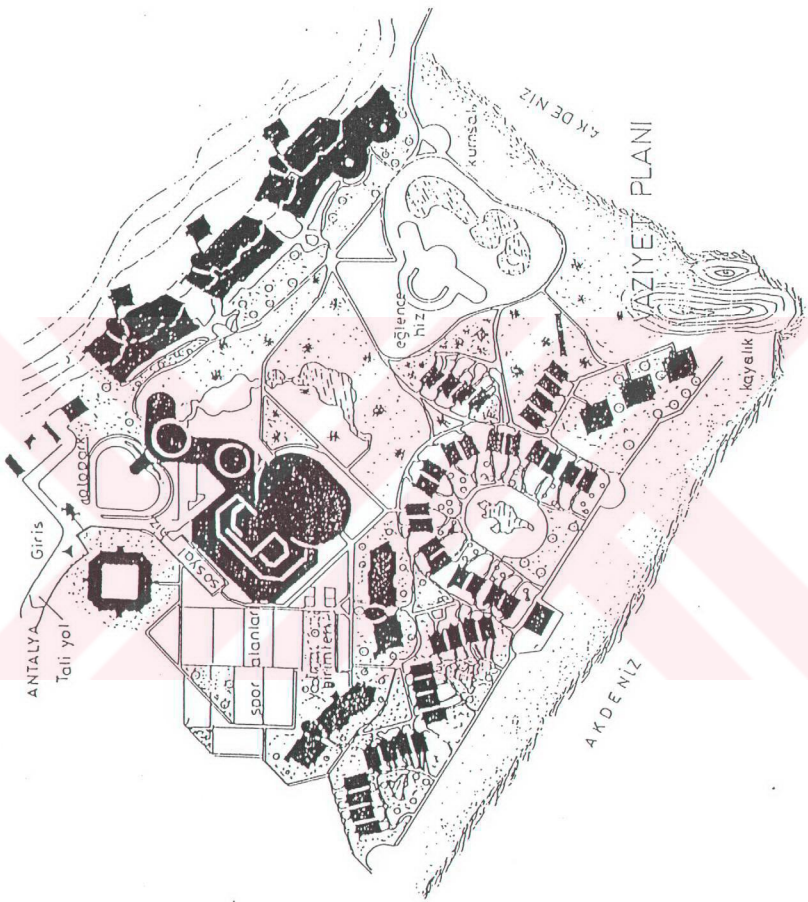
Güneydeniz (Çamyuva - Tekirova)

Olimpos Milli Parkı gelişme planında Çamyuva bölgesi için herhangi bir gelişim önerisi bulunmamaktadır. Tekirova Plajı ise Tuvalet, Lokanta ve Bot Kiralama aktivitelerini barındıran binalardan oluşan bir günlük kullanım alanı olarak geliştirilecektir.

1977 yılındaki plana gelindiğinde Çamyuva bölgesinin turizm amaçlı planlandığını görmekteyiz. Bu bölgede yüksek ve düşük yoğunluklu turistik tesis değişiminin yanısıra günübirlik alanlara da yer verilmiştir. Buradaki planlamada lüks ve geniş kapasiteli tesisler yanında, küçük parseller üzerinde yapılanmış pansiyon ve 2-3 yıldızlı oteller de bulunacaktır.

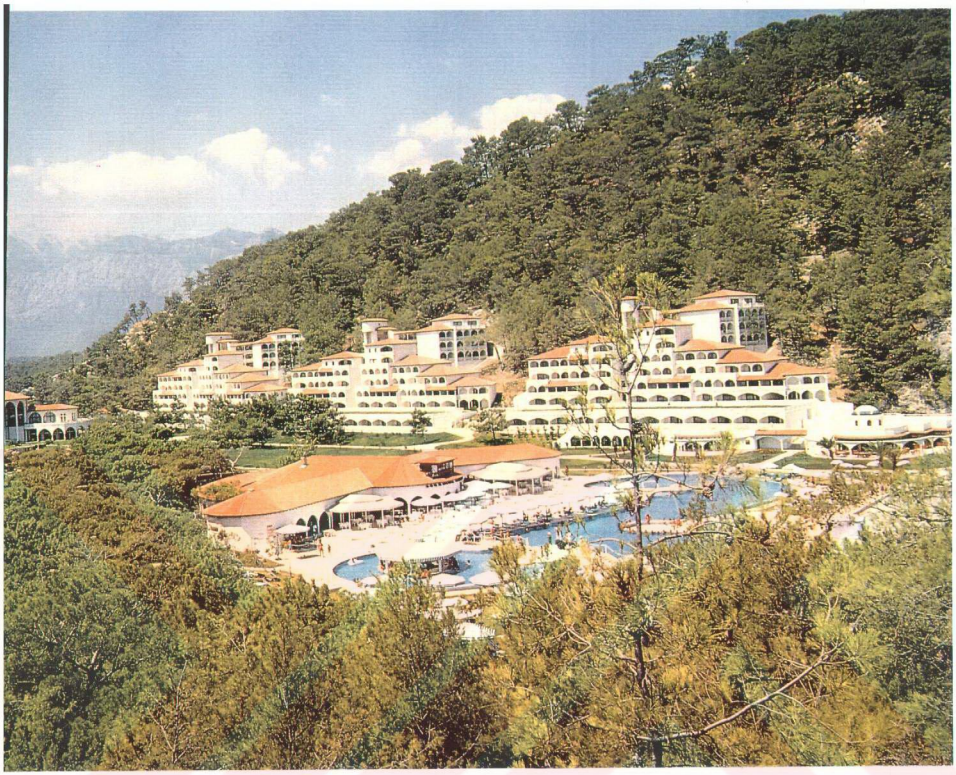
Bu kararlar Beldibi ve Kızıltepe İmar planı kararlarından farklıdır. Daha sonraki yıllarda bölgede yapılan revizyonlarla tarım ve orman alanları turizm alanları lehine daraltılmıştır. Emsalin 0.40'a çıkartılması, bazı günübirlik alanların turizm yatırımı alanlarına çevrilmesi, merkezde bulunan parsellerin yoğun yapılaşma göstermesi bölgedeki doğal çevreyi etkileyen kararlardır. Yüksek yoğunluklu konaklama tesis alanlarında Beldibi Köyü'nde olduğu gibi çevre, bina

Şekil 4.56. Kiriş World Tatil Köyü Vaziyet Planı.

Kaynak: Güneybatı Antalya Tatil köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Analizi.

Resim 4.19. Kiriş World Resort

Resim 4.20. Magıc Life Resort

ilişkisinin kopması ve binaların doğal ve tarihi çevre karakterine uygu n olmaması düşündürücüdür. Ayrıca son yapılan revizyonla özel alanlar başlığı altında kıyı gerisindeki alanlarda turizm yatırım alanı olarak planlanmıştır. Buralarda emsal 0.15 ve 0.20'dir. konaklama tesis alanlarının bölünerek küçültülmesi ve planın revizyonlarından biridir.

Bölgedeki bazı tesisler vaziyet planı ölçeğinde incelendiğinde şu noktalar görülmektedir.

Marco Polo Tatil Köyü'nün yerleşme dokusu geometriktir. Haçvari sistemle tasarlanmış anıtların arasına yeşil sokularak geometri yumuşatılmaya çalışılmıştır. Binalar form, oran ve ölçek açısından doğaya uygun olsalar bile parselin küçük olması ve emsalin 0.40 olması yüzünden dokuyu yoğunlaştırmışlardır.

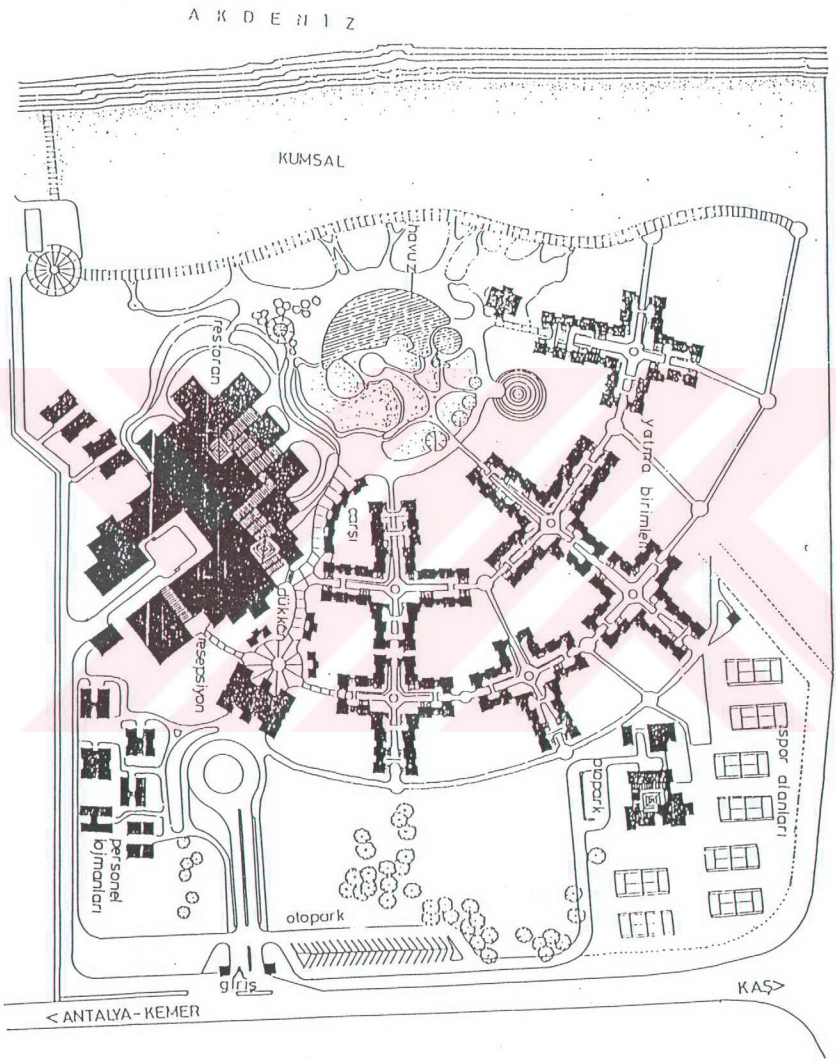
Doğal çevre bina dengesi bozulmuş gibidir. Ayrıca karşılama ve sosyal aktivitelerin olduğu binanın kütlesi oldukça büyük olup, yadırganmaktadır. Tesisin yatak kapasitesi 620'dir (Şekil 4.57).

Simena Tatil Köyü'nde ise organik ve doğaya uyumlu bir sisteme gidilmiştir. Binalar insan ölçeğinde olup, form, oran olarak başarılıdır. Sosyal aktivitelerin bulunduğu binaların parçalı bir sistemde çözülmüş olması olumlu bulunmuştur. Yatak kapasitesi 802'dir. Simena Tatil Köyü'nde emsal 0.40 olmasın rağmen bina çevre ilişkisi Marco Polo Tatil Köyü'ne oranla ydaha iyidir (Şekil 4.58).

Robinson Club Çamyuva'da ise konaklama birimlerinin yerleşme dokusu organik olmasına rağmen yeşille dengesi iyi tutulmuştur. Kullanılan yöresel malzeme, binaların cephelerindeki sarmaşıklar bazı yerde 3 kat olan kütlelerin görsel etkisini azaltılmaktadır. Ancak diğer binalar biraz yoğun ve karmaşık bulunmuşlardır. Emsali 0.40 olmasına rağmen genel kullanım kararları açısından dengeli bir örnek sayılabilir. Tesisin yatak kapasitesi 650'dir (Şekil 4.59).

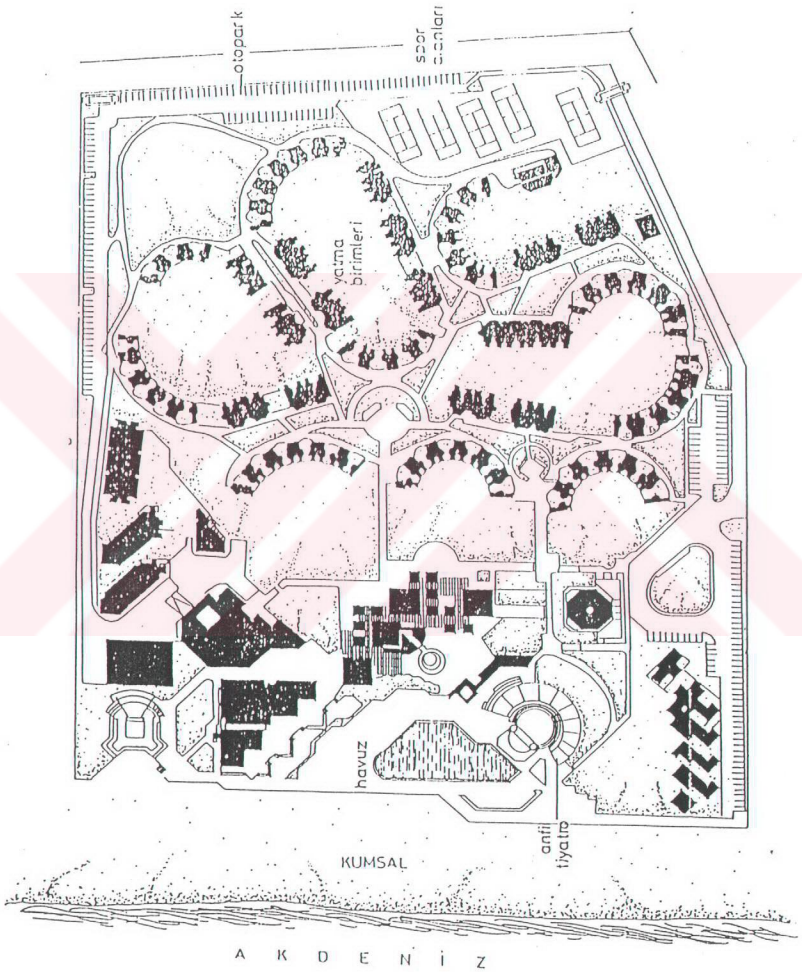
1977 yılının planında Tekirova bölgesinde detaylı bir çalışma yapılmamıştır. 1/25.000 ve 1/1000 ölçekli çalışmaların daha sonraki yıllarda yapılması uygun bulunmuştur. Bölgedeki plan kararlarına bakacak olursak emsalin 0.40 olması ve konaklama tesisi alanlarında tesis tipinin belirlenmemesi çevreyi etkilemektedir. Bölgede konaklama tesisi alanlarının hemen tahsis edildiği, buna karşın göl çevresindeki

Şekil 4.57. Marcopolo Tatil Köyü Vaziyet Planı.

Kaynak: Güneybatı Antalya Tatil köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Analizi.

Şekil 4.58. Simena Tatil Köyü Vaziyet Planı.

Kaynak: Güneybatı Antalya Tatil köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Analizi.

Şekil 4.59. Robinson Club Çamyuva Vaziyet Planı.

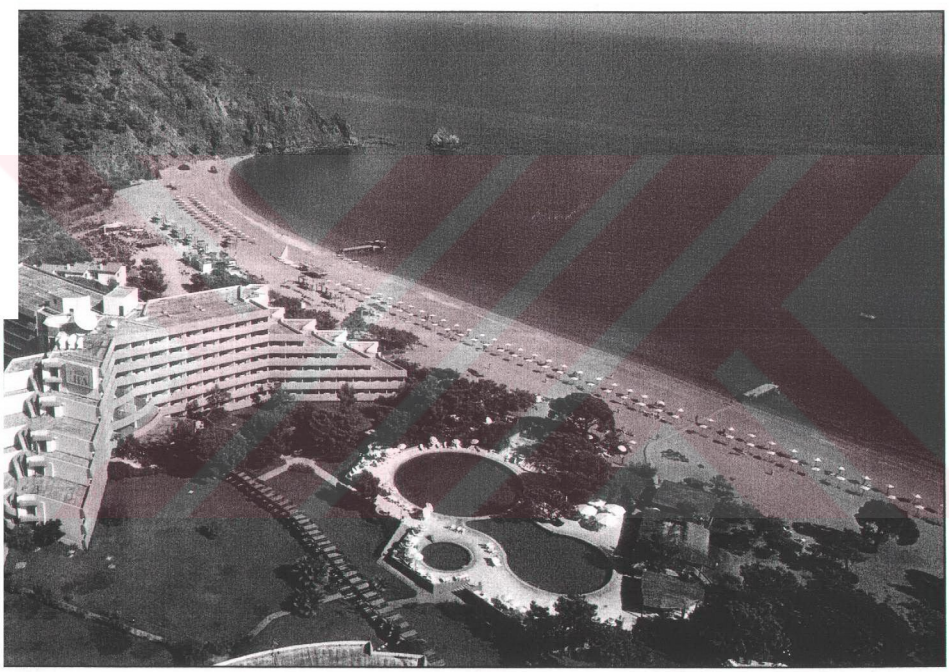
Kaynak: Tasarım Dergisi,

kamp alanının bir türlü tahsis edilmediği görülmektedir. Bu nedenle göl çevresi oldukça kötü durumdadır. Çevresel düzenlemesi yapılmamıştır. Bölgede kırsal konut ve ikinci konut alanları da kıyı gerisinde yer almakta ve yoğunlukları ile çevreyi olumsuz etkilemektedir. Parselin küçük olduğu konaklama tesis alanlarında ise yatayda değil, dikeyde yapılan gelişme hem görsel açıdan hemde doğal çevre ile binanan dengesi açısından uyumsuz bulunmuştur.

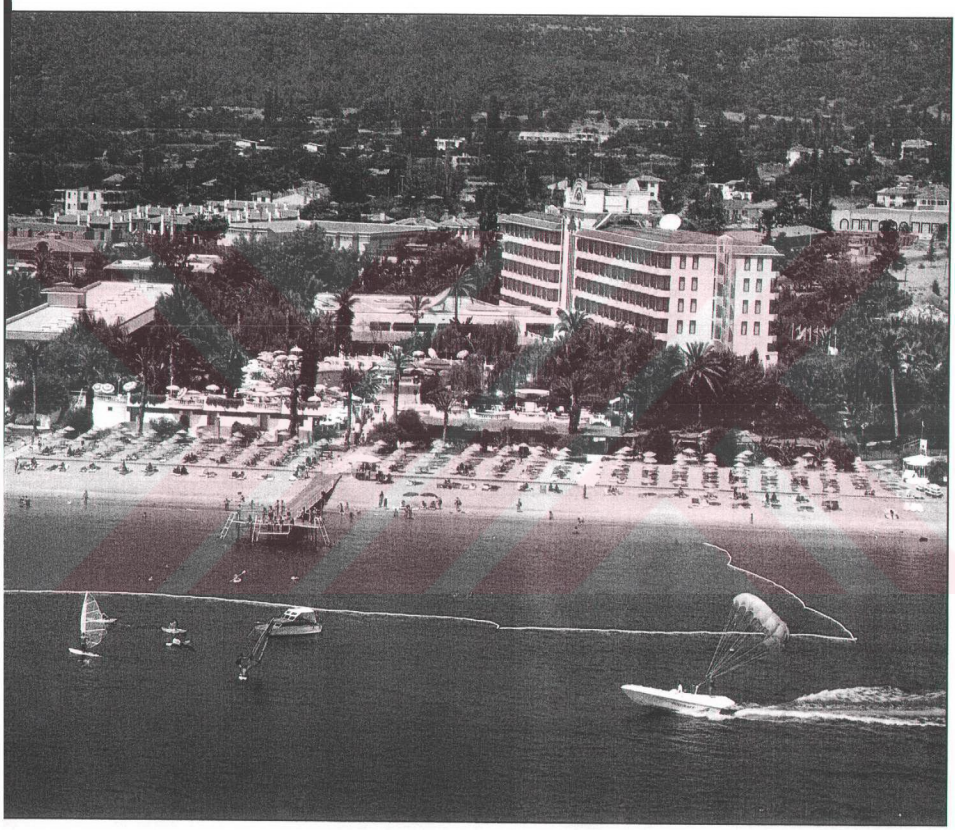
Bölgenin doğal çevresinin niteliksiz otel tasarımları sonucu bozulduğu görülmektedir.

Bu örneklerden biri olan İfa Tekirova Oteli 86.000 M^2 alanda bulunan 7 katlı bir kütledir. Maksimum yükseklik sınırından 24.50 m.'lik binanın form, oran ve ölçekten yoksun kütlesi bölgenin doğal özelliklerine aykırılığın simgesi gibidir (Resim 4.21). Benzer özellikler gösteren Divan Hotel Unsaphile ve Phaselis Princess Otelleri de çevreyi etkilemekte ve yadırganmaktadır. Bu tür alanlarda otel gelişim yerine tatil köyü olsa idi tesislerin gelecekteki kullanım oranı azalmaz, doğal çevre ve zarar görmezdi. Çünkü son yıllarda yapılan araştırmalar göstermiştir ki günümüz turisti her yerde bulabileceği tüm özellikleri ve mimarileri benzeyen lüks oteller yerine, özgün karakteri olan, doğaya yakın yöresel mimariyi yansıtan tatil köylerini tercih etmektedir. Tüm bunlar göz önüne alındığında birkaç yıl içinde bu tesislerin doluluk oranlarının azalması olasıdır. Bu durumda tesisler birer ölü yatırım haline gelecektir. Ekonomik fayda sağlayamayacak, aksine doğal çevreyi de yok ettikleri için düzeltilemez hasarlara neden olacaktır.

Resim 4.21. Ifa Tekirova Beach Oteli

Resim 4.22. Phaselis Princess. Oteli

SONUÇ

Çok yönlü bir aktivite olan turizm doğru geliştirilmediği takdirde doğaya zarar veren bir olay olabilmektedir. Turizmin çevresel etkilerini minimum düzeye indirebilmek için ülkeler turizm yerleşimlerin, çeşitli plan program ve politikalar düzeyinde belirlemektedirler. Turizmin çevreyi dengesiz ve hesapsız kullanmaması için yapılacak ilk adım makro düzeydeki turizm planlamaları ve politikalarının doğru belirlenmesidir. Fiziksel planların detaylandırma ve uygulama aşamasında ise çalışmaların çok yönlü araştırmalar sonucunda yapılması ve plan ve programlarla tam bir uyum içinde olması gerekmektedir. Turizm gelişiminin tarihi ve doğal çevreye zarar vermeden oluşabilmesi için bu noktalara dikkat edilmelidir.

Turizm planlaması ve 1050'li yıllardan sonra önem kazanmaya başlamıştır. Bu yıllardaki turizm gelişimi kavramı bu yöreye daha fazla turist ve ekonomik gelir sağlayabilecek tesislerin inşaası olarak düşünülmekteydi. Yatak sayısının arttırılmasıyla gelen turistin fazlalaşacağı ve bunun da geliri arttıracağı düşüncesiyle, yapılmış düzensiz ve yoğun turistik merkezler birçok muhteşem sahili mahvetmiştir. Çevreyi korumaktan çok kullanmayı amaçlayan bu politikalar yüzünden Avrupa'daki birçok ülkenin doğal ve tarihi değerleri tahrip olmuştur. Yugoslavya'da Adriyatik Kıyılarının düzenlenmesi, Romanya'da Kaplıcalar bölgesinin düzenlenmesi ve İspanya'daki Turistik Gelişim Projeleri bu dönemin ürünleri olup, ortaya çıkan gelişmeler turistik hoşnutsuzluk yaratarak bölgelerin cazibesini kaybetmelerine neden olmuşlardır. Bu dönemin tipik örneği olan İspanya'daki turistik tesisler hem görsel kirliliğe neden olmuş, hem de doğal çevreye geriye dönülmez zararlar vermişlerdir. Günümüzde ölü birer yatırım olarak görülen bu tesislerin yıkılarak yerine doğayla uyumlu tesislerin yapılmasına başlanmıştır.

1980'li yıllara gelindiğinde turizm planlamasının çevreye etkileri de araştırılmaya ybaşlanmıştır. Çevre koruma kavramının ortaya çıkması, doğaya dönüş, mimariyi de etkilemiş ve bu turistik bölgelere de yansımıştır. Günümüzün turisti her yerde bulabileceği mimari sitili ve konforu bulunan lüks oteller ve içe dönük tesisler yerine, o yöreye

özgü, doğayla içiçe, yöre halkıyla turisti yakınlaştıran ve kendi kendine yetmekten çok çevreye bağımlı tesisleri aramaktadır.

Konuyu ülkemiz açısından ele aldığımızda ise şu noktalar dikkat çekicidir. Ülkemiz tarihi ve doğal güzellikleriyle turistlerin ilgisini çeken bir ülkedir. Ve dolayısıyla turistik açıdan gelişebilmesi için tarihi ve doğal çevreye gereksinimi vardır. Ancak ülkemizdeki plan ve politikaların düzenli yürütülememesi, mevzuattaki boşluk ve eksiklikler, büyük ölçekli çevre düzeni planı kararlarının mikro ölçekteki planlarla bozulması ve delinmesi, plansız gelişimler ve planlı gelişmelere yapılan revizyonlar sonucunda ülkemiz tarihi ve doğal güzelliklerini yitirmeye başlamıştır. Bu nedenle tüm plan ve politikaların gözden geçirilmesi ve uygulamada etkin bir denetimin sağlanması gerekmektedir.

Tez kapsamında ülkemizdeki uygulamalardan biri olarak incelenen Güney Antalya Gelişim Projesi ülkemizde bu anlamda yapılmış en kapsamlı projedir. Proje çalışmaları çok yönlü olarak yürütülmüş ve ana kararlar bazında doğruysa da parçacı mikro ölçekte planlarla amacından saptırılmış ve revizyon kararları bölgeyi olumsuz etkilemiştir.

Makro düzeyde planlama prensipleri proje bazında incelendiğinde şu aksaklıklar görülmektedir.

- Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi hizmet, pazarlama turistik faaliyet konularına alternatif yaklaşımlar getirmektedir. Projenin ana amacı çeşitli gelir, düzeylerindeki kullanıcılara hizmet verecek arz çeşitliliğinin sağlanması ve seçmeli yığılmalar politikası doğrultusunda tesislerin oluşturulmasıdır. ancak uygulamadaki denetimsizlik ve ana amaçlardan sapmaları oluturan revizyonlar sonucunda proje düzensiz gelişmeye başlamıştır.

- G.A.T.G.P. beklenmeyen ekonomik, sosyal ve kültürel koşullara uyum sağlayamamıştır. Örneğin 1994 yılında yaşanan kriz sonucunda sezonun başındaki turist sayısı azalmıştır. Bu da bölgedeki birçok tesisin açılmamasına neden olmuştur.

- Projenin kararlarından biri de doğal ve kültürel çevreye önem vermesi ve bölgedeki ekonomik ve tarımsal faaliyetlerin korunmasıdır. Ancak son yıllarda yapılan revizyonlar sonucunda Antik kentlerin sit alanları

daraltılarak yapılaşmaya açılmış ve golf alanı gibi faaliyetler getirilmiştir. Ayrıca tarım ve orman alanları turizm amaçlı yapılaşmaya açılarak azaltılmıştır.

- Bölgenin tanıtımı yeterince yapılamamaktadır. Bu nedenle gelen turistlerin gelir seviyeleri, eğitim ve kültür düzeyleri düşüktür. Bölgede her tür turiste cevap veren nitelikte tesisler olduğu halde, gelen turistler Avrupa ülkelerinde çalışan memur, işçi, sekreter çitçi gibi insanlardır. Olumlu bölge imajı.

- Bölgede çevre kirliliği yaşanmaya başlanmıştır. Yatak kapasitesinin tümünün gerçekleşmesi sonucunda çevre tahribi olacak, kalabalık ve yoğun sezon yaşanacaktır.

Bugün için acil olarak bölgede su noktaların düzeltilmesi gereklidir.

- Projede kesinlikle revizyon yapılmamalı, yatak sayıları arttırılmamalı, yeni yatırım alanları tahsis edilmemelidir.

- 1990 ve 1993 revizyonlarıyla getirilen ve bölgenin tarihi ve doğal çevresine zarar veren tüm kararlar iptal edilmelidir.

- Idiros, Phaselis ve Olimpos'un antik sit alanı sınırları belirlenerek burada her ne olursa olsun yapılaşma yasağı getirilmeli, buralardaki kalıntılar restorasyon ve renovasyon çalışmaları iyileştirilmeli ve gerekiyorsa arkeolojik kazı yapılmalıdır.

- Ziyaretçi çekmek amacıyla 3 antik kent girişime de danışma istasyonları, açıklamalar, yol gösteren tablolar ve çevreyi ybozmayacak şekilde seyir terasları yapılmalıdır.

- Küçük yatırımlara da olanak veren projede, çoğu küçük yatırımlarda oluşan kaçak yapılaşmalar ve çevreye uymayan yapılar iyileştirilmeli, gerekiyorsa yıkılmalıdır.

- Büyük ölçekli projelerde ise bundan sonra yapılacak olan tüm projelerde yükseklim maksimum 12.50 m. ile sınırlanarak tatil köyü gelişimine öncelik tanınmalıdır. 0.40 emsali olan tüm alanlarda emsal 0.30 yada 0.20 oranına indirilmelidir.

- Projenin onaylanabilmesi ve ruhsat alabilmesi için mutlaka ağaç rölövesi yapılmalı ve çevreye uygunluğu mimarlar odasının vereceği bir raporla belgelenmelidir.

- Antik kalıntıların olabileceği yerlerde ve olimpos sit alanı sınırları içinde kalan golf alanının dizayn edilmesinde kullanıma açılan Idiros antik kenti sit alanlarında mutlaka uzman görüşleri alınmak ve gerekiyorsa bu bölgelerde tekrardan yapılaşma yasağı getirilmelidir.

- Son yıllarda tarım alanlarının bir kısmı karakter teğiştirerek binalara ve sonra pansiyon ve otel gibi kullanımlarınyer aldığı alanlara dönüşmüşlerdir. Çünkü yöre halkı tarımda kazandığının fazlasını turistten kazanmaktadır. Plan kararlarında tarım alanlarının korunmasına özel önem verilmelidir.

- Turizm amaçlı lplanlanan Adrasen Koyunda Tekirova, Beldibi, Kiriş gibi bölgelerde olduğu gibi çevre tahribatı olmaması için planlar gözden geçirilmelidir.

- Kemer destek kentinin sınırlarının büyütülmesinde yeşil doku, bina dengesinin korunmasına önem verilmelidir.

- Otel yada tatil köyü yapılaşmalarında binaların bir noktada yoğunlaştırılmamasına dikkat edilmeli, restoran,karşılama ve sosyal aktivitelerin bulunduğu binalar parçalanarak araziye yayılmalı, yüksek yatak kapasitesi (1000 yatağın üstü) olan tesislere mümkün olduğunca izin verilmemelidir. Binaların arazi üzerinde rijid şekilde dağılmasından kaçınılmalı, binalar ağaçların arasında kaybolmalı, organik dokulu bir yerleşik prensibi kullanılmalıdır.

Güney Antalya Turism gelişim projesi ülkemizde yapılmış olan birçok projeden daha vasıflı bir projedir. Ülkemizde bu bağlamda yapılmış diğer iki örnek olan Köyceğiz ve Side turistik gelişim projeleri uygulamada çevreyi tahrib etmişlerdir. Bodrum, Marmaris ve Alanya gibi yörelerimizin çarpık turizm gelişmesi sonucu bulundukları durum ortadadır.

Tüm getirilen öneriler ülkemizdeki diğer projelere de yol gösterici kararlar olup, planlarda tasarımdan uygulamaya kadar eksiksiz çalışma ve etkin denetimim sağlanarak kıyılarımızın betonlaşmasına son verilmesi gerekmektedir.

BİBLİYOGRAFYA

1. Antalya Turizm Envanteri, Antalya 1994.

2. Akı, Altan, Konaklama Tesisleri Fiziksel Planlaması, Orta Anadolu Bölgesi İçin Bir Araştırma, İstanbul,1975.

3. AKURGAL, Ekrem, Anadolu Uygarlıkları Net Turistik Yayınlar A.Ş., İstanbul, 1993.

4. AYTUĞ, Ayfer, Makro ve Mikro Ölçekte Turizm Planlaması, Y.Ü. Matbaası, İstanbul, 1990.

5. BAYER, M.Zekai, Turizme Giriş, İstanbul, 1993.

6. Bayındırlık Bakanlığı Fiziksel Planlama Müdürlüğü Arşivi.

7. BEYAZIT, Nigan, Türkiye'de Turizm Potansiyeli Gelişimi ve Politika ile İlişkileri, Çevre Dergisi Tatil Köyleri Özel Sayısı, Sayı 2, Mart-Nisan 1979.

8. BARUTÇUGİL, İsmet, Tourism In Turkey The Post And The Future, Uludağ Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi, Mart 1984.

9. COCCOISSIS H; PARPAIRIS A., The Relationship Between Historical/ Cultural Environment and Tourist Development Some Lessons Of The İmpect Of Saturation In Two Greek Studies. Inte International Symposium On Architecture İn The Mediterreneon. Proceedings 1 Istanbul, 1990.

10. CODEX Kültür Atlas, Teil 1.

11. ÇUBUK, Mehmet, Turizmin Dinlenme, Eğlence ve Boş Zamanları Değerlendirme ile Bütünleşmesi, Yeniden Tanım Denemesi ve Turizm Planlamasına Sistemli BirYaklaşım, Basılmış Doktora Tezi, İstanbul, 1980.

12. DENİZCİ, Müfit, Türk Turizminde Konaklama Yapıları ve Tatil Köyleri Üzerine bir Araştırma. Bodrum'da Tatil Köyü Tasarımı 1.Cilt, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1988.

13. DOĞAN, Hasan Zafer, Turizm Psikolojisinin Bugünkü Durumu. Turban Turizm Yıllığı, Denkay Ltd.Şti. İstanbul, 1985.

14. EKİNCİ, Oktay, Turizm yapılaşmasında Tarihsel/Doğal Çevre ve Mevzuatımız. Türkiye'de Son On Yılda Turizm Yapıları Uygulamaları Sempozyumu, İstanbul, 1989.

15. ERSOY, Mine, İstanbul'ul Ülke Turizmi İçindeki Yeri, Konaklama Tesisleri ve Turizm Gelişim Projeleri Y.Lisans Tezi, İst. 1987.

16. ERALP, Ziya, Turizm Politikası, İstanbul, 1990.

17. GÖÇER, Orhan, Ülke Ölçeğinde Turizm Planlaması ve Sorunları M.S.Ü. Dünya Şehircilik Günü Daimi Komitesi Ülke Ölçeğinde Planlama ve Düzenleme Sorunları Kolokyumu, İstanbul, 1984.

18. GÖKŞEN, İrfan, Güneybatı Antalya Tatil Köyü Yerleşme Tipolojilerinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından Bir Analizi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1993.

19. GÜRKAM, Aydın; TEKELİ, İlhan, Turizm Politikaları Üzerine Mimarlık Dergisi, 1971/6.

20. Insud, Integrated Project For The Touristik Environment And Cultural Development of The Sinis Region-Sardinia Italy 1990.

21. Insud, Integrated Project of Touristic And Cultural Development of Sepino Territory-Molise Italy, 1990.

22. KAHRAMAN, Nüzhet, Turizmde Yatırım Projeleri Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 1993.

23. KAN, Sadi, Turizm Bölge, Alan ve Merkezleri Politikaları Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ile Belediyeler. S.2, 1988.

24. KÜÇÜK, Hakan, Türkiye Genelinde Turizm ve Tatil Köyleri Üzerine Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1990.

25. KORÇA, Perver, Assetment Of Environmental Impeets of Tourism, International Symposium On Architecture In The Mediterreneen, Proceedings 1., İstanbul, 1991.

26. Mimarlık Dergisi, Kıyılarve Turizm Amaçlı Yapılaşma Sayısı, 1988/5 Sayı 231, Özel Çevre Koruma Bölgeleri Kararı ve Görüşler.

27. Ministry Of Tourism And Information Planning Department Tourism Development Stydy For West Mediterreneen And South Ageon, South Antalya Development Project Suntesis Report September 1975.

28. Ministry Of Tourism And Information Planning Department Tdurism Development Study, For West Mediterreneen And South Ageon, South Antalya Development Project, Annexxes, September, 1975.

29. Ministry Of Tourism. South Antalya Development Project Report Of Turkey Ankara 1991.

30. OLALI, Hasan, Turizm, Hürriyet Ofset Matbaacılık Gazetecilik A.Ş. İstanbul, 1988.

31. Olimpos-Beydağları Sahil milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı, Printed In CM. Mayıs, 1972.

32. Oniki Öncelikli Yerleşim Merkezi, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1983.

33. ÖZKAYA, Bülent, Antalya Tehdit Altında, Mimarlik Dergisi, 1981/1

34. ROE, Byorn How To Solve Conflictis Between Private Tourist Industry Development And Cultural And Landscape Qualities Example From Psorou/Platy Gialo Area Of My Konos Greece International Symposium On Architecture Of Tourism In The Mediterrenean, Proceedings 1, Istanbul, 1991.

35. SAĞCAN, Mustafa, Turizm ve Çevre İlişkisi ve Turizm Kaynaklarının Korunması, Turban Turizm Yıllığı, İstanbul, 1985, Remkay Ltd.Şti.

36. Tasarım Dergisi, Sayı 1/25, Paradise Bilkent Oteli Projesi.

37. Tasarım Dergisi Sayı. 2, Robinson Club Çamlıyuva Tatil Köyü Projesi, Ramada Resort Hotel Projesi.

38. Tasarım Dergisi, Sayı. 8.Salima tatil Köyü Projesi, Sultan Saray O-teli Projesi.

39.

39. T.C.Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Kalkınma Planları Projeler ve İcra Planlarında Turizm. Ankara, 1985.

40. T.C.Turizm Bankası, Antalya Bölgesi Turizm Yatırım Alanları. Anka-ra, 1988.

41. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Turizm Yatırımları El Kitabı, Ankara 1993.

42. Turizm İstatistikleri Bülteni, 1993.

43. Tourism In Turkey, 1994.

44. Turizm Yapıları Kitabı.

45. Aldiana Tatil Köyü, Club Med Palmiye Tatil Köyü ve Ulusoy Tatil Köyü Projeleri.

46. Turizm Bakanlığı Arşivi.

47. Turistik Antalya,Basan Yayın ve Turiz Genel Müdrülüğü Neşriyatı, Ankara, 1960.

48. ÜNÜGÜR, Mete; ANLİ, Alper, Türkiye'de Turizm Planlamasında Uygu-lanan Yaklaşımlar, Türkiye'de Son On Yılda Turizm Yapıları Uygulamaları Sempozyumu, İstanbul, 1989.

49. Yabancı Ziyaretçiler Talep Profili, 1993.

50. YAZGAN, Ayfer, Ülkemizdeki Teşvik Politikaları ve Fizik Mekan Üzerine Etkiler, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1990.

ÖZGEÇMİŞ

1970 yılında İstanbul'da doğdum. İlk öğrenimimi Şair Nedim İlkokulunda tamamladıktan sonra 1984 yılında Esentepe Ortaokulunda, 1987 yılında ise Beşiktaş Kız Lisesi'nden Mezun oldum. Aynı yıl Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ni kazandım. 1992 yılında Üniversiteden mezun oldum ve Mimari Tasarım Dalında Yüksek Lisans eğitimime başladım. Bu arada Yüksel İnşaat Hyatt Oteli ve Swissotel şantiyeleri ile F.G.A. Mimarlık Bürosunda çeşitli görevlerde bulundum. Halen Ekur Proje Yönetim Şirketinde çalışmaktayım.